
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

TÜRK, HİNT VE ÇİN MASALLARININ DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Ayşegül Kömez

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MART, 2026

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 12 (oniki) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Ayşegül

Soyadı : Kömez

Bölümü : Türkçe Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Türk, Hint ve Çin masallarının değerler eğitimi açısından karşılaştırılması

İngilizce Adı: Comparison of Turkish, Indian, and Chinese fairy tales in terms of values education

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Ayşegül Kömez

İmza: ……..

JÜRİ ONAY SAYFASI

Ayşegül Kömez tarafından hazırlanan "Türk, Hint ve Çin Masallarının Değerler Eğitimi Açısından Karşılaştırılması'' adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Necati DEMİR
(Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi) ……

Başkan: Prof. Dr. Filiz METE
(Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Hacettepe Üniversitesi) ……

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Özlem BAYRAK CÖMERT
(Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi) ……

Tez Savunma Tarihi: 10/02/2026

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Osman ÇİMEN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü ……

Tezimi, yarım kalan masalıma, melek oğluma ithaf ediyorum.
Bir gün bambaşka diyarlarda mutlu sonla biten masallarda kavuşmak hasretiyle…

TEŞEKKÜR

Çalışmamın konusundan bitirme aşamasına kadar bilgi ve tecrübeleriyle bana her zaman rehberlik eden ve destek olan, tezimle ilgili her kaygılandığımda beni sakinleştirip yüreklendiren kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Necati Demir'e çok teşekkür ederim.

Bu süreç içerisinde gösterdikleri sabır, anlayış ve desteklerinden dolayı eşim Ertuğrul Kömez'e ve aileme çok teşekkür ederim.

Tezimin hazırlanma sürecinde başından itibaren manevi desteğini esirgemeyen ve her zaman yardımcı olan değerli iş arkadaşım Zeynep Cemre Akın'a teşekkür ederim.

Ayşegül Kömez

ANKARA, 2026

TÜRK, HİNT VE ÇİN MASALLARININ DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

(Yüksek Lisans Tezi)

Ayşegül Kömez
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Mart 2026

ÖZ

Bu çalışmanın amacı; Türk, Hint ve Çin masallarında 2024 yılında yenilenen öğretim programında yer alan 20 değerden hangilerinin bulunduğunu, bu değerlerin nasıl ve ne sıklıkta işlendiğini, masal türlerine göre farklılık gösterip göstermediğini ve masallarda tespit edilen "diğer değerleri" karşılaştırmalı olarak incelemektir. Bu amaca uygun olarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Türk, Hint ve Çin masal kitaplarından seçilen toplam 120 masal, araştırmanın inceleme nesnesini oluşturmaktadır. Masallar; hayvan masalları, gerçekçi masallar ve olağanüstü masallar olmak üzere sınıflandırılmıştır. Verilerin toplanmasında doküman incelemesi, verilerin analizinde ise içerik analizi ve betimsel analiz yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Yirmi değerin incelendiği çalışmada, Türk masallarında 202, Hint masallarında 171, Çin masallarında ise 176 değer tespit edilmiştir. İncelenen 120 masalın ortalama değer yüzdelerine bakıldığında en sık kullanılan değerlerin yardımseverlik (% 21,48), sevgi (% 13,55) ve sorumluluk (% 9,82) olduğu; en az kullanılan değerlerin ise vatanseverlik (% 0,17), tasarruf (% 0,55) ve sağlıklı yaşam (% 1,06) olduğu tespit edilmiştir. Üç milletin masallarında da olağanüstü masal türünün, diğer masal türlerine kıyasla daha fazla değer içerdiği tespit edilmiştir. "Diğer değerler" açısından yapılan karşılaştırmada ise, üç milletin masallarında da benzer değerlerin yer aldığı görülmüştür. Hem değer sayısının hem de değer çeşitliliğinin fazla olması nedeniyle Türk masallarının, değer aktarımı ve değerler eğitiminde kullanılabilecek önemli kaynaklar olduğu, bununla birlikte Hint ve Çin masallarının da eğitici ve ahlaki yönlerinin güçlü olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca masalların kültürel mirasın aktarılmasının ötesinde, çağdaş eğitim hedefleriyle de örtüşen güçlü birer değerler ve beceri eğitimi aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Masal, Değer, Değerler Eğitimi, Kültürler
Sayfa Adedi : xvii + 207
Danışman : Prof. Dr. Necati Demir

COMPARISON OF TURKISH, INDIAN AND CHINESE TALES IN TERMS OF VALUES EDUCATION

(Master's Thesis)

Ayşegül Kömez

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

March 2026

ABSTRACT

The purpose of this study is to comparatively examine which of the twenty values included in the curriculum revised in 2024 are represented in Turkish, Indian, and Chinese folktales, the ways in which these values are conveyed, their frequency of occurrence, whether they vary according to folktale types, and the additional values identified within the narratives. In accordance with this objective, the document analysis technique, a qualitative research method, was employed. The corpus of the study consists of a total of 120 folktales selected from Turkish, Indian, and Chinese folktale collections. The folktales were categorized into animal tales, realistic tales, and extraordinary tales. Data were collected through document analysis, while content analysis and descriptive analysis were used conjointly for data analysis. Within the scope of the analysis of twenty values, 202 value instances were identified in Turkish folktales, 171 in Indian folktales, and 176 in Chinese folktales. An examination of the average value percentages across the 120 folktales revealed that the most frequently emphasized values were helpfulness (21.48%), love (13.55%), and responsibility (9.82%), whereas patriotism (0.17%), thrift (0.55%), and healthy living (1.06%) were the least frequently represented. Furthermore, in the folktales of all three cultures, extraordinary tales were found to incorporate a greater number of values compared to other folktale types. The comparative analysis of "other values" indicated that similar values were present across the folktales of the three cultures. The findings suggest that, due to both the high frequency and diversity of values, Turkish folktales constitute significant resources for value transmission and values education. Nevertheless, Indian and Chinese folktales were also determined to possess strong educational and moral dimensions. Overall, the study concludes that folktales function not only as instruments for the transmission of cultural heritage but also as effective tools for values and skills education that are aligned with contemporary educational objectives.

Key Words : Fairy Tales, Values, Values Education, Cultures
Page Number : xvii + 207
Supervisor : Prof. Dr. Necati Demir

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU i

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI ii

JÜRİ ONAY SAYFASI iii

TEŞEKKÜR v

ÖZ vi

ABSTRACT viii

İÇİNDEKİLER x

TABLOLAR LİSTESİ xiv

ŞEKİLLER LİSTESİ xvi

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ xvii

BÖLÜM 1 1

GİRİŞ 1

1.1. Problem Durumu 1

1.2. Çalışmanın Amacı 4

1.2.1. Problem Cümlesi 4

1.3. Çalışmanın Önemi 4

1.4. Varsayımlar 5

1.5. Sınırlılıklar 5

1.6. Tanımlar 6

BÖLÜM 2 7

KURAMSAL ÇERÇEVE 7

2.1. Değer Nedir ? 7

2.2. Değerlerin Özellikleri ve İşlevleri 8

2.3. Değerlerin Sınıflandırılması 8

2.4. Değerlerin 21.Yüzyıl Becerileriyle İlişkisi 12

2.5. Değerler Eğitimi ve Önemi 14

2.6. Değerler Eğitiminde Türkçe Dersi ve Öğretim Programları 16

2.7. Değerler Eğitiminde Masalların Yeri ve Önemi 20

2.8. Masalın Tanımı ve Tarihçesi 22

2.9. Masalın Kaynakları 25

2.10. Masalların Sınıflandırılması ve Masal Türleri 29

2.10.1. Türk Masallarının Sınıflandırılması 32

2.10.2. Masal Türleri 34

2.11. Geleneksel Masallar ve Özellikleri 36

2.12. Masalların Eğitici Yönü ve İşlevleri 37

2.13. Türk Masallarının Genel Özellikleri 40

2.13.1. Türk Masallarının Biçim Özelikleri 42

2.13.2. Türk Masallarının İçerik Özellikleri 43

2.14. Hint Masallarının Beslendiği Kaynaklar 46

2.14.1. Hint Toplumsal Yapısına Genel Bakış 47

2.14.2. Hinduizm 49

2.14.3. Budizm 51

2.14.4. Caynizm 53

2.15. Hint Masallarının Genel Özellikleri 53

2.16. Çin Masallarının Beslendiği Kaynaklar 61

2.16.1. Çin Mitolojisi ve Efsaneleri 61

2.17. Çin Masallarının Genel Özellikleri 66

2.18. İlgili Araştırmalar 70

2.18.1. Türk/Anadolu Masallarında Değerler Eğitimi ile İlgili Çalışmalar..... 70

2.18.2. Türk/Anadolu Masallarıyla Farklı Ülkelerin Masallarının Değerler Eğitimi Açısından Karşılaştırıldığı Çalışmalar 75

BÖLÜM 3 79

YÖNTEM 79

3.1. Araştırma Modeli 79

3.2. Evren ve Örneklem..... 79

3.3. Veri Toplama Aracı ve Materyal 80

3.4. Verilerin Analizi 86

BÖLÜM 4 88

BULGULAR..... 88

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemi ile İlgili Bulgular 88

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemi ile İlgili Bulgular..... 115

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemi ile İlgili Bulgular..... 144

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemi ile İlgili Bulgular..... 172

4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemi ile İlgili Bulgular 174

4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemi ile İlgili Bulgular 175

BÖLÜM 5..... 177

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER..... 177

5.1. Sonuç ve Tartışma 177

5.2. Öneriler..... 192

KAYNAKLAR 194

EKLER 204

Ek 1. Etik Kurul İzni..... 205

Ek 2. Çalışmada İncelenen Kitaplar..... 206

ÖZGEÇMİŞ 207

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. *Rokeach Değerler Sınıflaması* 9

Tablo 2. *Schwartz'ın Bireysel Değerler Sınıflandırması* 10

Tablo 3. *Nelson Değerler Sınıflandırması*..... 11

Tablo 4. *Aydın'ın Geleneksel Değerler Sınıflandırması* 11

Tablo 5. *Aydın'ın Modern Değerler Sınıflandırması*..... 11

Tablo 6. *İncelenecek Değerler Listesi*..... 80

Tablo 7. *Necati Demir'in "Anadolu Türk Masallarından Derlemeler" Kitabında İncelenen Masalların Listesi*..... 82

Tablo 8. *Korhan Kaya'nın Derlediği "Hint Masalları" Kitabında İncelenen Masalların Listesi* 83

Tablo 9. *Joseph Jacobs'un Derlediği "Hint Masalları" Kitabında İncelenen Masalların Listesi* 84

Tablo 10. *Kâmuran Şipal'ın Derlediği "Çin Masalları" Kitabında İncelenen Masalların Listesi* 85

Tablo 11. *Richard Wilhelm'in Derlediği " Çin Masalları" Kitabında İncelenen Masalların Listesi* 85

Tablo 12. *Richard Wilhelm ve Frederick H. Martens 'in Derlediği " Çin Masalları" Kitabında İncelenen Masalların Listesi* 86

Tablo 13. *Türk Masallarında Tespit Edilen Değerlerin Sıklık ve Yüzdelik Dağılımı(T1-T20)* 89

Tablo 14. *Türk Masallarında Tespit Edilen Değerlerin Sıklık ve Yüzdelik Dağılımı (T21-T40)* 90

Tablo 15. *Türk Masallarındaki Değerlerin Toplam Sıklık Sayısı ve Yüzdelik Oranları*..... 91

Tablo 16. *Hint Masallarında Tespit Edilen Değerlerin Sıklık ve Yüzdelik Dağılımı (H1-H20)*.....116

Tablo 17. *Hint Masallarında Tespit Edilen Değerlerin Sıklık Sayısı ve Yüzdelik Dağılımı (H21-H40)* 117

Tablo 18. *Hint Masallarındaki Toplam Değer Sıklık Sayısı ve Yüzdelik Oranları* 118

Tablo 19. *Çin Masallarında Tespit Edilen Değerlerin Sıklık ve Yüzdelik Dağılımı (Ç1-Ç20)*.....145

Tablo 20. *Çin Masallarında Tespit Edilen Değerlerin Sıklık ve Yüzdelik Dağılımı (Ç21-Ç40)*.....146

Tablo 21. *Çin Masallarındaki Toplam Değer Sıklık Sayısı ve Yüzdelik Oranları*.....147

Tablo 22. *Türk masallarının Türlerine Göre Değer Sıklığı ve Yüzdesi* 172

Tablo 23. *Hint Masallarının Türlerine Göre Değer Sıklığı ve Yüzdesi* 173

Tablo 24. *Çin Masallarının Türlerine Göre Değer Sıklığı ve Yüzdesi* 173

Tablo 25. *Türk, Hint ve Çin Masallarının İlgili Değerlere Göre Karşılaştırmalı Olarak Analizi*.....174

Tablo 26. *Diğer Değerler" Açısından Türk, Hint, Çin Masallarının Karşılaştırılması* 176

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Erdem-değer-eylem çerçevesi..... 19

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

%	Yüzde
ATC21S	Assessment and Teaching of 21st Century Skills
çev.	Çeviren
f	Frekans
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (Organisation for Economic Co-operation and Development)
P21	Partnership for 21st Century Learning)
s.	Sayfa
SBDÖP	Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı
TDK	Türk Dil Kurumu
TTKB	Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
TYMM	Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
vb.	Ve benzeri
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde çalışmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Kültür, en genel tabiriyle bir milletin asırlar içerisinde oluşturduğu ve nesilden nesile ilettiği maddi ve manevi değerlerin tümüdür. Kültür, bir milletin kimliği, hayat biçimidir (Çelikkaya, 1993, s. 25-26).

Kültür sadece yıllar içerisinde oluşan bir birikim işi değil aynı zamanda da bir etkileşim işidir (Göçer, 2012, s. 51). Farklı coğrafyalarda yaşayan milletler, farklı kanallar aracılığıyla birbirlerinin kültürlerinden etkilenirler.

Günümüz bilim ve teknoloji alanındaki ilerlemeler, her geçen gün baş döndürücü bir hızla devam ederken bu durum kültürler arası mesafeleri kısaltmakla kalmamış aynı zamanda kültüler arası etkileşimi de aynı oranda hızlandırmıştır. Bu etkileşimin olumlu yansımaları kadar olumsuz yansımaları da görülmüş, kültürlerin manevi değerlerine verdiği yıkıcı etki, değerlerin önemine ve gerekliliğine vurgu yapmıştır (Kılcan ve Üçarkuş, 2018, s. 43).

Toplumsal yaşamda gittikçe artan şiddet ve saldırganlık olayları, yasaklı madde kullanımı, otoriteye saygısızlık, sorumluluk bilincinin azalması, asosyal davranışlar, bireyciliğin artması, cinselliğin ön plana çıkarılması, akran zorbalığı, maddiyat ve popülerliğin yüceltilmesi ile internet bağımlılığı gibi olumsuz tutum ve davranış biçimleri; buna paralel olarak aile kurumunda meydana gelen bozulmalar, değerler eğitimine duyulan ihtiyacı açıkça ortaya koymuştur (Meydan, 2014, s. 95). Değerler, bir toplumu ayakta tutan ve bireyleri küreselleşen dünyanın zararlı etkilerinden koruyan bir kalkan işlevi görmektedir. Bu nedenle günümüzde eğitim programlarında değerler eğitimine ayrı bir önem

verilmektedir. Konuyla ilgili olarak sosyal ve eğitim bilimleri alanlarında yapılmış yüzlerce çalışma bulunmaktadır.

İnternet kullanımının artması, sanal arkadaşlıklar yeni nesli gerçek hayattan uzaklaştırmakta insani değerlerden uzak, asosyal bir kimliğe doğru sürüklemektedir. Sanal dünyanın normlarına göre var olmaya çalışan ve hayatın anlamını gerçeklikten uzak bir platformda aramaya çalışan nesillere doğruyu, gerçeği, güzeli öğretmeyi; iyiyi, kötüyü ayırt etmeyi, yaşadığı toplumla uyum içinde, barışık bireyler olmayı görev edinen, insani değerlerin önemini hatırlatan bir yol haritasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu anlamda değerler, ait oldukları toplumların geleceğini şekillendiren yol haritalarıdır. Değerlerden soyutlanmış bir toplum her türlü tehlikeye açık demektir. Değerlerin toplumlara yüklediği birleştirici, uzlaştırıcı ve vicdani sorumluluk rolü vardır. Değerler, aşınmaya uğrayan ahlaki değerlerin yıkıcı etkilerinden gelecek nesilleri korur.

Eğitimin temelini değerler oluşturur. Çünkü eğitimin amacı sadece bilgi aktarmak, akademik başarıyı sağlamak değil aynı zamanda gelecek nesillere toplumun değerlerini aktararak onları hayata hazırlamak, neyin iyi neyin doğru olduğuna dair rehberlik yapmaktır. Nitekim 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda "Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan" ifadesi yer almaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 1973). Eğitimin temel hedefi hem ülkesine hem de dünyaya yararlı nesiller yetiştirmektir. Bu çerçevede sadece milli değerleri değil aynı zamanda farklı kültürlerin değerlerini tanıyan, saygı duyan, evrensel değerleri benimsemiş "küresel vatandaş" yetiştirmek de eğitimin amaçları arasında yer almaktadır (Kan, 2009, s. 26).

Türkçe dersinin değerler eğitimi açısından önemli bir görevi vardır. Türkçe dersinin amacı sadece ana dili güzel ve etkili kullanmak, dört temel dil becerisinde yetkinleşmek değildir. Aynı zamanda kültürün en önemli taşıyıcısı olan dil sayesinde gerek millî gerekse evrensel değerleri aktarmak, tanıtmak ve kavratmaktır. Nitekim 2006 yılından günümüze kadar yayımlanan Türkçe öğretim programları incelendiğinde "değerler" kavramına mutlaka yer verildiğini ve ders kitaplarında yer alan metinlerin buna uygun seçilmesine özen gösterildiğini görmekteyiz.

Metin türleri içerisinde masallar, ait oldukların toplumların değerlerini en iyi yansıtan türlerinden birisidir. Çünkü masallarda toplumların kültürel ve ahlaki değerleri bulunmaktadır (Özer, 2019, s. 1). Masallar sayesinde çocuklar ve gençler, ait oldukları

kültürün yanında farklı coğrafyaların kültürlerin tanıma fırsatı bulurlar. Sözlü kültürün en önemli hazinelerinden olan masallar, hem bir kültürün aynası durumunda iken hem de ait oldukları kültürün taşıyıcılığını yaparlar.

Masalların en önemli eğitici yönlerinden biri değerler aktarımıdır. Savaşkan (2017) masalların çocuklara dürüstlük, sabır, eşitlik, bağlılık, adalet gibi değerlerin kavratılmasında yardımcı olduğu ve masalların bu yönüyle geçmişten günümüz kadar gelen benzersiz eğiticiler olduğunu ifade eder.

Alan yazınında yapılmış çalışmalar için YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında "değerler eğitimi" , "masallarda değerler eğitimi", "Türk/Anadolu Masalları" "Hint Masalları" ve "Çin Masalları" anahtar kelimeleri ile ayrı ayrı tarama yapılmıştır. Taramalar sonucunda "değerler eğitimi ve değerler aktarımı" ile ilgili YÖKTEZ'de toplam 602 çalışma yer almaktadır. Bu çalışmalar içerisinde "masallarda değerler eğitimi" ile ilgili olan 42 çalışma tespit edilmiştir. Bu masalların çoğunlukla yerli masallar olduğu görülmüştür. YÖKTEZ'de "Türk masalları/Anadolu masalları" anahtar kelimeleriyle yapılan tarama sonucunda 93 çalışma tespit edilmiştir. Türk/Anadolu masalların farklı kültürlerin masallarıyla karşılaştırıldığı 36 çalışma yer almaktadır. Bu karşılaştırmanın çoğunluğunu Alman masallarının oluşturduğu görülmektedir. Ancak Türk masallarının değerler eğitimi açısından farklı kültürlerle karşılaştırıldığı çalışma sayısı ise 3'tür. (Yılmaz, 2019; Ercan, 2022; Aslan, 2023) Diğer taraftan "Hint masalları" anahtar kelimesiyle yapılan taramada 3; "Çin masalları" anahtar kelimesiyle yapılan taramada 1 teze ulaşılmıştır. (Güncelleme 03. 05. 2025)

Dergipark Akademide ise "değerler eğitimi" anahtar kelimesi ile tarama yapıldığında 330 çalışma karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmalar içerisinde "masallarda değerler eğitimi"ni ele alan 9 çalışma tespit edilmiştir. "Türk ve Anadolu Masalları" ile ilgili 36 çalışma görülmektedir. "Hint masalları" başlığında 1 çalışmaya ulaşılırken (K. Kaya, 2023) "Çin masallarıyla" ilgili bir çalışma tespit edilememiştir. Diğer taraftan değerler eğitimi açısından Türk masallarının farklı medeniyetlerle karşılaştırıldığı tek bir çalışma tespit edilmiştir (Ercan, 2022).

Görüldüğü üzere alan yazınında "değerler eğitimi ve masallarda değerler eğitimi" konulu pek çok çalışma yer alırken Türk masallarının değerler eğitimi açısından diğer ülkelerin masallarıyla karşılaştırıldığı çalışmalara yeteri kadar yer verilmemiştir. Ayrıca "Hint masalları" başlığı altında genel bir çalışma az sayıda görülmektedir. Çalışmaların çoğunlukla

"Kelile ve Dimne" masalları üzerinde yoğunlaşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim YÖKTEZ'de "Kelile ve Dimne" ile ilgili 20 çalışma yer almaktadır. "Çin masalları" başlığı altında bir tek çalışma tespit edilmiştir.

Özetle Türk, Hint, Çin gibi zengin ve köklü medeniyetlerin masallarının birlikte ele alındığı bu tarz bir çalışma yapılmaması eksiklik olarak görülmekte ve çalışmanın alandaki bu boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

1.2. Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı eski, zengin ve köklü kültürlere sahip olan Türk, Hint ve Çin toplumlarına ait masalları, değerler bağlamında karşılaştırmalı olarak incelemek ve bu kültürler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymaktır.

1.2.1. Problem Cümlesi

Sözlü kültür geleneği zengin üç medeniyetin masalları (Türk, Hint ve Çin) değerler aktarımı açısından nasıl özellikler göstermektedir? Bu araştırmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır:

1. Türk masallarında hangi değerler geçmektedir; bunların sıklıkları nasıldır ve tespit edilen diğer değerler nelerdir?
2. Hint masallarında hangi değerler geçmektedir; bunların sıklıkları nasıldır ve tespit edilen diğer değerler nelerdir?
3. Çin masallarında hangi değerler geçmektedir; bunların sıklıkları nasıldır ve tespit edilen diğer değerler nelerdir?"
4. Masal türlerine göre Türk, Hint ve Çin masallarının değer sıklığı nasıldır?
5. Değerlerin Türk, Hint ve Çin masallarına göre dağılımı nasıldır?
6. Türk, Hint ve Çin masallarının tespit edilen "diğer değerler" açısından benzerlikleri ve farklılıkları nasıldır?

1.3. Çalışmanın Önemi

Masalların değer aktarımı konusunda etkili bir araç olduğu düşüncesinden hareketle günümüz dünya masallarının oluşumunda büyük katkısı olan ve sözlü edebiyat geleneğinin

geliştiği, zengin ve köklü bir kültüre sahip olan üç farklı medeniyete (Türk, Hint, Çin) ait masalların değerler açısından karşılaştırılmasının ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Sözlü kültürün en önemli hazinelerinden olan masalların ilk çıkış yerleri olarak Hindistan, Çin ve Yunanistan gibi ülkeler olduğu söylenmektedir (Oğuzkan, 2013, s. 18). K. Kaya ise Hindistan'ın Doğu'yu Buddizm yoluyla, Batı'yı masal edebiyatıyla etkilendiğini ve bunda Anadolu'nun bir köprü görevi gördüğünü belirtmiştir (2016, s. 12). Bu karşılaştırmanın üç farklı, eski ve zengin medeniyete ait masalların birbirleriyle benzerliklerini, farklılıklarını ortaya çıkarıp farklı medeniyetlerin masallarının tanıtılmasına aracı olacağı ve bu sayede karşılaştırmalı edebiyat bilimi alanına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmamız, farklı kültürlerin masallarının değerler eğitimi açısından karşılaştırıldığı çalışmalar içerisinde hem incelenen masal sayısının fazlalığı hem de masalları "gerçekçi, hayvan masalı ve olağanüstü masal" şeklinde sınıflandırarak inceleyen ilk çalışma olacaktır. Ayrıca daha önceki çalışmaların çoğunda yer alan değerler, eski Türkçe öğretim programında yer alan "on kök" değerden seçilirken bu çalışma 2024 yılında yenilenen öğretim programında güncellenen değerlere göre masalların incelendiği ilk çalışmalardan biri olacaktır (MEB, 2024). Ayrıca çalışmamızla kısmen benzerlik gösteren üç çalışmayla kıyaslandığında incelenecek masal sayısının fazlalığı çalışmamamızın güvenirliği açısından önemli bir özelliktir.

1.4. Varsayımlar

1. İncelenecek 20 değerin bu masallarda ayırt edilebilir biçimde yer aldığı varsayılmıştır.
2. Seçilen 120 masalın ilgili kültürlerin değer dünyasını temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Türk, Hint ve Çin kültürüne ait yayımlanmış toplamda 120 derleme masalın incelenmesiyle
2. "Değer" kelimesinin içinde birçok kavramı barındırması ve kültürlere göre farklılık göstermesi sebebiyle ve evrensel değerleri de içeriyor olmasından dolayı Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) Ortak Metni'nde yer alan 20 değer listesiyle

sınırlandırılmıştır. Bu listenin dışında inceleme esnasında karşımıza çıkan değerler de "diğer değerler" adı altında ayrıca değerlendirilmiştir.

1.6. Tanımlar

Kültür: "Toplumun bütün fertlerini birbirine bağlayan, aralarında dayanışma doğuran kurumlardır" (Gökalp, 1973, s. 297).

Masal: "Sunulan evreni inandırma amacı taşımayan, tamamen hayal mahsulü, gerçekle ilgisi olmayan düzyazıyla yazılan bir anlatı türüdür" (Batur, 1998, s. 349).

Çocuk Edebiyatı: "Çocukların duygu, düşünce, hayal, zevk ve yeteneklerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine de hizmet eden sözlü ve yazılı ürünlerin tümüdür" (Yalçın & Aytaş, 2017, s. 19).

Değerler: "İnsanların amaçlarını belirleyen tutumlarını şekillendiren ve çeşitli olayları değerlendirmede bir ölçüt olarak kabul edilir" (İşcan, 2019, s. 36).

Değerler Eğitimi: "Değerler hakkında öğretim yapma çabasıdır" (Ulusoy & Dilmaç, 2020, s. 60).

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Değer Nedir ?

"Değer" kelimesiyle ilgili literatürde birçok tanım yer almaktadır.

Sözlük anlamına göre değer: "Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet" (Türk Dil Kurumu, 2023).

"Değerler, insanların davranışlarını şekillendiren, sosyal ilişkilerine yön veren düşünce sistemleridir" (Tezcan, 2018, s. 1).

Değerler, sadece pasif inançlar değildir aynı zamanda insanların tutum ve davranışlarını belirlemede ve yönlendirmede önemli rol oynarlar. İnsanların tutum ve davranışlarını anlamak ve yorumlamak için sahip oldukları değerleri bilmek ve anlamak gerekir (Başaran 1992'den aktaran Dilmaç, 2012, s. 1).

Değerler, insanların zihinlerinde neyin iyi ya da kötü olduğuna dair taşıdığı temel yargılardır. Değerler rastgele değil belli bir mantık ve düşünce sistemi üzerine kurulmuştur (Veugelers &Vedder, 2003, s. 379).

Her toplumun kendine ait değerleri vardır. Değerler kavramı toplumdan topluma değişiklik gösterebileceği gibi bazı değerler ortak olarak da benimsenebilir (Tezcan, 2018, s. 9).

Ulusoy'a göre değerler bir trenin yolda kalmasını ya da raydan çıkmasını sağlayan raylar gibidir (Ulusoy, 2021, s. 65). Bu yüzden değerler, hayatımızın istikrarını ve yönünü belirleyen, hayatımızı dengede tutan temel unsurlardır. Değerler, "biz olma" bilincini kazandıran, gelecek nesile kılavuzluk yapan ve toplum düzenini koruyan ahlaki, kültürel ve toplumsal kodlardır. Bu kodların birçoğu aile, din, kültür, çevre ve deneyimlerle oluşur ve nesilden nesile aktarılır.

2.2. Değerlerin Özellikleri ve İşlevleri

Değerleri doğru tanımlamak ve etkisini doğru yorumlamak için özelliklerini bilmek gerekir. Değerlerin özellikleri şu şekilde sıralanmıştır:

1. Değerler inançlardır. Ancak sadece salt akılla üretilen nesnel fikirler değildir duygularla iç içedir.
2. Değerler, bireyin amaçlarıyla (eşitlik gibi) ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle (hakbilirlik, yardımseverlik gibi) ilişkilidirler. Değerler bireyin hayatında hem yön gösterici hem de yol gösterici rolündedir.
3. Değerler özgül eylem ve durumların üzerindedirler. Yani değerler tekil olayların ötesinden daha genel ilkeleri kapsar.
4. Değerler, davranışların, insanların ve olayların seçilmesini ya da değişimini yönlendiren standartlar olarak işlev görür. Yani hayatımızdaki tercihleri ve müdahaleleri yönlendirirler.
5. Değerler taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar. Birey ya da toplum kültürüne ve deneyimine göre değerleri bir öncelik sırasına koyar. Zamanın getirdiği ihtiyaçlara göre öncelik sırası değişebilmektedir (Schwartz & Bilsky, 1987'den aktaran Kağıtçıbaşı ve Kuşdil, 2000, s. 60).

Değerlerin birey ve toplum hayatındaki işlevleri ise şu şekilde özetlenmiştir: (Ulusoy & Dilmaç, 2020, s. 8)

1. Değerler, bireylerin toplum içindeki yerini belirlemede bir ölçüt olduğu gibi bireylerin rol seçiminde ve bu rolleri hayata nasıl geçireceği konusunda rehberlik eder.
2. Değerler bireyler üzerinde baskı kurabilen sosyal bir araçtır. Bu sayede bireyleri toplumun onayladığı şekilde davranmaya yönlendirir.
3. Değerler toplumda birlik ve beraberlik duygusunu güçlendiren unsurlardır. Toplumsal birlikteliğin sürekliliğini sağlarlar.

2.3. Değerlerin Sınıflandırılması

Farklı araştırmacılar, değerler konusunu bilimsel olarak daha anlaşılır ve sistematik hâle getirmek amacıyla içeriğine, kapsamına, işlevine ve öncelik sırasına göre çeşitli şekillerde sınıflandırmışlardır. Bu sınıflandırmalar arasında en çok kabul görenlerden biri Spranger'in sınıflandırmasıdır. Spranger'in bu sınıflandırması, Allport, Vernon ve Lindzey (1951) tarafından bir ölçek hâline getirilmiştir (Akbaş, 2004, s. 55).

Spranger (1928), değerleri altı grupta ele almıştır: estetik, teorik (bilimsel), ekonomik, siyasi, sosyal ve dini değerler.

Spranger 'in Değerleri (Akbaş, 2004, s. 55-56)

1. Bilimsel (Teorik) Değer: Gerçeğe, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem verir. Bilimsel değerlere sahip bireyler deneysel, eleştirici, akılcı ve entelektüel niteliktedir.

2. Ekonomik Değer: Yararlı ve pratik olana önem verir. Ekonomik değerler, hayatta faydalı ve uygulanabilir olanın önemsenmesi gerektiğini vurgular.

3. Estetik Değer: Simetri, uyum ve forma önem verir. Birey hayatı olayların çeşitliliği olarak görür ve sanatın toplum için gerekliliğini savunur.

4. Sosyal Değer: Başkalarını sevme, yardım etme ve bencil olmama esasına dayanır. En yüksek değer insan sevgisidir ve birey, bu sevgiyi başkalarına sunar. Nazik, sempatik ve bencil olmayan bir tutum sergiler.

5. Politik (Siyasi) Değer: Kişisel güç, etki ve şöhret her şeyin üstünde tutulur. Temel olarak kuvvet ve otorite ile ilgilidir.

6. Dini Değer: Evreni bir bütün olarak kavrar ve kendisini bu bütünlüğe bağlar. Dini değerler uğruna dünyevî hazlardan vazgeçmeye hazırdır.

Rokeach değerleri amaç ve araç değerler olarak iki başlıkta ele almıştır.

Tablo 1
Rokeach Değerler Sınıflaması

Amaç Değerler	Araç Değerler
Aile güvenliği	Affedici olmak
Barış içinde bir dünya	Aydın olmak
Bilgelik-akıllık	Bağımsız olmak
Bir şeyler başarma hissi	Cesur olmak
Eşitlik	Dürüst olmak
Gerçek dostluk	Hayal gücü kuvvetli olmak
Güzel bir dünya	Heyecan verici yaşam
Heyecan verici bir hayat	Hırslı-ihtiraslı olmak
Huzur	İtaatkâr olmak
Kurtuluş	Kendini kontrol edebilmek, kibar olmak
Mutluluk	Mantıklı olmak
Olgun aşk	Neşeli olmak
Özgürlük	Sevgi dolu olmak
Öz saygı	Sorumlu olmak
Rahat bir hayat	Temiz olmak
Sosyal itibar	Yardımsever olmak
Ulusal güvenlik	Yetenekli olmak
Zevk, haz	

Kaynak: (Ulusoy , 2021, s. 85)

Schwartz değerleri iki bireysel ve kültürel olmak üzere iki şekilde ele almıştır. Bireysel düzeydeki değerler, bireyin yaşamına yön vermede önem sıralarına göre ele alınırken kültürel değerler ise toplumun ortak paydada buluştuğu normlara dayanan soyut fikirleri anlamak ve bilgi üretmek için incelenmiştir.

Tablo 2
Schwartz'ın Bireysel Değerler Sınıflandırması

Değer	Tanım	Örnek Özellikler / Davranışlar	Kaynak
Güç (Power)	Toplumsal konum, insanlar ve kaynaklar üzerinde denetim gücü	Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki imajı korumak	Etkileşim, Grup
Başarı (Achievement)	Toplumsal standartlara dayalı kişisel başarı yönelimi	Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak, zeki olmak	Etkileşim, Grup
Hazcılık (Hedonism)	Bireysel zevke ve hazza yönelim	Zevk almak, hayattan tat almak	Organizma
Uyarılım (Stimulation)	Heyecan ve yenilik arayışı	Cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantıya sahip olmak	Organizma
Özyönelim (Self-Direction)	Düşünce ve eylemde bağımsızlık	Yaratıcı olmak, meraklı olmak, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak, kendine saygı	Organizma, Etkileşim
Evrenselcilik (Universalism)	Hoşgörü, anlayış, tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmek	Açık fikirli olmak, erdemli olmak, toplumsal adalet, eşitlik, dünya barışı, güzelliklerle dolu bir dünya, doğayla bütünlük, çevreyi koruma, iç uyum	Grup, Organizma
İyilikseverlik (Benevolence)	Yakın olunan kişilerin iyiliğini gözetmek ve geliştirmek	Yardımsever olmak, dürüst olmak, bağışlayıcı olmak, sadık olmak, sorumluluk sahibi olmak, gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, manevi ve anlamlı bir hayat	Organizma, Etkileşim, Grup
Geleneksellik (Tradition)	Kültürel ya da dinsel törelere saygı ve bağlılık	Alçakgönüllü olmak, dindar olmak, hayatın sunduklarını kabullenmek, geleneklere saygı, ılımlı olmak	Grup
Uyma (conformity)	Başkalarına zarar verebilecek ve toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemlerin sınırlandırılması	Kibarlık, itaatkar olmak, anne-babaya ve yaşlılara değer vermek, kendini denetleyebilmek	Etkileşim Grup
Güvenlik (security)	Toplumun var olan ilişkilerin ve kişinin kendisinin huzuru ve sürekliliği	Ulusal güvenlik, Toplumsal düzenin sürmesini istemek, temiz olmak, aile güvenliği, iyiliğe karşılık vermek (bağlılık duygusu, saygılı olmak)	Organizma Etkileşim Grup

Kaynak: (Kuşdil & Kağıtçıbaşı 2000, s. 60-61)

Nelson değerleri üç başlıkta ele almıştır: Bireysel değerler, grup değerleri ve sosyal değerler.

Tablo 3
Nelson Değerler Sınıflandırması

Bireysel Değerler	Bireysel değerler seçim yapmada ve satın aldığımız ürünlerde, hobilerimizde olduğu gibi diğer kişisel tercihlerimizle ilişkilidir.
Grup Değerleri	Grup değerleri, belirli bir grubun üyeleri tarafından paylaşılan değerlerdir. Bu grup; aile, kulüp, dini ya da politik bir grup olabilir.
Sosyal Değerler	Sosyal değerler ise adalet, saygı, farklılık, eşitlik gibi değerlerdir ve bireyin mevcut toplumsal yapı içerisinde varlığını devam ettirmesine yarar.

Kaynak: (Aktaran Yazıcı, 2006, s. 501-502)

Aydın değerleri, geleneksel, modern ve dini değerler olarak üçe ayrılmıştır.

Tablo 4
Aydın'ın Geleneksel Değerler Sınıflandırması

Geleneksel değerler			
Adalet	Bilgelik	Ciddiyet	Kibarlık
Dürüstlük	Sadakat	Sevgi	Dostluk
İnsanlık	Şeref	Bereket	Hayatın anlamı
İç huzuru	Maneviyatın önemi	Geleneklere saygı	Ahlaklı olmak ve faziletli olmak
Dindarlık	Otoriterlere itaat	Ait olma hissi	Tutumlu olmak
Yardımsever olmak	Aileye bağlılık	Hiyerarşiye (ast-üst ilişkisine) itibar	Ebeveyne ve yaşlılara saygı
Bir işte kararlı olmak	Tedbirli olmak	Kendini kontrol etmek	İşlerde acele etmemek
İyiliğe müteşekkir olmak	Alçak gönüllü olmak	Mutedil olmak	Sorumluluk taşımamak

Kaynak: (Aydın, 2003'ten aktaran Ulusoy, 2021, s. 82)

Tablo 5
Aydın'ın Modern Değerler Sınıflandırması

Modern değerler			
Evrensellik	Eşitlik	Doğayla birlik	Barışseverlik
Özgürlük	İnsan hakları	Demokrasi	Bağımsızlık
Çevrecilik	Refah içinde olmak	Sosyal bütünlük	Sosyal düzen
Sevecen olmak	İyi bir dış görünüş(imaj)	Kendine saygı	Sosyal itibar
Çevresinde etkili olmak	Hırslı olmak	Kontrol gücü	Sosyal güç
Başarılı olmak	Cesur olmak	Temizlik	Sağlık
Zenginlik	Yaratıcılık/yapıcılık	Araştırıcılık	Değişik bir hayat
Akıllı olmak	Geniş görüşlü olmak	Heyecan verici bir hayat	Kendini belirleyebilmek

Kaynak: (Aydın, 2003'ten aktaran Ulusoy, 2021, s. 82)

Ülken, değerleri üç başlıkta ele almıştır: İçkin değerler, Aşkın değerler ve Normatif değerler (Ülken, 2016, s. 364-367).

- İçkin Değerler: Teknik, sanat ve bilgi değerlerinden oluşur ve bilincin hâkim olduğu değerler olarak tanımlanır.

• Aşkın Değerler: Dini ve ahlaki alanlardaki aşkın olma hâlini ifade eder ve daha çok inanma üzerine odaklanır.

• Normatif Değerler: İktisadi, hukuki ve lisani değerleri kapsar. Bu değerlerin görevi, diğer değerleri birbirleriyle karşılaştırmak ve ölçmektir.

Kağan, Mengüşoğlu'nun değerleri üç grupta ele aldığını belirtir: Yüksek değerler, Araç değerler ve Davranış değerleri (Kağan, 2020, s. 35).

• Yüksek Değerler: Sevgi, nefret, bilgi, doğruluk, yalancılık, masumluk, saflık, dürüstlük, dostluk, hak ve haksızlık, adalet, güven, güvensizlik, inanma gibi değerleri kapsar.

• Araç Değerler: İlgi ve çıkar değerlerini içerir. Yarar, çıkar, kuşku, çekememezlik, kıskançlık ile yaşamsal ve maddesel değerleri kapsar.

• Davranış Değerleri: Modanın, zevkin ve alışkanlığın değerleri olarak tanımlanır. Bu değerler, davranışları, görgü kurallarını ve zamanla otomatlaşan eylemleri yönlendirir.

2.4. Değerlerin 21. Yüzyıl Becerileriyle İlişkisi

21. yüzyıl, teknolojik ilerlemelerin etkisiyle bilginin hızla değiştiği ve geliştiği bir dönem olarak değerlendirilmektedir. Bu dönemde bilginin yalnızca edinilmesinin yeterli görülmediği, bilginin uygulanmasına ve günlük yaşamda kullanılmasına yönelik yaklaşımların ön plana çıktığı belirtilmektedir. Bu anlayış doğrultusunda ve yapılan çalışmalar sonucunda "21. yüzyıl becerileri" kavramının ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Söz konusu beceriler, bireylerin mesleki yaşamlarında hedeflerine ulaşabilmeleri için sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve uzmanlık alanlarını kapsamaktadır (Emirhan, 2023, s. 18).

Günümüz mesleklerinde başarılı olabilmek için bireylerin eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme gibi bilişsel becerilerin yanı sıra iş birliği, girişimcilik, uyum sağlama ve esneklik gibi sosyal becerilere de sahip olmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Bu becerilerin bireylere kazandırılması rastlantısal yöntemlerle değil; planlı, sistemli ve bilinçli eğitim süreçleriyle mümkün olmaktadır. Bu doğrultuda eğitimciler, politika yapıcılar ile kurum ve kuruluşlar, 21. yüzyıl becerilerinin kapsamını belirlemeye ve bu becerilerin bireylere kazandırılmasına yönelik çeşitli çalışmalar yürütmektedir (Emirhan, 2023, s. 18).

21. yüzyıl becerilerinin tanımlanması ve sınıflandırılmasına yönelik çeşitli kuramsal yaklaşımlar bulunmaktadır. "Partnership for 21st Century Learning" Türkçe karşılığı "21.Yüzyıl Beccerileri Ortaklığı" olan P21 çerçevesinde 21. yüzyıl becerileri, üç temel kategori altında ele alınmakta ve bu kategoriler kapsamında toplam on iki farklı beceri alanı tanımlanmaktadır. Söz konusu çerçevede ana kategoriler, öğrenme ve yenilik becerileri, bilgi, medya ve teknoloji becerileri ile yaşam ve kariyer becerileri şeklinde sınıflandırılmaktadır. Öğrenme ve yenilik becerileri: yaratıcılık ve yenilik, eleştirel

düşünme ve problem çözme, iletişim ve iş birliği becerilerini içermektedir. Bilgi, medya ve teknoloji becerileri kapsamında ise bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve bilişim teknolojileri okuryazarlığı yer almaktadır. Yaşam ve kariyer becerileri kategorisi altında ise esneklik, inisiyatif alma ve öz motivasyon, yönetme ve yönlendirme, sosyal ve kültürlerarası beceriler, üretkenlik ve hesap verebilirlik ile liderlik ve sorumluluk gibi beceriler bulunmaktadır (Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2023, s. 2).

21. yüzyıl becerilerini tanımlayan ve 2008 'de hayata geçirilen "Assessment and Teaching of 21st Century Skills" Türkçe karşılığı "21. Yüzyıl Becerilerinin Değerlendirilmesi ve Öğretimi" olan ATC21S adlı projede 21. yüzyıl becerileri dört kategoride sınıflandırılmıştır:

Düşünce biçimleri (yaratıcılık, inovasyon, eleştirel düşünme, problem çözme ve karar alma, öğrenmeyi öğrenmek)

Çalışma yöntemleri (iletişim, iş birliği)

Çalışma araçları (bilgi okuryazarlığı, bilgi ve iletişim teknoloji okuryazarlığı)

Dünya'da Yaşamanın Yöntemleri (vatandaşlık, yerel ve küresel yaşam ve kariyer, kişisel ve sosyal sorumluluk) (Nalbantoğlu, 2020, s. 23)

Organisation for Economic Co-operation and Development Türkçe karşılığı "Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı" olan OECD, 21. yüzyıl becerilerini ele aldığı çalışmasında bu becerileri üç temel boyut altında incelemiştir. Söz konusu boyutlar: bilgi, iletişim ile etik ve sosyal etki olarak sınıflandırılmaktadır. Bu boyutların kapsamı içerisinde yeniden yapılandırma ve modelleme, çözümleme ve yorumlama, bilgi ve medya okuryazarlığı, eleştirel düşünme ile sorumluluk üstlenme gibi çeşitli becerilere yer verilmektedir (Ananiadou & Claro, 2009, aktaran Atış Akyol & Aşkar, 2022, s. 2599).

OECD, "Büyük Beşli Sosyal ve Duygusal Beceriler Modeli"nde becerileri 5 başlık altında sınıflandırmıştır:

Görev Performansı: sebat, öz denetim, sorumluluk

Başkalarıyla Etkileşimde Olma: sosyallik, girişkenlik, enerji

Açık Fikirlilik : hoşgörü, yaratıcılık, merak

İş birliği: empati, güven, iş birliği

Duygu Düzenleme: iyimserlik, strese dayanıklılık, duygu düzenleme (OECD, 2021, s. 18).

Wagner (2010) 21. yüzyıl becerilerini hayatta kalma becerileri olarak adlandırmış ve şu şekilde sınıflandırmıştır: eleştirel düşünme ve problem çözme, iş birliği ve liderlik, çeviklik ve uyarlanabilirlik, insiyatif alma ve girişimcilik, etkili sözlü ve yazılı iletişim, bilgiye erişme ve bilgiyi analiz etme, merak ve hayal gücü (TTKB, 2023, s. 3).

Değerler, bireyin davranışlarını yönlendiren temel inanç ve ilkeleri ifade eder. 21. yüzyıl becerileri ise bu değerlerin günlük yaşamda, eğitimde ve iş hayatında kullanılmasını sağlayan becerilerdir. Bu nedenle değerler, bireyin nasıl biri olmak istediğini gösterirken 21. yüzyıl becerileri, bu değerlerin hayatta nasıl uygulanacağını ortaya koyar. Esasında bu iki kavram birbirinden ayrı düşünülemez; değerler becerilerle birlikte anlam kazanır (TTKB, 2023, s. 11).

Günümüzde eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, iş birliği, yaratıcılık ve öz düzenleme gibi becerilerin geliştirilmesi, sağlam bir değer anlayışına bağlıdır. Örneğin iş birliği becerisi, yardımseverlik ve empati olmadan etkili şekilde gelişmez. Eleştirel düşünme becerisi, adalet ve sorumluluk gibi değerlerle desteklenmediğinde yanlış kullanımlara yol açabilir. Benzer şekilde iletişim becerisi, sevgi ve hoşgörüyle birlikte ele alınmadığında kişiler arası sorunlara neden olabilir. Estetik değer ise bireyin çevresine daha duyarlı olmasını, güzeli fark etmesini ve yaratıcılığını geliştirmesini sağlar. Bu nedenle değerler ile 21. yüzyıl becerileri, birbirini tamamlayan ve birlikte ele alınması gereken unsurlardır.

2.5. Değerler Eğitimi ve Önemi

Değerler eğitimi, insana özgü etkinlikleri amaca uygun bir biçimde yapabilmesini sağlama ve sürecidir. "Kişinin doğru düşünme, doğru bilme, doğru değerlendirme ve doğru eylem içinde olduğunu görebilmesine yardımcı olmaktır" (Kuçuardi, 1995'ten aktaran Ulusoy & Dilmaç, 2020, s. 7).

Meydan (2014), UNESCO'nun değerler eğitimini, "çocukların ve gençlerin pozitif değerleri keşfedip geliştirmeleri ve kendi potansiyellerine göre ilerlemeleri için yürütülen eğitimsel gayretler" olarak tanımlamasına dikkat çekmiştir. Bu bağlamda, herkes için daha yaşanabilir bir dünya hedefleniyorsa, eğitimin ruhunda pozitif değerlerin yer alması ve eğitimin kazanımlarının bu değerleri içermesi gerektiğini vurgular (s. 94).

Tezcan (2018), eğitimin bireylerin donamlı olmasının yanında ait oldukları toplumun değer yargılarını da benimsemesini istediğini belirterek değerler eğitimini, ötekini anlama,

tahammül etme, duyarlılığı geliştirme davranışlarını geliştirmek amacıyla uygulanan ekinliklerin tamamı olarak ifade eder (s. 19-20).

Kirschenbaum (2000), değerler eğitiminde "karakter eğitimi" nin önemine vurgu yaparak, değer ve karakter eğitimini olumlu değerlerin aşılanması, gençlere iyi değerlerin öğretilmesi ve bu değerleri içselleştirmelerine yardımcı olunması olarak değerlendirmektedir (s. 16).

Erkılıç (2019), değerler eğitimini benimsenen davranışların, "iyi" olarak nitelendirilen hâl ve gidişin yeni kuşaklara aktarılması şeklinde tanımlar. Ancak bu tanımı yeterli görmez ve değerler eğitiminin aynı zamanda bireylerin iyi ve güzel huylu, karakterli, doğru tutum ve davranış sahibi kişiler olmayı amaçladığını vurgular (s. 3-4).

Tezcan (2018), klasik eğitimin yanı sıra çocuklara "değerler eğitimi" verilmesinin gerekliliğini şu şekilde sıralamaktadır: şiddetin normalleşmesi; çocukların doğru ve yanlışı ayırt etme konusunda rehbere ihtiyaç duyması; saygı, paylaşma, sorumluluk, sabır ve şefkat gibi değerlerin azalması; bencillik, doyumsuzluk ve umursamazlığın artması; dürüstlüğün yerini rüşvetin, sevginin yerini nefretin ve kıskançlığın, merhametin yerini ise acımasızlığın alması; huzurun yalnızca maddi zenginlikte aranması (s. 5).

Aydın (2017), okullarda "değerler eğitimi" nin zorunlu olmasının temel nedenlerini, toplumsal şiddetin artması, toplumsal huzurun bozulması, ahlaki yozlaşma ve etik değerlerin yitirilmesi; ayrıca nezaket kurallarına uyma, iş disiplini sağlama, sorumluluk, temizlik, düzen ve ahlaki değerlere bağlılık olarak sıralamıştır (Aktaran Erkılıç, 2019, s. 6).

Ulusoy (2021), toplumu olumsuz yönden etkileyen durumları ortadan kaldırmanın yolu olarak değerler eğitimini görmektedir (s. 93).

Dilmaç ise değerlerden arınmış bir eğitim sisteminin tam olarak görevini yerine getirmediğini vurgular (Ulusoy & Dilmaç, 2020, s. 52).

Değerler eğitimi, değerlerin bireylerce benimsenmesine, toplumsal ilişkilerde güven ve uyumun oluşmasına önemli katkı sağlar ve toplumun ilerlemesine katkıda bulunur (İşcan, 2019, s. 47).

Değerler eğitiminin neden bu kadar önemli olduğu ve değerler eğitimine neden bu kadar ihtiyaç duyulduğuyla ilgili olarak konunun uzmanları tarafından birçok sebep sıralansa da ortak nokta olarak çocukların ve gençlerin her yönüyle sağlıklı bireyler olmalarına yardımcı olmak ve toplumun huzuruna katkıda bulunmak şeklinde özetleyebiliriz.

Değerler eğitimi, çocuk ve gençlerin gelişimde önemli bir rol oynar. Bu eğitim sayesinde doğru-yanlış kavramlarını öğrenir, empati, saygı, sorumluluk, hoşgörü gibi sosyal beceriler kazanır. Gençler değerler aracılığıyla kendi kimliklerini keşfederek bilinçli kararlar almayı öğrenir ve toplumla uyumlu ilişkiler geliştirir. Değerler eğitimi aynı zamanda çocuk ve gençlerin ahlaki ve kültürel mirası benimsemelerini sağlar. Toplumda sağlıklı, güvenli ve huzurlu bir yaşamın temelinin atılmasına yardımcı olur.

Değerler eğitimi toplumun kültürel ve ahlaki mirasının yeni nesillere aktarılarak toplumsal düzeninin korunmasını sağlar. Bireylerin sadece kendi toplumlarının değerlerini öğrenmelerini sağlamaz aynı zamanda farklı kültür ve inançlara karşı farkındalık ve hoşgörü geliştirir. Bireyler, değerler eğitimi sayesinde farklılıkları bir tehdit olarak değil bir zenginlik olarak görür. Bu yönüyle değerler eğitimi kültürlerarası saygı anlayışını arttırır.

Eğitim sadece öğrenciyi akademik bilgiyle donatmakla kalmamalı aynı zamanda bireylerin sosyal ve ahlaki yönden gelişmesine, sağlıklı ilişkiler kurabilmesine, duyarlılık geliştirmesine yardımcı olmalıdır. Günümüzde özellikle çocuklar ve gençler arasında bir virüs gibi yayılan şiddet olayları, gittikçe azalan sosyal ilişkilere inat kontrolsüzce güçlenen sanal dünya bağımlılığı, değerler eğitiminin ne kadar elzem olduğunu bir kez de hatırlatmaktadır.

2.6. Değerler Eğitiminde Türkçe Dersi ve Öğretim Programları

Ziya Gökalp "Terbiyenin Sosyal ve Kültürel Temelleri I" kitabında değerler eğitimin önemine şöyle vurgu yapmıştır: "…çocuklarımız, okulda cansız medeniyetlerin cansız gelenekleri yerine, millî vicdanımızda yaşayan dinî, ahlakî, hukukî, estetik,ilh… kıymet duyguları ile doyurulmaya başladığı zaman, oradan tamamiyle millî fertler çıkmaya başlayacaktır." değerler eğitiminin Gökalp'e göre eğitim, yalnızca bilgi aktarımı değil, aynı zamanda toplumun ortak vicdanında yer alan değerlerin yeni nesillere kazandırılması sürecidir. İçi boşaltılmış ve yaşatılmayan kültürel unsurlar bireyin kişiliğini besleyemezken; dini, ahlaki, hukuki ve estetik değerler çocukların karakter gelişiminde temel bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda Gökalp eğitim anlayışında bilgi ile değerin birleşmesi gerektiğini, eğitimin nihai amacının ise milli kimliği güçlü bireyler yetiştirmek olduğunun altını çizmiştir (1973, s. 48).

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. Maddesinde genel amaçlar şu şekilde sıralanmıştır:

> Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlakî, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;
>
> Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere; hür ve bilimsel düşünme gücüne; geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı; kişilik ve teşebbüse değer veren; topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek; İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların; kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak (Millî Eğitim Temel Kanunu, 1973, s. 2342).

Bu amaçları değerler eğitimi bağlamında yorumlarsak Millî Eğitim Temel Kanunu, değerler eğitimini, eğitimin özüne yerleştirmiştir. Milli ve manevi değerleri benimsemiş, milletini seven, iyi bir vatandaş bilinci kazanmış, insan haklarına saygılı, hür, ilgi ve yeteneklerini geliştirmiş, üretken, yaratıcı, toplumun huzur ve mutluluğuna katkıda bulunan her yönüyle sağlıklı bireyler yetiştirmek hedeflenmiştir. Bu doğrultuda eğitimin amacının sadece bilgi aktarımı olmadığı en temel görevinin değer aktarımı olduğu, bireylerin milli, manevi, evrensel ve toplumsal değerlerle donatılmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Türkçe dersi, değerler eğitiminde özel bir öneme sahiptir. Dil, bir toplumun kültürel birikimini, düşünce biçimini ve tarihsel hafızasını yansıtan en önemli unsurlardan biridir. Türkçe dersinin amacı öğrencilere sadece dil konusunda yetkinlik kazandırmak değil aynı zamanda metinler aracılığıyla milli, manevi, sosyal, evrensel değerleri tanıtmak ve aynı zamanda Türkçe dersinin amaçlarından biri olan etkili iletişim kurma becerilerini geliştirerek değerlerin günlük hayatta uygulanabilirliğini sağlamaktır. Bu yönüyle Türkçe dersi değer aktarımına aracılık eden derslerin başında yer almaktadır.

1981 İlköğretim Okulları Türkçe Eğitim Programı'nda Türkçe dersinin değer eğitimindeki rolünü şu şekilde ifade edilmiştir:

> Ulusal kültürümüzün yeni kuşaklara aktarılması, ortak bir kültür yoluyla kuşaklar arasında bağlılık kurulmasının sağlanması, millî eğitimimizin temel görevleri arasındadır. Okulda bu görevin yerine getirilmesinde en büyük ağırlık ve sorumluluk Türkçe derslerine düşmektedir. Çünkü ulusal kültürümüzün en canlı, en birleştirici, millî şuuru en iyi biçimde yaratıcı, ulusal ve yurt sevgisini besleyip güçlendirici örnekleri, Türkçe yazılmış sanat eserleridir ve çocuk, bu eserlerin ilk örnekleri ile Türkçe derslerinde karşılaşacaktır" (MEB, 1981, s. 328-329).

2006 İlköğretim Türkçe Dersi (6,7, 8.Sınıflar) Öğretim Programı'nda 9, 10 ve 11. maddede değerlerle ilgili olarak şu ifadeler yer almaktadır:

> Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımları; "Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri"; "Millî, manevî ve ahlâkî değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır" (MEB, 2006, s. 4).

Metinler aracılığıyla öğrencilerin hem milli hem de evrensel değerleri tanımaları sağlanırken hem de farklı kültürlere karşı hoşgörülü ve farkındalığı yüksek duyarlı bireyler olarak yetişmeleri hedeflenmektedir.

2015 Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı'nın 12 ve 13. maddelerinde değerlerle ilgili şu ifadelere yer verilmiştir:

Madde 12: "Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; millî duygu ve düşüncelerini güçlendirmek,"

Madde 13: "Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımalarını sağlamaktır" (MEB, 2015, s. 5).

Yine görüldüğü üzere milli ve evrensel değerlere vurgu yapılmıştır.

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından hazırlanan raporda, müfredat aracılığıyla öğrencilere kazandırılması gereken kök değerler "adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik" olarak belirtilmiş; bu değerlere ilişkin tutum ve davranışlar ise tablolar hâlinde gösterilmiştir (TTKB, 2017, s. 22).

2018, 2019 yıllarında güncellenen Türkçe Öğretim Programların 'da da on kök değere yer verildiğini görüyoruz (MEB, 2018, 2019, s. 4). Böylece Türkçe dersinin amacının sadece dil becerilerini geliştirmek olmadığı kök değerler sayesinde ahlaki ve toplumsal yönden olgunlaşmış bireyler yetiştirmek ve öğrencilerin karakter gelişimini desteklemek olduğu anlaşılmaktadır.

"Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde" yenilenen öğretim programında değerler konusuna güncelleme getirilmiştir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programı Ortak Metni'nde programın vizyonu şu şekilde ifade edilmiştir:

> Türk eğitim sistemi bütün ideolojilerin üstünde millî bir şahsiyetin oluşumuna katkı sağlamak ve millî bilince sahip şahsiyetlerden oluşan bir toplum oluşturabilmek adına ahlaklı, erdemli; milleti ve insanlık için iyi, doğru, faydalı ve güzel olanı yapmayı ideal edinmiş bilge nesilleri hedefler. Ayrıca eleştirel düşünen, problem çözen, karar veren, mesuliyet ve ülkü sahibi; yalnızca medeniyete uyum sağlamakla yetinmeyip etkin olarak medeniyet kurucusu ve geliştiricisi nesiller yetiştirmek de eğitim sistemimizin ilkeleri arasındadır. Bu doğrultuda Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli medeniyetimizin üzerine inşa edildiği temel kavramlar olan aklıselim, kalbiselim ve zevkiselim nesiller yetiştirmek için madde-mana, akıl-duygu, nefis-vicdan, insan-toplum ve zaman-mekân dengesini gözetir (MEB, 2025, s. 4).

Türk eğitim sistemi bireylerin sadece bilgiyle donatılmasını değil aynı zamanda milli bilince sahip erdemli, sorumluluk sahibi kültürel ve ahlaki açıdan yetkin bireyler olmasını hedeflemiştir. "… aklıselim, kalbiselim ve zevkiselim nesiller yetiştirmek" ifadesi değerler

eğitiminin felsefesini yansıtmaktadır. Bu bağlamda değerlendirdiğimizde aklıselim, değerleri bilinçle uygulayabilen, mantıklı ve sağduyulu; kalbiselim, vicdanıyla hareket eden ,empatik, merhametli; zevkiselim, estetik ve sanatsal duyarlılığı gelişmiş nesiller yetiştirmek değerler eğitiminin temel amacıdır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metnin'de asıl ulaşılmak istenen amacın yetkin ve erdemli birey yetiştirmek olduğu, yetkin ve erdemli birey yetiştirmek yolunda bireyi ruh ve beden bütünlüğü içinde ele aldığından bütüncül bir eğitim anlayışı benimsendiği ifade edilmiştir (MEB, 2025, s. 5).

Yetkin ve erdemli bireylerde bulunması gereken özellikler şu şekilde sıralanmıştır: vatansever, ahlaklı, bilge, cesaretli, estetik, iradeli, merhametli, sağlıklı, sorgulayıcı, üretken. Her bir özellik alt başlıklarla açıklanmıştır (MEB, 2025, s. 7-10).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde bir önceki programda olmayan "Erdem-Eylem-Değer Çerçevesi" başlığı eklenmiştir. Değerler, "Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi" ile modellenmiştir. Bu modelin amacı, "Eylemlerden değerlere, değerlerden erdemli insana, erdemli insandan "Huzurlu Aile ve Toplum" ile "Yaşanabilir Çevrede Huzurlu İnsana ulaşmak" şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2025, s. 36). "Erdem-Eylem-Değer Çerçevesi" etrafında çatı değerler ve bu çatı değerler etrafında gruplanan değerler kümesi yer almaktadır. Çatı değerler, "diğer değerlerle kesişim noktası olan değer yapıları" şeklinde tanımlanmıştır. Bu değerler "saygı, sorumluluk ve adalet"tir. Bu çatı değerlerin etrafında sıralanan diğer değerler, ilgili oldukları alana göre gruplanmıştır.

Şekil 1. Erdem-değer-eylem çerçevesi (MEB, 2025, s. 36)

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Temel Yaklaşım ve Özel Amaçları başlığında "millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel ve sosyal değerlere önem vermeleri; millî duygu ve düşüncelerini geliştirmeleri; Türkiye'den ve dünyadan seçilmiş kültür ve sanat eserleri aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmeleri ve benimsemeleri amaçlanmaktadır." ifadelerine yer verilmiştir (MEB, 2024, s. 5).

Kısacası Türkçe öğretim programları, öğrencilerin sadece dil becerilerini geliştirmekle kalmıyor milli ve manevi duygularını güçlendirerek hem toplumsal aidiyet duygusunu geliştiriyor hem de farklı coğrafyaların kültürleriyle tanışarak çok boyutlu, donamlı, dengeli ve evrensel bir kimlik kazanmalarına yardımcı oluyor. Bu yönüyle Türkçe derslerinin değerler aktarımında ve taşıyıcılığında önemli bir rol oynadığı yadsınamaz bir gerçektir.

2.7. Değerler Eğitiminde Masalların Yeri ve Önemi

Sözlü kültürün en önemli ürünlerinden biri olan masalların ortaya çıkışı çocuklar için olmasa da zamanla eğitici ve öğretici yönü ön plana çıkarılarak çocuk edebiyatında önemli türler arasında yer almayı başarmıştır.

Masallar, doğdukları kültürlerin inançlarını, değerlerini taşıyan önemli eğitim araçlarından biridir. Çocuk, kendisini masal kahramanıyla özdeşleştirerek onun yaşadığı zorlukları ve aldığı kararları deneyimleme fırsatı bulur. Masallarda sıkça karşılaşılan iyi-kötü, zorluk-kolaylık, adalet-zulüm gibi karşıtlıklar çocuğa hayatın temel gerçekliklerini örnekler üzerinden sunar. Çocuk, toplumsal değerlere sahip çıkan kahramanın ödüllendirildiğini, olumsuz özellikler taşıyan karakterlerin ise başarısızlığa uğradığını görerek değerlerin önemini deneyimsel bir şekilde kavrar. Dolayısıyla masalların kültürel sürekliliği sağlayan, geçmiş ile gelecek arasında köprü kuran ve değerler eğitimini kolaylaştıran etkili bir tür olduğu söylenebilir (N. Kaya, 2022, s. 39).

Masallarda yer alan iyilik, dürüstlük, çalışkanlık ve yardımseverlik gibi erdemler, olay örgüsü içerisinde kahramanların tutum ve davranışları aracılığıyla çocuklara aktarılır (Karatay, 2007, s. 471). Örneğin, *Pinokyo* masalında yalan söylemenin olumsuz sonuçlar doğurması dürüstlüğün önemini vurgularken, *Ağustos Böceği ile Karınca* masalı çalışkanlığın bireyin geleceği için ne kadar belirleyici olduğunu gösterir. Benzer şekilde, *Pamuk Prenses* masalında iyilerin daima kazandığı ve kötü niyetlilerin cezalandırıldığı görülür. Türk masal geleneğinde ise Keloğlan'ın saf kalbi, yardımseverliği ve zekâsı sayesinde zorlukların üstesinden gelmesi, çocuklara paylaşmanın ve iyilik etmenin değerini

kazandırır. Dolayısıyla masallar, eğlendirici yönlerinin yanı sıra, değer aktarımını somut örneklerle gerçekleştiren önemli bir eğitim aracıdır.

Masallar sayesinde çocuklar yalnızca kendi kültürlerini değil, diğer kültürleri de tanıyabilirler. Bu sayede farklı değerleri görür ve dünyaya daha geniş bir pencereden bakmayı öğrenirler. Bu durum, hem farklılıklara saygı göstermeyi hem de tüm insanların paylaştığı ortak değerleri fark etmeyi kolaylaştırır (Magos, 2009'dan aktaran Ercan, 2022, s. 6).

Karatay (2007, s. 472-473), masalların çocuk eğitiminde ve değer öğretimindeki görevini şu şekilde dile getirmiştir:

> 1. İyi-kötü mücadelesi ve iyilerin kazanması onlara, yaşamda her zaman iyiliğin ve haklılığın üstün geleceği bilincini kazandırmaktadır.
>
> 2. Masallarda kahraman, zayıf ya da küçük olsa da haklı ve doğru olduğunda başarıya ulaşır; asıl değer güçte değil, haklılık ve doğruluktadır.
>
> 3. Masallar, çocuğa hangi şartta olursa olsun iyilik ve doğruluktan vazgeçmemesi gerektiğini öğütleyerek bu değerlere olan inancı pekiştirir.
>
> 4. Masallar, iyi ve doğru olanların her durumda destek bulup olumsuzlukları aşacağı düşüncesini aşılayarak çocukta olumlu düşünme ve çözüm üretme alışkanlığı kazandırır.
>
> 5. Masallarda tesadüfler, çoğunlukla iyi ve doğruların lehine gelişerek olayların seyrinde belirleyici bir rol oynar.
>
> 6. Masallarda iyilik yapan kahramanlar, yaptıkları iyiliğin karşılığını zor zamanlarında yardım ve destek olarak alırlar.
>
> 7. Masallarda en küçük varlık bile yapılan iyiliğe karşılık verebilir; bu nedenle hiçbir varlık değersiz görülmemelidir.
>
> 8. Masallar, her türlü zorluğa karşı sabretmenin önemini vurgular; sabredenler sonunda mutluluğa ulaştırır.
>
> 9. Masallar, çocukların hayal gücünü geliştirirken hayvanlara ve diğer varlıklara karşı sevgi ve değer duygusu kazandırır.

Yukarıdaki maddelerden hareketle masalların değerleri eğitimindeki işlevini şöyle özetleyebiliriz: Masallar, çocukların hayal gücünü ve düşünce dünyasını geliştirmekle kalmaz; aynı zamanda onlara iyilik, doğruluk, sabır ve yardımseverlik gibi değerleri kazandırır. Masal kahramanları, ne kadar zayıf ya da küçük olsalar da haklı ve doğru olduklarında başarıya ulaşır ve karşılaştıkları olumsuzlukları aşarlar. Bu süreçte çocuklar, her durumda olumlu düşünme, çözüm üretme ve iyilik yapma alışkanlığı kazanır. Masallarda sıkça görülen iyi-kötü çatışması, iyilerin galip gelmesiyle çocuklarda doğru ve yanlış kavramlarının pekişmesini sağlar. Ayrıca, beklenmedik varlıklardan gelen yardımlar ve yapılan iyiliklerin karşılığını görmek, çocuklara empati ve paylaşma bilincini kazandırır. Hayvanlar ve diğer varlıklarla özdeşleşme ise çocuklarda sevgi ve değer verme duygusunu

geliştirir. Tüm bunlar, masalların sadece eğlendirici bir anlatı değil, aynı zamanda çocukların karakter gelişimine rehberlik eden etkili bir eğitim aracı olduğunu gösterir.

Kısacası, günümüzde teknolojik gelişmelere ve farklı eğitim araçlarına rağmen masallar, çocuklar için güncelliğini ve gücünü hiçbir zaman yitirmeyecek etkili bir türdür. Çünkü masallar, sadece çocukların hayal gücünü okşayıp beslemekle ya da onlara hoşça vakit geçirtmekle kalmaz, kullandığı eğitici dil sayesinde soyut bir kavram olan değerleri somut örnekler üzerinden kavratır. Masallar kendi kültürünün taşıyıcılığını yapmanın yanında çocukları evrensel değerlerle de tanıştırır, kaynaştırır. Bu yüzden Türkçe öğretim programında masallar, hem milli hem de evrensel değerlerin öğretilmesinde biçilmiş kaftandır.

2.8. Masalın Tanımı ve Tarihçesi

Elçin'e (2001) göre masal kelimesi; Habeşçe *"mesl",* Ârâmice *"maslâ"* , İbrânice "mâsâl" dan Arapçaya "mesel, mâsal" biçimiyle, karşılaştırma anlamıyla Türkçeye geçerek dilimize mâl olmuştur (s. 368).

En eski biçimiyle masalın Dîvanû Lugâti't Türk 'te *"ödkünç"* kelimesiyle geçtiği söylenir. Tezel, masalın öz Türkçe karşılığının *"ötkünç"* olduğunu, Uygurcada *"öd"* kelimesinin "öğüt" anlamında kullanıldığını ve *"kıssalı söz"* veya "hikâye" anlamına geldiğini belirtir (Tezel, 1968, s. 447).

Sakaoğlu ise, *"ötkünç"* kelimesinin "hikâye" olarak geçtiğini, "masal" kelimesinin kullanımının bizde çok yeni olduğunu; belki de 130 yıllık bir geçmişe sahip olan bu terimin daha öncesinde *"kıssâ, dâstan, hikâye"* vb. kelimelerin kullanıldığını, zamanla masala dönüşecek olan *"mesel"* şeklinin 19. yüzyılın başlarından itibaren görülmeye başlandığını ifade eder (Sakaoğlu, 2016, s. 18).

Masal kelimesinin farklı bölgelerde "metel, matal, meteleok, mesel, misal, mesele, meseleok, nağıl, çirok, hikkaye, sanık, sanıka" biçimlerinde kullanıldığı belirtilmektedir (Helimoğlu Yavuz, 2013, s. 9).

Sakaoğlu (2016, s. 19), *masal* kelimesine karşılık olarak Türk dünyasında kullanılan sözcükleri şu şekilde sıralar: *Çorçok* (Teleütler), *Ertek* (Kazaklar, Kırgızlar), *Ertegi/ü* (Kazaklar, Kırgızlar), *Imak* (Sagaylar), *Nıbah* (Sagaylar), *Sersek* (Şorlar), *Nağıl* (Azerbaycan Türkleri), *Hallep* (Çuvaşlar) ve *Çocek* (Doğu Türkistanlılar).

Arapça kökenli bir sözcük olan ve dilimize "masal" olarak geçen bu kelimenin İngilizcesi *tale*, Fransızcası *conte*, Almancası ise *Maer-chen*'dir (Helimoğlu Yavuz, 2013, s. 9).

Masal teriminin tanımıyla ilgili karşımıza çok sayıda kaynak ve konunun uzmanlarınca yapılan açıklamalar çıkmaktadır:

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük: "Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen; çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî türdür" (TDK, 2023).

Türk Halk Edebiyatı Kavramları ve Terimleri Sözlüğü: "Hadiseleri muhayyel bir dünyada cereyan eden; kahramanları insan, kimi zaman da hayvan ve olağanüstü varlıklar olan; dinleyenleri eğlendiren ve bu arada eğiten; gerçeği birtakım remz ve sembollerle gerçeküstü kalıplara sokarak yansıtmaya çalışan mensur bir anlatım türüdür" (D. Kaya, 2014, s. 529).

Boratav (1995), "*100 Soruda Türk Halk Edebiyatı"* adlı kitabında masalı, "Nesirle söylenmiş; dinî ve büyüsel inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçekle ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı" şeklinde tanımlar (s. 75).

Sakaoğlu (2016, s. 17), masalı Boratav'ın "anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan" ifadesine karşılık olarak, "kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türü" şeklinde tanımlar.

Tezel (2009), masalı "olaylarının geçtiği yer ve zaman belli olmayan; peri, dev, cin, ejderha, Arap Bacı vb. gibi kahramanları olan, belirli kişileri temsil etmeyen hikâye" olarak tanımlar (s. 8).

Seyidoğlu masalı, "yüzyıllardır anlatılmakta olan olağanüstü kişi ve olayların bulunduğu, 'bir varmış bir yokmuş' gibi klişe bir anlatımla başlayan, belirli sözlerle sona eren ve zaman ile mekân kavramlarıyla sınırlanmayan bir sözlü anlatım türü" olarak tarif eder (Seyidoğlu, 1986'dan aktaran Gültekin, 2022, s. 24).

Elçin'e göre masal, "bilinmeyen bir yerde, bilinmeyen kişilere ve varlıklara ait hadiselerin macerası, hikayesidir" (2001, s. 368).

Günay'a göre masal, "asırların birikmiş irfanını ve belirli bir hayat düzenini, yaşamak zorunda olduklarımızla yaşamak istediklerimizi bir arada, kendine has bir atmosferde ve

üslupla, kendi mantık silsilesi içinde, geleneksel motiflerle anlatan; sözlü anlatım türlerinin en ilgi çekici olanıdır" (2011, s. 665).

Batur'a göre masal, "düz yazıyla oluşturulan, tümüyle hayal ürünü olan, gerçekle ilgisi bulunmayan ve sunulan evreni inandırma amacı gütmeyen kısa bir anlatı türüdür" (1998, s. 349).

E. Şimşek "Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması Cilt I" adlı doktora çalışmasında içerisinde masalı "Olağanüstü kahraman ve olayların geçtiği, klişe bir sözle başlayıp yine klişe bir sözle biten, dinleyicileri inandırmak gibi bir iddiası olmayan nesir şeklinde söylenen hayal mahsulü türlerdir." şeklinde ifade eder (1990, s. 3).

Bilkan'a göre masal "…gerçekle ilgisiz, tamamen hayal ürünü olan ve anlattıklarına inandırmak iddiası bulunmayan bir anlatım türüdür" (2001, s. 13).

Prof. Dr. Ensar Aslan, 2001 yılında "Milli Folklor" dergisinde yayımlanan "Masal Araştırmaları ve Korkak Ali Masalı Üzerine İnceleme" adlı çalışmasında masalı; "Kendine ait kavramları ve anlatımı olan, olağan ve olağanüstü olayları anlatan, eğitici nitelikli, geleneksel ve kollektif karakter taşıyan mensur ürünleridir." şeklinde tanımlamıştır (2001, s. 33).

Wilhelm Grimm, "*Masalların Özü Üzerine"* adlı yazısında masalın kendine has dünyasıyla ilgili olarak şunları ifade etmiştir: "… masal, dünyanın dışında, etrafı çevrili ve dokunulmaz bir yerde durur; bu yerden masal dünyasının dışına pek bakılmaz. Ne bir ismin, ne yerin, ne de belirli bir memleketin mevcudiyetinden haberi vardır. Toprakları kimsenin özel mülkü değildir; herkese aittir" (Grimm, 2018, s. 184).

Yalçın ve Aytaş'a göre masal, "genellikle yaşanmış ya da yaşanması imkânsız olaylara bağlı olabileceği gibi, yaşanmış fakat sonradan anlatıla anlatıla olağanüstü özellik kazanmış bir edebiyat türüdür" (2017, s. 119).

Masal kavramını her araştırmacı kendine göre tanımlasa da su götürmez bir gerçek var ki o da masalların kendine özgü bir dünyası olduğudur. Bu dünya gerçek dünyanın ötesinde, hayalle beslenen, büyüyen ve büyüdükçe kendi toplumunun sınırlarını aşıp evrensel bir kimliğe bürünmeyi başarabilen büyülü bir dünyadır. Bu yüzdendir ki masallar her çağda ününü ve gizemini koruyabilmeyi başarmıştır.

2.9. Masalın Kaynakları

Umay'a göre masalların ne zaman, nasıl, nerede meydana geldiğini araştırmak için Batılı araştırıcılar teoriler hazırlamışlar ancak masalların kaynağı ve dünyaya nasıl yayıldığı konusunda çalışmalar yapılmış olsa da kesin bir sonuca ulaşılamamıştır. Masalların kaynağı ve yayılışı konusunda teorilerin öncüsü Wilhelm Grimm'dir. Wilhelm Grimm'in görüşlerine dayanarak masalların kaynağı konusunda iki teori geliştirilmiştir: (Günay, 2011, s. 666)

Birincisi mitolojik görüş, masalları Hint-Avrupa mitolojisinin devamı olarak görmüşlerdir.

İkincisi Hindolojik görüş, masalların kaynağının Hindistan olduğu ve üç yolla Batı'ya taşındığı öne sürülmüştür:

1. Masalların bir bölümü 10. yüzyıldan önce sözlü gelenekle Batı'ya gelmiştir.
2. 10. yüzyıldan sonra bir grup masal, İslamiyet'in etkisiyle Bizans, İtalya ve İspanya yoluyla Avrupa'ya taşınmıştır.
3. Moğollar aracılığıyla Çin ve Tibet'ten Avrupa geçmiştir.

Bu iki görüşe tepki olarak ortaya çıkan antropolojik görüşe göre masalların tek bir kaynağı yoktur. Aynı kültür seviyesindeki insanların ortak inanç ve geleneklere sahip olmasında dolayı masallar farklı yerlerde birbirine benzer olarak oluşmuşlardır.

Tarihî, Coğrafî Metot ya da Fin Metodu, diye bilinen görüş, her masalın kendine özgü bir hikâyesi olduğu ve her masalın kaynağının tek tek araştırılmasını ileri sürmüştür (Günay, 2011, s. 666).

Masalların kaynağına bakıldığında ise üç dönem karşımıza çıkar. Gédéon Huét'nin sınıflandırması olan bu üç dönem şu şekildedir:

1. Tarih Öncesi Görüş/Mitoloji Okulu: Bu görüşe göre masalların kökü Hint Mitolojsi'nde (Veda'larda) aramak gerekir. Hint-Avrupa görüşü olarak da adlandırılır. Hint-Avrupa dillerinin Sanskritçe ile akrabalığının tespit edilmesinden hareketle ortay atıldığı düşünülmektedir. Bu görüşün temsilcileri G. Grimm (1819) ile Dasent (1859) 'tir. Yine bu görüşün temsilcilerinden olan Max Müller "Karşılaştırmalı Mitoloji Bölümünü" kurar. Mitolojik görüşün temsilcileri masal ve mitoloji arasındaki benzerliğe vurgu yaparak masalın mitolojiden çıkmış olabileceğini iddia ederler. Müler, Hind-Avrupa milletlerinin mitolojilerini inceleyerek kaynak olarak Hindistan'ı göstermiştir. Bu okulun temsilcileri

"Güneş-Tanrı" mitleri üzerinde özellikle durdukları için "Güneş Mitolojistleri" olarak da adlandırılmışlardır (Sakaoğlu, 2016, s. 20-21).

Naki Tezel "Türk Masalları" adlı kitabında masalın kaynağı ile ilgili farklı teorilerin olduğunu ifade eder. Arnold Van Gennep, Pertev Naili Boratav'ın 1924'te dilimize çevirdiği "Le Folklore" adlı eserinde, mitoloji mektebinin halk masallarını eski mitlerin parçalanmış hali olarak gördükleri ve bu mektebin natüralist denilen bir şubesinin masallarda güneşe, bulutlara ve yağmura ait mitleri buldukları belirtilir (2009, s. 8).

Tezel, masalın ilk insan topluluklarında doğduğunu, önceleri ataların kahramanlıklarının küçük topluluklara anlatılmasıyla başlanıldığını, ağızdan ağıza yayılarak topluluğun genişlemesiyle birlikte daha büyük birliklere ve nihayetinde milletler dediğimiz insan topluluğuna geçerek ona mal olduğunu belirtir. Kültür ve medeniyetin ilerlemesiyle birlikte savaş, göç gibi temaslarla asıl yapısını koruyup ikinci derecedeki unsurlarında değişikliğe uğradığını belirtir. Tezel'in de belirttiği gibi masallar başlangıçta tek bir kişinin malı iken zamanla herkesin topluluğun malı olmuştur (2009, s. 9).

Yavuz, masallar üzerine yapılan ilk sistemli araştırmanın 19. yüzyılda olduğunu ve masalların kökenini ilk araştıran kişinin Wilhelm Grimm olduğunu ve Grimm'in başını çektiği Mitolojik Okulu'nun Max Müller gibi araştırmacılarla geliştirildiğini belirtir (2013, s. 11).

2. Tarihî Görüş/Hindoloji Okulu: Sakaoğlu, "Masal Araştırmaları*"* adlı kitabında, "İndiyanist Görüş" olarak adlandırılan yaklaşımın, masalların kaynağını Hindistan olarak gösterdiğini, ancak tarihî devirlerde masalların şekillenerek yayıldığı görüşünü savunduğunu belirtir. Bu görüşün ilk temsilcisinin Sylvestre de Sacy olduğunu, ancak De Sacy'in masalların kaynağı olarak Veda'lar yerine Pançatantra'yı esas aldığını ifade eder. Sakaoğlu ayrıca, Theodor Benfey'in bütün incelemelerinde Budizm'in etkisini araştırma kaygısı taşıdığını dile getirir. Pançatantra ile ilgili olarak, Müslümanların onuncu yüzyıldan sonra ve Budist rahiplerin çabalarıyla bu eserleri yazılı yollarla Çin ve Moğolistan'a ulaştırdıkları, ayrıca motiflerin sözlü olarak Moğollar ve Türkler aracılığıyla Avrupa'ya yayıldığı belirtilmektedir. Bu görüşün dayanaklarından biri, Orta Çağ dini menkıbelerinde Budist inanç izlerinin bulunmasıdır. Sakaoğlu, kitabında Benfey'in görüşlerinin oldukça eleştirildiğini; bazı bilim insanlarının onun yazıya geçirilmiş rivayetlere dayanmasının doğru olmadığını vurguladığını ifade eder. Bunun yanı sıra Budizm'e ait olduğu kabul edilen motiflerin önemli bir kısmının tüm dünyada bilindiğini ve Benfey'den sonra yayımlanan

Hint metinleri arasında Avrupa masallarının bazı motiflerine de rastlandığını dile getirir. Bu durum, masalların Hindistan dışında başka bölgelerden de geçmiş olabileceği ihtimalini güçlendirmektedir (2016, s. 23).

3. Etnografik Görüş/Antropoloji Okulu: Sakaoğlu, kitabında bu görüşle ilgili şu bilgilere yer vermektedir: Başlıca temsilcilerinin Andrew Lang, Edward Tylor ve M. Lennan gibi etnograflar olduğunu belirtir. Bu görüşe göre masallar, mitolojinin değil medeni hayatın artıklarıdır. Burada medeni hayat ile kastedilen, insanların bir arada yaşamaya başlamasıyla oluşan "hayat"tır. Görüşün temsilcilerinden olan Lang ise masalların kaynağı konusunda Hindistan'a tanınan önceliği kabul etmemekte; masalların farklı yerlerde, birbirine benzer biçimde, bağımsız olarak oluştuğunu; farklı kültür seviyesindeki insanların ortak inanç ve âdetlere sahip olduklarını ve kültürün gelişmesi sonucunda benzer masalların ortaya çıktığını ifade etmektedir (Sakaoğlu, 2016, s. 24).

Etnografik görüşün temsilcilerinden olan Lang, M.Ö. 13. yüzyıla ait Mısır masallarında bulduğu motiflerin Herodot ve Homer'de de yer aldığını belirterek, halk masallarının arka planında ilkel fikirlerin bulunduğunu ileri sürer. Ona göre insanların barbarlığı, törenlerinde, mitlerinde ve masallarda korunmuştur; hatta medeni toplumlarda bile bu unsurların bir kısmı geleneklerde ve mitlerde bulunmaktadır. Lang, masalların kaynağını ilkel kavimlerde aramıştır (Thompson, 1964'ten aktaran Seyidoğlu, 1975, s. XXXI–XXXII).

Masalların kaynağını ilkel kavimlerde arayanlar arasında farklı görüşler ileri sürenler de olmuştur. Alman folklorcusu Friedrich von der Leyen, rüyalar ile masallar arasında bir ilişki kurarken; Ludwig Laistner masalların kökenini rüyalarda aramaktadır. Freud'a göre ise masallar, baskılanmış isteklerin rüya şeklinde yansımasıdır (Thompson, 1964'ten aktaran Seyidoğlu, 1975, s. XXXV).

Sakaoğlu, masalların kaynaklarıyla ilgili olarak, "Masalların kaynağı olarak hiçbir coğrafya, kültür ve dinî temel tek başına ele alınmamalıdır; masallar tek tek incelendiğinde belki bazılarını bir coğrafya, kültür ya da dine bağlayabiliriz." demektedir. Ona göre masalın üç tür değişme ve farklılaşması vardır: İlk olarak, olumlu gelişme, masalın ilk anlatıldığı anda mükemmel olmayıp zamanla ortaya çıktığı bölgede güzelleşmesidir. İkinci olarak, yayılan gelişme, masal en güzel hâline ulaştıktan sonra farklı coğrafyalara yayılmaya devam eder; bu süreç masalın zayıfladığı anlamına gelmez, aksine kültür ve dinin etkisiyle biçimlerinden uzaklaşsa da güzelleşmesini sürdürür. Üçüncü olarak, tersine gelişme, masal birçok ülkede

anlatıldıktan ve başka ülkelere yayıldıktan sonra ana yurduna döndüğünde önemli değişmeler göstermesidir (2016, s. 25-26).

Ünlü Alman yazar ve folklor bilimci Wilhelm Grimm, masalın kaynağı ile ilgili olarak şunları ifade etmektedir:

> …masalı yalnız içinde yaşadığımız zamanda bir kez mevcut bulunan bir şey gibi telakki edersek masalın özünden konuşabiliriz. Kaynağı sorulur, ne ki nasıl ortaya çıktığını ne şairler bilir ne de mucitler; her yerde eski çağlardan kalan gelenek (überlieferung) olarak bilinir. Pek çok nazariyenin içinde en dikkate değer olanı budur. Bir kere itiraz edilemezdir; zira yüzyıllardan beri bu suretle bize kadar gelebilmiştir, gerçi muhtelif yollarla görünüş olarak değişse de muhteva bakımından ilk şeklini korur (Grimm, 2018, s. 186).

İnsanlığın doğa karşısındaki ortak duygu ve düşüncelerini ele alan masallar, söylendikleri dile göre millî bir karakter taşırken, zaman, bölge ve inançlara bağlı olarak değişime uğrarlar (Elçin, 2001, s. 370).

Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Hindoloji Anabilim Dalı'nda profesör olan Korhan Kaya, eski Hint masallarının Avrupa ve dünya edebiyatlarını etkilediğini ve dünyanın Hint kültürüne çok şey borçlu olduğunu ifade etmektedir. Kaya'ya göre Hindistan, Doğu'yu Budizm aracılığıyla, Batı'yı ise masal edebiyatı yoluyla etkilemiş; Anadolu ise bu etkileşimde bir köprü görevi üstlenmiştir (2016, s. 11-12).

K. Kaya, "*Hint-Türk-Avrupa Masalları"* adlı kitabında masalların kökeni ile ilgili olarak şunları ifade etmektedir: "Masalların iki kökeni vardır: Biri her ulusun bağrında, diğeri ise Hindistan'dadır." Hindistan'ın kuzey ve doğuya Budizm'in dinsel ahlakını, batıya ise masal edebiyatının dinle ilgisi olmayan ahlakını yaydığını; ayrıca bilim ve sanatın Hindu inancı etkisi altında geliştiğini belirtir (2001, s. 7).

K. Kaya, Alman Hindolog Walter Ruben'in Hint masallarının bu kadar uzaklara yayılabilmesinin sebeplerine değinir. Ruben'e göre Avrupa 'da 11. yüzyılda üniversiteler, imparatorluk ve kilise ile mücadele halindeydi. Aradıkları yeni ve daha serbest bir ahlakı Hint masallarında bulmuşlardı. Doğu-Batı arasında ticaretin buna aracı olduğu Hint masallarında dine bağlı olmayan, akla dayalı bir öğretim tarzının olmasının Avrupa'ya cazip geldiği vurgulanır. Halk içinde yaşayan Avrupa masallarının 11. ve 13. yüzyılda son şeklini aldığını ve bu da Hint masallarının yayıldığı tarihler olduğu belirtilir. Avrupa'nın masal yaratmayı Hintliler sayesinde öğrendiği vurgulanır (2001, s.11-12).

2.10. Masalların Sınıflandırılması ve Masal Türleri

Boratav'a (1983) göre halk masallarının ilmî olarak incelenmesi, Eloi Johanneau'nun 1807 tarihli *Halk Masalları Hakkında Mülâhazaları* ve Walckenaer'in *Perrault'a Atfedilen Peri ve Sergüzeşt Masallarının Menşeleri Hakkında Mektup* çalışmalarıyla başlamıştır. Bu akım, Grimm kardeşler aracılığıyla Almanya'da ortaya çıkmış; ardından İtalya, Sicilya, İspanya ve Afanasiev'in Rus hikâyeleri külliyatıyla Slav ülkelerinde devam etmiş ve 1863'te Fransa'da da etkili olmuştur. Boratav'a göre masallar şu şekilde sınıflandırılabilir:

1. Harikulade hikâyeler: Dev, peri gibi olağanüstü varlıkları konu alan masallar
2. Realist hikâyeler: Karı-koca, hırsız gibi gündelik yaşam öykülerini konu alan hikâyeler
3. Tuhaf hikâyeler: Sıradışı olay ve durumları konu alan masallar
4. Kahramanları hayvan olan hikâyeler: Masalın başkahramanının hayvan olduğu öyküler (Boratav,1983, s. 271-272).

Masalların sınıflandırmasıyla literatürdeki ilk çalışma, "J. G. Von Hahn'a aittir. Bu çalışmasının en zayıf tarafı masal tipi ile masal motifi arasındaki farka yeterince yer verilmemesidir. Uzun yıllar masal araştırmacıları Grimm'lerin derledikleri masallardaki alfabetik indeks ve numaraları kullanmışladır. Ancak bu listeler Avrupa ve Yakın Doğu için hazırlandığından yeterince kapsayıcı olmamıştır (Günay, 2011, s. 21).

Masal araştırmalarının ilk ciddi sınıflandırması şu şekilde yapılmıştır:

1. Hayvan Masalları (1–299)
2. Asıl Masallar (300–1199)
3. Fıkralar (1200–1999) (Antti Aarne 1910'dan alıntılayan Sakaoğlu, 2016, s. 28).

Bu üçlü sınıflandırma daha kolay incelenmesi için ana ve alt dallara ayrılmıştır:

1. Hayvan Masalları
1-99 Vahşi Hayvanlar
100-149 Vahşi Hayvanlar
150-199 Vahşi hayvanlar ve insan
200-219 Evcil hayvanlar
220-219 Kuşlar
220-249 Kuşlar
250-274 Balıklar
275-299 Öteki Hayvanlar
2. Asıl Hayvan Masalları
A-Sihir Masalları 300-749-300-399 Tabiatüstü rakip
400-459 Tabiatüstü veya sihirli zevce(zevç) veya diğer ilgili kimseler
460-499 Tabiatüstü vazife
500-559 Tabiatüstü yardımcı
560-469 Tabiatüstü eşya
650-699 Tabiatüstü muktedir olma hâli veya bilme
700-749 Diğer tabiatüstü haller
B. Efsane Tarzındaki Masallar 750-849
C. Kısa Hikâye Tarzındaki Masallar 850-999
D. Aptal Dev Masalları 1000-1199
3. Fıkralar
1200-1349 Edepsizlik

1350-1439 Evli kimselerin lâtifeleri
1525-1639 Kahraman olan bir kızın(kadının)lâtifeleri
1525-1874 Kahraman olan bir erkeğin lâtifeleri
1525-1639 Kurnaz adam
1640-1674 Tesadüf suretiyle mutluluk
1675-1724 Aptal
1725-1874 Papazların lâtifeleri
1875-1999 Yalan masalları (Sakaoğlu, 2016, s. 29)

Yıllar sonra Aarne'nin öğrencisi olan Stith Thompson ,Aarne'nin sınıflandırmasını aynen koruyarak ve yeni tipler ekleyerek bir çalışma sunar.

Thompson'ın, bugün de uygulanan sınıflandırması şu şekildedir:

1. Hayvan Masalları (1–299)
2. Asıl Halk Masalları (300–1199)
3. Güldürücü Hikâyeler, Nükteli Fıkralar (1200–1999)
4. Zincirlemeli Masallar (2000–2399)
5. Sınıflamaya Girmeyen Masallar (2400–2499) (Thompson'dan 1964'ten alıntılayan Sakaoğlu, 2016, s. 30-31).

Hans –Jörg Uther, Aarne –Thompson sınıflandırmasındaki eksiklikleri gidermek için 2004 yılında Uluslararası Masal Tipleri Kataloğu (The Types of International Folktales) adlı üç ciltlik çalışmasını sunar. Bu çalışmadaki sınıflandırma şu şekildedir:

1. Hayvan Masalları,
2. Sihir (büyü) Masalları,
3. Dini masallar
4. Gerçekçi Masallar–Kısa Hikâyeler,
5. Aptal Dev Masalları
6. Fıkralar ve Şakalar,
7. Zincirleme Masallar (Açar'dan aktaran Gültekin, 2022, s. 39).

Masal sınıflandırmalarını sadece masal tiplerine göre değil içerdikleri motiflere göre sınıflandıran çalışmalar da vardır. "Motif Index of Folk-Literature" adlı altı ciltlik eserde Stith Thompson masallarda geçen motifleri ana başlık halinde şu şeklide vermektedir:

A. Mitolojik motifler
B. Hayvanlar
C. Yasak
D. Sihir
E. Ölüm
F. Olağanüstülükler
G. Devler
H. İmtihanlar, denemeler
I. Akıllı ve aptal

K. Aldatmalar
L. Kaderin ters dönmesi
M. Geleceğin tayini
N. Şans ve talih
P. Cemiyet
Q. Mükâfatlar ve cezalar
R. Esirler ve kaçaklar
S. Anormal zulümler
T. Cinsiyet
U. Hayatın tabiatı
V. Din
W. Karakter özellikleri
X. Mizah
Z. Çeşitli motif grupları (Thompson 1955'ten alıntılayan Sakaoğlu, 2016, s. 34).

"The Psychology of Peoples" adlı çalışmada Wundt, sınıflamayı şu şekilde belirtmiştir:

1. Mitolojik–fabl masallar
2. Saf peri masalları
3. Biyolojik masal ve fabllar
4. Saf hayvan masalları
5. Şecereli masallar
6. Şakalı masallar ve fablar
7. Ahlakî fabllar (Günay, 2011, s. 22).

Profesör Volkov, 1924 yılında yayınladığı "Masal" adlı eserinde masalları 15 teme ayırarak masal sınıflandırmasını şu şekilde gruplamıştır:

1. Haksız yere eza edilenler hakkında,
2. Aptal kahraman hakkında,
3. Üç erkek kahraman hakkında,
4. Ejderle savaş hakkında,
5. Ele geçirilen kızlar hakkında,
6. Akıllı genç kız hakkında,
7. Sihir ve büyü yapılanlar hakkında,
8. Tılsım sahibi hakkında,
9. Sihirli nesnelerin sahibi hakkında,
10. Sadakatsiz kadınlar hakkında, (Günay, 2011, s. 23)

2.10.1. Türk Masallarının Sınıflandırılması

Türk masallarının sınıflandırmasını W. Eberhad ile Pertev Naili Boratav birlikte yapmışlardır. Bu çalışmalarında 1378 Türk masal tipi tespit edilmiştir. Stith Thompson'un motif indeksini kaynak olarak kullanarak masal tiplerini 23 başlıkta ele almışlardır:

A. Hayvan masalları (22 tip)
B. Hayvan ve insanın beraber rol aldıkları masallar (11 tip)
C. Masal kahramanına bir ruhun veya bir hayvanın yardım ettiği masallar (49 tip).
D. Tabiatüstü bir ruh veya hayvanla evlenme:83-109 (27 tip).
E. İyi ruhla ve evliyalarla birlikte yaşamayı konu lalan masallar (13 tip).
F. İnsanların kaderinin önceden yazıldığını ve değişmeyeceğini konusunu işleyen masallar (20 tip).
G. Rüyaları konu alan masallar (3 tip).
H. Kötü ruhlarla birlikte yaşamayı işleyen masallar (23 tip).
I. Sihirbazları konu alan masallar (16 tip).
J. Genç kızın sevgili bulmasını konu edinen masallar (12 tip).
K. Erkek kahramanın sevgili bulmasını konu alan masallar (25 tip).
L. Fakir bir kızın zengin bir erkekle evlenmesini konu alan masallar (16 tip).
M. Kıskançlık ve iftira konusunu işleyen masallar (17 tip).
N. Hor görülen kocaların kahraman olduğu masallar (3 tip)
O. Zina ve baştan çıkarmayı konu alan masallar (22 tip).
P. Acayip olaylar ve acayip icraat'ı konu alan masallar (8 tip).
Q. Acayip davaları konu alan masallar (13 tip).
R.Realist masallar (9 tip).
S. Acayip tesadüfleri konu alarak işleyen masallar (6tip).
T. Komik olayları konu alan masallar (6 tip).
U. Aptal ve tembel kadın veya erkekleri konu alan masallar (16 tip).
V. Hırsızlık ve dedektiflik konularını işleyen masallar (11 tip).
W. Akıllı, hilekâr veya cimri kahramanları konu alan masallar (29 tip) (Eberhard ve Boratav 1958'ten alıntılayan Günay, 2011, s. 23-24).

"Tales Alive in Turkey" adlı çalışmalarında Warren S.Walker ile Ahmet Uysal, masalları yedi sınıfa ayırmıştır:

1.Tabiatüstü masallar,

2. Şaşırtıcı ve hünerli neticelere sahip olan masallar,

3. Mizahi masallar,

4. Ahlaki masallar

5. Köroğlu

6. Din görevlilerinin hatalarını konu olarak işleyen masallar,

7. Fıkralar (Walker ve Uysal 1966'dan alıntılayan Günay, 2011, s. 24).

Naki Tezel, Türk masallarını "Düşsel Masallar ve Gerçekçi Masallar" olarak iki gruba ayırır. Tezel, Türk halk masallarını genel hatlarıyla "Düşsel Masallar ve Gerçekçi Masallar" olmak üzere ikiye ayırır. Tamamıyla hayalî olayları konu alan gerçek hayat uymayan olayları anlatan masallar "Düşsel Masallar"; olay ve kişileri gerçek hayata uyan kişiler ise "Gerçekçi Masallar" olarak sınıflandırır (1968, s. 452).

Yavuz (2013), masalları Uluslararası Masal Kataloğu 'ndaki sınıflandırmayı esas alarak dört gruba ayırmıştır:

1. Olağanüstü Masallar
a-Cin Peri Masalları
b-Olağanüstü Güçlere Sahip İnsan Masalları
c-Sihir Büyü Masalları
d-Dev Cadı Canavar Masalları
2. Gerçekçi Masallar
a-Padişah Sultan Şehzade Prenses Vezir Masalları
b-Zengin Tüccar Ağa Bey Masalları
c-Sıradan Yoksul İnsan Masalları
3. Hayvan Masalları
4. Deyimler ve Atasözlerini Konu Alan Masallar (Helimoğlu Yavuz, 2013, s. 13).

Batur (1998) " Açıklamalı –Örnekli Türk Halk Edebiyatı" kitabında masalları üç grupta ele alır:

1. Hayvan Masalları
2. Olağanüstü Masallar
3. Gerçekçi Masallar

Oğuzkan'a göre masallar gelişme özelliklerine göre ikiye ayrılmaktadır:

a. Halk masalları: Bu gruptaki masallar halk arasında öncelikle anlatılmaya başlanmış, sonradan masal araştırmacıları tarafından yazıya geçirilmiştir. Bu tarz masalların konuları yalındır ve "olay" önemlidir. İlgili oldukları kültürün tarihi özelliklerini, geleneklerini yansıtırlar. Halk masalları bir metne bağlı olmadıkları için farklı yer ve zamanlarda ayrı ayrı söylenir.

Halk masallarında üç bölüm bulunur: Döşeme, gövde ve sonuç. Döşeme masalın girişi bölümdür ve tekerleme ya da masal başı olarak da adlandırılır. Gövde, masalın geliştiği ana bölümdür. Sonuç ise masalın bitiş bölümüdür (Oğuzkan, 2021, s.19-20).

b. Edebî masallar: Yazarların kişisel hayal güçlerine dayanarak yazıkları ve halk masallarına göre sanatsal olarak kabul edilen ve çoğu zaman halk masallarından ilham alınarak yazılan masallardır. Bu tür masalların kahramanları çoğu kez periler, konular da gerçek dışı olup olaylar hayal ürünü yerlerde geçmektedir. Bu tarz masallarda yazarların ahlaki ders verme kaygısı vardır. Aynı zamanda bir düşüncenin telkinine çalışırlar. Halk masallarındaki basit ve acemice kullanılan dil ve anlatımla kıyaslanınca daha ustaca ve sanatça kullanılan bir dil olduğu görülmektedir (Oğuzkan, 2021, s. 21).

Yalçın ve Aytaş (2017), "Çocuk Edebiyatı" adlı çalışmalarında masalların sınıflandırmasını şu şekilde ele alırlar:

1. Hayvan Masalları
2. Olağanüstü Yaratık Masalları
3. Saf İnsan Masalları
4. Sihir, Büyü ve Olağanüstülüklerden Söz Eden Masallar (s. 129-133).

Pertav Naili Boratav, Lâmiî Çelebi'nin "Mecma'ül –Letaif " adlı eserde halk anlatmaları olduğunu ve orada da bir sınıflandırmanın mevcut bulunduğunu ifade eder. Buna göre liste şu şekildedir:

1. Çocukların üzerine hikâyeler
2. Deliler üzerine hikâyeler
3. Çeşitli başka insanlar üzerine hikâyeler
4. Karı-koca üzerine hikâyeler
5. Hayvan masalları
6. Cansız şeyler üzerine hikâyeleri (Sakaoğlu, 2016, s. 31).

Pertev Naili Boratav "Türk Halk Bilimi I 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı" adlı eserinde masalların nasıl çeşitlendiğinden bahseder. Milletler arası masal kataloğunda masalların şu şekilde sınıflandırıldığını ve Türk masal geleneğinde de bu sınıflandırmaların her birine örnekler olduğunu ifade eder. Buna göre,

1. Hayvan masalları
2. Asıl masallar: olağanüstü masallar, gerçekçi masallar
3. Güldürücü hikayeler, nükteli fıkralar, yalanlamalar
4. Zincirlemeli masallar (1995, s. 78).

2.10.2. Masal Türleri

1) Hayvan masalları

Fıkralarda olduğu gibi ders vermek için anlatılırlar. Bu masallardan bir kısmı zincirlemeli masallara yaklaşırken bir kısmının da eğitici ve öğretici özelliği azalarak macera yönü ön plana çıkmıştır. Çocukların sevdiği türde masallardır. Bu türde masallarda hayvanlar çoğunlukla kendilerine özgü niteliklerini kaybederek insan kimliğine bürünmüşlerdir. Hayvan masallarının en eski örnekleri edebiyatında Pançatantra ile Aisopos masallarıdır. Türk hayvan masallarının kaynağının birçoğu, Araplar ve İranlılar aracılığıyla tüm dünyaya yayılan Hint masalları ile Aispos masallarına uzanır (Boratav, 1995, s. 79).

Masal türleri içerisinde halk arasında en yaygın tür olan hayvan masalları eğitici olmasının yanı sıra eğlendirici özelliği ile de ağır basmaktadır. Kelile ve Dimne, Aispos, La Fontaine, Mevlanâ'nın Mesnevisi bu türün başlıca örneklerindendir (Bilkan, 2001, s. 17).

2) Asıl masallar:

Olağanüstü masallar

Masal denilince akla gelen masal türüdür. Bu tür masallar diğerlerine göre kahramanları daha kalabalık, daha uzun ve olaylar daha karışıktır. Kişileri cinler, periler, devler, ejderhalar gibi doğa üstü yaratıklardır. Bu tarz masallarda hayvanlar, insan kimliğinde değil; cin, peri gibi yaratıkların hayvan suretindeki görünüşleridir. Kimi zamanda hayvanlar, kendi özellikleriyle olağanüstü özelliğe bürünerek kahramanlara yardım ederler. Türk masallarında olağanüstü öğelerin sınırlı olmasının sebebini Pertev Naili Boratav şu şekilde ifade eder:

> Türk masallarının olağan-üstü ögeleri gerçekte, sanıldığı kadar akıl-dışı nitelikte değildir; şehirlerden uzaklaşıldıkça, yani sözlü geleneğin, yazılı edebiyatın ve yabancı kültürlerin etkilerinden korunduğu çevrelere, köy ve göçebe ortamına yaklaştıkça masallardaki olağan-üstü çeşni hafifler; bu nitelikteki varlıkların çoğu kez sadece adları anılmakla yetinilir. Cin, peri, ejderha vb. denip geçilir; bir devin tasviri çizilirken insanlardan pek fakı olmayan, belki daha büyücek, daha oburca bir yaratık, ejderha, irice bir yılan, periler insanlardan farksız bir görünüşte ve davranışta, yalnız kılık değiştirme yeterliği olan kişiler gibi canlandırılır; bütün bu varlıkların akıl-dışı, hayal ürünü (fantastique) nitelikleri üzerinde durulmaz. Kısacası Türk geleneği en "masalımsı" anlatıları bile gerçeğe yaklaştırma eğilimindedir (1995, s. 81-82).

Gerçekçi masallar

Padişah, kral, tüccar, hoca, vezir, fakir oğlan ve fakir kız, şehzade vb. gibi gerçekte hayatta karşılaşabileceğimiz kişileri ve bunlara ait maceraları anlatan masallardır. Keloğlan ve Köse'nin serüvenleri bu tür içinde önemli yer tutar (Batur, 1998, s. 387).

Gerçekçi masallarda kişi ve olayların doğrudan Osmanlı toplumuyla yakından ilişkisi vardır. Osmanlıda meşhur yoksul çocukların hayat öyküleri birer masal örneğidir. Her kişi zekası ve yeteneği sayesinde ırk, dil, din ve ekonomik durumuna bakılmaksızın hak ettiği mertebeye ulaşabilir. Gerçekçi masallarda zıtlık dikkat çekicidir. Örneğin deli oğlanla akıllı oğlan, Edi ile Bidi, Keloğlan ile düzenbaz köse vb. (Bilkan, 2001, s. 18).

3) Güldürücü hikâyeler, nükteli fıkralar, yalanlamalar

Bu tür masallar "fıkra, latife nükte" ya da hikâye deyimleriyle gösterilir. Hayvan masallarında olduğu gibi kısa ama onlardan daha yoğun anlatılardır. Herhangi bir durumu açıklamak ya da örnek vererek karşısındakini inandırmaya çalışmak gibi sebeplerle anlatılır. Uzun masallardaki tekerleme tipine yer vermemesiyle hayvan masallarına benzerler. Asıl

özellikleri az kelimeyle çok anlamlı ve örtülü anlamlı olmalarıdır. Bu tür anlatılarda keskin bir zekâ ve ince bir mizah anlayışı hâkimdir. Dinleyiciden de bu vasıfları bekler (Boratav, 1995, s. 85-86).

Bu tür anlatıların zaman zaman müstehcen olması yetişkinler arasında daha yaygın olmasını sağlamıştır. İncili Çavuş, Bektaşi bu türde tanınmış fıkra kahramanlarıdır (Bilkan, 2001, s. 19).

4) Zincirlemeli masallar

Zincirleme masallarının kişilerinin çoğu hayvanlardan oluşmaktadır. Asıl hayvan masallarından farkı ise ders verme kaygısı taşımayıp sadece eğlendirmek, şaşırtmak amacıyla düzenlenmiş olmalarıdır. Bir farkı da kuruluşlarındaki özelliktir. Yani küçük ve önemsiz birtakım olayların birbiri ardınca zincirleme sıralanmasından oluşmuşladır.

> "…halkalar aralarında sıkı bir mantık bağıyla kenetlenmişlerdir. Anlatı bu halkaların (olaylar ve masal kişileri) sayısı ölçüsünde uzar; genel olarak çok uzun olmaz, süratli bir tempo ile yürütülür. Çok kez, anlatı bir yerden sonra ters yön izleyerek son olaydan baştakine, ya da maceraya son karışan kişiden ilktekine doğru yürütülür" (Boratav, 1995, s. 95).

2.11. Geleneksel Masallar ve Özellikleri

Günümüzde masal sınıflandırmaları ve çeşitleri hakkında kafa karıştıracak kadar fazla tanımlamalar mevcuttur. Araştırma konumuz geleneksel masallar olduğu için bu masalların özelliklerinden bahsetmeyi gerekli görüyoruz. Dilidüzgün, geleneksel masalın özeliklerinden şu şekilde bahsetmektedir: (Dillidüzgün, 2017, s. 225)

> Masallar anonimdir. İlk kez kim tarafından, ne zaman, nerede anlatıldığı bilinmemektedir.
>
> Masallar olağanüstü olaylarla örülüdür. Yoğun bir hayal gücü hakimdir. Mantıklı bir olay örgüsüne sahip masallarda bile asıl belirleyici olan olağanüstü olaylardır.
>
> Masallar içinde tek yönlü bir ders barındırır ve zıtlıklardan oluşur. Masallarda çoğunlukla verilmesi gereken bir ders vardır. Bu dersler yalın bir anlatımla biçimiyle iyi-kötü, güzel-çirkin, zengin-yoksul, güçlü-güçsüz gibi zıtlıklarından ilişkisinden ortaya çıkar.
>
> Masal tipleri klişe kişilerdir. Hemen hemen her masalda tek tip denilebilecek özellikleri vardır. Başta iyi yürekli olarak tanıdığımız bir kişi masalın sonuna kadar bu özelliğini korur.
>
> Masallar, tek bir doğruya yönelik ders veren bir niteliktedir ve masalların içindeki kişiler değişim ve gelişim göstermezler. Bütün masal türlerinde var olan rollerin karakter özellikleri hiç değişmez ve bu özellikleri aracılığıyla verilmek istenen dersi yalın bir biçimde okura/dinleyene aktarır.
>
> Masallar dünyayı ve insanlığı simgeler. Masalda anlatılan kişi ve olaylar her ne kadar olağanüstü, abartılı ve gizemli olsa da her yönüyle de gerçek dünyaya da işaret etmektedir. Çünkü masallarda geçen kötülükler, gerçek dünyada da işlenmektedir.
>
> Masallarda şiddet ve kötü güçlere sıklıkla başvurulur. Masal gerçek dünyayla benzeşme çabasında ise şiddete başvurması normaldir. Çünkü gerçek hayatta şiddet her biçimiyle vardır.

Lukens, Smith ve Coffel "Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış" adlı kitabında halk masalının özelliklerini şöyle sıralar: Derinliği olmayan iki boyutlu sabit tiplere dayanan hem iyi hem de kötü karakterlerin yer almasının onların kolaylıkla tanınmasını sağladığını ifade eder. Yine bu kitapta masallarda "iyilik perisi ve kötü kalpli üvey anne gibi karakterlere sık rastlandığı, çatışmaların genellikle ya hayvanlar ya da kişileştirilmiş hayvanlar arasında gerçekleştiği, olay örgüsünün basit ve doruk noktasına en sonda ulaşıldığı, zaman ve mekânın belirsizliğinin bu türün cazibe kaynağı olduğu ve bu yönüyle evrensel bir nitelik kazandırdığı, temalarının değişkenlik gösterdiği ama genellikle insanların ihtiyaç ve istekleri üzerine bir yorum çıkarıldığını ifade eder. Halk masallarının üslubunun tekrar edilen ifadelere ve imgelere dayandığını, genellikle bu ifadelerin kısa ve uyaklı olduğunu belirtir (2023, s. 79-80).

Ewig, Wilhelm Grimm'*in* "Masalların asırlar boyunca halk arasında yaşamasının nedeni yalnızca verdiği altın öğreti ya da hoş bir anı olmaları değil, millî edebiyata ait olmalarıdır." sözüne dikkat çekerek, masalların günümüzde bile ilgi görmesinin sebebini açıklamaktadır (1989, s. 2).

2.12. Masalların Eğitici Yönü ve İşlevleri

Her ne kadar "Söz uçar, yazı kalır." sözüyle yazının kalıcılığına vurgu yapılsa yazıdan önce söz olduğunu yadsımamak gerekir. Nitekim yazılı edebiyatın gelişmediği dönemlerde sözlü edebiyat ürünleri mevcuttu. Sözlü edebiyat ürünleri denilince de akla gelen ilk ürünlerin başında masallar gelmektedir. Gerek dil ve anlatımımdaki akıcılığı, gerek olaylarının ve kahramanlarının olağanüstülüğü, zıtlıkların bir arada yalın bir şekilde verilmesiyle masalların halk üzerindeki etkisi inkâr edilemez (Helimoğlu Yavuz, 2013, s. 1).

Masalların insan beklentilerine uygun ve iç dünyasını rahatlatacak bir sonda bitmesi masalların "terapötik" özelliğini de ön plana çıkarmaktadır. Yalçın ve Aytaş 'a göre bazı bilim adamları masaların mutlu sonla bitmesi ve sıkıntıların sona ermesini psikanaliz yardımıyla hastalıktan kurtuluş arasında bir ilgi kurduklarını belirtmektedir. Konuyla ilgili Gustav Hans Graber'in şu açıklamasına yer verilmiştir:

> Gerçek bir masal, her vakit derinlik psikolojisini temel alan tedavi sürecinin bir öyküsüdür. Özellikle Hans ve Gretel Masalı, böyle bir karşılaştırma bakımından gayet uygun bir nitelik taşır; çünkü masalda yiyecek bir şeyin kalmaması, evden kovulma ve cadı tarafından yenilmek istenme gibi tatsız olay ve güçlükler mutlu bir çözüme ulaştırılır (Graber 1998'den alıntılayan Yalçın & Aytaş, 2017, s. 121).

Masalların içeriğine bakıldığında toplumsal bir gerçekten ve yaşanmışlıktan kaynaklandığı görülmektedir. İnsanoğlu yüzyıllar boyunca yaşam gerçeğini, beklentilerini, karşılaştığı güçlüklere karşı bulduğu çözüm önerilerini, tecrübelerini masallar aracılığıyla gelecek nesillere aktararak bu sayede onları eğitmeye, uyarmaya ve hayatın zorlukları karşısında daha güçlü ve donamlı olmalarına katkıda bulunmaya çalışmışlardır (Helimoğlu Yavuz, 2013, s. 3-4).

Bascom, hayali olduğu düşünülen Afrika halk masallarının bile çocukların eğitimi için önemli olduğunu çünkü bunların çoğunun hayvan masalları ve ahlaki masallar olduğunu ifade eder. Folklorun okuma-yazma bilmeyen toplumlarda çocuğun genel eğitiminde temel unsur olduğunu belirtir (1954, s. 346).

Günay, masalın olağanüstü özellikleri ağır basan hayattan kopuk soyut bir tür olarak tanımlanmasının çok doğru olmadığını özellikle ilmi metotlarla derlenip yayımlanan masalların ait oldukları milletin değer yargılarını binlerce yıllık deneyimlerini taşıdıklarını ifade etmektedir (2011, s. 686).

Tezel' e göre ise masal öyle güçlü bir kaynaktır ki birçok bilim bu kaynaktan istifade eder. Dilci pek çok yeni kelimelere, kelime parça ve köklerine masallarda rastlayabilir. Bir tarihçi önemli tarih olaylarını aydınlatmada bir toplumbilimci ise halk uygarlıklarının temellerini araştırmada masalları önemli bir belge olarak görebilir. Masallar bir milletin zengin hazineleridir (1968, s. 455).

Masallar, çocuklar için özel olarak yazılmamış olmalarına rağmen, günümüz çocuk edebiyatında en çok değerlendirilen türler arasında yer almaktadır. Masallarda değerler; olay örgüsü, kahramanlar ve tema aracılığıyla okuyucuya sunulur. İnsanî değerler, masallar yoluyla çocuklara kazandırılabilir (Akkaya, 2017, s. 100).

Masalların çocuk eğitiminde ne denli önemli olduğunu açıklayan şu sözlere dikkat çekmek gerekir:

"Bir halkın mitolojik sistemi genellikle onların eğitim sistemidir ve bir akşam masalını dinleyen çocuklar, bizim modern dershanelerimizdeki altıncı sınıf öğrencilerinden daha az olmayan ölçüde, geleneksel bilgi ve davranış öğrenmektedirler" (Gayton, 1951'den aktaran Helimoğlu Yavuz, 2013, s. 4).

Kendine özgü tarzıyla asırlarca birikmiş kültürü aktaran, mutlu sonla biten, dürüstlüğü, sabrı aşılamanın yanında, hayatın gerçek taraflarını da yansıtan halk masalları hem faydalı, hem ilgi çekici hem de eğiticidir (Günay, 2011, s. 684).

Masalın kendine has tarzı, dili kullanmadaki ustalığı, çocukları etkilemekte, masal okuyan dinleyen çocuk, kendi dünyası ile anlatılan dünyayı birlikte yaşama şansı bulur. Çocuklar masallarla hayalden gerçeğe geçer, gerçeği hayalleriyle karşılaştırarak somutlaştırır (Yalçın & Aytaş, 2017, s. 124).

Şirin ise çocuk ile masal arasındaki ilişkiyi şu şekilde ifade etmiştir.

> Çocuk masalda kendini bulur. Masal kahramanlarını kendine yakın hisseder. Kendisini masaldaki serüvene katmaktan hoşlanır (…) Çocuk için masal hayaller dünyasında oynanan oyundan farksızdır. Büyüme ve gelişme çağındaki çocukların özlemleri en zengin olarak masallarda yer alır. Masal bu yüzden çocuğa yakındır. Çocuk ve masal, çocuk dünyasının özeti gibidir.

Şirin'e göre masallar kadar insanı hayat hazırlayan ve duygularını besleyen başka bir tür yoktur. Çünkü bu bereketli kaynak aynı zamanda geleceğinin insanı biçimlendirir. Şirin 'e göre çocuk edebiyatının da bu türden uzak durmasını beklememek lazımdır çünkü çocuğun dünyası fantastiktir ve bu yüzden masalın dünyası ile kendi dünyası arasında benzerlik kurar (2000, s. 115-116).

Masalların en önemli eğitici yönlerinden bir de hiç kuşkusuz değerler aktarımıdır. Savaşkan (2017) masalların çocuklara dürüstlük, sabır, eşitlik, bağlılık, adalet gibi iyi ve doğru değerlerin kazandırılmasında yardımcı olduğunu ve masalların yüzlerce yıllık deneyimden süzülüp gelen eşsiz eğiticiler olduğunu ifade eder (s. 443).

Masallar bir taraftan çocuklara dilin inceliklerini ve ustalığını öğretirken bir taraftan da millî ve evrensel değerlere karşı duyarlılık kazandırır. Çocukların hayal gücünü ve düşünme yeteneğini geliştirirken bir taraftan hayatı tanıma imkânı sunar (Karatay, 2007, s. 466).

Sözlü kültürün en önemli hazinelerinden olan masallar, içinde barındırdıkları kültürel değerler sayesinde hem bir kültürün aynası durumunda iken hem de ait oldukları kültürün taşıyıcılığını yaparlar. Masallar kültür alışverişi konusunda köprü görevi üstenirler. Masallar sayesinde çocuklar ve gençler, ait oldukları kültürün yanında farklı coğrafyaların kültürlerini de tanıma fırsatı bulurlar. Milli ve evrensel değerlerin yeni nesillere aktarmada eğitimcilere de kolaylık sağlamaktadır (Karatay, 2007, s. 469).

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de masaların çocuklar için uygun olup olmadığı düşüncesi tartışılmaktadır. Ancak masalların çocuklarda duygu ve hayal gücünü zenginleştirdiği,

anadilin geliştirilmesinde önemli rolü olduğu konusunda birçok eğitimci ve düşünür aynı fikirdedir (Oğuzkan, 2021, s. 26).

Masallar, çocuklara kazandırılmak istenen davranışların daha kalıcı ve eğlenceli verildiği eğitim yoludur. Çünkü çocuklar, büyüklerin kendilerine bir davranışı kazandırırken ya da olumsuz bir davranışı düzeltirken doğrudan verilen öğütlerden hoşlanmazlar. Masallar bu anlamda güzel bir tekniktir (Arıcı, 2018, s. 58).

Arıcı 'ya göre masalların çocuk eğitiminde katkıları şunlardır:

> Güzel konuşma: Masallar için anlatıcının özellikleri de çok önemlidir. Masal anlatıcılarında bulunan özellikler aynı zamanda iyi bir hatipte bulunan özelliklerdir. Bu yüzden dinleyiciler masal dinleyicileri bir yandan masal dünyasında yol alırken diğer yandan güzel konuşmayı da öğrenmektedirler.
>
> Güzel ve yararlı kişilik oluşturma: Birçok masalda olduğu iyilik ve güzellik için iyiler ve kötüler mücadele etmektedir. Bu da dinleyenlerin davranışlarının güzelleşmesine katkıda bulunur.
>
> Yaşamı güzel kılma: İnsanlar özlemlerini ve umutlarının masallarda dile getirerek iç dünyasını dışa yansıtmış bu şekilde rahatlayabilmişlerdir. Bu özelliği ile masallar "terapi" görevi görmektedir.
>
> İyiliklerin ve güzelliklerin ödüllendirilmesi: Masallarda iyiller ve güzellikler ödüllendirilir. Bu da bu da çocukların ruh dünyasında her zaman iyilerin ve doğruların kazandığı düşüncesine vurgu yaparak bu davranışları kazanmasına katkıda bulunur.
>
> Edebi zevk kazanma: Okunan ve dinlenen masallar yazma ve konuşma becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur.
>
> Sözü etkili kılma: Çok masal dinleyen ve anlatanların etkili ve güzel söz söyleme konusunda ustalaşırlar.
>
> Planı ve düzeni öğrenme: Masallar da olaya dayalı her tür gibi belli bir düzene sahiptir. Masalın bölümleri diğer türlere göre daha belirgindir. Bu düzen ve plan çocukların "estetik" algılarına katkıda bulunur.
>
> Düşünce ve kavram dünyasını geliştirme: Masallar deyim, atasözü, ikileme, özlü söz, benzetmeler gibi ifade kalıpları ve kelime çeşitleri bakımından son derece zengindir. Masalların okunması ve dinlenmesi zamanla kelime hazinesinin gelişmesine de katkı sağlar (2018, s. 59-61).

2.13. Türk Masallarının Genel Özellikleri

Günay'a göre Türk masallarının kaynağı konusunda araştırma yapılmamış, Türkiye sınırları içindeki masallar büyük oranda sözlü gelenekten derlenmiştir. Türk masallarının yazılı edebiyata ilk yansımalarını XIII. yüzyılda yaşayan Mevlâna Celâleddin'in Rumî'nin eserlerinden başlayarak günümüze kadar izlenebilmektedir. Mevlâna, Âşık Paşa,Yunus Emre,Ümmî Sinan, Kaygusuz Abdal gibi pek çok şairin eserlerinde masalların motif, üslup ve kalıp ifadeleri tespit edilebilmektedir (Günay, 2011, s. 666).

Seyidoğlu, Türklerin tarih boyunca çeşitli coğrafyalarda çeşitli kavimlerle yakın temasta bulundukları için folklorundan birçok unsur aldıklarını belirtir. Budizm'i kabul eden Uygur Türklerine Budizme bağlı olarak Hint masalları geçmiştir. Türkler Hint ve Arap masallarını İslamiyet'ten sonra İranlılar aracılığıyla tanırlar. Türkiye'de halk ağzından toplanmış en eski masal kitabı "Billur Köşk Masalları" dır. Türk halk masallarına ilk defa ilgi duyup derlemeler ve çalışmalar yapan Avrupalı folklorcular olmuştur (Seyidoğlu, 1975, s. 5-6).

Türk masallarını şuurlu olarak derleyen ve yazıya geçiren K. D. Hanım olmuştur. Kim olduğu hakkında bilgi sahibi olunamayan bu hanım, 1912 tarihinde "Türk Masalları " adlı 317 sayfalık kitabında 13 masala yer vermiştir (Sakaoğlu, 2016, s. 55).

Türk masalları 18. yüzyılın sonlarında batılı araştırmacılarının dikkatini çekmiştir. Türk masalları üzerine en eski derleme, Fransa Kralı XVI. Louis'in çevirmeni ve yazmanı M. Diegon'a ait olduğu söylenir. Nouveaux Contes Truc et Arabes (1781, Yeni Türk ve Arap Masalları) adlı eserdir. Bu eserin ikinci cildinde üç Türk masalı bulunmaktadır (Helimoğlu Yavuz, 2013, s. 12).

Rus Türkolog Radlov'un 10 ciltlik eseri Proben der Volkslider Türkischen Stamme (1866-1907) Türk boylarının halk edebiyatı ürünlerini ortaya koymuştur. Bu eserin son üç cildi kendisinin gidemediği Türk boylarına özgü olmakla birlikte öğrencileri tarafından yayımlanmıştır. Türk masalları üzerinde en çok çalışan yabancı araştırmacılardan ilki olan İgnaz Kunos (1862-1945), Türkiye'de bulunduğu dönemlerde halk edebiyatı ürünlerini derlemeye başlamıştır. Kunos'un derleme çalışmaları, değerlendirme ve yorumlama şeklinde devam etmiştir (Sakaoğlu, 2016, s. 47-48).

Kunoş'tan sonra Türk Masallarını derleyip toplayanlar arasında Albert Wesselki, Georg Jacob,Thedor Menzel ve Friedrich Giesse gibi isimler bulunmaktadır (Seyidoğlu, 1975, s. 7).

Türk yazarları Batılı folklorculara göre Türk folkloruna daha geç ilgi duymuşlardır. 1912 'de Ziya Gökalp Türk Halk edebiyatına büyük bir ilgi duyarak Türk halk masallarından bazılarını toplamış, manzum ve mensur olarak yayımlamıştır (Seyidoğlu, 1975, s. 9).

Yapılan masal çalışmaları ve derlemeleri Cumhuriyetten sonra hız kazanmıştır. Bu isimlerin başında Pertev Naili Boratav gelmektedir. Wolfram Eberhad ile beraber çalışma yaparak 2500 masal üzerinde çalışmış ve 1953 yılında "Türk Masallarının Tipleri" adlı eseri yayımlamışlardır. Bu eserde 378 masal tipi tespit etmişlerdir. Boratav 1955'te yirmi iki Türk masalını Fransızcaya tercüme ederek yayınlamıştır. 1958 yılında yayınladığı "Zaman

zaman" içinde adlı kitabında yirmi iki masal ile yirmi bir tekerleme bulunmaktadır (Seyidoğlu, 1975, s. 11).

Eflatun Cem Güney, Tahir Alangu, Naki Tezel derlemiş oldukları masallara edebi bir biçim vererek yayımlarken Mehmet Tuğrul, Warren Walker, Barbara Walker, Ahmed Edip Uysal gibi yazar ve araştırmacılar da Türk masalları üzerine derleme ve inceleme yapmışlardır (Helimoğlu Yavuz, 2013, s. 12).

2.13.1. Türk Masallarının Biçim Özelikleri

Boratav'a göre Türk masalcısının ilk kaygısı dinleyenleri anlatının düşsel niteliği konusunda uyarmak. Bunu da tekerlemeyle gerçekleştirir. "Evvel zaman içinde" diye başlayarak ya eski zamanlara gider veyahut "Bir varmış bir yokmuş" diye zaman dışı bir tekerleme seçer. Masalla alakası olmayan, garip, güldürücü, akıl dışı öğelerden oluşan tekerleme dinleyicileri hayalî bir dünyaya hazırlar (1983, s. 276).

Masallar üç bölümden oluşur. Masal başı, yani tekerlemesi, masalın kendisi, masal sonu.

Tekerleme dinleyicinin dikkatini masala çekmek için bir araya getirilmiş sözlerden oluşmaktadır. Bu bölümün güzelliği birbirinden alakasız kelimelerin bir araya getirilmesindeki ustalıktır. Tekerlemenin masalla bir ilgisi yoktur dinleyicinin dikkatini çekmek ve dinleyiciyi masala hazırlamak amaçtır.

> Bir varmış, bir yokmuş. Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde. Deve tellâl iken ,horoz imam iken, manda berber iken, annem kaşıkta, babam beşikte iken …Ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken, babam düştü beşikten, alnını yardı eşikten…Annem kaptı maşayı, babam kaptı küreği, gösterdiler bana kapı arkasındaki köşeyi… (Tezel, 1968, s. 449).

Yalçın ve Aytaş'a göre masallarımızdaki tekerleme bölümünün bir başka önemli özelliği ise bilinç akışı yönteminin ilk biçimlerini içinde barındırıyor olmasıdır. Masal anlatıcısının belleğinden belirli bir sıra ile akan düşüncelerin yan yana getirdiği yapı, çağdaş anlatım tekniklerine benzemektedir (2017, s. 140).

İkinci bölüm masalın kendisidir. Asıl masal bölümünde olay örgüsü yer almaktadır. Kahramanın kim ve ne olduğu, başından geçenler, karşılaştığı sıkıntılar bu bölümde anlatılır. Üçüncü bölüm, "masal sonu" sonundaki tekerlemedir. Masalcı olaylara gerçekçi bir hava vermek için gerçekçi sözlerle tekerleme yapar. "Kırk gün kırk gece düğün yapılmış. Onlar ermiş muradına, biz çıkalım tahtaboşuna… Gökten üç elma düştü. Birisi sizin, birisi söyleyenin, birisi de benim…" (Tezel, 1968, s. 452).

Masalın son bölümünde kahraman mutluluğa ulaşır, kötüler cezalandırılır ve anlatıcının güzel dilekleri ile sona erdirilir (D. Kaya, 2014, s. 530).

Masallar, destan ve halk hikâyeleri kadar olmasa da uzun metinlerdir. Masallar nesir şeklindedirler fakat az da olsa içlerinde manzum parçaların olduğu masallar da vardır. Masalın başında, ortasında, sonunda söylenen kalıplaşmış sözler bulunmaktadır. Masallar halka hitap ettiği için sade ve anlaşılır bir dille yazılmıştır. Sözlü halk edebiyatı ürünü olup ağızdan ağıza söylenerek günümüze kadar gelmişlerdir (E. Şimşek, 1990, s. 3-4).

Masalların başlıkları genel geçer değildir ve yöreye göre farklı adlarla da anılabilir. Masalların içinde, diğer türlerden (mit, efsane, destan, bilmece, atasözü) örneklere de yer verilebilir (Oğuz, 2019, s. 10).

2.13.2. Türk Masallarının İçerik Özellikleri

Türk masallarında kahramanlar; dev, peri kızı, cin, hayvan kılığına girmiş insanlar, konuşan hayvanlar, Zümrüdü Anka kuşu, olağanüstü özelliklere sahip insanlar vs. olabilir. Masallarda sembol olan tipler de bulunmaktadır. Keloğlan "kurnazlığı"; köse ikiyüzlülüğü; üveyanne "kötülüğü, acımasızlığı"; üvey kız kardeş "kıskançlığı" küçük kardeş "zekâ ve şansı"; yaşlı adam kerameti ve yardımseverliği temsil eder. Kahramanların olağanüstü yardımcıları bulunmaktadır. Masal kahramanları zekaları sayesinde zor ve sıkıntılı durumlardan kurtulurlar. Masallarda iyiler mükaflandırılır, kötüler cezalandırılır. Masallarda genellikle kahramanların dua ve bedduaları kabul olur. Masalların içerisinde halk edebiyatı türlerine (atasözü, dua, beddua, deyim, fıkra, efsane) rastlanır. Masallarda belirli ülkeler vardır: Kaf Dağı, Hint, Yemen, Periler ülkesi gibi. Masallarda dinle ilgili unsurlara da yer verilir (dua etme, camiye gitme vs.) Her masalın ders verme amacı vardır. Bu özellik hayvan masallarında daha çok göze çarpar. Her kişi masal anlatamaz. Özellikle masal anlatan kişiler vardır. Bunlar "masalcı, masal anası, hikâyeci" gibi adlar verilir. Masallarda sosyal hayattan da izler bulmak mümkündür (E. Şimşek, 1990, s. 4-7).

Masallarda zaman ve mekân belli değildir. Olaylar herhangi bir yer ya da zamanda geçebilir. Türk masallarında geçen Yemen, Çin, Mısır vb. yerlerin masalda anlatılan olayla bir bağlantısı yoktur. Masallarda anlatılan olaylar evrensel bir özellik taşımakla birlikte anlatıldığı bölgenin gelenek, görenek, inanış ve ahlaki kuralları da yansıtır (Gültekin, 2022, s. 35-36).

Türk masalları ile Türklere akraba olan milletlerin masallarında kahramanlığa önemli yer ver verilmiştir (Tezel, 1968, s. 451).

Türk masallarında pek çok tip görmek mümkündür. Türk masallarının önemli kahramanlarından biri "dev"lerdir. Devler, biçim ve ruh yapısıyla insanlara benzer. Çoğu zaman kendilerine özgü saraylarda yaşarlar ve hiç kimsenin ulaşamayacağı, elde edemeyeceği güzellikteki şeyler devlerin kontrolü altında veya saraylarındadır. Devlerin bazı memeleri arka, bazıları ön taraflarında yer alır. Kendilerine kötülük yapmak isteyenleri yakaladıklarında kızartarak yerler. En sonunda ise insanoğlu, çeşitli kurnazlıklarla onları cezalandırır. Devlerin yardımcıları da vardır; bunlar arasında Arap Bacı'lar ve dev oğlan veya kızları bulunur. Türk masallarında bir diğer önemli tip "Cadı Karı" lardır. Amaçları her daim kötülük yapmaktır ve en önemli silahları büyüdür. Kendilerine verilecek altınlar karşılığında yapmayacakları kötülük yoktur. Tatlı dil ve güler yüz, onların en önemli becerilerindendir. Bir başka tip "Zenci Araplar" dır. Bu karakterler iyilikseverdir ve zorda kalanlara yardım ederler. Fiziksel özellikleri, bir dudaklarının yerde, diğerinin gökte olmasıyla betimlenir. Her daim iyilik yapar ve tehlike ile kötülükten kurtarırlar. Padişahlar, Türk masallarında sıkça rastlanan bir diğer tiptir ve birçok masalın kahramanıdır. Altın veya gümüşten yapılmış saraylarda otururlar. Bazılarının çocuğu olmazken, bazılarının iki veya üç çocuğu vardır. Kızlarını evlendirmek istediklerinde taliplerinden yapılması mümkün olmayan görevleri kırk günde tamamlamalarını isterler. Yaptıkları kötülüklerin cezasını kolayca öderler. İyilik yapmak istediklerinde ise "Dile benden ne dilersen…" diyerek her türlü dileği yerine getireceklerini ifade ederler. Türk masallarında Keloğlan, özellikle üzerinde durulması gereken bir kahramandır. Keloğlan, Türk zekâ gücünü temsil eder ve yoksul bir karı-kocanın oğludur. Keskin zekâsı sayesinde zengin olabilir ve kötülük yapanları yenebilir. Haksızlar, hırsızlar ve zalimler, Keloğlan'ın aklı ve zekâsı sayesinde yenilmeye mahkûmdur (Tezel, 1968, s. 453-455).

Türk masallarının düşünce yapısında, çile çekmeden, bir hüner göstermeden ve kendini ispatlamadan başarı ve mutluluğa ulaşmak imkânsızdır. Mutluluk ve başarı, hüner ve emek karşılığında elde edilir ve bu felsefe, tüm Türk masallarında hâkimdir. Masal kahramanlarının iyi bir Müslüman olması da yaygındır; çünkü iman ve tevekkül sahibi kişiler, sıkıntılı durumlarla karşılaştıklarında dua ve ibadet ederek Allah'tan yardım isterler. Dilekler, dualar aracılığıyla kabul edildiği gibi, Hızır, derviş, pir veya yaşlı bir adam ya da kadın gibi yardımcı karakterler aracılığıyla da yerine getirilir (Günay, 2011, s. 671-672).

Hayvan masalları da Türk masalları içerisinde oldukça yaygındır. Kahramanı hayvan olan masallarda kahramanlar; tilki, ayı, kurt, kedi görünümündedirler ancak davranış ve düşünce olarak insan özelliklerine uygundur. Büyü ya da sihirle hayvan kılığına giren insanlar masal sonunda hayvan kılığından kurtularak normal yaşamlarına dönerler. Genellikle tilki, güvercin, sıçan, yılan, karınca, bülbül, kedi, atmaca, kara köpek gibi hayvan kılığında görünen karakterler insanlara hem iyilik hem de kötülük etme gücüne sahiptirler. Türk masallarında olayların gelişmesinde önemli görevleri bulunan efsanevî yaratıklar vardır. Derviş ve Hızır tipleri İslam inancına dayalı olarak yardım etmek için ya rüyada ya da gerçek hayatta ortaya çıkar. Yardım ettikten sonra da birden ortadan kaybolurlar. Yolda rastladıkları Derviş'in verdikleri elma ile çocuğu olamayan padişahın çocuk sahibi olması motifi Türk masallarının temel motiflerden biridir. Hızır ise Türk halk inançlarına göre ölmezlik sırrına ermiş ve tıpkı Derviş gibi Allah'ın yeryüzündeki yardımsever elçi olarak rol oynar. Masal kahramanlarını sıkıntıdan kurtarır. Türk masallarında atlar da iyiliksever yardımcılar olarak Türk masal ve destanlarında önemli bir yer tutar. Kahramana yardımcı olur. Türk masallarında periler olağanüstü güçlere sahip çok güzel kadın şeklinde betimlenmektedir. Şekil değiştirme özelliğine sahiptirler. Nar, limon gibi meyvelerin, eşyaların içinden çıktıkları da olur. İyi kalpli masal kahramanlarına yardım ederler, kötüleri cezalandırırlar. İnsan kılığına girerek evlenenleri de vardır. Ejderhalar devler gibi masal kahramanına yardımcı oldukları sürece yaşamaya devam ederler ancak masal kahramanını engellemeye çalıştıklarında öldürülürler. Ejderhalar çoğunlukla masallarda ağzından ateş çıkan büyük bir yılan şeklinde betimlenir. Çoğu kez su kaynaklarının bekçisidir. Bazı masallarda kahraman ejderhanın verdiği görevi yerine getirince güzel bir kız olur ve kahramanla evlenir. Zümrüdü Anka, yavrularını yılan ve ejderhadan kurtaran masal kahramanını yedi kat yeraltı dünyasından yedi kat yeryüzüne taşıyan çok ihtişamlı ve güçlü bir kuştur (Günay, 2011, s. 674-676).

Türk masal kahramanları içinde beceriksiz, pasif tipler pek nadir görülmektedir. Bu tarz tipler Binbir Gece Masallarında ve Batı kaynaklı masallarda daha yaygındır. Örneğin "Külkedisi", "Pamuk Prenses" haksızlığa karşı tepki göstermeyen tiplerdir. Hâlbuki Türk masallarında Keloğlan, Köse gibi tipler, ne istediklerini bilen, kararlı, kendi kaderlerini isteklerine göre şekillendirebilen tiplerdir. Kısacası Türk masallarında masal kahramanları, çaresizliği kader kabul edip boyun eğmek yerine şanslarını düzeltmeye ve güzelleştirmeye çalışırlar ve olağanüstü özellikli yardımcılar da onlara destek olur (Günay, 2011, s. 680-681).

Türk masallarında aile anne, baba ve çocuktan oluşur. Masallardaki mücadelenin büyük bir kısmı aile kurmak ya da çeşitli sebeplerle ayrılmış aileyi bir araya getirmektir. Ayrılmış eş ve çocukların kavuşamadığı örneklere Türk masallarında rastlanmaz. "murad alıp murad verdiler" veya "murada erdiler" gibi sonuç tekerlemeleri mutlu bir yuvaya sahip olunduğunun ifadesidir (Günay, 2011, s. 691).

Türk masallarında aile bireyleri birbirine çok düşkündür. Oğlunun başına gelenlerden dolayı üzüntüden kör olan babalar ve hasta babasını iyileştirmek için türlü fedakârlıklar yapan oğullar çoktur. Türk masallarında hırs, kıskançlık, ikiyüzlülük, kötülük gibi olumsuz vasıflardan kurtulmak gerektiği vurgulanır. Sabırlı, akıllı, iyiliksever, becerikli insanlar mutlu bir aileye sahip olabilirler (Günay, 2011, s. 698-699).

Masal geleneğimizde doğrudan deyim ve atasözlerini konu alan "kıssa hisse" yi özellikle belirten masallarımız önemli bir yer tutar. Bazı masallarımızda doğrudan "kıssadan hisse"yi verilirken bazı masallarımız da dolaylı yoldan verilip masal dinleyicisini/okuyucusuna bırakılır. Çoğunlukla masalların sonunda iyiler iyilik; kötüler kötülük bulur ancak az da olsa bazı masallarda kötülerin de bağışlandığı görülür (Helimoğlu Yavuz, 2013, s. 15-16).

Masallar, içerik bakımından çeşitlilik arz eder. İyilik, güzellik, doğruluk, sadakat, çalışkanlık, yardımseverlik, cesaret, kadirşinaslık gibi birçok etik ve estetik değer ile kin, nefret, intikam, sinsilik, kıskançlık ve düşmanlık gibi olumsuz tutumlar, masalların konusunu oluşturmaktadır (D. Kaya, 2014, s. 530).

2.14. Hint Masallarının Beslendiği Kaynaklar

Hindistan'ın dünyada uygarlığın kurulduğu ilk yerlerden biri olduğu söylenir. Avrupa kökenli olan Hintliler Tunç Devri'nin ortalarında (M.Ö.1600) Kafkaslardan ya da Karadeniz'in kuzeyinden geldikleri düşünülür. Hintlilerin tarih öncesi Aryanların kültür ve inançlarına sahip olduğu, Hint kültür ve mitolojisinin Aryan inançlarına dayandığı söylenir (Hiriyanna, 2011'den aktaran M. Özkan, 2023, s. 49).

Hindistan birçok farklı kültür ve inanışlara içerisinde barındıran renkli bir ülkedir. Ülkenin resmi dili Hintçe ve İngilizce olmasına rağmen on yedi farklı ve dokuz yüzden fazla lehçe konuşulduğu bilinmektedir. Ayrıca Hindistan; Hinduizm, Budizm, Caynizm, Sihizm gibi dinlerin çıkış yeridir (Arslan, 2010, s. 219).

Masalların bir milletin kültüründen önemli izler taşıdığını düşünürsek Hint masallarını anlayabilmek, Hint masallarında geçen değerleri yorumlayabilmek için Hint kültürünü oluşturan dinî inanışları ve bu inanışlar etrafında şekillenen toplumsal yapıyı da iyi tanımlamak ve yorumlamak gerekir. Nitekim Hint masallarında dini inanışların etkisi ve toplumsal yapının yansımaları görülmektedir. Hint'te etkili olan dinler ve Hint'te toplumsal yapı başlı başına bir çalışma konusu olduğu için söz konusu konu hakkında fazla detaya inilmeden genel hatlarıyla bahsedilecektir.

2.14.1. Hint Toplumsal Yapısına Genel Bakış

Günümüz Hint toplumunda da etkisini korumakta olan "kast sistemi"nin Hint kültürüne etkisi inkâr edilemez. Büyükbahçeci'nin (2016) tabiriyle "kast sistemi" Hint toplumunun iskeletini oluşturur. Kast kelimesi Fransızca caste olan kelime "Ayrıcalıklar bakımından yukarıdan aşağıya doğru kesin ölçülerle sınırlanmış bulunan, en koyu biçimiyle Hindistan'da görülen toplumsal sınıfların her biri." anlamına gelir (TDK, 2023).

Kast sistemi, sırasıyla Brahman (din adamları), Kshatriya (askerler), Vaişya (tüccarlar) ve Şudra (işçiler) sınıflarından oluşmaktadır. Kast dışı tutulanlar ise Parya (dokunulması yasak olanlar) olarak adlandırılmaktadır. Bu çok katmanlı sistemin kendine özgü kuralları bulunmakta olup, farklı kasttan kişilerle evlenmek, birlikte yemek yemek veya bulunduğu sınıftan başka bir sınıfa geçmek yasaktır (Büyükbahçeci, 2016, s. 240).

"Başlarda Arilerin gelmesiyle ten rengi farklılığından dolayı ırksal bir ayrımla başlayıp daha sonra toplumun yaşayış tarzının ve dinsel öğelerin etkileriyle toplumun iş bölümüne uyarlanarak bütün sınıfların belirlendiği bir düzen Hint'teki kast sistemini oluşturmaktadır" (Büyükbahçeci, 2016, s. 253).

Başka bir kaynağa göre, kast sistemi bilinçli bir şekilde oluşturulmuş bir kurum değildi; renk (ırk) ve mesleki şartlarla ortaya çıkmıştır. Beyazlar, üç yüksek kasttan oluşmaktaydı: Brahminler (rahipler; Brahman'ı veya Üstün Varlık'ı bilenler), Kşatriyalar (kral ve askerlerden oluşan savaşçılar) ve Vaişyalar (tüccarlar ve araziler de dahil mülk sahipleri). Renkli insanlar, yani Şudralar, tarım ve hizmetçilik gibi işlerde çalışmaktaydılar. Bu dört kastın hiçbirine girmeyenler ise dokunulması yasak kişiler olarak kabul edilirdi. Kastların iç içe geçmesiyle birlikte yeni kastlar oluşmuş ve her birine ayrı mesleklerle uğraşma izni verilmiştir (Raju, 2002, s. 34-35).

Hint toplumundaki bu sınıf ayrımı edebiyat eserlerine de yansımıştır. Hinduların en eski kitabı olan Ṛgveda'da kastın ilk izlerine rastlamak mümkündür:

"brāhmanaḥ asya mukhaṃ āsīt	onun ağzı Brahman oldu,
bāhū rācanyaḥ kṛtaḥ	kolları ise Savaşçılar,
ūrū tat asya yat vaişyah	bacakları Vaişyalar oldu,
padbhyāṃ şūdraḍ acāyata	ayakları ise Şūdralar"

(K. Kaya, 2003'ten aktaran Büyükbahçeci, 2016, s. 241).

M.Ö. 800-500. yıllarda yazıldığı tahmin edilen "Brāhmaṇalar" adlı kitapta kastın en üst piramitinde yer alan Brahmanlar ön plana çıkarılmıştır. Brahmanlar ve onların yaptığı kurban törenleri anlatılmıştır (Büyükbahçeci, 2016, s. 247).

K. Kaya'ya göre Klasik Sanskrit Edebiyatı, Brahmanların üstünlüğünü anlatan hikâyelerle doludur. Onlar sadece krallardan değil tanrılardan bile üstündürler (2022, s. 59).

> İki tür Tanrı vardır: Biri Tanrı Tanrılar, diğeri okumuş ve bilgili insan Tanrılar olan Brahmanlar. Kurban, bunlar arasında paylaştırılır; kurban sunakları Tanrılara, hediyeler ise insan Tanrılara verilir. Kişi, kurban sunaklarıyla Tanrıları, hediyelerle Brahmanları sevindirir. Bu iki Tanrı doyurulduğu zaman, kişi cenneti kazanır (K. Kaya 2018'den akt. Büyükbahçeci, 2016, s. 247).

Hinduizm'in önemli ve eski kitaplarından olan "Vishṇu Purāṇada'da" adlı eserde de kast ile ilgili kısımlar geçmektedir. Bu eserde Vishṇu, Şiva ve Brahma inançları üzerine bilgiler verilir. Kastların görevleri, Brahman törenleri, düzenlenen bayramlar, yoga felsefesi gibi bölümler anlatılır (Wilson 1972'ten aktaran Büyükbahçeci, 2016, s. 247).

Hinduizm'in kutsal kitaplarından olan Upanishad'da da Brāhmaṇalar eserinde de olduğu gibi Brahmanlar'ın yüceltildiğini görürüz (Büyükbahçeci, 2016, s. 249).

Kast sistemi doğuştan elde edilen bir konumdur. Yaşamı boyunca kast üyesi ait olduğu sınıfın dışına çıkamaz ya da sınıf atlayamaz. Hinduizm'de Hindu olabilmenin en önemli şartı kast sistemine iman etmiş olmaktır (Ulaş, 2024, s. 153).

Dünya edebiyatı içinde önemli bir yere sahip olunan Ramayana ve Mahabharata destanlarında da kastın izlerini görmek mümkündür. Mahabharata destanında destanın önemli kişiliklerinden olan Vidura, annesi, aşağı kasttan olduğu için saray hayatında kendini geri planda tutar (Büyükbahçeci, 2016, s. 251).

Özetle kastın izlerini Hint edebiyatında görmekteyiz. Bahsedilen eserlerde olduğu gibi masallarda da kastın izlerini görmek mümkündür. "Kaplan, Brahman ve Çakal, Brahman Keçi ve Hırsızlar, Brahman ve Karısı, Gözü Yükseklerde Çandala (dokunulmaz olduğu

düşünülen bir Hindu alt sınıfına aittir.) Kızı" vb. masallar buna örnektir (K. Kaya, Hint Masalları, 2016).

2.14.2. Hinduizm

Hint sözlü ve yazılı kültürünü anlayabilmek, doğru yorumlayabilmek için Hinduizm'i de genel hatlarıyla bilmek ve anlamak gerekir. Hinduizm dünyadaki en yaygın dinlerden biri olmakla birlikte derinine inildiğinde birçok dini ve öğretiyi içinde barındıran, zengin ama zengin olduğu kadar da karmaşık bir yapıya sahiptir yüzden fazla detaya inilmeden özlü bir biçimde bahsedilecektir.

Hindu "İndus nehrinin doğu tarafında yaşayanlar" anlamına gelir. (Sanskritçe sindhu, nehir).Dünyada varlığını sürdüren en eski dinlerden birisidir (F. Aydın, 2013, s. 21).

Hinduizm'in Hindistan'da ortaya çıkışı Hint-Avrupa kökenli Aryan halkının Hint kıtasına göçüyle başlamıştır. Hinduizm çok Tanrılı bir anlayışa sahiptir ve otuz üç milyon Tanrının var olduğundan bahsedilir (Ulaş, 2024, s. 151).

Hinduzim'de başlıca tanrılar baş tanrı yaratıcı Brahma, koruyucu Vishu ve yok edici Siva'dır (Karataş, 1999, s. 56).

Kutsal Metinler

Hindu kutsal metinleri yazılı (sruti) ve sözlü(smriti) olamak üzere ikiye ayrılır:

1. Sruti

Dinleme anlamına gelen bu sözcük, ebedî kutsal bilgiyi temsil eden yazılar için kullanılmaktadır. Hindu inancına göre kutsal metinler, rişhis denilen kâhinlere vahyedilmiş ve Brahmanlar aracılığıyla nesilden nesile aktarılmıştır. Bu bölümde yer alan metinler şunlardır: *Vedalar, Brahmanalar, Aranyakalar ve Upanişadlar* (M. Aydın, 2010, s. 65).

- Vedalar: Sanskritçe "veda" terimi bilmek kökünden türemiş olup "ilahi bilgi" anlamına gelir. Dört temel kitaptan oluşur: Rig-Veda, Sama-Veda, Yajur Veda, Atharva-Veda . Özetle felsefi ve ilahi bilgiler içerir.
- Brahmanalar: Kurban ibadetinden sorumlu olan Brahmanalar denen din adamı sınıfına kurban sunumlarının nasıl yerine getirecekleri konusunda yol göstermek için yazılmıştır. Kurbanlarla ilgili bilgiler dışında Hint eski gelenekleri ve felsefi sistemleri hakkında da bilgiler bulunur.

- Arayankalar: Orman kitabı ya da kitapları anlamına gelir. Brahmanalara ek olarak oluşturulmuştur. Kırsalda toplumdan izole yaşamak için kurban ritüellerini yerine getiremeyecek durma gelen dinsel mistikler içindir (M. Aydın, 2010, s. 65-66).
- Upanişadlar: Her bir Veda'nın son kısmıyla ilgili açıklamaların yer aldığı kutsal metindir. Gerçekliğin tabiatı, kurtuluş kavramı hakkında felsefi birtakım açıklamaları içerir (M. Aydın, 2010, s. 93).

2. Smriti

Hafıza anlamına gelen bu terim, Hindu geleneğini temsil eden kutsal yazıları ifade eder. Bu yazılar, hikâye, efsane, destan ve kanunname tarzında yazılan metinlerden oluşmaktadır. Bu gruba örnek olarak Destanlar, Manu Kanunnamesi ve Purana adlı metinler verilebilir.

Destanlar: Mahabbarata ve Ramayana adlı iki büyük edebi efsaneden oluşur. Mahabbarat dünyanın en uzun efsanesidir. Kuzey Hindistan Krallığında beş kahraman kardeşle erdemli olmayan kuzenlere arasında yaşanan çatışmalara yer vermektedir. Erdemli olmayan kuzenlerin hile ve ihtirasları beş kardeşi ve kuzenleri uğursuz bir savaşa sürüklemiştir. Sayıca az olmalarına rağmen beş kardeşten savaşçı olan Arjuna ve dost tanrı Krişna aktif olarak savaşmasa da kardeşlerin yanında yer alır. Erdemli olmayan kuzenler yenilgiye uğrar. Arjuna ile Krişna arasında savaş meydanında bir diz konuşma geçer. Bu konuşmalar "Ulular Şarkısı" anlamına gelen Bhagaavada-Gida olarak adlandırılır (M. Aydın, 2010, s. 67).

Hinduzim'in en etkili destanlardan biri diğeri olan Ramayana ise kendisine rakip olan üvey kardeşi ve kıskanç ve entrikacı annesinden ötürü 14 yıl sürgün hayatı yaşamak zorunda kalan prens Rama'nın hikâyesini anlatır.

- Manu Kanunnamesi: M.S. II. yüzyıldan önce derlendiği varsayılan Hindu dini hukukunun ifadesidir. Bu kitapta evlilik, yeme içme, çeşitli kastların görevleri, sivil ve ceza hukuku, günlük ibadet ve kurban törenleri ile ilgili hukuki hükümleri içerir (M. Aydın, 2010, s. 68).
- Purunas: Tanrısal varlıkların, bilgelerin ve kralların şeceresiyle ilgili mitolojik bilgiler, kâinatın yaratılışı ve yok edişi ile ilgili tasvirlerin bir araya getirilmesiyle oluşmuş metinlerdir (M. Aydın, 2010, s. 68).

Hinduizm'in hayat felsefesi

Hinduizm, dört temel hayat değerini kabul etmektedir. Bunlar; servet, zevk (arzu, aşk, haz), ahlakî fazilet (*dharma,* vazife) ve özgürlüğe kavuşma *(mokşa)* olarak sıralanır. Servet,

yalnızca biriktirmek amacıyla değil, zevkin gereği olarak istenmektedir. Kişi servetini, borçlarını ödemek, canlı varlıkları memnun etmek ve ahlaki fazilete uygun biçimde harcamalıdır. Ahlaki fazilet, insanın geleceğini şekillendiren ve kurtuluşa götüren bir güç olarak kabul edilmiştir (Raju, 2002, s. 36-37).

Hindu inancına göre kişinin içinde bulunduğu sınıf ya da kast, dünyada işlediği amellerin bir sonucudur. İnsan, işlediği günahların karşılığını bu dünyada görebileceği gibi, bir sonraki hayatında daha düşük bir kastta yer almak ya da bitki veya hayvan şeklinde dünyaya gelmekle de ödeyebilir. Bu nedenle, bu dünyada günahtan uzak durup iyi ameller işlemekle gelecekteki kastın yükseleceğine inanılır (Harman, 2016'dan aktaran Kıyak & Güven, 2021, s. 604).

Hindu inancına göre kişinin, yerine getirdiği görevlerden memnun olması gerekir. Ancak bu şekilde, yeniden doğum anlamına gelen reenkarnasyon döngüsünden kurtularak özgürlüğe ulaşabileceğine inanılır (M. Aydın, 2010, s. 81).

Hinduizm'e göre günahtan kurtulmak için dünyevî zevklerden, şiddet, hırsızlık, cimrilik ve yalancılık gibi olumsuz davranışlardan uzak durulmalıdır. Günah işleyenler, günahlarının kefaretini ödeyerek ancak bu şekilde kötü karmalarının sonucundan kurtulabileceklerdir (Klostermaier, 2007'den aktaran Kıyak & Güven, 2021, s. 604).

2.14.3. Budizm

M.Ö. VI. yüzyılda Kuzey Hindistan'da, Himalayalar'ın eteklerinde bir krallıkta dünyaya gelen ve "aydınlanmış, uyanmış" anlamına gelen Siddharta Gautama Sakyamuni'nin öğretilerine dayanan bir dindir. Hindu geleneği içinde ortaya çıkan Budizm; Hinduizm'in çok tanrıcılığına, Brahman adı verilen din adamlarının otoritelerine, kast sistemine ve karma doktrinine bir tepki olarak doğmuştur (M. Aydın, 2010, s. 101).

Buda'nın doğumuyla ilgili efsanevi bir öykü bulunmaktadır. Bu öyküye göre, Buda'nın annesi doğumundan birkaç gün önce bir rüya görür. Rüyayı yorumlayan Hindu rahipler, doğacak çocuğun ya bir kral ya da manevi bir lider olacağını söylerler. Doğumdan beş gün sonra yapılan isim verme töreninde Hindu kâhinleri, eğer bebeğin sarayda kalırsa kral, dış dünyayı tecrübe ederse manevi bir lider olacağını bildirirler. Bunun üzerine, oğlunun büyük bir kral olmasını isteyen babası, onun dış dünyayı görmemesi için zevk ve lüks içinde bir yaşam sürmesini sağlar. Buda, 29 yaşına geldiğinde dış dünyayı tanımak ister. Yaşlılık,

hastalık ve ölümün insana acı ve ıstırap verdiğini fark eder. Bunun üzerine saraydaki lüks yaşamını terk ederek, acı ve ıstıraptan kurtuluşun yollarını aramaya başlar. Yedi yıllık arayışın sonunda aradığı hakikati bulur ve "aydınlanmış" anlamına gelen "Buda" adını alır (M. Aydın, 2010, s. 113-116).

Buda'nın öğretilerine göre tüm dünyevî şeylere yönelik hırs ve arzular, acı ve ıstırabın asıl kaynağıdır. Kişi, çektiği acı ve ıstıraba son vermek için dünyevî isteklere ve arzulara olan bağlılığını terk etmelidir. Her türlü arzu ve isteğe son verme durumu "Nirvana" olarak adlandırılmaktadır. Buda'ya göre bireylerin Nirvana'ya ulaşabilmeleri için izlemeleri gereken Sekiz Dilimli Yol bulunmaktadır:

- Doğru Dünya Görüşü (Anlayış): Gerçekliği olduğu gibi görme ve anlama biçimidir.
- Doğru Niyet (Taahhüt): Nefret, hırs gibi olumsuz duygulardan kaynaklanan eylemleri terk ederek iyi ve güzel amaçlara yönelmeyi ifade eder.
- Doğru Konuşma (İletişim): İnsanlara yönelik kötü, kırıcı ve aşağılayıcı sözlerden uzak durmayı; yararlı, teşvik edici ve yapıcı konuşmalar yapmayı gerektirir.
- Doğru Eylem: Hırsızlık yapmamak, yalan söylememek, zina etmemek ve hiçbir canlıya zarar vermemek gibi Budizm'in temel ahlaki ilkelerine uygun davranmayı kapsar.
- Doğru Geçim (Geçinme): Kişinin kendine ve topluma mutluluk getiren, dürüst ve zararsız iş alanlarında çalışmasını; hileli ve zararlı işlerden uzak durmasını gerektirir.
- Doğru Çaba (Gayret): Bireyin iyi alışkanlıklar edinmek ve kötü alışkanlıkları terk etmek için sürekli bir çaba içinde olmasını ifade eder.
- Doğru Dikkat (Farkındalık): Kişinin düşüncelerinin, duygularının ve eylemlerinin farkında olması, bilinçli bir yaşam sürmesi anlamına gelir.
- Doğru Tefekkür: Diğer yedi yolu eksiksiz şekilde uygulayan kişi, doğru tefekkür aracılığıyla nihai kurtuluş olan Nirvana'ya ulaşır (M. Aydın, 2010, s. 121-122).

Budist Kutsal Kitapları

- Vinayana Pitaka: Budist cemaatiyle ilgili kuralları kapsar.
- Sutra Pitaka: Buda ve öğrencileri arasında Buda öğretileriyle ilgili diyaloglar geçmektedir.
- Abhidhama ve Pitaka: Budizm'in metafizik öğretilerini kapsar (M. Aydın, 2010, s.124-125).

2.14.4. Caynizm

M.Ö. VI. yüzyılda Vardhamana Mahavira adlı bir kişinin öğretileri etrafında gelişen bir dinsel gelenektir (M. Aydın, 2010, s. 143).

Canlı ya da cansız hiçbir varlığa zarar vermemeyi temel alan bu dinde, Caynistler yürürken böceklere basmamak için adımlarına dikkat eder, oturacakları yeri süpürerek oradaki canlılara zarar vermemeye özen gösterirler. Hatta nefes alırken dahi küçük organizmalara zarar vermemek için maske takarlar.

Caynistlerin de *Kathamahodadhi* ve *Harimvaşapurnava* adlı masal kitapları bulunmaktadır (K. Kaya, 2001, s. 11). (ileride detaylı olarak ele alınacaktır)

2.15. Hint Masallarının Genel Özellikleri

Ariler ile başlayan Hindistan tarihi, birçok kültürü içinde barındıran çok katmanlı bir kültürdür. İçerisinde farklı dini inanışları ve bu inanışların mitolojilerini barındırması, Hint masallarının mitolojik zenginliğinin kaynağını göstermektedir. Yarı insan yarı hayvan mitolojik unsurlar, Hint mitolojisinde sıkça yer almaktadır. Hinduizm'in baş tanrılarından Vişnu'nun binek hayvanı olan ilahi kuş Garuda, Güneydoğu Asya ülkelerinde sıkça karşılaşılan motiflerden biridir. Şamanist Türklerin folklorundaki "Kerede" adlı kuşun, Hint mitolojisindeki Garuda'nın Türkleştirilmiş şekli olduğu söylenmektedir (Demirel, 2022, s. 224-225).

Türkiye'de Hindoloji kürsüsünün kurucusu olan Profesör Doktor Walter Ruben, *Hint-Türk Masal Münasebetleri* adlı çalışmasında, karşılaştırdığı üç Türk masalının başlangıç kısımları incelendiğinde, Hint masalları ile arasında bir ilişkinin olduğunu belirtir. Ancak Türk masallarının doğrudan Hint masallarından alındığı görüşünü kabul etmez (Ruben, 1942, s. 51).

Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Hindoloji Anabilim Dalı öğretim üyesi Korhan Kaya, kaleme aldığı *Hint-Türk-Avrupa Masalları* adlı kitabın önsözünde, eseri Hint masallarının Anadolu ve İstanbul üzerinden Batı'ya geçişini ve masallardaki tema ile motifleri nasıl etkilediğini göstermek amacıyla yazdığını belirtir. Karşılaştırmalı masal çalışmalarına yer verilen eserde, Hint-Türk-Avrupa masalları arasındaki benzerliklere örnekler sunulmuştur.

Örneğin, *Kathâsaritsâgara*'dan "Somaprabha ve Üç Âşığı", Türk masalında "Üç Arkadaşlar" ve Grimmlerde "Dört Kardeş" adlı masallarda kızın kurtarılması ve paylaşılmaması teması öne çıkar; bu durum, masalın genel yapısının aynı olduğunu göstermektedir. Kitapta, benzer karşılaştırmalarla masalın yapı ve işleniş biçiminin Hint kökenli olduğu ve Anadolu üzerinden Batı'ya yayıldığı kanıtlanabilecek örnekler sunulmaktadır (K. Kaya, 2001, s. 41-42).

Hint masal edebiyatında ilk masal motiflerinin, en eski kutsal metinler olan *Rigveda*'da (M.Ö. 1250) bulunduğu belirtilmektedir. O dönemde Hintlilerin daha çok efsanevî öyküler uydurduğu ve bunların İndra, Agni, Varuna gibi eski tanrıların öykülerini içerdiği ifade edilmektedir (K. Kaya, 2001, s. 10).

Hindistan, bir masallar diyarı olarak nitelendirilmektedir. Öğretici masalların ne zaman ortaya çıktığına dair bazı ipuçları mevcuttur. En eski kutsal metinlerden olan *Rigveda*'da, bir kurban merasiminde hep bir ağızdan okunan bir dua yer almaktadır. Bu duaları okuyan Brahmanlar, vak vak eden kurbağalara benzetilmiştir. *Upanişad*'larda ise köpek, flamingo, tosun ve kuş gibi hayvanların kişileştirildiği bölümlere rastlanmaktadır. Epik devirde (M.Ö. 500- M.S. 500) fabl türü, didaktik amaçlarla kullanılmıştır. Hindu, Budist ve Caynist yazılarda fabllara geniş yer verilmiştir. Hindistan'da M.Ö. V. yüzyılda yaşamış olan Buddha ise vaazlarında hayvanlara ait masalları fabl adı altında biçimlendirerek kullanmıştır (Çağdaş, 1962, s. 8).

Çağdaş, Hint inancında insanların çok sayıda doğuşu olduğu ve sayısız kez farklı bedenlerde dünyaya geldiği inancının yaygın bir toplumda, fabllardaki hayvanların bazı insanların bedenleri olduğu düşüncesinin de kolaylıkla yayıldığını belirtir. Hindistan'daki öğretici hayvan masallarının doğuşu hakkında üç aşamadan söz edilir:

> 1.Önceleri, masallar eğlenmek ve hoşça vakit geçirmek amacıyla anlatılmıştır.
>
> 2.Daha sonra, belirli amaç ve bilgilerin yayılması için birer araç hâline gelmişlerdir.
>
> 3.Son olarak, bu masallar düz yazı ile yazılarak edebi bir üsluba kavuşturulmuş; masalların içine "ara masallar" eklenerek "masal içinde masal" biçiminde bir bütün oluşturulmuş ve böylece çeşitli masalların bir arada anlatıldığı "çerçeve masalı" meydana gelmiştir (Çağdaş, 1962, s. 9).

Fabl türü, özellikle epik devirde (M.Ö. 500 – M.S. 500) gelişmiş ve didaktik amaçlarla anlatılmıştır. *Mahabharata* destanı içinde, hem fabl hem de peri masalı türünde öykülere rastlanmaktadır (K. Kaya, 2001, s. 10).

Hint masallarının Batı dillerine çevrilmesiyle Batı masallarını da etkilediği belirtilir. Hint masallarının Batı dünyasını etkilemesinde XI ve XIX. yüzyıllar arasında Hindistan'da hüküm sürmüş olan Türklerin etkisi önemlidir (Demirel, 2022, s. 231).

K. Kaya ise Hindistan'ın Doğu'yu Buddizm yoluyla Batıyı ise Masal Edebiyatı yoluyla etkilediğini ve bunda Anadolu'nun bir köprü görevi üstlendiğini belirtir (2016, s. 12)

Pançatantra

Pançatantra, "beş kitap" anlamına gelen bir masal serisi olarak tanımlanmaktadır. Sanskritçe aslı kaybolmasına rağmen, günümüze Pehlevi çevirisi aracılığıyla ulaşabilmiştir. Eserin Hindistan'ın hangi bölgesinde ve kim tarafından yazıldığı ise tam olarak bilinmemektedir. *Pançatantra* masalları, Batı'ya Arapça, Farsça ve Türkçe çeviriler aracılığıyla geçmiştir (K. Kaya, 2016, s. 17).

Kaya, eserin gelişimi ile ilgili olarak kitabında şu ifadelere yer vermiştir:

"Eser, Pers kralı Anuşirvan'ın (İ.S. 531–579) saltanatı sırasında, onun hekimlerinden İranlı tabib Burzoe'nin (veya Burzuyeh) Hindistan'a gelmesiyle Pehlevi diline çevrilmiştir. Buçeviride, *Pançatantra*'nın I. Kitabı'nın çerçeve masalında anlatılan 'Aslan ile Boğa' hikayesinde türlü kurnazlıklar yapan Karataka ile Damanaka (Kelile ve Dimne) adlı çakallara yer verilmiştir. Daha sonra bu çeviri kaybolmuştur. Ancak, Bud tarafından İ.S. 570'te Süryaniceye yapılan çeviri ile İ.S. 750'de Abdullah İbn El Mukaffa tarafından Arapçaya yapılan çeviri günümüze ulaşmıştır" (K. Kaya, 2016, s. 17).

Pançatantra'yı oluşturan masallar, Vishurman adlı bilgin bir Brahma'na atfedilmiştir. İçinde seksen kadar masal bulunmaktadır. Kitaptaki masallar fedakarlıktan çok akıllığı yücelten konuları ele almıştır (Demirel, 2022, s. 233).

Pançatantra, Pehlevi diline *Kelile ve Dimne* adıyla çevrilmiştir. XIV. yüzyılda, yine *Kelile ve Dimne* adıyla Türkçe tercümesi yapılmıştır. Daha sonraki süreçte eser, Arapça ve Almancaya da çevrilmiştir (Kulkarni, 2013'ten aktaran Demirel, 2022, s. 233).

Pançatantra dizisinin dört ayrı yönden yeniden kurulduğu öne sürülmektedir (Keith, 1928'den aktaran K. Kaya, 2016, s. 18).

"İlk bölümü, Sanskritçe aslından çevrildikten sonra kaybolan Pehlevi çevirisi ile bundan yapılan Eski Süryanice ve Arapça versiyonları oluşturmaktadır. İkinci bölüm, Kuzeybatı Hindistan'da meydana getirilen Gunadhya'nın *Brhatkatha*'sı ve buna dayanan Kshemendra'nın *Brhatkathmancari*'si ile Somadeva'nın *Kathasaritsagara*'sından

oluşmaktadır. Üçüncü bölüm, *Tantrakhyayika* biçimindeki iki Keşmir nüshası ve *Tantrakhyayika*'ya benzer bir metinden konusunu alan iki Caynî nüsha ile Tantrakhyayika ve bilinmeyen başka bir nüshayı kullanan Caynî keşiş Purnabhadra'nın (1199) metnidir. Dördüncü bölümde ise Güney Pançatantra'sı, Nepal Pançatantra'sı ve meşhur *Hitopadeşa* yer almaktadır" (K. Kaya, 2016, s. 18).

"Pançatantra, "Kralın Üç Oğlu"nu anlatan giriş öyküsü ile başlar. Birinci kitap *Mitrabheda* (Dostluğun Bozulması), çeşitli alt öykülerle anlatılır ve *Kelile ve Dimne*'nin çekirdeğini oluşturan bölümdür. İkinci kitap *Mitraprapti* (Dostluğun Kazanılması), üçüncü kitap *Samdhivigraha* (Savaş ve Barış), dördüncü kitap *Ladhanasha* (Kazanılmış Şeylerin Kaybı) ve beşinci kitap *Aparikshakaritva* (Düşüncesiz Hareketin Sonu) ile birlikte *Pançatantra* beş kitap olarak tamamlanmış olmaktadır" (K. Kaya, 2016, s. 19).

"Beş kitabın oluşturduğu eserde, her bir kitabın bir çerçeve masalı bulunmaktadır. Masalların anlatılış şekli, *Binbir Gece Masalları*'ndaki gibidir. Önce bir giriş hikâyesi yer alır; bu hikâyede kitaptaki masalların nasıl meydana geldiği ve ne amaçla yazıldığı açıklanır. Bir masaldan diğerine geçerken, anlatıcı anlatacağı masala ait bir beyit veya kıta okur. Bu kısım, anlatılacak masalın özeti niteliğindedir. Beyit ve kıtayı işitenler "Bu nasıl olmuş?" diye sorarlar ve masal anlatılır. Hikâye veya masalın sonunda aynı beyit ve kıta tekrar edilir" (Çağdaş, 1962, s. 6).

Pançatantra bir politika ve devlet idaresi kitabıdır.Eseri düzenleyenler fikirlerini masallar içinde okuyucuya sunmuş ve bu fikirleri doğrudan masalın ana teması üzerinden değil masal içine serpiştirilen hikmetler içinde vermişlerdir (Çağdaş, 1962, s. 6).

Pançatantra'nın giriş kısmında şöyle bir beyit geçmektedir:

"Vishnuşarman bilgin bütün dünyada mevcut kitapların içinde taşıdıkları güzel ve değerli sözlerin özünü bu beş kitapta toplamıştır. Bir hayat dersi veren beş kitabı okuyarak veya hikâyeciden dinleyerek öğrenen kimsenin düşmanı Tanrı İndra bile olsa sırtı yere gelmez" (Demirel, 2022, s. 235).

Hitopedaşa

Hitopadeşa, *Hita* ("refah ya da fayda") ve *Upadesha* ("tavsiye/danışmanlık") sözcüklerinin birleşiminden oluşmuştur. "Yararlı eğitim" anlamına gelen *Hitopadeşa*, herkesin iyiliği ve faydası için öğüt veren masallardan oluşur. Ahlak ve bilgi öğreten *Hitopadeşa*, Hindistan'da

en çok okunan Sanskritçe metinlerden biri olarak kabul edilmektedir (Demirel, 2022, s. 236).

Pançatantra'nın çok eski bir metin olduğu ve Sanskrit diliyle ilgilenenler arasında oldukça tanınan bir kitap olduğu belirtilmektedir. Mevcut nüshalarından biri 1373 tarihini taşımaktadır. "Dostça Tavsiye" anlamına gelen kitap, tahta geçecek olanlara devlet yönetimi ve politik davranış bilgisi, yani *nīti* ile ilgili bilgiler vermektedir (K. Kaya, 2016, s. 20).

Kaya'nın verdiği bilgilere göre, Hintliler, Machiavelli'den *Arthaşâstra* adlı eseri sayesinde (M.Ö. 3. yüzyıl) devlet yönetme, politika ve askerlik sanatı konusundaki bilgi ve deneyimlerini kanıtlamışlardır. *Arthaşâstra* oldukça ciddi ve ağır bir kitaptır. Bu nedenle, genç kral adaylarına daha eğlenceli ve pratik bir yöntemle devlet yönetmeyi öğretme gereksinimi doğmuştur. İşte bu nedenle, politika sanatını masalların içinde yoğurup fabl türünü yaratmışlar ve sonraki yüzyıllar boyunca sadece Hindistan'ı değil, tüm dünyayı etkilemişlerdir. *Hitopadeşa* da bu eserlerden biridir ve insanlara eğlenceli yollarla yaşam sürdürme, ülke yönetme, barış sağlama, dost edinme gibi konularda bilgi verir. Bu nedenle, siyasetçilere önerilebilecek bir kitaptır (Nārāyaṇa, 2006, s. 8).

Çerçeve masallarla birlikte yaklaşık elliye yakın masal ve yedi yüzden fazla özdeyiş içerdiği belirtilir. Eserin yazarı Nârâyana'dır. Kaya, bu adın tanrı Vişnu'nun adlarından biri olması nedeniyle yazarın Vişnucu bir kimse olduğunu düşündürse de, eserin Tanrı Şiva'ya dua ile başlayıp yine ona dua ile bitmesi, yazarın Şivacı olduğunu göstermektedir. Ayrıca eserin sonunda adı geçen kral, eseri koruyan ve gözeten kişi olan Dhavalaçandra'dır (Nārāyaṇa, 2006, s. 11).

Narayana'nın ana kaynağı olarak görülen *Pançatantra*'da benzer konular beş bölüm halinde ele alınmıştır. Eser, "Kralın Üç Oğlu"nu anlatan giriş öyküsü ile başlar ve bölümler şunlardır: 1) *Mitrabheda* (Dostluğun Bozulması), 2) *Mitraprâpti* (Dost Kazanma), 3) *Samdhivigraha* (Savaş ve Barış), 4) *Labdhanâşa* (Kazanılmış Şeylerin Kaybı) ve 5) *Aparikshakaritva* (Düşüncesiz Hareketin Sonu). Narayana, bu bölümlerden son ikisini çıkarmış, üçüncüyü ikiye ayırarak eserinin son iki bölümü hâline getirmiştir. Ayrıca birinci ve ikinci bölümlerin yerlerini değiştirmiştir (Nārāyaṇa, 2006, s. 11-12).

Kaya'ya göre *Hitopadeşa*'yı bu kadar değerli kılan, küçük hacmiyle çok şey anlatabilmesi, kurgusundaki pratiklik ve anlatımındaki akıcılıktır. Eser din dışı bir nitelik taşır ve çoğunlukla yaşama dair öğretiler içerir. Bununla birlikte, eserin son kısmında Budist öğretilerinin etkisi görülmektedir (Nārāyaṇa, 2006, s. 12).

Kitapta masalların arasında yer alan özdeyişlere birkaç örnek verelim (Demirel, 2022, s. 237):

> Çocuk (denilecek yaşta) olsa bile, bir kralı küçümsememek gerekir, o yeryüzüne insan şeklinde gelmiş yüksek tanrısal bir varlıktır.
>
> Bir insanın önce bir hükümdara sahip olması gereklidir. Sonra serveti ve karısı olabilir. Hükümdar yoksa ikisi de olmaz.
>
> Kendini yönetecek bir hükümdara sahip olmayan bir tebaa, bu dünyada, dümeni olmayan bir gemi gibi batar .

Şukasaptati

Arapçanın 70 hikâyesi anlamına gelen *Şukasaptati*, didaktik yönünün yanı sıra eğlendirici özellikleriyle de ön plana çıkan bir masallar dizisidir. Eser, başka Hint dillerine, Arapçaya ve Farsçaya çevrilmiş, daha sonra Türkçeye *Tûtî-nâme* adıyla aktarılmıştır (K. Kaya, 2016, s. 21).

Farsçadan Türkçeye çevrilen eserde, müstehcen kısımlar değiştirilmiş ve İslami unsurlar eklenmiştir. *Şukasaptati*'yi farklı kılan özelliklerden biri, Hint kültürünün temel özelliklerini yansıtmasının yanı sıra masalın başkahramanının bir kadın olmasıdır (Demirel, 2022, s. 242).

Masalın kadın kahramanı Prabhavati, kocasını her an aldatmaya hazır bir yapıya sahiptir. Kitapta yer alan kadın karakterler ise kurnaz, hilebaz, sadakatsiz, saygısız, geleneklere uymayan ve sır tutmayan kişiler olarak tasvir edilmiştir (Brown, 1978'den aktaran Demirel, 2022, s. 243).

Konusu özetle şöyledir: "Devadasa, görevli olarak başka bir kente giderken papağanına karısına göz kulak olmasını söyler. Papağan, karısı ile aşığının buluşmalarını engellemek için her gece bir öykü anlatır. Öykülerin büyüsüne kapılan kadın, kocasına ihanet tasarısını gerçekleştiremez. 70. öykünün sonunda eve gelen koca da durumdan memnundur" (K. Kaya, 2016, s. 22).

Bu yönüyle Şukasaptati "Binbir Gece Masalları" na benzemektedir. Ruben, Hint-İran-Ön Asya masallarının Delhi-Bağdat-Kahire ve İstanbul arasındaki kervan tüccarların ortak malı olduğunu ve bu sayede birebirlerini etkilediğini belirtmiştir (1942, s. 52).

Kathasaritsagara

Keşmir'de Somadeva tarafından derlenmiş olan Kathasaritsagara "Masal Irmaklarının Okyanusu" anlamına gelen bir eserdir. Aslı Gunadhya tarafından yazılmış olan Brihatkatha (Büyük Öykü) adlı eserden alınmıştır (K. Kaya, 2016, s. 209).

Kathasaritsagara, 11. yüzyılda saray şairi Somadeva tarafından, Kral Ananta'nın baş kraliçesini eğlendirmek amacıyla derlenen bir masal koleksiyonudur. Masallarda zaman kavramı belirsizdir ve anlatılar, halk geleneklerine dayanmaktadır (Winternitz, 1985'ten aktaran Parlak, 2021, s. 69).

Kathasaritsagara'da akıllı davranmanın önemi ve akıl sayesinde sıkıntılı durumlardan kurtulmanın yolları işlenmiştir. Ayrıca eserde Hinduizme ait öğelere de rastlanmaktadır (Demirel, 2022, s. 245).

Vetalapançaşi

Hortlağın 25 Öyküsü anlamına gelen eserde, hortlak ya da vampir anlamına gelen *Vetala*, Kral Vikrama'ya 25 bilmece şeklinde öykü anlatır. Anlatılan bu öyküler hem düşündürücü hem de eğlendiricidir. Öyküler, düzyazı veya şiir şeklinde yazılmıştır. Türkçe *Tûtî-nâme*'de, *Vetala*'daki öykülerden bazılarına da yer verilmiştir (K. Kaya, 2016, s. 22).

Budist Masal Kitapları

Catakalar

Budizm'in kurucusu olarak bilinen Buddha (M.Ö. 563–483), hayatı boyunca Hindistan'da bulunmuş ve öğretilerini ilk olarak bu topraklarda anlatmaya başlamıştır. *Cataka* metinleri, Buddha'nın gençlik dönemine ait hikâyeler olarak bilinir ve geçmiş yaşamına ait anekdotlar ile aktarmak istediği felsefi düşünceleri içerir (Kökdemir & Şahbaz, 2020, s. 1448).

Cataka masalları, *Binbir Gece Masalları* gibi dinleyicilerin eğlenceli vakit geçirmelerini sağlamak amacıyla değil; Budizm dinini anlatmak ve ahlaki açıdan halka bir şeyler öğretmek amacıyla kaleme alınmıştır (Ruben, 1947'den aktaran Büyükbahçeci, 2019, s. 888).

M.Ö. 300'de, insanlığın bilgi ve ahlaki değerleri içselleştirmesi amacıyla yazılmış olan Cataka masalları, Pali dilinde kaleme alınmış ve farklı dillere çevrilmiştir. Masalların temel amacı, insanlara fedakârlık, ahlak, dürüstlük gibi değerleri aktarmaktır. Budist masalların en büyük hedefi ise Budist öğretiyi yaygınlaştırmaktır. Masallarda dikkat çeken ilk nokta, kahramanların hepsinin ortak bir amaç için fedakârlık ve kahramanca davranışlarda bulunmalarıdır; bu durum, tıpkı Budizm sayesinde dünyadaki tüm acı ve ıstıraplardan kurtulma amacına benzer (Demirel, 2022, s. 237-238).

K.Kaya, Hint Masalları adlı kitabında, Cataka'lar içinde yer alan fabllerde hayvanların, Buddha ve Bodhisattvaların bedenlenmiş hâli olarak karakterize edildiğini ve her masal için eski bir tarih anlatıldığını belirtir. Eserde, Buddha'nın zamanında meydana gelen bir olay

karşısında rahiplerin şaşırdığı, bu sırada Buddha'nın ortaya gelip aynı olayın daha eski zamanlarda geçtiğini söylemesi ve bunu açıklarken bir masal anlatması örneklenir. Masalın sonuç bölümünde ise, Buddha'nın anlattığı öykünün kahramanının kendisi olduğu, yani kendisinin çok eski zamanlarda yaşamış olduğu belirtilir. Örnek olarak, kimi masallarda yavrusunu taşıyan bir ceylanı fedakârlıkla kurtaran bir ceylan kral, başka bir masalda ise maymunları ölümden kurtarmak için kendi ölümünü göze alan bir maymun kral anlatılır (Ruben, 1947'den aktaran Kaya, 2016, s. 23).

Cataka metni, 547 anlatıdan oluşmaktadır ve bu anlatıların yaklaşık olarak yüz onunda Bodhisattva'nın hayvan şeklinde bedenlendiği örneklere rastlanmaktadır. Bu anlatılar, Budist öğretiyi aktarmak amacıyla kaleme alınmıştır. Olaylar genellikle orman veya nehir kenarında geçmektedir. Anlatıların girişinde ve sonunda, Bodhisattva'nın bedenlendiği hayvan türleri belirtilir. Genellikle bu hayvanlar, maymun, balık, fil, aslan, tavus kuşu, geyik, köpek, kuğu ve antilop gibi Hindistan topraklarında yaşayan türlerdir. Fabl türüne örnek oluşturan bu anlatıların, Ezop ve La Fontaine masalları ile benzerlik gösterdiği de belirtilmektedir (Kökdemir & Şahbaz, 2020, s. 1450).

Avadanalar

Avadāna (Sanskritçe; Pali: *Apadāna*), Richard Salomon'a göre "genellikle Buda tarafından anlatılan ve belirli bir bireyin önceki yaşamındaki eylemlerini, bu eylemlerin şimdiki yaşamındaki sonuçlarını ortaya çıkararak karmanın işleyişini gösteren hikâyeler" olarak tanımlanır (Avadana, Wikipedia)

Budist masal grubu olan *Avadana* masalları, "herhangi bir canlının (ki bu bazen Buda'nın kendisidir) ileride Buda olabilmek için yaptığı çeşitli özverili ve fedakar davranışlardan ibarettir" (Ruben, 2000, s. 42).

Tripitika

Buda'nın ölümünden 2–3 yüzyıl sonra, Buda'nın öğretileri Budist keşişler tarafından bir araya getirilip düzenlenmiş ve *Tripitaka Yasası* adını almıştır (Ruben, 2000, s. 25).

Budist masalların amacı, *Binbir Gece Masalları*'nda olduğu gibi dinleyicileri yalnızca eğlendirmek değildir. Budist masalların temel amacı, Budist öğretiyi halka aktarmak ve geniş kitlelere yaymaktır. Budist *Cataka* ve *Avadana* masallarında sıkça işlenen konulardan biri, "Budacılık için özveride bulunma"dır. Bu durum yalnızca Budacılar için değil, Hint

dinlerinin birçoğunda da kendini feda etme veya kurban etme davranışı olarak görülmektedir (Ruben, 2000, s. 61-62).

Budist masallarda görülen bir diğer özellik, kendini feda eden ve büyük özverilerde bulunan kişilerin hemen hemen tamamının kral olmasıdır (Ruben, 2000, s. 64).

Budist masallarda, canlıların ölüm karşısında duydukları korkuyu anlatan betimlemelere rastlanmaktadır. Bu sayede Budist öğretiler, masallar aracılığıyla halka cana kıymanın ne kadar kötü bir davranış olduğunu aktarmak istemiştir (Ruben, 2000, s. 70).

Budist masallardaki değer yargılarından biri de kadınlarla ilgilidir. Bazı Budist masallarda kadınlar, doğaları gereği kötü bir varlık olarak gösterilmiştir. Kadınlara karşı duyulan en ufak bir arzu veya yakınlığın insanı geri dönüşü olmayan felaketlere sürükleyeceği anlatılmıştır. Budist masallarda görülen en önemli iki özellik ise "kin tutmama" ve "insan sevgisi"dir. Masallarda sıkça ele alınan "insan sevgisi", tüm canlı varlıkları kapsar. Bu nedenle, tüm canlıların öldürülmesi, diğer Hint dinlerinde olduğu gibi Budacılıkta da günahtır. Budist masalların özünde sonsuz bir dinginlik anlayışı bulunduğu için, masallarda aktarılmak istenen temel düşünce de budur (Ruben, 2000, s. 75-77).

Kathamahodadhi ve Harivamşapurana ise Caynist masal kitaplarıdır. Özetle Hint edebiyatında masal türünün kökeni çok eskilere dayanır. Ruben'e göre "Avrupa tam olarak masal yaratmayı Hintliler sayesinde öğrenmişlerdir" (K. Kaya, 2001, s. 11-12).

2.16. Çin Masallarının Beslendiği Kaynaklar

2.16.1. Çin Mitolojisi ve Efsaneleri

Dört bin yıllık tarihi geçmişiyle Çin, günümüze kadar varlığını sürdürebilen en eski milletlerden biridir. Sarı Nehir ile Yangtze Nehri arasında birkaç ufak beyliğin birleşmesiyle M.Ö. III. yüzyılda "Zhongguo" adı verilmiştir. Çin, tarihsel süreç içerisinde topraklarını genişleterek dünyanın en büyük ülkelerinden biri hâline gelmiştir. Çin kaynaklarına göre, ülkede irili ufaklı yüzlerce hanedan ve sülale kurulmuştur (Çakan, 2017, s. 111).

Tarih boyunca pek çok ada ve ülke Çin tarafından işgal edilip kaybedilmiştir (Werner, 2008, s. 21).

Sinologlar Çinlilerin kökenlerinin şu bölgelere uzandıklarını düşünülmektedir:

1. Kuram: Akkadia'ya

2. Kuram : Hotan Bölgesi'ne,Tarım Vadisi'ne (genellikle Doğu Türkistan diye bilinen yerde) (Werner, 2008, s. 9-10).

Çinlilerin kökeniyle ilgili birçok tez bulunmaktadır. Bu tezler arasında en çok kabul gören görüşe göre, Çinli göçmenler doğuya doğru hareket ederken Tarım Vadisi civarından Sarı Nehir'in kıyılarına ulaşmış ve yerleşik düzene geçtikleri ilk yerleri bulana kadar nehrin kıyısı boyunca ilerlemişlerdir. Çin mitolojisine göre K'un-Lun Dağları, Çin ırkının ataları olan tanrıların yaşadığı yer olarak kabul edilir ve bu dağlar Hindukuş Dağları ile özdeşleştirilmiştir. İnsan ırkının yaratıcılarından biri olarak kabul edilen Nü Kua, efsanenin farklı bir anlatımına göre ise Nü ve Kua, yaratılan ilk iki insan olarak K'un-Lun Dağları'nda yaşamışlardır (Werner, 2008, s. 11-12).

Werner'in belirttiği olası sonuçlarına göre,

> Çinliler, bir grup göçebe ya da çoban kavmi olarak batıdan yani Akadya,Elam ya da Khotan'dan geldiler ve şu an Çin diye bilinen Sarı Nehir etrafına yerleştiler. Kuzeydoğuya,doğuya ve güneye doğru yayıldılar. Yayılırken de bölgedeki yerlileri, Güney ve Güneybatı Çin diye bilinen yerlere ittiler (2008, s. 13).

"Çin isminin köken tam olarak bilinmemekle birlikte birçok araştırmacı, bu ismin Ch'in adlı imparatorun kurduğu feodal devletten geldiğini düşünmektedir" (Werner, 2008, s. 21).

Çin topraklarında zamanla birbirlerinin içine nüfuz eden birçok ayrı ve yerel kültür bir arada bulunmaktadır. Bunlar: Tunguz kültürü, Moğol kültürü, Türk kültürü, Tibet kültürü, Liao ve Tai kültürleridir (Eberhard, 1947, s. 15-16).

Hem yaşadığımız dünyaya hem de metafizik dünyaya ait olayları, orada yaşananları ve nasıl yaratıldığını açıklamaya çalışan bir bilim dalına mitoloji denir (Werner, 2008, s. 49)

Werner, Çinlilerin zengin mitoloji üretemediklerini belirtir. Bu durumu Konfüçyüs'ün doğa üstü olaylar hakkında konuşmayı onaylamamasına, Çinlilerin kendi içinde kapalı ve tutucu bir millet olmalarına, yaratıcı hayal güçlerinin eksik olmasına yorar (2008, s. 50-51).

Werner, bazı Sinolog ve yazarların Çinlilerin mitoloji üretme konusunda çok da yetenekli olmadıklarını,tüm mit ve efsanelerde dikkat çekici bir hayal gücü eksikliği olduğunu düşündüklerini belirtir (2008, s. 56). Ayrıca Werner, Moğol, Ming ve Mançuların oturduğu altı yüzyıl boyunca Çin'de çok az mite rastlanmasına rağmen bol miktarda efsane bulunduğunu belirtir. Nedeni olarak da mitlerin daha genel, ulusal ve ilahi kökenliyken efsanelerin daha yerel, bireysel ve insani olmalarına bağlamaktadır. Birçok yerde olduğu

gibi Çin'deki alt sınıfların daha az eğitimli olmaları ve çok fazla batıl inanışa sahip olmalarını da bu durumun nedenleri arasında görür (2008, s. 62).

Eberhard ise Werner'in Çin mitolojisi hakkındaki görüşlerinin tersine Çinlilerin de diğer milletler gibi gelişmiş bir mitolojiye sahip olduklarını ifade eder. Bazı Sinologların ilgilendikleri tarih ve felsefe eserlerinde mitolojiye ait hiçbir şey bulunamamasından dolayı gerçek anlamda Çin'de mitoloji olmadığı gibi yanlış bir görüşe varıldığını belirtir (1947, s. 61).

Çinlilerde önceden tarım kökenli bir din bulunmaktaydı bundan dolayı tabiat tanrılarına ibadet ediyorlardı. "Ti" adında bir doğa tanrısı; "Hou- tu" adında bir toprak tanrısı vardı. Hou-tu ve "Ti" evli bir çift olarak tasvir edilirdi. Toprağın bereketli olması için de toprağa kurbanlar verilirdi. Çin'de doğadaki unsurlarla ilgili birçok tanrı vardır: Rüzgâr tanrısı, gök tanrısı, şimşek tanrısı gibi. Kurban verme ritüelleri zamanla halk bayramlarına dönüşmüştür. Her yıl bir kız sala oturtularak onu nehirde batırıp bu sayede nehir tanrılarına kurban veren bölgeler vardır (Eberhard, 1947, s. 61-62). Bu ritüelin Çin masal ve efsanelerine de yansıdığı belirtilmektedir.

Eberhard, Çin tarihinin başlangıcını anlamak için Çin mitolojisine bakmak gerektiğini belirtir. Çin mitolojisinde ve efsanelerde geçen bazı kişiler gerçek tarihi kişilerdir ve Çin tarihi hakkında bize bilgiler verir (1947, s. 67).

Çin mitolojisi ve efsanelerinde doğum ve yaratılış konularına çok sık yer verilir. Çin'in geniş bir coğrafyaya sahip olması farklı bölge ve kültürleri içinde barındırıyor olması yaratılışın nerden başladığı ile ilgili çok sayıda mit bulunmasına sebep olmuştur. Çin mitolojisinde yaratılışın kaosla başlanıldığı miti çok ön plandadır. Çünkü kaos başlangıcı temsil eder. Evren bir kaostan oluşmuştur (Göksu, 2023, s. 6-7).

Bir Çin hikâyesinde kâinatın yedi günde düzene sokulduğunu ve Kaos'un Kosmos'a dönüştüğü anlatılmıştır:

Başlangıçta iki okyanus ve bir kara parçası bulunmaktaydı. Güney okyanusun efendisi Shu (Dikkatsiz) ve kuzeydeki okyanusun efendisi Hu (Aceleci) ve merkezdeki kara parçasının efendisi Hwun-tun (Kaos) idi. "Dikkatsiz ve Aceleci" karayı düzenli olarak ziyaret ediyorlardı. "Kaos" da onlara her zaman nazik davranıyordu. Dikkatsiz ve Aceleci" Kaos'a minnet duygularını göstermek için bir iyilik düşündüler. Kaos'un gözleri kapalı olduğun için kör, kulakları kapalı olduğu için sağır, burun delikleri olmadığı için nefes alamıyor ve ağzı

olmadığı için yemek yiyemiyordu. “Dikkatsiz ve Aceleci” her gün karada buluşup bir delik açtılar ve yedinci günde işlerini tamamladılar (Mackenzie, 1996, s. 217).

Evrenin yaratılışı ile ilgili en dikkat çeken isim, P’an Ku ‘dur. O kimi kaynaklarda evrenin asıl yaratıcısı, var olan her şeyin atası olarak anılır. P’an “yumurtanın kabuğu” Ku kelimesi “elde etmek ve katı” anlamlarına gelir. P’an Ku ise kaousun içinden çıkıp kendini oluşturan güçleri düzene koyma anlamına gelmektedir. P’an Ku kısa boylu ayı postu ya da yaprak giyen sağ elinde çekiç, sol elinde kalem taşıyan biri olarak tasvir edilmiştir. Yeryüzünü ve gökyüzünü yaratması on sekiz bin yıl sürmüştür. Kanından nehirler; etinden toprak; sakalından takımyıldızları, derisinden bitki ve ağaçlar, bedeninin üzerinde gezinen böceklerden de insanlar oluşmuştur (Werner, 2008, s. 63-64).

Çin mitolojisinde geçen birçok imparator olağanüstü özelliklere sahiptirler. Ya tanrıdırlar ya da tanrısal özellik gösterirler. Örneğin İmparator Hwang-Ti, öz babası gök gürültüsü tanrısıydı ve ejderha gibi bir çehresi vardır. Çin mitolojisi bunu gibi efsanevi kral ve imparatorlarla doludur (Mackenzie, 1996, s. 232).

Çin mitolojisinde bitki ve hayvanlar dünyası önemli yer tutur. Yardımsever ve ruhanî dört hayvan bulunmaktadır: Tek boynuzlu at, Anka kuşu, tosbağa ve ejderhadır. Başka hayvanlar da yer almakla birlikte en önemlileri bu dört ruhanî hayvan en önemlileri arasında yer alır (Ferguson, 2020, s. 96-97). Tek boynuzlu atın dört ayaklıların başkanı olduğu, diğer hayvanlara karşı nazik davrandığı ve iyi hükümdarların ve bilge kişilerin doğumunda ortaya çıktığı söylenir. Anka kuşunun kuşların en güzeli olduğu ve ortaya çıkışı refah, kısmet getirir. Tosbağa her zaman saygı duyulan bir hayvandır. Kabuğu güçlü bir ateşte ısıtıldığı zaman gelecekle ilgili kehanetlerde bulunuluyordu.

Ejderha, bu dört ruhani hayvanın en sonuncusudur. Ortaya çıkışı iyi şansın alametidir. Ejderhalar kendi isteklerine göre görünür ya da görünmez olabiliyorlardı (Ferguson, 2020, s. 100).

Çin ejderhasının pek çok hayvanın karışımı olduğu söylenir. Kimi zaman bir devenin başına, kimi zaman bir kaplanın yaklarına ya dair yılanın boynuna sahip olduğu belirtilir. (Mackenzie, 1996, s. 49) Aynı zamanda ejderha gök gürültüsüne ve yağmura, suların yükselip alçalmasına sebep olur. Aslında Çin su tanrısı olarak görülürdü. İmparatorun gücünün sembolüydü (Mackenzie,1996, s. 56). Ejderhaların her zaman yararlı bir tanrı olmadığı kimi zaman yok edici kimi zaman koruyucu olduğu belirtilir (Mackenzie, 1996, s. 87).

Çin masallarında "ejderha" konusundan tekrar bahsedilecektir.

Bu dört hayvan dışında, mitlerde sıkça görülen kaplan koruyuculukla; tilki ise kurnazlıkla ilişkilendirilir. Maymun, doğaüstü varlıkları (cadı, cin) etkileyebilen bir özelliğe sahiptir (Ferguson, 2020, s. 100).

Çin mitolojisinde sihirli özelliğe sahip bitkiler de bulunmaktadır. Örneğin şeftali ağacı uzun ömürlülüğü simgeler. Erik ağacı da uzun ömürlülüğü temsil eder. Söğüt ağacının ise kötü güçleri kovduğu varsayılır. Ağaçlara ve çalılara anlamlar yüklemek Taozimin etkisinin bir sonucudur (Ferguson, 2020, s.102-103).

Çinlilerin binlerce yıllık bir tarım toplumu olması masallara da yansımıştır. Erkek ve kadınların Çin'de oynadıkları geleneksel roller masallara da aktarılır. En bilindik örneklerinden biri de "Çoban ile Dokumacı Kız" örneğidir. Kadın kumaş dokur, erkek toprağı işler (Huang, 1990, s. 16).

Çin masallarında "ejderha" çoğunlukla kahramanlara yardımcı bir hayvan/mitolojik yaratık olarak görülür. Daha önce de belirtildiği gibi dört ruhani hayvanın lideri olarak görülür. Çin halkının hayalinin bir sembolü olan bu yaratık aynı zamanda imparatorun gücünün de sembolüydü. Bugün bile Çinliler kendilerini ejderhanın varisi olarak görürler. Çin kültüründe bu kadar önemli olan bir hayvanın/yaratığın masallarda yardımcı rolünde yer alması normaldir. Masallarda genellikle kralın ya da onun üçüncü kızının şeklini alır. Kendini insana dönüştüren, insanlara yardım eden "ejderha motifi" birçok Çin masalında yer almaktadır (Huang, 1990, s. 33-34). Çinliler denizin altında bir krallık olduğun düşünürler. Denizlerin imparatoru ve krallığına giren sıradan insanlarla dostluk kuran ejderha kralıdır. Kahramana her zaman naziktir ve kahramanın ayrılışında ona bir hediye takdim eder. Bazen kahramanın alacağı en iyi hediye ejderha kralının kızıdır. Böylece kraliyet ailesiyle de akrabalık kurulmuş olur (Huang, 1990, s. 37).

Okay, "Asya'nın Doğusundaki Bilgeler Ülkesinden: Çin Masalları" adlı yazısında Çin masallarıyla ilgili şunları ifade eder: Toplumların kültür yapısını yaşam tarzlarının belirlemektedir. Masal ve efsanelerinin şekillenmesinde Çinlilerin yerleşik hayta tarzını benimsemiş olmalarının etkili olduğu görülür. Göçebe düzende yaşayanlar yazıya ihtiyaç duymazken yerleşik hayat düzenini benimseyenler yazıya ihtiyaç duyar ve kayıt altına alırlar. Çinliler her olayı kayıt altına alır, o yüzden atasözleri yoktur. Yaşam tarzından dolayı Çin'de masal tanımına uyan edebiyat türüne rastlamak mümkündür değildir. Çin'de daha çok efsaneler, kısa soluklu öykü ve romanlar yazılmıştır. Romanların konularını genellikle

efsanelerden alır. Öykülerin çoğu ise düşünürler tarafından öğrencilere ibret vermek için yazılmıştır. Kısa soluklu öykünün yanı sıra uzun öykü türü de görülmektedir. Bunların konusu ise genellikle savaş ve hayalet öyküleridir. Savaş da yine sıkça işlenen konulardandır. Hayalet ve hortlak konulu hikâyeler de sıkça işlenir. Çünkü Çin inanışına göre ruhlar dünyasına gidemeyen ruhlar, bu dünyada kalır ve kendilerine kötülük yapanlardan öçlerini alır. Çin'de tarih kitabı yazmak da eski bir gelenektir. Bazı tarih kitapları roman tarzında yazılmıştı. Okay, bu yazısında bizdeki masal tanımına uyan bir türün aslında Çin'de olmadığını masal diye değerlendirdiğimiz anlatıların çoğunlukla efsane, hikâye ya da roman olduğunu belirtir (2022, s. 182-183).

Aslında Çin masalları adlı altında derlenen çalışmaları incelediğimizde Okay'ın çok da haksız olmadığını görürüz. Ancak "masal, efsane, mitoloji, destan " gibi anlatıların hepsinin sözlü kültürden geliyor, halkın belleğini yansıtıyor ve nesillerce anlatılıyor olması nedeniyle birbirleriyle iç içe geçmeleri hatta birbirlerini beslemeleri gayet doğaldır. Bu yüzden olsa gerek bu anlatıları kesin bir çizgiyle birbirlerinden ayırmak güçtür.

Çin masallarında Taozim, Konfüsyüsçülük ve Budizm'in etkileri görülür. Bazı halk masallarının Budizm vasıtasıyla Hindistan ya da Batı Asya'dan gelmiş olabileceği düşünülür. Çin masalları sadece basit bir halk anlatı türü değildir. Bu anlatılar karşımıza mit, efsane ve fabllar gibi farklı formlarda karşımıza çıkar (Li, 2018, s. 3).

Aslında bu durum Çin masallarının hem kültürel çeşitlilik hem de anlatım biçimi bakımından çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu gösterir. Bu da bize Çin masallarının sadece eğlence amaçlı değil kültürel, dini ve etik değerleri nesillere aktarma işlevi de gördüğünü göstermektedir.

2.17. Çin Masallarının Genel Özellikleri

Çin masallarında Taozim, Konfüsyüsçülük ve Budizm'in etkisi açıkça görülür. Bu yüzden bu kavramların açıklanmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Taoizm, adını "yol" anlamına gelen *tao* kelimesinden almaktadır. Lao-tzu ve Chuang-tzu, Taoist felsefenin iki ana üstadıdır. Ancak hayatları, tarihî bilgilerden çok mitolojik efsanelere dayandığı için gerçekte yaşayıp yaşamadıkları kesin olarak bilinmemektedir. Lao-tzu'nun M.Ö. VI. yüzyılda, Konfüçyüs'ten önce dünyaya geldiğine inanılır. İmparatorluk sarayında arşiv memuru olarak görev yapan Lao-tzu, Chu Hanedanlığı yıkıldıktan sonra

görevini bırakır ve Tao hakkındaki düşüncelerini *Tao-te Ching* adlı kitabında toplar. Taoist üstadlardan bir diğeri olan Chuang-tzu'nun ise M.Ö. 300'lü yıllarda yaşadığı ve kendi adıyla anılan bir eserinin bulunduğu bilinmektedir (M. Aydın, 2010, s. 207).

Taoizm şu şekilde özetlenmektedir: "Taoizm, eski Çin toplumundaki ruhlara tapmayı temel alan, ölümsüz ruhların varlığına inanmakla birlikte insanları manevi eğitimle ölümsüzleşmeye ve ölümsüzlüğün zevkini tatmaya çağıran; tanrılara ve eski atalara adaklar sunarak mutluluk dilemeyi ve belalardan korunmayı amaçlayan bir dindir" (Li Yang Zheng, 1999'dan aktaran Abudukelimu, 2011, s. 37).

Taoizm genel olarak insanlara mütevazılığı, uysallığı, irade gücünü, sükuneti ve başkalarına önem vermeyi öğretir. Tao'nun ilkelerine uyulduğunda, çaba harcamadan başarıya ulaşılabileceği vurgulanmaktadır (Ferguson, 2020, s. 20).

Taoizm'in bir din olarak ortaya çıkmasında çeşitli etkenler rol oynamıştır. Özetle, toplumun içinde bulunduğu kargaşalık ve bir kurtarıcı beklentisi, Konfüçyüsçülüğün etkisini yitirmesi,

Budizm'in etkisi, ölümsüzleşme arayışları ile fal ve sihir gibi uygulamalar, Taoizm'in bir din olarak şekillenmesine zemin hazırlamıştır (Abudukelimu, 2011, s. 60-61).

Taoizm'e göre dünya geçicidir ve insanların sonsuz mutluluğa ulaşması, başkalarını mutlu etmelerine bağlıdır. Bu, kişinin dünyevi isteklerden kendini uzak tutması ve başkalarının mutluluğu için çaba göstermesiyle mümkün olur. İnsanlar, bu dünyada yaptıkları iyi veya kötü eylemlerin karşılığını hem bu dünyada hem de gelecek dünyada görecektir (Taşpınar, 2013, s. 85).

Taoizm'de ruhların ölümsüzlüğe ulaşabilmesi, dağlarda inzivaya çekilmiş varlıkların ölümsüz olarak görülmesi ve dağların kutsal kabul edilmesi, Çin mitolojisinin önemli sembollerindendir. Taoizm'deki "*Yin-Yang"* ilkesi ise Çin mitolojisine yaptığı en önemli katkılardan biridir. *Yin-Yang'a* göre evren, yaratılışıyla birlikte bir kaostan doğmuştur (Göksu, 2023, s. 9).

Evrenin asıl yaratıcısı olarak görülen P'an Ku, Yin ve Yang olarak bilinen güçlerin etkisiyle ortaya çıkmıştır; bu güçler ona dünyayı yaratma görevini vermiştir. P'an Ku ile ilgili yaradılış efsaneleri ve onun hakkındaki açıklamalar, Taoizm'e dayanmaktadır (Werner, 2008, s. 63-64).

Ying-Yang felsefesi, evrendeki tüm varlıkların iki karşıt unsura dayandığını ve bunların birbirleriyle dengede bulunduğunu açıklar. Bu karşıtlıklar; aydınlık-karanlık, sıcak-soğuk,

iyi-kötü, erkek-dişi gibi örneklerle gösterilir. Denge bozulduğunda ise dünyanın düzeni de bozulmaktadır (Okay, 2017, s. 27).

Ying Yang felsefesinin masallara yansımasını değerlendirecek olursak iyiyle-kötü, zenginle-fakir, gece -gündüz gibi zıtlıklar birbirini tamamlar. *Ying Yang*'ın temel ilkesi olan zıtlıklar içinde uyum olmasını yansıtır. Kahramanlar zıt güçler arasında dengeyi kurmak için mücadele ederler. Bu felsefede sürekli bir dönüşüm ve değişim bulunmaktadır. Örneğin kötü biri zamanla iyi olabilir. (Her iyiliğin içinde bir kötülük, her kötülüğün içinde bir iyilik olabileceği düşüncesi) Kısacası zıtlıkların çatışması değil uyum için de bir arada olması doğa ile insan arasındaki uyum düşüncesi masallara da yansımıştır. Örneğin Richard Wilhelm'in derlediği "Çin Masalları" adlı kitapta yer alan "Ay Tanrıçası" masalında Hou Yi güneşle ilişkilendirildiği için Yang'ı (eril, aktif, dışa dönük); karısı Tschang Ay'da yaşadığı için Ying'i (dişil, pasif , karanlık) temsil etmektedir. Tschang 'ın kocasından gizlice ölümsüzlük bitkisini yemesiyle Ay'a ulaşması kocasından ayrılması, yaşadığı yalnızlık hissi zıtlıklar arasındaki dengenin bozulmasıdır. Masalda kadın-erkek, ay-güneş, fani-ölümsüz gibi zıtlıklar bir denge içindedir.

"Sekiz Ölümsüzler" masalı Taoist inancın bir parçasıdır. "Sekiz Ölümsüzler" mecazi olarak mutluluğu sembolize eder. Sekiz rakamı uğurlu kabul edilmiştir. "Sekiz Ölümsüzler" diye adlandırılan bazı kişiler tarihî kişilik iken bazıları efsanevidir (Werner, 2008, s. 249). Sekiz Ölümsüzler Taocu tanrılardan oluşan bir gruptur ve Taoizm dininin öğretilerini vurgular. Sekiz Ölümsüzden her biri ilahî bir araca sahiptir ve bu ilahî araçlar "Taoizm'in Sekiz Haznesi" olarak adlandırılır (Zhang, 2023, s. 6).

Konfüçyüs, M.Ö. 551 yılında Lu Beyliği'nde doğmuştur. Üç yaşındayken babasını kaybetmiş ve fakir bir yaşam sürmüştür; bu durum, onun toplumun yaşam koşullarını yakından tanımasını sağlamıştır. Ülkesinin içindeki sosyal ve ekonomik sıkıntılardan etkilenen Konfüçyüs, diğer düşünürler gibi çözüm arayışına girmiştir (Okay, 2017, s. 14-17).

Konfüçyüs'ün amacı, barış ve huzur içinde yaşayan bireylerden oluşan bir toplum oluşturmaktı. Düşüncelerini halk arasında yaymak için yalnızca bir derviş gibi dolaşmak yerine, yönetimde görev almayı istemiştir. Konfüçyüs'ün temel ilkeleri arasında "ideal insan" kavramı öne çıkar; ideal insan olmanın temel koşulu erdemli olmaktır. Konfüçyüs'e göre kişi, önce kendisini, ardından aile, akraba, komşu ve nihayetinde tüm insanları sevmelidir. "Örnek evlat, iyi evlat olmak" da üzerinde durduğu önemli konulardandır. Bir

evlat, anne ve babasına itaat etmeli, evlatlık görevlerini yerine getirmeli ve bu görevlerden ömrü boyunca sorumlu olmalıdır. Ayrıca büyüklerine saygılı olmalı, hizmette kusur etmemeli, aşırılıktan kaçınmalı, ölçülü olmalı, bulunduğu mevkiye uygun davranmalı, dürüst, adil, akılcı, bağlı ve cesur olmalıdır. Bu temel ilkelere uyulduğunda kişi iyi kaderini koruyabilir; uymadığında ise iyi kader kötüye dönüşebilir ve bu durum bir nevi kişinin cezası olarak değerlendirilmektedir (Okay, 2017).

Konfüçyüs'ün temel ilkelerindeki ahlak ve erdem vurgusu dikkate alınırsa masallarda adalet, saygı, sorumluluk, dürüstlük, ölçülü olma, iyi bir evlat olma, otoriteye saygı duyma, toplum kurallarına uyma gibi değerlerin ön plana çıkarıldığı görülür. "Üç Kötünün Hikâyesi" adlı masalda Zhou Chu adındaki genç adam, kötü alışkanlıkları olan, kötülüğünün cezasını canıyla ödemesi Konfüçyüs'ün iyi ve erdemli olmayan insanlarının kötü kaderle cezalandırılmasına düşüncesine örnektir (Wilhelm & Martens, Çin Masalları, 2021, s. 144)

Çin Budizmi, Hint kökenli bir dindir. Buda öldükten sonra öğrencileri öğretilerinin yayılması için çalışmalar yapmışlardır. Hint imparatoru Aşoka'nın desteğiyle Hindistan dışına da yayılmıştır (Saraçoğlu, 2019, s. 25).

Budizm'in Çin'e girmesiyle ilgili olarak anlatılanlara göre, M.S. 61 yılında Çin İmparatoru Ming-Ti bir rüya görür ve ülkesinden 18 din adamını Budizm hakkında bilgi toplamak üzere Hint sınırına gönderir. Ticari yollar aracılığıyla Budizm, Çin'de yayılma fırsatı bulur. İlk zamanlarda Budizm'in dilenciliğe ve bekârlığa özendirdiği düşünülmüş ve Konfüçyüsçülükle çeliştiği kabul edilmiştir. Ancak Taoizm ile benzer meditasyon uygulamalarına sahip olması, Budizm'in hanedanlığın korumasına girmesine olanak sağlamıştır (Joseph Edkins, 2009'dan aktaran Saraçoğlu, 2019, s. 35).

Budizm'in Çin masallarına yansıması değerlendirildiğinde, Budizm'de bilindiği gibi ruhsal göç veya reenkarnasyon inancı öne çıkar. Çinliler, canlı-cansız her şeyin bir ruhu olduğuna inanırlar. Ruhsal göçte her ruh, daha yüksek bir seviyeye ilerlemek için çabalar; çünkü Çinliler, yaptıkları iyi işlerin ödül getireceğine inanırlar. Masallardaki hayvanların insanlara yardım edip iyilikte bulunmasının altında da bu inanış yatmaktadır. Hayvan ruhunun amacı, iyilik ve yardımlaşma yoluyla daha ileri bir mertebe olan insan seviyesine ulaşmaktır (Huang, 1990, s. 31).

Budizm inancı doğrultusunda masallarda keşişler, bilgeler, rahipler ve aydınlanmış kişiler sıkça karşımıza çıkar. Örneğin, Richard Wilhelm ve Frederick H. Martens'in derlediği *Çin*

Masalları kitabında, "Yangzi Jiang Keşişi" adlı masalda Buda'dan bahsedilmektedir (Wilhelm & Martens, 2021, s. 177).

Bu zamana kadar ele alınan bilgiler ışığında Çin masallarının genel özellikleri şu şekilde özetlenebilir: Çin masalları büyük ölçüde Çin mitolojisinden beslenir ve içinde efsanevi unsurlar barındırır. Ayrıca, ülkenin üç etkili dini olan Taoizm, Konfüçyüsçülük ve Budizm'in etkilerini taşır. Taoizm'den doğayla uyum, denge ve sükunet (eylemsizlik); Konfüçyüsçülük'ten ahlaki değerler, toplum kuralları ve aile anlayışı; Budizm'den ise karma, yeniden doğuş ve ruhsal yolculuk temaları masallara yansır. Bunun yanı sıra bu üç dinden önce var olan doğa kökenli dinlerin etkileri de masallara sirayet etmiş, büyücülük, falcılık, sihir ve kötü ruhları kovma gibi unsurlar masallarda yer bulmuştur.

2.18. İlgili Araştırmalar

2.18.1. Türk/Anadolu Masallarında Değerler Eğitimi ile İlgili Çalışmalar

Alan yazını incelendiğinde hem masallarla hem de değerler eğitimiyle ilgili çok sayıda çalışma olduğu görülmüştür. "Masallarda Değerler Eğitimi" ilgili çalışmalara baktığımızda ise ulusal tez merkezi YÖKTEZ'de 40'tan fazla çalışma tespit edilmiştir. Bu çalışmaların çoğunlukla yöresel masallar ve çocuklar için yazılan ya da düzenlenen masal kitapları üzerine yoğunlaştığı görülmüştür. YÖKTEZ'de tespit ettiğimiz en güncel çalışmalar şunlardır:

Göcen (2025), "Masalların Türkçe Öğretim Programı'ndaki Kök Değerler Bakımından İncelenmesi: Bilecik İli Söğüt İlçesi Örneği" adlı yüksek lisans tezinde, Bilecik İli Söğüt ilçesinde anlatılan masallar, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kök değerler açısından incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden mülakat yapılmış, kaynak kişilerden faydalanma ve doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizinde de içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Derleme yoluyla elde edilen 11 masal ile kaynaklarda yer alan 17 masal; kök değerler açısından incelenmiş ve çalışmanın sonucunda en fazla "yardımseverlik; en az değerin ise saygı ve vatanseverlik" olduğu tespit edilmiştir. Bu masalların kök değerler açısından zengin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Eroğlu (2024), "Değerler Eğitimi Bağlamında Anadolu masalları: Anadolu Masalları Eğitim Seti Üzerine Bir İnceleme" adlı yüksek lisans tezinde Millî Eğitim Bakanlığı Anadolu Masalları İlkokul 1-2 Eğitim Setini kapsayan 15 masal; Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi

Öğretim Programı'nda yer alan 10 kök değere göre incelenmiştir. Nitel araştırma doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Belgesel tarama yönteminin içerik çözümlemesi tekniğinin kullanıldığı çalışmada, 10 kök değerin 204 kez kullanıldığı ve en çok sorumluluk değerine yer verildiği tespit edilmiştir. Özdenetim ile yardımseverlik değerinin de masallarda ön plana çıkan değerler içerisinde olduğu, vatanseverlik değerinin ise en az kullanılan değer olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı Anadolu Masalları ilkokul 1-2 eğitim setinin değerler eğitimi ve din eğitimi açısından faydalı bir çalışma olduğu sonucuna varılmıştır.

Ertürk (2023), "Ziya Gökalp Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde, Altın Işık ve Kızılelma kitaplarında yer alan 16 masal, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemiyle hem kök değerler açısından hem de yer "diğer değerler" açısından incelenmiştir. Masallarda on kök değerin hepsine yer verildiği, en çok "sevgi" değerinin işlendiği devamında "sorumluluk ve vatanseverlik" değerlerinin geldiği en az yer verilen değerlerin ise "adalet, dostluk, saygı" olduğu tespit edilmiştir. Diğer değerler ise dini değerler ve milli değerler başlıkları altında toplanmıştır. Evrensel değerler: demokrasi ve kadın-erkek eşitliğidir. Dini değerler: affedici olmak, Allah inancı, dua etmek, İslam'ı yaymak, Müslüman olmak, peygamber sevgisi ve ümitvar olmaktır. Milli değerler ise bayrak sevgisi, cesaretli olmak, çalışkanlık, dil bilinci, eğitim-ilim sahibi olmak, hürriyet, özgürlük ve Türklük bilinci, milli bilinç değerleridir. Ziya Gökalp'in masallarının kök değerlerin ve diğer değerlerin yer alması bakımından yeterli bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Yüksel (2023), "Erzurum Masalları'nın Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde masallar kitabındaki 74 Erzurum masalı, Spranger'in değer sınıflandırması çerçevesinde incelenerek yirmi dört değer tespit edilmiştir. İncelenen dört masalda değer sınıflandırma çerçevesinde değer tespit edilememiştir. Doküman incelemesi tekniği kullanılan çalışmada masallarda tespit edilen değerler, Spranger'in değer sınıflandırmasına göre taranmıştır. Masallarda en çok kullanılan değer sıralamasına göre; sevgi, yardımseverlik, misafirperverlik, kardeş ve evlat sevgisi, güvenilirlik, hediyeleşme ve mükâfat saygı, temizlik, danışma ve istişare, sadakat, eşitlik ve adalet, dua, akıl ve zekâ, hayvan ve doğa sevgisi, şükür, çalışkanlık, vefa, sabır, dürüstlük, nasihat, arkadaşlık ve dostluk, cesaret, hayırseverlik ve kökünü unutmamak değerleri tespit edilmiştir. Erzurum masallarının sosyal değerler bakımından zengin olduğu ve en yüksek değerin "insan sevgisi" olduğu ayrıca sevgi değerinin insan, hayvan, doğa, kardeş ve evlat sevgisi şeklinde ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır.

Değirmenci (2023), “Fatma Hilal Başal Tarafından Yazılan Keloğlan Masalları Serisindeki Değerlerin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde Fatma Hilal Başal’ın Keloğlan Masalları serisinde yer alan on masal kitabını UNESCO tarafından kabul edilen on iki evrensel değer bakımından incelenmiştir. Doküman incelemesi tekniği kullanılmış olup verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik çözümlemesi tekniklerinden de "kategorisel çözümleme tekniği"nden faydalanılmıştır. İncelenen masal kitaplarında 11 evrensel değer tespit edilirken “özgürlük” değerine hiçbir masal kitabında yer verilmediği tespit edilmiştir. En çok sevgi en az ise hoşgörü değerine yer verildiği; mutluluk ,yardımlaşma, sorumluluk ve dürüstlük değerlerine masal kitaplarında çok yer verilirken saygı, birlik, sadelik, barış/huzur ve alçakgönüllülük değerlerine ise daha az yer verildiği tespit edilmiştir. İncelenen masal kitaplarının çocukların duygu gelişime katkı sağladığı fakat ele alınan değerlerle çocukların dikkatinin çekilmeye çalışılmasının yanı sıra olumsuz ifadelerin de yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kiriş (2023), “Sivas Halk Masallarının Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde Has Bahçenin Gülleri adlı masal kitabında elde edilen 70 adet Sivas masalında, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki değerler tespit edilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış, verilerin analizinde içerik analizi ve betimsel analiz tekniklerinden faydalanılmıştır. İlgili programdaki on sekiz değerden on dördüne farklı frekans ve yüzdelerde yer verildiği, “yardımseverlik” değerinin Sivas halk masallarında en çok işlenen değer olduğu tespit edilmiştir. En az işlenen değerin ise “vatanseverlik” olduğu belirlenmiştir. Sivas masallarının değerler açısından zengin bir içeriğe sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

N.Kaya (2022), “Sivas Masallarının Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Kök Değerler Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde Benek Kaya'ya ait Has Bahçenin Gülleri-Sivas Masalları adlı eseri, 2019 Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan on kök değere göre incelenmiştir. Nitel araştırma modellerinden durum çalışması kullanılmıştır. İncelemeler sonucunda Has bahçenin gülleri-Sivas masalları'nın on kök değerin hepsine yer verdiği bu kök değerler içerisinde “sorumluluk” kök değerinin en çok kullanılan; “vatanseverlik” kök değerinin ise en az kullanılan değer olduğu ve Sivas masallarının Türkçe derslerinde değerler eğitiminde kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

S. Kaya (2021), “Gümüşhane ve Bayburt Masalları Adlı Eserdeki Masalların Türkçe Dersi 1-8. Sınıflar Öğretim Programı Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde "Gümüşhane ve Bayburt Masalları" adlı eserde yer alan 70 masal, Türkçe Dersi 1-8.

Sınıflar Öğretim Programı'nda yer alan on kök değer bakımından incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemi ve doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada, Gümüşhane ve Bayburt Masalları'nda yer alan 24 masalın Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan değerlerle bağlantısının olmadığı, "öz denetim" ve "sabır" değerinin hiçbir masalda işlenmediği tespit edilmiştir. Masallarda en sık işlenen değerin yardımseverlik, en az işlenen değerin ise vatanseverlik olduğu tespit edilmiştir. Gümüşhane ve Bayburt Masalları'nın Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan değerleri kazandırma bakımından yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Kardaş (2020), "Bitlis Halk Masallarının Çocuğa Uygunluğu ve Değerler Eğitimine Katkısı Üzerine Bir İnceleme" adlı yüksek lisans tezinde 60 adet Bitlis masalı, doküman taramasıyla incelenmiş, verilerin analizinde "betimsel analiz tekniği" kullanılmıştır. Değerler eğitimi bakımından Bitlis masallarının zengin içeriğe sahip olduğu, en sık işlenen değerlerin; inanç, yardımlaşma, problem çözme, dürüstlük, sevgi, saygı, sağlık, sorumluluk, cesaret, estetik, adalet, öz denetim olduğu en az işlenen değerlerin ise bilimsellik, nezaket, vatanseverlik ve sabır olduğu tespit edilmiştir. Bitlis masallarının değerleri bakımından zengin içeriğe sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Mutlu (2020), "Türk Dünyası Hayvan Masallarının Değerler Aktarımı Bakımından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde Türk dünyasından derlenen halk masallarından seçilen 42 Türk dünyası hayvan masalı Schwartz'ın değerler ölçeğine göre incelenerek 180 değer tespit edilmiştir. Çalışmada doküman incelemesi araştırma modellerinden içerik çözümlemesi tekniği kullanılmıştır. En sık kullanılan değerin "iyilikseverlik" olduğu tespit edilmiştir. Türk dünyası hayvan masallarının Türkçe dersi kitaplarında hatta yabancılara Türkçe öğretimi derslerinde kullanılabilecek kaynaklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öner (2019), "Elâzığ Masallarından Seçilmiş 15 Masalın Yeniden Yazımı ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde "Elâzığ Masalları ve Propp Metodu" adlı kitaptan seçilen on beş masal, çocuğa göre düzenlenerek yeniden yazılmış ve değerler eğitimine ait kısımlar tespit edilmiştir. Doküman analizinin kullanıldığı çalışmada, değerler bireysel ve sosyal olmak üzere gruplandırılmıştır. Çalışmanın sonucunda masallarda en çok işlenen bireysel değer olarak yardımlaşma değerinin çıktığı tespit edilmiştir. Aşırı isteklerden uzak durma değeri masallarda en az işlenen değerken; sosyal değerlerden en fazla işlenen değer ise ahlak ve ideal olmuştur. En az işlenen değerin ise saplantı ve boş inançla mücadele olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alabay Yolcu (2019), "Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Anadolu Masallarının Eğitsel Değerler Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde 60 masal incelenmiş ve 72 değer tespit edilmiştir. Hasan Lâtif Sarıyüce'nin "Anadolu Masalları" adlı kitabında yer alan masallar, doküman analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. En fazla rastlanan kişisel değerin "düşünerek davranma olduğu" tespit edilmiştir. Kişisel değerlerden olan "teşekkür etme" değerine sıklıkla yer verilmiştir. En az yer verilen kişisel değerlerin "empati kurma, sorumluluk, geçimli olma, temkinli olma, alçakgönüllü olma, anlayışlı olma, hevesli olma, yeni bilgiler öğrenme ve eşitlik gibi değerler olduğu tespit edilmiştir. İlgili masalların değerler açısından zengin olduğu sonucuna varılmıştır.

Özer (2019) , "Keloğlan Masallarının Değer Aktarımı Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde Keloğlan masalları 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan 10 değere göre incelenmiş, değer sayıları için tablolar oluşturulmuştur. Nitel araştırma deseni ve doküman incelemesi teknikleri kullanılmıştır. Çalışmada Mustafa Özçelik'in Keloğlan Masalları kitabında 99 değer, Saim Sakaoğlu'nun Türk Masalları kitabında 7 değer, Fahri Celal Göktulga'nın Keloğlan Çanakkale Savaşı'nda isimli kitabında 35 değer ve Tahir Alangu'nun Keloğlan Masalları kitabında 90 değere yer verildiği tespit edilmiştir. Masallarda en çok "sorumluluk" değerinin geçtiği tespit edilmiştir. Masallarda sıkça geçen diğer değerler "saygı, dürüstlük, yardımseverlik, sevgi"dir. Masallarda az geçen değerler: adalet, vatanseverlik, özdenetim, dostluktur. Saim Sakaoğlu'nun Türk Masalları ve Tahir Alangu'nun Keloğlan Masalları adlı kitapların değerler eğitimi açısından yetersiz ve düzenlenmesi gereken kaynaklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tümen (2018) "Naki Tezel'in Masalları ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans çalışmasında Naki Tezel'in "Türk Masalları" adlı eserindeki 54 masal incelenmiştir. Betimsel tarama modeli ve doküman incelemesi teknikleri kullanılmıştır. Değerler, Cahit Kavcar'ın değer sınıflandırmasına göre tespit edilmiştir. Buna göre toplam 149 örneği tespit edilmiştir. Bunların yetmiş üçü (73) "Bireylerde Gerçekleşmesi İstenen Davranışlar" a ait değerlere, elli sekizi (58) "Sosyal Hayatla İlgili Telkinler" e aittir. İncelenen elli dört masalın on dördü "Yurt ve Millet Sevgisi" ne ait değerler görülürken dördünde "Din ve Tanrı Duygusu" na ait değerler tespit edilmiştir. Bireysel ve toplumsal değerlerin öğretiminde Naki Tezel masallarının kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

Kaçmaz (2018), "Cahit Zarifoğlu'nun Masallarının Değerler Eğitimi ve Söz Varlığı Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans çalışmasında "Yürekdede ile Padişah, Motorlukuş, Ağaçkakanlar, Katıraslan, Serçekuş, Küçük Şehzade ve Kuşların Dili" isimli

masal kitapları çalışılmış ve bu kitaplar değerler eğitimi ve söz varlığı açısından incelenmiştir. Doküman incelemesi modeli ve betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Masallarda en çok yardımseverlik, aşırı isteklerden uzak durma, hürriyet, adalet sevgisi, aile ve insan sevgisi, din ve Tanrı duygusu değerlerinin işlendiği tespit edilmiştir.

2.18.2. Türk/Anadolu Masallarıyla Farklı Ülkelerin Masallarının Değerler Eğitimi Açısından Karşılaştırıldığı Çalışmalar

Alan yazında Türk/Anadolu masalarının farklı ülkelerin masallarıyla çeşitli açılardan karşılaştırıldığı çalışmalar yer almaktadır. Bu karşılaştırmalar içerisinde Alman masalları ile Türk Topluluklarının masalları göze çarpmaktadır. Ancak YÖKTEZ'de farklı ülkelerin değerler eğitimi açısından Türk/Anadolu masalları ile karşılaştırıldığı sadece üç çalışma tespit edilmiştir. Bu çalışmalar aynı zamanda içerik ve yöntem açısından kısmen tezimize benzeyen çalışmalarıdır.

Yılmaz (2019), "Türk, Alman, Balkan ve Rus Masallarının Değerler Eğitimi Açısından Mukayesesi" adlı yüksek lisans tezinde kökeni Türk, Alman, Balkan ve Rus olan 25'er masal ve toplamda 100 masal incelenmiştir. Bu masallardan "olağanüstü motifli halk masalları" içerisinden seçilmiştir.Yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Çalışmada edilen nitel veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. MEB'in öğretim programında yer alan on kök değerden değer çizelgesi oluşturulmuştur. İncelenen masallarda en çok görülen değerin "yardımseverlik" olduğu görülmüştür. "Sorumluluk ve adalet" değerlerinin de en çok görülen değerler olduğu tespit edilmiştir. En az görülen değerlerin ise dürüstlük, dostluk, özdenetim ve vatanseverliktir. En fazla görülen değerlerin milletler arasında pek farklılık göstermesine rağmen az görülen değerlerin milletlere göre değiştiği belirtilmiştir. "Vatanseverlik" değerinin Türk masallarında diğer milletlere göre daha fazla görüldüğü "öz denetim ve çalışkanlık" gibi değerlerin ise Alman masallarında daha fazla görüldüğü tespit edilmiştir. "Değer" kavramı milletten millete farklılıklar gösterse de masallarda ortak değerlerin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ercan (2022), "Türk ve Japon Masallarının Değerler Eğitimi Açısından Karşılaştırılması" adlı yüksek lisans tezinde Türk masallarından 12 adet Japon masallarından ise 23 masal seçilmiştir. Kunio Yanagita tarafından derlenmiş Japonya'nın Masalları (Nihon no Mukashibanashi) ile Ziya Gökalp tarafından derlenmiş "Tüm Masallar" kitaplarından

yararlanılmıştır. Verilerin toplanmasında belgesel tarama yöntemi kullanılmıştır. İki kitaptan da adından sosyal veya siyasi statü belirten unvanların geçtiği masallar tercih edilmiştir. Değerlerin tespiti sürecinde yöntem olarak betimsel içerik analizi, değerler modeli olarak işlevsel insan değerleri modeli kullanılmıştır. Türk masallarında sıklıkla görülen değerler duygu, duygulanım, itaat, itibar, dindarlık, destek ve güç'tür. Japon masallarında ise başarı, duygu, duygulanım, güç, dindarlık ve destek değerleri ön plana çıkmıştır. İki kültürdeki değer sıklıkları farklılık göstermesine rağmen ortak noktalar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Z. Aslan (2023), "Farklı Kültürlere ait Yayımlanmış Masalların Kök Değerler Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde "12 farklı kültüre ait yayımlanmış masal kitaplarının içerisinden 50-54 sayfayı tamamlayacak şekilde masallar seçilmiş ve toplamda 70 masal, 2018 Türkçe Öğretim Programı'nda yer verilen kök değerler açısından incelenmiştir. Bu kültürler şunlardır: Afrika, Arap, Azerbaycan, Ermeni, İran, İskandinav, Japon, Kore, Rum, Rus, Sefarad Yahudileri, Türk. Çalışmada nitel araştırma deseni ve doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır.Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz kullanılmış, bulgular tablolaştırılmıştır. Çalışma iki bölümden oluşmuştur. İlk bölümde masallardaki değer dağılımı ele alınmış, ikinci bölümde ise kültürler ve tespit edilen kök değer ileti sayıları karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda en sık tespit edilen değerler yardımseverlik ve sevgi olurken en az tespit edilen değerler ise sabır, saygı, adalet ve vatanseverlik olmuştur. Toplam değer sayıları karşılaştırıldığında sıralama şu şekilde tespit edilmiştir: Afrika, Japon, Azerbaycan, Arap, İskandinav, İran, Ermeni , Türk, Rum, Rus, Kore ve Sefarad Yahudileri'dir. Afrika masallarının değerler açısından diğer kültürlere göre daha zengin olduğu sonucuna varılmıştır.

Bal (2025), "Türk ve Alman Masallarının Değerler ve Karakter Eğitimi Açısından Karşılaştırılması" adlı yüksek lisans tezinde Pertev Naili Boratav'ın "Zaman Zaman İçinde" adlı kitaptaki 22 masal ile Grimm Kardeşler tarafından ele alınan "Grimm Masalları" adlı kitaptaki 22 ve toplamda 44 masal, değerler açısından incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılarak, içerik analizi ve literatür taraması yapılmıştır. İki kitapta toplam 19 ortak değer tespit edilmiştir. (adalet, cesaret, çalışkanlık, dayanışma, dostluk, dürüstlük, fedakârlık (özveri), güç, iyilikseverlik, kararlılık, merhamet, misafirperverlik, sabır, sadakat, sevgi, sorumluluk, sözünde durma, vefa ve yardımseverlik) Türk masallarında "sevgi, misafirperverlik, sabır ve dayanışma" gibi toplumsal değerler ön planda olurken Alman masallarında "bireysel karar alma, içsel güç ve özgüven" gibi kişisel

gelişim değerlerinin ön planda olduğu tespit edilmiştir. Masalların eğlence unsuru olmasının yanında değer aktarımı sağlayan çok yönlü eğitici araçlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmalar sonucunda alan yazında Türk / Anadolu masallarının değerler eğitimi açısından farklı kültürlerle mukayese edildiği sınırlı sayıda çalışma yer aldığı görülmektedir. Hint masalları başlığı altında YÖKTEZ'de sadece üç çalışma yer almaktadır. "Anadolu ve Hint masallarında Dört Element: Toprak, Hava, Ateş ve Su" adlı doktora çalışması; Odaman (2020)'ın "Anadolu Türk masalları ile Hint masallarında Karşılaştırmalı Kadın Tipleri" adlı yüksek lisans çalışması ile İpkırmaz'ın (2002) "Hint Masallarındaki Motifler" adlı doktora çalışmasıdır. Değerler eğitimi açısından karşılaştırıldığı çalışmalara baktığımızda ise "Kelile ve Dimne" üzerinde yoğunlaşıldığı görülmektedir. Adı geçen çalışmalar ise şunlardır:

Karadem (2023), "Kelile ve Dimne'nin Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerler Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde "Kelile ve Dimne", Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı kapsamında yer alan on sekiz değer açısından incelenmiştir. Doküman incelemesi yöntemiyle betimsel analizden faydalanılan çalışmada, SBDÖP'de bulunan en sık rastlanan değerlerin adalet, aile birliğine önem verme, dürüstlük, sevgi ve sorumluluk olduğu; en az rastlanan değerlerin ise bağımsızlık, vatanseverlik ve özgürlük olduğu tespit edilmiştir. Kelile ve Dimne'nin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı içerisinde yer alan değerler açısından önemli bir eser olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yaman (2023), "Kelile ve Dimne, Mantıku't-Tayr ve Mesnevi'deki Hayvan Hikâyelerinde Değerler Eğitimi" adlı yüksek lisans tezinde "Kelile ve Dimne, Mantıku't-Tayr ve Mevlânâ'nın Mesnevi'sindeki hayvan hikâyesi örnekleri, Türkçe Öğretim Programı'ndaki on kök değere göre incelenmiştir. Doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanılarak fişleme çalışmasında elde edilen bilgiler, değerler açısından incelenmiş, sınıflandırılmış ve karşılaştırılmıştır. Buna göre incelenen hikayalerde on kök değerden sekizinin geçtiği, "özdenetim ve sorumluluk" değerlerinin geçmediği tespit edilmiştir. Bu çalışmada Kelile ve Dimne, Mantıku't-Tayr ve Mesnevi'de yer alan değerlerin hem Türkçe dersine hem de değerler eğitimine katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bakan (2006), "Kelile ve Dimne'de Yer Alan Masalların Dinî ve Ahlâkî Eğitime Katkıları" adlı yüksek lisans tezinde Kelile ve Dimne'nin dini ve ahlaki açıdan birçok mesaj içerdiğini ve bu masalların çocukların eğitimine olumlu katkı sunacağı sonucuna ulaşmıştır.

Alan yazında yapılan araştırmalarda Çin masallarının değerler bağlamında incelendiği, karşılaştırıldığı çalışmalara rastlanılmamıştır. YÖKTEZ'de Çin masallarıyla ilgili karşımıza çıkan tek çalışma Yurtseven (2009)'in "Anadolu, Çin, Kızılderili, Avustralya Halk Masallarında Değişme Motifinin Benzerlikleri ve Farklılıkları Açısından Karşılaştırılması" adlı yüksek lisans çalışmasıdır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Çalışmaya ait bu bölümde, araştırmanın yöntemi, araştırma modeli, evren – örneklem, veri toplama aracı ve materyali, veri analizi ile bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Değerler açısından Türk, Hint ve Çin masallarının karşılaştırıldığı bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. "Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanır" (Yıldırım & H. Şimşek, 2021, s. 37).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini bütün Türk, Hint ve Çin masalları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini; Prof. Dr. Necati Demir'in derlediği "Anadolu Türk Masallarından Derlemeler," Prof. Dr. Korhan Kaya'nın çevirdiği ve derlediği Hint Masalları, Joseph Jacobs'un derlediği Hint Masalları, Richard Wilhelm & Frederick H. Martens'in derlediği "Çin Masalları", Richard Wilhelm'in derlediği "Çin Masalları -1" ile Kâmuran Şipal tarafından derlenen ve Türkçeleştirilen "Çin Masalları" adlı altı kitap oluşturmaktadır.

İncelenecek kitaplar örneklem seçilirken amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. "Amaçlı örneklemde, örneklem belirlenirken araştırma sorununa en uygun olan öğelerin seçimine özen gösterilir" (A. Şimşek, 2018, s. 121). Kitapların seçiminde iki ölçüt kullanılmıştır: 1. Konuyla ilgili yayımlanmış, Türkçeye çevrilmiş, ulaşılabilir kaynaklar olması. 2. Olağanüstü, gerçekçi masallara ve hayvan masallarına örnekler içermesi. İncelenecek 120 masalın belirlenmesinde ise iki ölçüte dikkat edilmiştir: 1. Farklı masal türlerine yer vermek.

2. İncelenecek masallar değerler eğitimi açısından değerlendirileceği için müstehcen unsurlar taşıyan ve yoğun şiddet unsurları barındıran masallara yer vermemek.

3.3. Veri Toplama Aracı ve Materyal

Bu çalışmada, nitel araştırma veri toplama araçlarından olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırmanın verilerini oluşturan dokümanların elde edilip gözden geçirilmesi, sorgulanıp analiz edilmesidir (U. Özkan, 2021, s. 2).

Çalışma, masallarda değerler tespiti üzerine olduğu için veri toplama aracı değerler listesidir. Verilerin elde edilebilmesi için değerler listesi ölçek olarak kullanılacaktır. "Değer" kavramı kişiden kişiye, kültürden kültüre değiştiği ve birçok farklı sınıflandırmaları barındırdığı için bir sınırlandırma gereği duyulmuştur. 2024 yılında "TYMM Ortak Metni'nde yer alan yirmi değer, veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Tablo 6
İncelenecek Değerler Listesi

Değerler				
Adalet	Duyarlılık	Merhamet	Sağlıklı Yaşam	Tasarruf
Aile bütünlüğü	Dürüstlük	Mütevazılık	Saygı	Temizlik
Çalışkanlık	Estetik	Özgürlük	Sevgi	Vatanseverlik
Dostluk	Mahremiyet	Sabır	Sorumluluk	Yardımseverlik

Kaynak: MEB (2024, s. 56) verilerinden alınmıştır.

Çalışmanın materyallerini Türk, Hint ve Çin masallarına ait yayımlanmış, Türkçeleştirilmiş altı masal kitabı oluşturmaktadır. Her kültürden 40 masal olmak üzere toplamda 120 masal, doküman incelemesiyle değerlendirilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım & H. Şimşek, 2021, s. 189). Çalışma materyali olan altı kitap, tek tek okunmuş ve masallar incelenmiştir. Toplamda Türk masallarından 330 masal; Hint masallarından 79 masal; Çin masallarından 136 masal incelenmiştir. Sonrasında bu kitaplarda geçen bütün masallar, Suat Batur'un (1998) masal sınıflandırması esas alınarak "olağanüstü masallar, hayvan masalları ve gerçekçi masallar" olarak sınıflandırılmıştır (Emmez, 2008). Sınıflandırılan masallar arasından her bir masal sınıflandırmasını temsil edecek biçimde 120 masal seçilmiştir. Masal sınıflandırması yaparken Suat Batur'un "Açıklamalı –Örnekli Türk Halk Edebiyatı"; Pertev Naili Boratav'ın "100 Soruda Türk Halk Edebiyatı" ve Muhsine Helimoğlu

Yavuz'un "Masallar ve Eğitimsel İşlevleri" adlı kaynaklarından faydalanılmıştır. Masal sınıflandırması yaparken şu kriterlere dikkat edilmiştir: Kahraman ve olay örgüsünde fantastik unsurların yoğun olduğu yani cin-peri, olağanüstügüçlere sahip insanlar, sihir-büyü, dev-cadı ve canavar gibi unsurlarının yer aldığı masallar, olağanüstü masallar olarak sınıflandırılmıştır. Olayların ve kişilerin günlük hayattan seçildiği, olağanüstü unsurlardan büyük ölçüde arındırılmış, çoğunlukla insan ve toplum ilişkilerini ele alan masallar, gerçekçi masallar olarak sınıflandırılırken kahramanların hayvanlardan oluştuğu, didaktik yapısı ile ön plan çıkan masallar ise hayvan masalları olarak değerlendirilmiştir.

Masal türlerinin sayısı kültüre göre değiştiği için masal seçiminde türler arasında eşitlik sağlanamamıştır. Masal seçimi yapılırken şiddette aşırılık içeren, müstehcen ve cinsel içerikli masallar dışlanmış; farklı türde masallara yer verilmeye çalışılmıştır. Çalışmaya konu olan masallar; kitap adı, derleyeni, sayfa numarası, masal türü, ilgili 20 değer ve tespit edilen "diğer değerler" şeklinde tablolaştırılmıştır. Tespit edilen değerler hem kitaba hem de oluşturulan tabloya not edilmiş, değerlerin geçtiği cümlelerin yanlarına notlar alınmıştır.

Aşağıda çalışmaya konu olan masal kitaplarının künyesi verilmiş olup incelenen masalların adı ve türü çalışmada kolaylık sağlaması açısından kodlanmış hâlleriyle ve sayfa sırasına göre tablolar halinde gösterilmiştir.

Kitabın Adı: Anadolu Türk Masallarından Derlemeler
Derleyen: Prof. Dr. Necati Demir
Yayınevi: Ötüken Yayınları
Yayın Yılı: 2017
Yayın Yeri: İstanbul

Tablo 7
Necati Demir'in "Anadolu Türk Masallarından Derlemeler" Kitabında İncelenen Masalların Listesi

Masal Adı ve Kodlaması	Masal Türü ve Kodlaması	Sayfa Sayısı
Aç Kurt (T1)	Hayvan Masalı (HM)	25
Altın Sarısı Ejderha (T2)	Olağanüstü Masal (OM)	61
Apalak ile Topalak (T3)	Gerçekçi Masal (GM)	62
Aslan Sütü (T4)	Olağanüstü Masal (OM)	67
Baba Sevgisi (T5)	Gerçekçi Masal (GM)	84
Değirmenci ile Kurnaz Tilki (T6)	Gerçekçi Masal (GM)	126
Dev ve Padişahın Küçük Kızı (T7)	Olağanüstü Masal (OM)	139
Dilin Cezası (T8)	Gerçekçi Masal (GM)	143
Eksik Ayakkabı (T9)	Gerçekçi Masal (GM)	152
Kabak Kızı (T10)	Olağanüstü Masal (OM)	213
Kara Vezir (T11)	Gerçekçi Masal (GM)	219
Kibirli Kız (T12)	Gerçekçi Masal (GM)	247
Korkusuz Oğlan (T13)	Gerçekçi Masal (GM)	254
Kuyruk Acısı (T14)	Gerçekçi Masal (GM)	264
Leylek ile Tilki (T15)	Hayvan Masalı (HM)	271
Ölümsüzlük Çiçeği (T16)	Olağanüstü Masal (OM)	293
Padişahın Oğulları (T17)	Gerçekçi Masal (GM)	301
Padişah ile Keloğlan (T18)	Gerçekçi Masal (GM)	304
Padişah ve Kızı(T19)	Gerçekçi Masal (GM)	311
Tembel Kız (T20)	Gerçekçi Masal (GM)	374
Tılsımlı Su (T21)	Olağanüstü Masal (OM)	376
Yedi Başlı Dev (T22)	Olağanüstü Masal (OM)	421
Zayıf Kardeş ile Şişman Kardeş (T23)	Gerçekçi Masal (GM)	448
Âlim ile Tilki (T24)	Gerçekçi Masal (GM)	472
Aslan ile Tilki (T25)	Hayvan Masalı (HM)	489
Bey Kızı Beyaz ile Çoban Çil Ali (T26)	Gerçekçi Masal(GM)	522
Bir Baba Üç Oğul (T27)	Gerçekçi Masal (OM)	534
Doğru Bas Kem Belasını Bulur (T28)	Gerçekçi Masal (GM)	590
İbrahim Çavuş (29)	Gerçekçi Masal (GM)	644
İyilik ile Kötülük (T30)	Gerçekçi Masal (GM)	658
Köroğlan (T31)	Gerçekçi Masal (GM)	717
Limon Kız (T32)	Olağanüstü Masal (OM)	741
Süpürgeci Hoca (T33)	Gerçekçi Masal (GM)	803
Tahta At (T34)	Gerçekçi Masal (GM)	820
Tilki ile Kurt (T35)	Hayvan Masalı (HM)	833
Üç Kardeş I (T36)	Olağanüstü Masal(OM)	850
Üç Kız (T37)	Gerçekçi Masal(GM)	853
Yedi Keçi Yavrusu (T38)	Hayvan Masalı (HM)	888
Yumru ile Dumru (T39)	Hayvan Masalı (HM)	905
Zalim Padişah (T40)	Gerçekçi Masal (GM)	910

Kitabın Adı: Hint Masalları

Derleyen ve Çeviren: Korhan Kaya

Yayınevi: İmge Kitabevi

Yayın Yılı: 2016

Yayın Yeri: Ankara

Tablo 8

Korhan Kaya'nın Derlediği "Hint Masalları" Kitabında İncelenen Masalların Listesi

Masal Adı ve Kodlaması	Masal Türü ve Kodlaması	Sayfa Sayısı
Baykuş, Mongoz, Kedi,Fare (H1)	Hayvan Masalı (HM)	31
Cahil Tapodatta (H2)	Gerçekçi Masal (GM)	34
Sinirli Adam (H3)	Gerçekçi Masal (GM)	39
Gözü Yükseklerde Çandala Kızı (H4)	Gerçekçi Masal(GM)	42
Zayıflayan Dilenciler (H5)	Gerçekçi Masal (GM)	50
İnatçı Cimri (H6)	Gerçekçi Masal (GM)	59
Köyün Yolunu Soran Budala (H7)	Gerçekçi Masal (GM)	65
Balıkçı ve Yengeç (H8)	Hayvan Masalı (HM)	73
Aslanla Tavşan (H9)	Hayvan Masalı (HM)	75
Kaplumbağa ile İki Kuğu (H10)	Hayvan Masalı (HM)	77
Üç Balık(H11)	Hayvan Masalı (HM)	79
Aslan, Boğa ve İki Çakal (H12)	Hayvan Masalı (HM)	88
Mavi Çakal (H13)	Hayvan Masalı (HM)	95
Deve,Çakal, Kaplan ve Karga ve Aslan (H14)	Hayvan Masalı (HM)	97
Fil ile Serçe (H15)	Hayvan Masalı (HM)	102
Karga,Fare ,Kaplumbağa ve Geyik (H16)	Hayvan Masalı (HM)	104
Kuşların Kral Seçimi (H17)	Hayvan Masalı (HM)	110
Altın Veren Yılan (H18)	Gerçekçi Masal (GM)	111
Somaprabha ile Üç İsteklisi (H19)	Olağanüstü Masal (OM)	122
Prens ve Hayatını Kurtaran Arkadaş (H20)	Gerçekçi Masal (GM)	137

Kitabın Adı: Hint Masalları

Derleyen: Joseph Jacops Çeviren: Ayşe Çevik

Yayınevi: Kapra Yayıncılık

Yayın Yılı: 2022

Yayın Yeri: İstanbul

Tablo 9

Joseph Jacobs'un Derlediği "Hint Masalları" Kitabında İncelenen Masalların Listesi

Masal Adı ve Kodlaması	Masal Türü ve Kodlaması	Sayfa Sayısı
Aslan ve Telli Turna (H21)	Hayvan Masalı (HM)	5
Raca'nın Oğlu Prenses Labam'ı Nasıl Kazandı? (H22)	Olağanüstü Masal (OM)	7
Punchkin (H23)	Olağanüstü Masal (OM)	25
Kırık Çömlek (H24)	Gerçekçi Masal (GM)	41
Büyülü Keman (H25)	Olağanüstü Masal (OM)	43
Zalim Turna Oyuna Gelir (H26)	Hayvan Masalı (HM)	47
Âşık Leyla (H27)	Olağanüstü Masal (OM)	51
Kahin'in Oğlu (H28)	Olağanüstü Masal (OM)	69
Sihirli Yüzük (H29)	Olağanüstü Masal (OM)	85
Krallar İçin Bir Ders (H30)	Gerçekçi Masal (GM)	115
Kibrin Sonu Zarardır (H31)	Gerçekçi Masal (GM)	119
Raca Rasulu (H32)	Gerçekçi Masal (GM)	123
Aslan Postuna Bürünen Eşek (H33)	Gerçekçi Masal (GM)	137
Çiftçi ve Tefeci (H34)	Olağanüstü Masal (OM)	139
Alnında Ay Çenesinde Yıldız Olan Çocuk (H35)	Olağanüstü Masal (OM)	143
Prens ve Fakir (H36)	Olağanüstü Masal (OM)	163
Balık Neden Güldü (H37)	Olağanüstü Masal (OM)	169
Keçe Saçlı İfrit (H38)	Olağanüstü Masal (OM)	177
Fildişi Şehir ve Peri Prenses (H39)	Olağanüstü Masal (OM)	183
Güvercin ve Karga (H40)	Hayvan Masalı (HM)	201

Kitabın Adı: Çin Masalları

Derleyen ve Çeviren: Kâmuran Şipal

Yayınevi: Cem Yayınevi

Yayın Yılı: 2021

Yayın Yeri: İzmir

Tablo 10

Kâmuran Şipal'ın Derlediği "Çin Masalları" Kitabında İncelenen Masalların Listesi

Masal Adı ve Kodlaması	Masal Türü ve Kodlaması	Sayfa Sayısı
Küçük Seyis Qi Wu ve Ginseng (Ç1)	Gerçekçi Masal (GM)	12
Gûlmahûn Mücevheri (Ç2)	Gerçekçi Masal (GM)	30
Çin Lahanası Perisi (Ç3)	Olağanüstü Masal (OM)	69
Büyülü Fıçı (Ç4)	Gerçekçi Masal (GM)	82
Dokuz Başlı Kuş (Ç5)	Olağanüstü Masal (OM)	84
Kedi ve Köpek Neden Düşmandır Birbirine? (Ç6)	Hayvan Masalı (HM)	89
Büyük Su (Ç7)	Gerçekçi Masal (GM)	91
Fırtına İncileri (Ç8)	Gerçekçi Masal (GM)	96
Güdük Kuyruklu Yaşlı Li (Ç9)	Olağanüstü Masal (OM)	113
Şifalı Su Vadisi (Ç10)	Gerçekçi Masal (GM)	118
Yüzgün Kırmızı (Ç11)	Gerçekçi Masal (GM)	128
Tuhaf Şalgamlar (Ç12)	Gerçekçi Masal (GM)	179
Yakacak Odun Arayan Adam ve Piton Yılanı (Ç13)	Gerçekçi Masal (OM)	216
Pamuk Otu Çayırlıklarının Söylencesi (Ç14)	Olağanüstü Masal (OM)	226

Kitabın Adı: Çin Masalları Cilt I

Derleyen : Richard Wilhelm

Çeviren: Ferda Kütükçüoğlu

Yayınevi: Kapra Yayıncılık

Yayın Yılı: 2021

Yayın Yeri: İstanbul

Tablo 11

Richard Wilhelm'in Derlediği " Çin Masalları" Kitabında İncelenen Masalların Listesi

Masalın Adı ve Kodlaması	Masal Türü ve Kodlaması	Sayfa Sayısı
İki Kardeş (Ç15)	Olağanüstü Masal (OM)	7
Açgözlülüğün Sonu(Ç16)	Olağanüstü Masal (OM)	13
Günahkâr Kimdi(Ç17)	Gerçekçi Masal (GM)	16
Şanslı Çocuk ve Talihsiz Kız (Ç18)	Gerçekçi Masal (GM)	18
Panter (Ç19)	Olağanüstü Masal (OM)	27
Tufan (Ç20)	Gerçekçi Masal (GM)	31
Tilki ile Kaplan (Ç21)	Hayvan Masalı (HM)	34
Tilki ile Kuzgun (Ç22)	Hayvan Masalı (HM)	35
Yang Oerlang (Ç23)	Olağanüstü Masal (OM)	47
Cennetin Kraliçesi (Ç24)	Olağanüstü Masal (OM)	62
Ateş Tanrısı (Ç25)	Olağanüstü Masal (OM)	65
Cimri Çiftçi (Ç26)	Gerçekçi Masal (GM)	91
Ejderha Prenses (Ç27)	Olağanüstü Masal (OM)	137
Yardıma Muhtaç (Ç28)	Gerçekçi Masal (GM)	142

Kitabın Adı: Çin Masalları

Derleyen : Richard Wilhelm & Fredeick H. Martens

Çeviren: Mevlüde Betül Sarıtaş

Yayınevi: Maya Kitap

Yayın Yılı: 2021

Yayın Yeri: İstanbul

Tablo 12

Richard Wilhelm ve Frederick H. Martens 'in Derlediği " Çin Masalları" Kitabında İncelenen Masalların Listesi

Masal Adı ve Kodlaması	Masal Türü ve Kodlaması	Sayfa Sayısı
Çoban ile Dokumacı Kız (Ç29)	Olağanüstü Masal (OM)	17
Naja (Ç30)	Olağanüstü Masal (OM)	25
At Başlı Kız veya İpekböceği Tanrıçası (Ç31)	Olağanüstü Masal (OM)	37
Şafak Gökyüzü (Ç32)	Olağanüstü Masal (OM)	74
Konuşan Gümüş Tilkiler (Ç33)	Olağanüstü Masal (OM)	101
Tehlikeli Ödül (Ç34)	Gerçekçi Masal (GM)	110
İntikam (Ç35)	Gerçekçi Masal (GM)	113
Devlerin Krallığı (Ç36)	Olağanüstü Masal (OM)	124
Kaçırılan Kız (Ç37)	Olağanüstü Masal (OM)	130
Uçan Dev (Ç38)	Olağanüstü Masal (OM)	132
Molo'nun Kızılgül'ü Kaçırması (Ç39)	Olağanüstü Masal (OM)	164
Altın Kutu (Ç40)	Gerçekçi Masal (GM)	169

3.4. Verilerin Analizi

Masallarda tespit edilen değerler, araştırmanın verilerini oluşturmaktadır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi ve betimsel analizden faydalanılmıştır. "İçerik analizi, bireylerin yazılı ve sözlü ifadelerinin sayısal verilere dönüştürülmesi ve ölçülmesi süreci olarak tanımlanabilir. Bu yöntemde temel amaç, sözcüklerin veya ifadelerin belirli kategorilere ayrılması ve tekrar sıklıklarının incelenmesidir" (Simon & Burstein, 1985'ten aktaran Alanka, 2024). "Betimsel analizde veriler önceden belli olan kategori ya da boyutlara göre özetlenir ve yorumlanır" (Akbulut, 2018, s. 186).

Bu çalışma kapsamında Türk, Hint ve Çin masalları, değerler listesine göre incelenip çalışmada analiz edilen verilere ait frekans ve yüzdelikler tablo şeklinde gösterilmiştir. Bu araştırmada incelenen masal ve değer sayısının çokluğu tüm verilerin tek bir tabloda gösterilmesini güçleştirmiştir. Bu nedenle masal adları tabloda tekrar yazılmamış, bu masallara sayfa sırasına ve ait oldukları ülkenin baş harflerine göre kodlar ve numaralar

verilmiştir. Türk masalları "T1, T2, T3…"; Hint masalları "H1, H2, H3…"; Çin masalları "Ç1, Ç2, Ç3…" şeklinde gösterilmiştir. Ayrıca masal türleri de tabloda baş harfleriyle kodlanmıştır. Olağanüstü masallar "OM"; gerçekçi masallar "GM"; hayvan masalları "HM" şeklinde kodlanarak değer sayılarının masal türlerine göre karşılaştırılmasına olanak sağlaması amaçlanmıştır. Böylece içerik analiz sırasında tabloların düzenli ve anlaşılır biçiminde sunulmasına olanak tanımak hem de tablolarda oluşacak sıkışıklığın önüne geçmek amaçlanmıştır. Değerlerin sıklık ve yüzdeleri hesaplanmasında;

Değerin sıklık yüzdesi = (Değerin sıklık sayısı / toplam değer sayısı) × 100 formülü kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere ilişkin doğrudan alıntılara yer verilerek verilerin geçerliliği güçlendirilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular, "değerler eğitimi" alanında akademik çalışmaları bulunan bir alan uzmanına gönderilerek güvenirliği teyit edilmiştir. Kodlama süreci iki kodlayıcı tarafından yürütülmüştür. Masallar, araştırmacı tarafından belirlenen değerler doğrultusunda kodlanmış; kodlamaların güvenirliğini artırmak amacıyla elde edilen kodlar alan uzmanı ikinci kodlayıcının incelemesine sunulmuştur. Araştırmanın güvenirliğini belirlemek amacıyla Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenirlik formülü kullanılmıştır:

Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) × 100

Bu doğrultuda elde edilen veriler alan uzmanı tarafından incelenmiştir. İnceleme sonucunda, "diğer değerler" ile birlikte toplam 637 değer tespit edilmiş; bu değerlerden 623'ü üzerinde görüş birliğine varılırken 14 değerde görüş ayrılığı yaşanmıştır. Miles ve Huberman'ın (1994) formülüne göre yapılan hesaplama sonucunda güvenirlik katsayısı 0,978 (%97,8) olarak belirlenmiştir. Elde edilen bu sonucun %80'in üzerinde olması, araştırmanın güvenirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Farklı zaman dilimlerinde tekrar tekrar masal okuması yapılarak çalışmanın güvenirliliği güçlendirilmeye çalışılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde okunan altı kitaptan ve incelenen yüz yirmi masaldan elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Çalışma materyalinden elde edilen veriler, araştırma sorularına göre ayrı başlıkta ele alınmıştır. Yirmi değerin incelenen masallarda ne sıklıkta geçtiği ile ilgili elde edilen bulgular, tablo ve alıntılarla gösterilmiştir. Hem değer hem de masal sayısının fazla olmasının tablolarda yoğunluk ve sıkışıklığa sebebiyet vermesinden dolayı incelenen masallar, iki tablo şeklinde gösterilmiştir. Son olarak toplam değer sıklığı ve yüzdeliği ayrı bir tablo olarak verilmiştir. Bu şekilde değerlerin daha iyi yorumlanması amaçlanmıştır.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemi ile İlgili Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi "Türk masallarında hangi değerler geçmektedir; bunların sıklıkları nasıldır ve tespit edilen diğer değerler nelerdir?" İlgili problem kapsamında Prof. Dr. Necati Demir'in derlediği "Anadolu Türk Masallarından Derlemeler " kitabındaki 40 masaldan elde edilen bulgular, tablo 13 ve tablo 14 'te gösterilmiştir. 40 masaldan elde edilen değerlerin sıklık ve yüzdelik oranları belirtilmiştir. Elde edilen bulgular, kitaptan doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Masallarda inceleme esnasında tespit edilen "diğer değerler" ise ayrı bir başlık altında gösterilmiştir.

Tablo 13

Türk Masallarında Tespit Edilen Değerlerin Sıklık ve Yüzdelik Dağılımı (T1-T20)

Değerler	İncelenen Masallar																				
	T1(HM)	T2(OM)	T3(GM)	T4(OM)	T5(GM)	T6(GM)	T7(OM)	T8(GM)	T9(GM)	T10(OM)	T11(GM)	T12(GM)	T13(GM)	T14(GM)	T15(HM)	T16(OM)	T17(GM)	T18(GM)	T19(GM)	T20(GM)	Dağılım(f)
adalet	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	4
aile bütünlüğü	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2
çalışkanlık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2
dostluk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	2
duyarlılık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
dürüstlük	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	2	0	0	1	0	1	0	0	0	9
estetik	0	0	1	0	0	1	1	0	2	2	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	9
mahremiyet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
merhamet	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	4
mütevazılık	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
özgürlük	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	5
sabır	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	1	0	1	5
sağlıklı yaşam	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	3
saygı	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	4
sevgi	0	0	2	0	2	1	1	0	0	0	0	2	1	0	0	4	1	0	0	1	15
sorumluluk	0	0	1	1	0	1	4	0	0	0	0	2	1	0	0	1	1	0	0	0	12
tasarruf	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
temizlik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
vatanseverlik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
yardımseverlik	0	2	1	1	0	1	2	0	0	0	1	0	1	2	0	1	3	1	1	0	17
Toplam	0	3	5	5	3	8	12	3	3	4	3	6	7	3	2	9	9	6	4	3	98

Tablo 14

Türk Masallarında Tespit Edilen Değerlerin Sıklık ve Yüzdelik Dağılımı (T21-T40)

Değerler	İncelenen Masallar																				
	T21(OM)	T22(OM)	T23(GM)	T24(GM)	T25(HM)	T26(GM)	T27(OM)	T28(GM)	T29(GM)	T30(GM)	T31(GM)	T32(OM)	T33(GM)	T34(GM)	T35(HM)	T36(OM)	T37(GM)	T38(HM)	T39((HM)	T40(GM)	Dağılım(f)
adalet	0	0	1	1	0	0	0	1	0	2	0	0	0	1	0	1	0	0	0	2	9
aile bütünlüğü	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2
çalışkanlık	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
dostluk	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
duyarlılık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	3
dürüstlük	0	1	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	5
estetik	0	1	0	0	0	2	2	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	8
mahremiyet	0	1	0	0	0	2	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	7
merhamet	2	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
mütevazılık	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
özgürlük	1	0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	6
sabır	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	3
sağlıklı yaşam	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
saygı	0	0	0	0	0	0	1	2	0	1	0	2	1	0	0	1	0	0	0	0	8
sevgi	0	1	0	0	0	2	2	0	0	0	4	0	1	2	0	2	0	0	0	0	14
sorumluluk	0	0	0	0	0	0	3	1	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	8
tasarruf	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
temizlik	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3
vatanseverlik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
yardımseverlik	0	0	1	1	0	0	5	2	1	4	0	0	0	2	1	2	0	0	0	0	19
Toplam	4	7	2	2	1	6	18	7	2	13	7	5	5	7	2	8	3	2	1	2	104

Tablo 15
Türk Masallarındaki Değerlerin Toplam Sıklık Sayısı ve Yüzdelik Oranları

Değerler	Sıklık (f)	Yüzde
adalet	13	% 6,44
aile bütünlüğü	4	%1,98
çalışkanlık	5	%2,48
dostluk	3	%1,49
duyarlılık	4	%1,98
dürüstlük	14	%6,93
estetik	17	% 8,42
mahremiyet	8	% 3,96
merhamet	8	% 3,96
mütevazılık	2	%0,99
özgürlük	11	%5,45
sabır	8	%3,96
sağlıklı yaşam	3	% 1,49
saygı	12	%5,94
sevgi	29	% 14,36
sorumluluk	20	% 9,90
tasarruf	1	%0,50
temizlik	3	%1,49
vatanseverlik	1	%0,50
yardımseverlik	36	%17,82
Toplam	202	%100

İncelenen 40 Türk masalında toplam değer sıklığı "202" olarak tespit edilmiştir. İncelenen 40 masal içerisinde "T1" (Aç Kurt) masalı dışında diğer 39 masalda ilgili 20 değerden en az birinin yer aldığı görülmüştür. Değer sıklıklarına bakıldığında en fazla "yardımseverlik" (f: 36; % 17,82) değerinin yer aldığı görülmektedir. Bu değeri sırasıyla sevgi (f: 29; % 14,36), sorumluluk (f: 20; % 9,90), estetik (f: 17; % 8,42), dürüstlük (f: 14; % 6,93), adalet (f: 13; % 6,44), saygı (f: 12; % 5,94), özgürlük (f: 11; % 5,45), mahremiyet (f: 8; % 3,96) = merhamet (f: 8; % 3,96) = sabır (f: 8; % 3,96), çalışkanlık (f: 5; % 2,48), aile bütünlüğü (f: 4; % 1,98) = duyarlılık (f: 4; % 1,98), dostluk (f: 3; % 1,49) = sağlıklı yaşam (f: 3; % 1,49) = temizlik (f: 3; % 1,49), mütevazılık (f: 2; % 0,99), tasarruf (f: 1; % 0,50) = vatanseverlik (f: 1; % 0,50) değerleri izlemektedir. Tabloda da görüldüğü üzere bazı değerlerin masallarda eşit sayıda geçtiği tespit edilmiştir.

İncelenen Türk masallarında en az geçen değerler ise "dostluk" (f: 3; % 1,49) = "sağlıklı yaşam" (f: 3; % 1,49) = "temizlik" (f: 3; % 1,49), mütevazılık (f: 2; % 0,99), tasarruf (f: 1; % 0,50) = vatanseverlik (f: 1; % 0,50)'tir.

Elde edilen bulgulara ilişkin değerlerin yer aldığı ifadeler, doğrudan alıntılarla gösterilmiştir:

Aç Kurt (T1) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

İlgili 20 değerden hiçbirine rastlanamamıştır.

Altın Sarısı Ejderha (T2) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: “Şafak vakti bakmışlar ki etraflarındaki bu büyük duvar, yavaş yavaş açılmaya başlamış. Dönüp dönüp bunlara bakıyormuş. Sonra bunlardan biri demiş ki:

—Arkadaşlar, bu ejderhada bir şey var. Galiba bizden yardım istiyor. Siz bana hakkınızı helal edin, ben bu ejderhanın ardından gideceğim.” (Demir, s. 61)

yardımseverlik: “Daha sonra uyanmış ki yüzünün bir tarafı ve kulağı yokmuş. Elini yüzüne atmış ve yüzünde bir üzüm yaprağı olduğunu fark etmiş altın sarısı ejderha onu tedavi ediyormuş.” (Demir, s. 61)

saygı: “Adam altın sarısı ejderhanın verdiklerini almış. Gitmek için müsaade istemiş.” (Demir, s. 61)

Apalak ile Topalak (T3) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

sevgi: “Bir başka ülkenin prensi, kızın güzelliğinin namını duymuş. Atına atladığı gibi kızın memleketine gelmiş. Bir vesile kızı görmüş, âşık olmuş.” (Demir, s. 62)

sevgi: “Aslanın sesleri kesilince yavruları, annelerinin yanına gelmiş. Anneleri Apalak ile Topalak adındaki iki yavrusunu sevmiş.” (Demir, s. 62)

estetik: “Bu ülkenin padişahının dillere destan güzellikte bir kızı varmış.” (Demir, s. 62)

yardımseverlik: “Aslanın ayağına koca bir diken batmış, ayağı şişmiş. Aslan, acı içinde topallayarak çeşmeye gidiyormuş. Aslan su içerken prens, aslanın ayağındaki dikeni çekip çıkarmış.” (Demir, s. 62)

sorumluluk: “Atına atladığı gibi padişahın ülkesinin yolunu tutmuş. Prens elmayı padişaha teslim etmiş.” (Demir, s. 63)

Aslan Sütü (T4) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

sorumluluk: “Kadın, her seferinde kocasından bir şey istermiş. Bu sefer de kadın,

—Aslan sütü içersem iyi olurum, diye tutturmuş.

Adam da karısının isteğini yerine getirmek için kılıcını almış, atına atlamış, aslan aramaya başlamış.” (Demir, s. 67)

merhamet: “Adam aslana tuzak kurup beklemeye başlamış.(…)Aslan yaklaşmış,adamın hazırladığı tuzağa düşmüş.

—Ey aslan, benim sana bir zararım dokunmaz. Bana senin sütün lazım, demiş. Aslan çaresiz:

—Benim iki yavrum var. Şu ileride mağara, yedi başlı devin mağarasıdır. Yavrularımı, devin elinden kurtarırsan sütümden veririm, demiş. Adam aslanın teklifini kabul etmiş.” (Demir, s. 67)

yardımseverlik: “Bana yardım eder misin, demiş. Kartal:

—Öyleyse sen şimdi yanına biraz şu ejderhanın etinden al, biraz da şu çeşmeden su doldur. Ben gak dedikçe et, guk dedikçe su ver.” (Demir, s. 67)

yardımseverlik: “Sen bana bir iyilik yaptın, ben de sana yapacağım.” (Demir, s. 67)

özgürlük: “Adam, aslanın teklifini kabul etmiş. Birlikte yola koyulmuşlar. Az gitmişler, uz gitmişler, kocaman bir mağaranın önüne gelmişler. Adam bakmış ki kocaman, yedi başlı, heybetli bir dev var; kılıcını çektiği gibi devi öldürmüş. Aslan yavrularına, adam da aslan sütüne kavuşmuş.” (Demir, s. 68)

sağlıklı yaşam: “ Karısı, aslan sütünü içince iyileşmiş.” (Demir,s. 68)

Baba Sevgisi (T5) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

sevgi: “Çocuklar, beni kadar çok seviyorsunuz? Önce büyük oğlan cevap vermiş, çok sevdiğini söylemiş. İkinci oğlan ise dünyalar kadar sevdiğini söylemiş.” (Demir, s. 84)

sevgi: “Şimdi anladım, demek ki diğer oğullarım kandırmışlar, sen gerçekten seviyormuşsun, demiş ve sarılıp gözlerinden öpmüş.” (Demir, s. 84)

dürüstlük: “Padişah bir gün oğullarıyla sohbet ederken onlara tek tek sormuş:

— Çocuklar, beni kadar çok seviyorsunuz? Önce büyük oğlan cevap vermiş, çok sevdiğini söylemiş. İkinci oğlan ise dünyalar kadar sevdiğini söylemiş. Bu, padişahın çok hoşuna gitmiş. Sıra üçüncü oğlana, yani en küçüğüne gelmiş. O da babasına:

—Ben seni tuz kadar seviyorum, demiş.” (Demir, s. 84)

Değirmenci ile Kurnaz Tilki (T6) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

adalet: “Nereye gideceğiz,diye sormuş. Tilki:

— Sana, yediğim dört tavuğun hakkını vermeye gideceğiz, demiş.” (Demir, s. 127)

sevgi: “Tilki ile birlikte saraya giden değirmenci padişahın kızını görünce âşık olmuş.” (Demir, s. 128)

merhamet: “Tilki, hatasını anlayan değirmenciyi affetmiş.” (Demir, s. 130)

saygı: “Bir müddet sonra Acem Şahı’nın kızı, Şahşah Padişahı’nın oğlunu gezdirmek için babasından izin almış.” (Demir, s. 129)

dürüstlük: “Değirmenci de tilkinin vasiyetini yerine getirerek verdiği sözü yerine getirmiş.” (Demir, s. 130)

sorumluluk: “Bu tilkilerin yaptıkları artık fazla oluyor. Geriye dört tavuğum kaldı. Bari bunları tilkilere yedirmeyeyim. Yoksa bu gidişle bana yiyecek bir şey kalmayacak, demiş.” (Demir, s. 126)

yardımseverlik: “Tilki, değirmenciye güzel bir elbise temin ettikten sonra askerlerle birlikte değirmencinin yattığı hendeğe gelmişler.” (Demir, s. 128)

estetik: “Bu arada olanlardan habersiz olan değirmenci hayatında hiç görmediği sarayı, elbiseleri görünce etrafına şaşkın şaşkın bakıyormuş.” (Demir, s. 128)

Dev ve Padişahın Küçük Kızı (T7) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

sorumluluk: “Bunun üzerine padişah, tarlaların korunması ve bu devlerin ortadan kaldırılması için bazı adamları görevlendirmiş.” (Demir, s. 139)

sorumluluk: “En son çare olarak büyük kızı, babasına demiş ki:

— Bir de ben gidip tarlada nöbet tutayım. Belki umduğumuz gibi sonuç alırız.” (Demir, s. 139)

sorumluluk: “Büyük kızı bu işi başarmadığı için ortanca kızı, padişaha demiş ki:

—Babacığım, bir de ben gideyim, varıp o devlerin hakkından geleyim.” (Demir, s. 139)

sorumluluk: “Ortanca kız da başaramayınca en son olarak küçük kız, babasına ısrar etmiş:

—Bir de ben gideyim baba, demiş.” (Demir, s. 139)

estetik: “Kız da güzeller güzeliymiş.” (Demir, s. 141)

özgürlük: “Kervancı etrafı arayarak kızı bulmuş. Kervancı, kıza sormuş:

—Bu ıssız yerde tek başına ne yapıyorsun? Bunun üzerine kız başından geçenleri anlatmış. Kız:

Ne olur, beni buralardan uzaklara götürün. O dev ne yapar, ne eder; beni yine bulur.” (Demir, s. 141)

yardımseverlik: “Padişah ısrar etmiş:

—Olmaz öyle şey! Sen beni büyük bir dertten kurtardın. Ben de sana bir şey vermek isterim.” (Demir, s. 140)

yardımseverlik: “Padişah, devlerde olduğu gibi adamlarını görevlendirmiş fakat istediği sonucu elde edememiş. Bu olayı duyan iri cüsseli biri, bu padişahın ülkesine gelmiş ve padişaha demiş ki:

—Padişahım, senin bu derdine çare bulurum.” (Demir, s. 140)

mütevazılık: “Bunun üzerine padişah demiş ki:

—Öyleyse dile benden, ne dilersen! Bunları duyan adam demiş ki:

—Sağlığından başka bir isteğim yoktur, padişahım.” (Demir, s. 140)

aile bütünlüğü: “Devin korkusundan kurtulan kızla kocası da mutlu bir hayata kavuşmuşlar.” (Demir, s. 142)

sevgi: “Bu arada da kız, kendisini kurtaran kervancıya âşık olmuş.” (Demir, s. 142)

saygı: “Bunun üzerine o iri yarı adam, padişaha demiş ki:

—Madem öyle padişahım, senden küçük kızını bana vermeni istiyorum.

Adamın bu cevabı üzerine şaşırmış, kalmış. Verse kızına karşı mahcup olacak, vermezse adamın karşısında itibarı zayıflayacakmış. Bu durum karşısında padişah adama dönmüş ve demiş ki:

—Öncelikle kızımla konuşmam gerek. Daha sonra sana cevap vereceğim.” (Demir, s. 141)

Dilin Cezası (T8) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

merhamet: “Padişahım, onu affet. O çekti dilinin cezasını, demiş. Bunun üzerine padişah çok şaşırmış ve sabah vezirle zindana giderek onu zindandan çıkarmış.” (Demir, s. 143)

dürüstlük: “Oğlum! Sen, sen ol; gördüğünü ört, görmediğini söyleme. Bak, gördüğünü söylemeseydin, görmezlikten gelseydin şimdi burada olmayacaktın.” (Demir, s. 143)

özgürlük: “Bir daha emin olmadığı şeyleri söylememesini nasihat ederek serbest bırakmış.” (Demir, s. 143)

Eksik Ayakkabı (T9) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

dürüstlük: Kız askerlere:

—Bu ayakkabı benim, demiş. Askerler kızın söylemesi üzerine ayakkabıyı hemen kızın ayağına giydirmişler. Ayakkabı kızın ayağına tam olmuş." (Demir, s. 152)

estetik: "…padişahın oğlu eğilmiş bir suya bir bakmış ki suda bir ayakkabı var. Ayakkabıyı eline almış ki dünya güzeli bir ayakkabı." (Demir, s. 152)

estetik: "Ayakkabı kızın ayağına olmuş. Kız da dünyalar güzeliymiş." (Demir, s. 152)

Kabak Kızı (T10) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

estetik: "Cam kırığından kızın sırma saçlarını görmüş. Bakmış ki aydan beyaz, hiç gün görmemiş, günde yanmamış güzel bir kız." (Demir, s. 213)

estetik: "Kız kabaktan çıkmış. Kadın bakmış ki dünya güzeli bir kız." (Demir, s. 215)

dürüstlük: "Ben yanılmışım. Oğlum doğruymuş, demiş."

mahremiyet: "…kadın koşmuş, kızı bileğinden tutmuş.

—in misin, cin misin?

—Ne inim ne cinim. Seni nasıl yarattıysa Allah, beni de yaratan yine Allah.

—Sen tam evlenme çağındasın, ben ihtiyarım. Kimselere görünme! Bir, iki, üç senin gününü göreyim. (Demir, s. 213)

Kara Vezir (T11) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

adalet: "Kötüler her zaman cezasını bulur, bizim masalımız da burada biter." (Demir, s. 220)

sorumluluk: "Derviş baba, sen haklıymışsın. Herkes ne yapar, kendine yapar; döner dolaşır yine kendine yapar." (Demir, s. 220)

yardımseverlik: "Padişah dervişi ağırlamış, izzetlemiş, ona para vermiş, yolcu etmiş." (Demir, s. 219)

Kibirli Kız (T12) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

sevgi: "Günlerden bir gün bu güzel kızın gönlü, köyün bir delikanlısına düşmüş." (Demir, s. 247)

sevgi : "Bunun üzerine kocası karısını çok sevdiği için onun yalanlarını affetmiş." (Demir, s. 247)

dürüstlük: “Kızın ailesi bu temiz ve dürüst gence kızlarını vermişler.” (Demir, s. 247)

dürüstlük: “Güzel kız, kocasının yanına gidip şimdiye kadar hep yalan söylediğini, hiçbir iş bilmediğini söyleyip özür dilemiş.” (Demir, s. 247)

sorumluluk: “Güzel karısından söz alan adam, karısını köydeki bilgili, görgülü, yaşlı bir kadının yanına ev işlerini öğrenmesi için göndermiş.” (Demir, s. 247)

sorumluluk: “Karısı hatasını anlamış ve bundan sonra böyle davranmayacağına söz vermiş.” (Demir, s. 248)

Korkusuz Oğlan (T13) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

sorumluluk: “Küçük oğlan :
—Ben bu kurdu bekleyeceğim, vuracağım. Ağaçlarımıza zarar veriyor, demiş.” (Demir, s. 254)

sabır: “Korkusuz oğlan bahçenin, bağın içine yatağını sermiş. Üç dört gün beklemiş.” (Demir, s. 254)

sabır: “İpi kesmişler. Küçük oğlan aşağıda kalmış. Çok derin olan kuyuda korkusuz oğlan az durmuş, çok durmuş. (…) Günün birinde, Allah’a yalvarmış. Yedi kapı açılmış.” (Demir, s. 254)

sabır: “Korkusuz oğlan beklemeye başlamış. Aradan aylar geçmiş, yılmadan sıkılmadan beklemiş.” (Demir, s. 255)

sevgi: “Korkusuz oğlan kıza âşık olmuş.” (Demir, s. 254)

özgürlük: “Dile dileğini, demiş korkusuz oğlan. Korkusuz oğlan:
—Beni dünya yüzüne çıkartman tek dileğimdir. Daha başka bir dileğim yoktur, demiş.” (Demir, s. 255)

yardımseverlik: “Benim kardeşlerim ipimi kesti, ben de kuyuda kaldım. Beni yeryüzüne, dünyaya çıkarmanın bir kolaylığını söyle, demiş. Kız:

—Benim elimden öyle bir şey gelmez ama sana bir şey söyleyeyim. Bir Loru kuşu var. Her sene cücüklüyor. Her sene cücüğünü yılan yiyor. Eğer sen o yılanı bekler de vurursan o Loru kuşu gelir, seni yeryüzüne çıkartır.” (Demir, s. 255)

Kuyruk Acısı (T14) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: “Oğlan az gitmiş, uz gitmiş; günlerce yol gitmiş. Sonunda yardımlaşmanın fazla olduğu bir köye gelmiş.” (Demir, s. 264)

yardımseverlik: “Yılan, adamı dinledikten sonra:

—Ben, seni bu dertten kurtaracağım. Sen her gün buraya gelirsen sana bir altın veririm, demiş.” (Demir, s. 264)

dostluk: “Yılanın sözleri bitince adam;

—Olanları unutalım. Gel, eskisi dostluğumuz devam ettirelim, demiş. (Demir, s. 265)

Leylek ile Tilki (T15) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

dostluk: “Bir leylek ile tilki arkadaş olmuşlar. Arkadaş olunca tilki demiş ki:

—Leylek kardeş, bugün bize yemeğe gel. Leylek:

—Tamam, gelirim tilki kardeş, demiş.” (Demir, s. 271)

dürüstlük: “Leylek de:
—O gün de sen beni buyur etmiştin, ben de senin yemeğinden bir şey anlamadım. Sen hemen yedin. Ben gagamı soktum, çıktım. Geçen ben aç kaldım, bugün de sen aç kaldın, demiş.” (Demir, s. 271)

Ölümsüzlük Çiçeği (T16) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: “Prens ağladıkça, gözyaşları çiçeğin üzerine akmış ve çiçek dile gelmiş. Prensin çok iyi kalpli olduğunu görünce prense kendisini değil ama fidesini verebileceğini söylemiş. Ayrıca çiçek, prense çiçeği yiyecek kişinin iyi kalpli olmasının çok önemli olduğunu hatırlatmış.” (Demir, s. 294)

sorumluluk: “Kraliçeye çiçeği alacağına söz veren prens, hazırlıklarını yapıp yola koyulmuş.” (Demir, s. 294)

duyarlılık: “Çiçeği kopardığı anda dağın parçalanmaya başlayacağını ve aşağıdaki köylerin üzerine düşüp oradaki insanları öldüreceğini söylemiş. Bunları duyan prens, çok üzülmüş ve çiçeğin başına gidip ağlamaya başlamış. Ne sevdiğinden vazgeçebiliyormuş ne de insanların ölmesine razı olabiliyormuş.” (Demir, s. 294)

sevgi: “İki genç birbirlerini görür görmez aşık olmuşlar.” (Demir, s. 294)

sevgi: “Kızının bu cevabına çok sevinen padişah, baloda tanıştığı güzel bir kadınla evlenmeye karar vermiş.” (Demir, s. 293)

sevgi: “Prenses delikanlıyı çok sevdiğinden evlenme izni alabilmek için her gün kraliçenin huzuruna çıkıyormuş.” (Demir, s. 294)

sevgi: “Kraliçe, prense büyük dağdaki ölümsüzlük çiçeğini getirirse, onların evlenmelerine izin vereceğini söylemiş. Prens, güzel prensesi çok sevdiği için kraliçenin bu isteğini kabul etmiş.” (Demir, s. 294)

saygı: “Günlerden bir gün, padişah kızını yanına çağırarak kızına:

—Seninle çok mutluyum fakat bir eşin yerini tutmuyor. İzin verirsen evlenmek istiyorum, demiş. Kızı, padişaha:

—Sen en doğrusunu bilirsin babacığım, demiş.” (Demir, s. 293)

adalet: “…padişahın biriyle güzel kızı, ülkelerini huzur içinde yönetirmiş.” (Demir, s. 293)

Padişahın Oğullar (T17)masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

tasarruf: “Fakat su isteyince nine anlatmaya başlamış:

—Şu dağın ardında bir dev yaşar. Haftada bir gün o deve yemek gider. İlk lokmasıyla suyumuzu bırakır, son lokmasıyla suyumuzu keser. Biz de o arada kaplarımızı doldurup, bir hafta öylece idare ederiz.” (Demir, s. 301)

estetik: “Devin yemeğini de padişahın güzeller güzeli kızı götürürmüş.” (Demir, s. 301)

dürüstlük: “Padişah, oğlan için sofralar kurdurmuş,eğlenceler hazırlatmış. Başına gelenleri dinleyip:

—Kızımı da ancak böyle dürüst ve cesur bir delikanlıya verebilirim, demiş.” (Demir, s. 302)

sevgi: “Küçük oğlanın yokluğuna üzülen, üzüldükçe daha da hastalanan babası onları görünce çok sevinmiş.” (Demir, s. 303)

sorumluluk: “Küçük kardeş de artık padişahın kızını da yanına alıp ülkesine, babasının sarayına dönmek istediğini ve babasının hastalığına çare bulması gerektiğini söylemiş.” (Demir, s. 302)

sorumluluk: “Kız, bu sevinçle hemen babasının sarayına koşup havadisi oradakilere de vermiş. Padişah bu habere çok sevinip devi öldüren genci bulunması için ülkesinde tellâl bağırtmış.” (Demir, s. 302)

yardımseverlik: “Küçük kardeş de artık padişahın kızını da yanına alıp ülkesine, babasının sarayına dönmek istediğini ve babasının hastalığına çare bulması gerektiğini söylemiş. Aksakallı ihtiyar:

—Yeryüzüne çıkmak da babanın şifasını bulmak da devi öldürdüğün tepedeki ağaçtadır, demiş.” (Demir, s. 302)

yardımseverlik: “Kocaman bir kuş kanatlanıp dalların arasından çıkıvermiş:

—Söyle insanoğlu, nedir derdin, demiş. Oğlan anlattıkça anlatmış. Kuş kulak kesilmiş, dinlemiş:

—Senin dermanın benim. Seni yeryüzüne götüreceğim, babanın hastalığının şifası da bu gördüğün çiçeklerdir, demiş.” (Demir, s. 302)

yardımseverlik: “Küçük kardeşin düştüğü kuyuda da karşısına ak sakallı bir ihtiyar çıkmış:

—Evladım, ne gezersin bu koca dipsiz kuyuda, diye sormuş. Küçük kardeş ağabeyinin yaptığını anlatınca ihtiyar acımış:

—Sana yardım edeceğim, deyip sakalından üç tel koparmış.” (Demir, s. 301)

Padişah ile Keloğlan (T18) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

çalışkanlık: “Keloğlan, sihirli telleri cebine koyup şehrin yolunu tutmuş. Maksadı iş bulup para kazanmakmış. Şehre varınca ilk iş, sarayın kapısına dikilmiş. Kapıdakilere:

—Bana bir işverin, çalışayım, demiş.” (Demir, s. 304)

estetik: “Padişahın üç tane kızı varmış. Üçü de birbirinden güzelmiş.” (Demir, s. 304)

sabır: “Keloğlan topal atıyla orduya katılmış. Onu görenler bu haline gülmüşler. Keloğlan vazgeçmemiş.” (Demir, s. 305)

vatanseverlik: “Bir zaman sonra da padişahın rüyası gerçek olmuş. Ülkede savaş çıkmış. Küçük kız babasının huzuruna çıkıp Keloğlan’ın da savaşa katılmak istediğini söylemiş.” (Demir, s. 305)

yardımseverlik: “Keloğlan, padişahın huzuruna çıkıp getirdiği aslan sütünü hekimlere sunmuş. Sütü hemen padişaha içirmişler. Padişah iyileşmiş.” (Demir, s. 305)

sağlıklı yaşam: “Aradan aylar geçmiş. Padişah çok hastalanmış, yataklara düşmüş. Gelen hekimler, ancak aslan sütü içerse iyileşeceğini söylemişler.” (Demir, s. 305)

Padişah ve Kız (T19) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

merhamet: “Padişah hem çobanın durumuna hem de kızın derdine derman bulamadığı için çok üzülmüş.” (Demir, s. 311)

aile bütünlüğü: “Padişah inatçıymış. Kızını iyileştirmek için elinden ne geliyorsa yapmak da kararlıymış.” (Demir, s. 311)

sağlıklı yaşam: “Padişahın bir kızı varmış. Bu kız bir gün hastalanmış. Bir doktora götürmüşler. Doktor çare bulamamış. Etraflarında ne kadar doktor varsa kızı o doktorlara da göstermişler.” (Demir, s. 311)

yardımseverlik: “Padişah herkesin bir derdi, sıkıntısı olduğunu anlamış. Kızına derman aramaktan vazgeçmiş. Ülkesindeki fakirlere yardım etmeye başlamış.” (Demir, s. 311)

Tembel Kız (T20) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

sabır: “…köyün birinde bir karı koca yaşarmış. Bunların çocukları yokmuş. Allah’a her gece dua ederlermiş.” (Demir, s. 374)

sevgi: “Bu ailenin bir kız çocuğu olmuş. Bu ailenin tek çocuğu olduğundan anne baba bu kızı el bebek, gül bebek büyütmüş.” (Demir, s. 374)

çalışkanlık: “Acı Tembel Kız’a kızmış. Bu olaydan sonra da Tembel Kız, tembelliği bırakmış.” (Demir, s. 375)

Tılsımlı Su (T21) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

özgürlük: “Tüm hayvanlar yavaş yavaş sularını içmeye başlamışlar. Fakat bu suyu içtikçe, hepsinin huyu değişmeye başlamış. (…) Aralarında konuşup kendi kendilerine sormuşlar:

—Bu adam kim oluyor? Niye biz bundan emir alıyoruz? (Demir, s. 376)

merhamet: “Suyun etkisi geçtikçe, hayvanlar daha da çok pişman oluyorlarmış. Duydukları pişmanlıkla padişahtan defalarca özrü dileyip yalvarmışlar. Padişah bu yalvarmalara daha fazla dayanamayıp en sonunda hayvanlarını affetmiş…” (Demir, s. 376)

merhamet: “Padişah bu yalvarmalara daha fazla dayanamayıp en sonunda hayvanlarını affetmiş ve onlara:

—Suç, sizin değil. Suç, su içtiğiniz ırmakta. Çünkü orası tılsımlıydı, demiş.” (Demir, s. 376)

dostluk: “Bu söz üzerine çok sevinen hayvanlarla padişah, dostluklarının bozulmayacağına söz verip yollarına devam etmişler.” (Demir, s. 376)

Yedi Başlı Dev (T22) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

estetik: “Yakışıklı genç ata binmiş. Tabii, bu arada bütün kızlar ona âşıkmış.” (Demir, s. 421)

mahremiyet: “Yakışıklı genç bulunmayınca padişah, kızına:

—Kızım, seni kurtaran adam gelmedi. Nasıl bir adamdı, diye sormuş. Kızı:

—Ben de merak ediyorum. Gençle ilgili sana anlattıklarımın dışında başka bir şey bilmiyorum. Kimdir, ne iş yapar, nerede yaşar, hiç söylemedi, demiş.” (Demir, s. 423)

çalışkanlık: “Aradan yıllar geçmiş. Geçen bu zaman içinde annesi ölmüş. Genç adam tek başına kalmış. Artık çalışıp para kazanmak istemiş. Onun için ağaya:

—Bu bahar ben gitmek istiyorum, demiş. (Demir, s. 421)

mütevazılık: “Padişah yakışıklı gence bakmış:

—Oğlum, biz senelerce bu yedi başlı deve kurban verdik. Sen bizi kurtardın. Ne dilersen dile, onu yapacağım, demiş. O da alçak gönüllü birisi olduğu için bir şey istememiş. (Demir, s. 423)

sevgi: “Padişahın kızı bu cesur genci tanımadan âşık olmuş.” (Demir, s. 422)

dürüstlük: “Ne oldu kızım? Yer, gök birbirine karıştı. Suyun önü açıldı. Sende bir hikmet mi var, diye sormuş.Kız:

—Öyle bir şey yok yakışıklı bir delikanlı geldi. Sen geri çekil dedi ve devi öldürdü.Köylüyü de o kurtardı, demiş.” (Demir, s. 422)

temizlik: “Köyün suyu artık akmaya başlamış. Köylü tertemiz suya kavuşmuş.” (Demir, s. 422)

Zayıf Kardeş ile Şişman Kardeş (T23) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: “Koyunu alıp yola düşen zayıf oğlan, az gitmiş, uz gitmiş. Sonunda saraya varmış. Padişahın huzuruna çıkıp, kızının gözlerini iyi edeceğini söylemiş.” (Demir, s. 449)

adalet: “…değirmenin içindeki şişman kardeşi bulmuşlar. Mallarına el koyanın o olduğunu sanıp, bir güzel dövmüşler. Böylece şişman kardeş, açgözlülüğünün bedelini ağır ödemiş. (Demir, s. 450)

Âlim ile Tilki (T24) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: “Adam bakmış ki kocaman yılan yanıyor. Adam:

—Seni kurtaracağım, belime dolan, demiş. Yılan beline dolanmış ve adam ateşin içinden yılanı kurtarmış.” (Demir, s. 472)

adalet: “Adam:

—O halde beni yiyeceksen bir şartım var, demiş.

Yılan:

—Tamam. Ne şartın varsa kabul ediyorum, demiş.

Adam:

—Üç kişiye bunu soracağız. Eğer ye derlerse yersin, yeme derlerse sen yoluna ben yoluma devam ederiz, demiş.” (Demir, s. 472)

Aslan ile Tilki (T25) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

sabır: “Aslan bu sefer geyiği yakalamak için acele etmemeye karar vermiş.” (Demir, s. 489)

Bey Kızı Beyaz ile Çoban Çil Ali (T26) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

estetik: “İçlerinde en yakışıklısı, en civanı Çil Ali imiş.” (Demir, s. 522)

estetik: “Ali de gün yüzlü, mühür gözlü, elma yanaklı, kiraz dudaklı, sümbül saçlı, gerdanı benli Beyaz’ı görmüş.” (Demir, s. 522)

sevgi: “Bir yaşlı başçoban iki adım ileri çıkmış. Canını ağzına alıp bütün cesaretini toplamış:

—Kızınız Beyaz hanımefendi, oğlunuz Çil Ali’ye kara sevdalı; o da Beyaz Hanım’a demiş.” (Demir, s. 523)

sevgi: “Bu sırada Beyaz çıkagelmiş. Babasına yaklaşıp elini öpmüş:

—Seveni, sevene ver. Kalen, malikânen dolsun yağla, balla, demiş.” (Demir, s. 523)

mahremiyet: “Kale beyinin kızı Beyaz, malikânenin penceresine oturup Çil Ali’yi seyredermiş. İçi de meşe mangalı gibi yanarmış. Çil Ali, Beyaz’ın aşkını bilmezmiş.” (Demir, s. 523)

mahremiyet: “Ali de gün yüzlü, mühür gözlü, elma yanaklı, kiraz dudaklı, sümbül saçlı, gerdanı benli Beyaz’ı görmüş. Bakmış ki kızın da gönlü var, bir ara yanına yaklaşmış:

—Ya sen gel ya da beni bekle, diye kulağına fısıldamış. Bir göz işaretiyle anlaşmışlar. (Demir, s. 523)

Bir Baba Üç Oğul (T27) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

saygı: “Baba sevilen, sayılan bir adam; oğulları ise dürüst, yiğit delikanlılarmış.” (Demir, s. 534)

estetik: “Bu ailenin arazilerinde çok güzel meyve ağaçları varmış. Bu ağaçların içinde en güzelleri, çok iri ve güzel meyveleri olan elma ağaçlarıymış.” (Demir, s. 534)

estetik: “Yerin altında dolaşırken, içinde berrak suların aktığı, güzel meyvelerin, kuş cıvıltılarının olduğu huzurlu bir bahçeye rastlamış ve buraya oturmuş. Bu bahçe çok güzelmiş…” (Demir, s. 534)

sevgi: “…delikanlı yeryüzünü çok özlüyor ve orada çok sıkılıyormuş. Acıktığında güzel meyvelerden yiyor, susadığında soğuk sulardan içiyormuş. Çok rahatmış fakat babasını, kardeşlerini ve sevdiği kızı özlüyormuş. (Demir, s. 534)

sevgi: “…sevdiği kızı görmüş ve durumu anlatmış. Sevdiğinden hakkını helal etmesini istemiş ve oradan ayrılmış. (Demir, s. 534)

sorumluluk: “Büyük oğlan kılıcını kuşanmış, yiyeceğini almış ve gece beklemeye başlamış. Fakat geç saatte uyuyup kalmış, dev gelip sessizce elmaları toplayıp gitmiş. Büyük oğlan bir de bakmış ki gün ağarıyor, toparlanıyor eve dönmüş. Bu sefer de ağabeyinin başarısız olduğunu gören ortanca oğlan hazırlanmış ve ağabeylerine:

—Ben uyumayacağım ve onu yakalayacağım. (Demir, s. 534)

sorumluluk: “En küçük oğlan yiğit mi yiğit, özü pek bir delikanlıymış. Bu seferde o gitmeye karar vermiş. (…) Gezmiş, dolaşmış en sonunda uykusu gelmiş. Uykusunu kaçırmak için uğraşmış, didinmiş, bakmış olmuyor parmağını bıçağı ile çizip onun acısıyla uyanık kalmaya çalışmış.” (Demir, s. 534)

sorumluluk: “Geriye bir tek küçük oğlan kalmış. Ağabeyleri onu vazgeçirmek için uğraşmışlar, fakat delikanlıyı ikna edememişler. Küçük oğlan, ağabeylerine:

—Vazgeçmeyeceğim. Hatta ben aşağıda, yandım anam, dedikçe, siz beni daha da aşağıya sarkıtacaksınız, demiş. (Demir, s. 535)

yardımseverlik: “Büyük dallı ağaçların üzerinde çok büyük kuş yuvaları varmış. Aşağıdaki bir yılan da, bu yuvalardaki iri yavruları yemeye çalışıyormuş. Bunu gören delikanlı hemen okunu çıkartıp yılanı vurup düşürmüş ve kılıcı ile de başını kesmiş.” (Demir, s. 536)

yardımseverlik: “Bunları duyan kuş aşağıya inmiş ve dile gelmiş. Delikanlıya:

—İnsanoğlu maden sen benim yavrularımı yılandan kurtardın; bu iyiliğin karşısında dile benden, ne dilersen, demiş." (Demir, s. 536)

yardımseverlik: "Delikanlının bu sözlerini duyan kuş:

—Ben senin bu dileğini yerine getirebilirim. Seni alıp yeryüzüne çıkartabilirim, demiş. Kuş bunları söyleyince, delikanlı çok sevinmiş ve kuşa:

—Eğer sen benim bu dileğimi yerine getirip beni yeryüzüne çıkartabilirsen, bana dünyaları vermiş olursun, demiş. (Demir, s. 536-537)

yardımseverlik: "Delikanlı, ak saçlı ihtiyara durumu anlatmış ve ondan yardım istemiş. İhtiyarın da yardımıyla devi yaralı olarak bulan delikanlı, onu öldürüp amacına ulaşmış." (Demir, s. 535)

yardımseverlik: "Delikanlı kuşun sırtından indiğinde topallıyormuş. Bunu gören Zümrüdüanka kuşu, hemen ağzındaki eti tekrar delikanlının bacağına tükürmüş ve kanadını sürüp onu iyileştirmiş." (Demir, s. 537)

aile bütünlüğü: "Memleketine dönen delikanlı, babasına ve kardeşlerine kavuşmuş. Yas çekerken, umutlarını kaybeden ailesi, delikanlının dönüşüyle dualar etmişler." (Demir, s. 537)

özgürlük: "Delikanlı yavruları incelerken, onlar da kurtulmanın sevinciyle çığlıklar atıyor, onları kurtardığı için delikanlıya çırpınarak minnettarlıklarını göstermeye çalışıyorlarmış." (Demir, s. 536)

özgürlük: "Devden kurtulan ülkede, büyük bir bayram yaşanıyormuş. Bundan sonra herkes hayat boyu mutlu yaşamış." (Demir, s. 536)

dürüstlük: "Delikanlı, bu kuşun, günlerdir aradığı Zümrüdüanka kuşu olduğunu tahmin edememiş ve onun istediğini yapamayacağını düşünerek kuşa şöyle demiş:

—Teşekkürler, hiçbir dileğim yok. Ben senin yavrularına karşılıksız yardım ettim. Zaten benim bir dileğim var; yeryüzüne çıkmak, onu da kimse gerçekleştiremez. (Demir, s. 536)

dürüstlük: "Baba sevilen, sayılan bir adam; oğulları ise dürüst, yiğit delikanlılarmış." (Demir, s. 536)

Doğru Bas Kem Belasını Bulur (T28) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

saygı: "Bir tanesi, padişahın sarayına gitmiş. Padişahın elini öptükten sonra:

—Padişahım, bana bir iş ver de çalışayım, demiş.” (Demir, s. 590)

saygı: “Bir gün sonradan gelen köylü, eski çalışan arkadaşına:

—Ben kelle paçayı çok severim. Gidelim de yiyelim (…) Öbürü de:

—Paçayı yiyince ağzımız kokar, bundan da padişah rahatsız olur, ona karşı

ayıp olur.” (Demir, s. 591)

adalet: “Köylü, padişaha:

—Padişahım, sen doğru bas; kem belasını bulur.” (Demir, s. 590)

yardımseverlik: “Sarayda çalışan:

—Padişahım, bu beni köylüm. Beraber geldik. Buna da bir iş buyurursanız, bu da burada çalışmak ister, demiş. Padişah buna da kendi hizmetinde bir iş vermiş.” (Demir, s. 590)

yardımseverlik: “Padişah bu ilk gelen adamı taltif edip onu zengin kılmış. Ayrıca dolgun bir aylıkla ona mevki verip pahalı eşyalarla yüklü üç katır yüküyle köyüne göndermiş.” (Demir, s. 592)

dürüstlük: “Doğru her zaman kazanmış, yalancı kaybetmiş.” (Demir, s. 592)

sorumluluk: “Bunların ikisi de padişahı yedirmiş, içirmiş ve giydirmişler. Sabah akşam hizmetinde çalışıp hizmetinde kusur etmiyorlarmış.” (Demir, s. 592)

İbrahim Çavuş (T29) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: “İbrahim Çavuş adında bir dede varmış. Bu dede çok cesur ve korkusuzmuş. Bu dede köyde kimin derdi olursa, yanında olurmuş.” (Demir, s. 644)

merhamet: “Oğlak soğuktan tir tir titriyormuş. Adam bakmış, ortalıkta kimsecikler yokmuş ve zavallı oğlağa acımış.” (Demir, s. 644)

İyilik ile Kötülük (T30) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

sabır: “Evlendikten birkaç gün sonra üvey anne ile kızı, küçük kıza kötü davranmaya başlar. Kızcağız hiçbir şekilde onlara geri cevap vermez, onlara hizmet eder. İnekleri sağar, sütü pişirir, yemekleri hazırlar, onların önüne götürür.” (Demir, s. 658)

temizlik: “Kulübe pislik içersindedir. Her taraf karmakarışık. Küçük kız, çok yorgun olmasına rağmen her tarafı temizler.” (Demir, s. 659)

saygı: “Kadının saçı çok pis kokmasına rağmen kızcağız onun saçlarına bakar. Yaşlı kadının kalbini kırmak istemez:

—Nine ne kadar da güzel kokuyor senin saçların, sanki mis kokular sürmüşsün gibi, der.” (Demir, s. 659)

duyarlılık: “Nine ne kadar da güzel kokuyor senin saçların, sanki mis kokular sürmüşsün gibi, der. Yaşlı kadının saçlarını temizler.” (Demir, s. 659)

adalet: “Yaşlı kadın:

—Bu senin iyi kalpliliğinin mükâfatı. Çok güzel oldun, der.” (Demir, s. 659)

adalet: “Sabahleyin ihtiyar kadın ondan saçını temizlemesini ister. O, kadına hakaret eder. Evden çıkarken yaşlı kadın ona da ırmakları tarif eder:

—Beyaz akan, sarı akan ırmağa girme. Sen siyah akan ırmağa gir, der. Kız gidip siyah ırmağa girer. Her tarafı katran olur (…) Yaşlı kadına niçin böyle olduğunu sorar. O da:

—Bu senin kötü niyetinin karşılığıdır, der.” (Demir, s. 660)

adalet: “Annesi şaşırıp :

—Bu ne hâl kızım! Sana neler oldu, der.

O da :

— Anne, iyiliğin mükâfatını üvey kardeşim altın, gümüş ve incilerle aldı.Biz de kötülüğümüzün karşılığını böyle aldık, der.” (Demir, s. 660)

mahremiyet: “Eski bir kulübeye rastlar. Kulübenin kapısını çalar. Yaşlı kadın kapıyı açar. Kız:

—Ben bir mağaranın içine girdim, buraya kadar geldim. Burada bir geceliğine kalabilir miyim, diye sorar.” (Demir, s. 659)

çalışkanlık: “Yaşlı kadın:

—Sen yorgunsun. Yapma, etme, der. Fakat küçük kız kulübeyi düzene sokar.” (Demir, s. 659)

yardımseverlik: “Elma:

—Güzel kız, iyi kalpli kız, şu dallarımdan biraz elma topla da şu dallarım biraz rahatlasın. Yoksa kırılacak, dökülecek her tarafa, der. Kız elma ağacına çıkar, bir miktar toplar. Toplayıp ağacı rahatlatır. Ağaç ona teşekkür eder…" (Demir, s. 658)

yardımseverlik: "Fırının içindeki ekmekler :

—Güzel kız, iyi kalpli kız, bizi kurtar ne olursun, diye yalvarırlar. Kızcağız eline fırın küreğini alıp geçer ocağın başına. Ekmekleri bir bir çıkarıp yanmaktan kurtarır." (Demir, s. 659)

yardımseverlik: "Yaşlı kadın:

—Bu senin iyi kalpliliğinin mükâfatı. Çok güzel oldun, der.Kızcağız:

—Ben artık evime gitmek istiyorum. Bana yardımcı olabilir misin?

—Geldiğin yere git, kuyunun başında bir horoz olacak. O seni mağaradan çıkarır." (Demir, s. 659)

yardımseverlik: "Akşam olmak üzeredir. Eski bir kulübeye rastlar. Kulübenin kapısını çalar. Yaşlı bir kadın kapıyı açar. "Kız:

—Ben bir mağaranın içine girdim, buraya kadar geldim. Burada bir geceliğine misafir kalabilir miyim, diye sorar. İhtiyar kadın kabul eder." (Demir, s. 659)

Köroğlan (T31) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

estetik: "Kız büyümüş, serpilmiş. O kadar güzel, o kadar güzelmiş ki bakan, döner bir daha bakarmış." (Demir, s. 717)

sevgi: "…kızın talipleri hep başka ülkelerden gelir, evlenip padişahın kızını da götürmek istermiş. Padişah da güzel kızını uzaklara göndermeye dayanamaz, hepsine de yok, dermiş." (Demir, s. 717)

sevgi: "Odasının penceresinden bakan güzeller güzeli prenses, Köroğlan'ı görmüş. Gördüğü anda da âşık olmuş." (Demir, s. 717)

sevgi: "Ertesi gün padişah haber edip Köroğlan'ı yanına çağırtmış. Onun geldiğini gören prenses, meraklanıp yanlarına gitmiş. Durumu anlayınca da dayanamayıp babasına Köroğlan'a âşık olduğunu söylemiş." (Demir, s. 717)

sevgi: "Bu iki gencin sevgileriyle, masal bu ya, ne kıtlık kalmış ne kuraklık ülkede." (Demir, s. 718)

çalışkanlık: “Gözleri doğuştan görmezmiş ama akranlarından çok zeki, çok çalışkanmış.” (Demir, s. 717)

duyarlılık: “Padişahın huzuruna çıkan herkes iyi, kötü bir şeyler anlatırken padişah da deri derin düşünüyormuş. Derken sıra Köroğlan’a gelmiş:

—Padişahım, ben doğduğum gün kıtlık başlamış. Anam öyle der. Ben öldüğüm gün belki de bu kıtlık bitecek, demiş. (Demir, s. 717)

Limon Kız (T32) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

saygı: “Padişahın oğlu bu Limon Kız’ı merak etmiş. Bir gün babasından izin alarak aramaya çıkmış.” (Demir, s. 741)

saygı: “Padişahın oğlu yaşlı adamın verdiği öğütleri teker teker dinlemiş ve tekrar yola koyulmuş.” (Demir, s. 741)

estetik: “Padişahın oğlu limonun bir tanesini kesmiş ve içinden çok güzel bir kız çıkmış.” (Demir, s. 742)

estetik: “Bu kız diğerlerinden daha güzelmiş.” (Demir, s. 742)

mahremiyet: “Limon kız:

—Sakın, saçlarımın arkasına tarağı değdirme! Sonra kuş olur, uçar giderim.” (Demir, s. 742)

Süpürgeci Hoca (T33) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

sevgi: “Padişahın oğlu ile kızı o an birbirlerine âşık olmuşlar.” (Demir, s. 803)

saygı: “Aman paşam, darılacak küsecek ne var? Canın sağ olsun, demiş.” (Demir, s. 803)

sabır: “Meğer padişahın oğlu kızın sabrını denermiş. Kız da çok üzülüyormuş. Ama hiç belli etmiyormuş.” (Demir, s. 803)

sabır: “Ben yıllarca senin sabrını denemiştim. Artık sana inanıyorum, demiş.” (Demir, s. 803)

mahremiyet: “…Meğerki attığı o oğlanı sarayda gizlice büyütmüşler.” (Demir, s. 803)

Tahta At (T34) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

sevgi: “Kız, oğlanı görmüş. Görür görmez oğlana vurulmuş.” (Demir, s. 821)

sevgi: “Oğlan uyanmış, yedi tuzlu küpünü alıp şehre gitmiş. Kızın dükkanınan varmış ama kızı tanıyamamış (…) Sonra küpleri almaya gitmiş ama hangi küpleri bıraktığını hatırlayamamış, bağırmaya başlamış:

—Yedi küp tuzdan ayrıldım. Bir güzel kızdan ayrıldım.

Kız, onun sevdiği oğlan olduğunu anlamış.” (Demir, s. 822)

adalet: “Sen evvel evleneceksin, ben evvel evleneceğim kavgasına girişmişler. Çare bulamayınca gidip babalarına sormuşlar:

—Baba hangimiz büyüğüz, kim evvel evlenecek, demişler.

Babaları:

—Ben nerden bileyim oğulcağızlarım, gidin ananıza sorun, demiş.

Oğlanlar analarına sormuşlar. Anaları da:

—Ben bilmem gidin babanıza sorun, demiş. Babaları:

—Oğlum, ikiniz de birsiniz, demiş.” (Demir, s. 820)

sorumluluk: “Bu böyle olmayacak. Kim iyi bir iş yapar da karşıma gelirse önce onu evlendireceğim, demiş.” (Demir, s. 820)

temizlik: “Kız, onun sevdiği oğlan olduğunu anlatmış.Yanına çağırtmış. Oğlanı hamama göndermiş, temiz elbiseler vermiş.” (Demir, s. 822)

yardımseverlik: “Kapıda oturan bir nene bu oğlanı görmüş:

—Nereye gidiyorsun oğlum, demiş.

Oğlan:

—Başımı aldım, gidiyorum nene, demiş. Ondan sonra:

—Nene, beni misafir alır mısın, demiş.

Nene:

—Alırım oğlum, niye almayayım, demiş.” (Demir, s. 820)

yardımseverlik: “Oğlan:

—Nene, ben sizin oğlunuz olayım, burada çalışayım, demiş. Nene kabul etmiş ve oğlan orada kalmaya başlamış.” (Demir, s. 821)

Tilki ile Kurt (T35) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: “Tilkinin balı yediğini ayı görmüş. Tilki ile kurt arasında da bu konuşmaları duyunca hemen kurda gidip olanları anlatmış. Kurt kandırıldığını öğrenince tilkiye ders vermek istemiş. Bir kovamın içine ayının da yardımıyla arı doldurmuş.” (Demir, s. 833)

dürüstlük: “Her tarafı şişlik içinde olan tilki durumu anlamış, yaptığından çok utanmış. Bir daha yalan söylemeyeceğine dair arkadaşlarına söz vermiş.” (Demir, s. 834)

Üç Kardeş I (T36) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

sevgi: “Bir gün amcaları bu üç oğlanı yanına çağırmış:

—Sizin hepinizi çok severim.” (Demir, s. 850)

sevgi: “O halde kızımı ona veriyorum, demiş. Kızın gönlü de zaten küçük oğlandaymış.” (Demir, s. 851)

aile bütünlüğü: “Büyük kardeş ölürken bu üç oğlunu amcalarına emanet etmiş.” (Demir, s. 850)

sorumluluk: “Sizin hepinizi çok severim. Size altı ay mühlet veriyorum. Hanginiz, altı ay sonunda en iyi işi yaparsa kızımı ona vereceğim.” (Demir, s. 850)

yardımseverlik: “Dev, oğlana:

—Dile, benden ne dilersen! Artık ben senin emrindeyim, demiş.” (Demir, s. 850)

yardımseverlik: “Kız, ölüm döşeğinde hasta yatıyormuş. Küçük kardeş cebinden elmayı çıkarmış, kıza uzatmış:

—Kız elmadan yemiş. Biraz sonra ayağa kalkmış.” (Demir, s. 851)

adalet: “Amcaları bu durum karşısında şaşırmış. Kızı kime vereceğini söyleyememiş. Üç gün sonra yeğenlerini çağırmış. Büyük olana:

—Siz halıyı, aynayı satarak para kazanabilirsiniz fakat küçük kardeşinizin elması yenmiştir, parasını alamaz. O hâlde kızımı ona veriyorum, demiş.” (Demir, s. 851)

saygı : “Amcalarını haklı gören ağabeyleri ses çıkaramamışlar.” (Demir, s. 851)

Üç Kız (T37) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

sorumluluk: “Kız:

—Ben ateş almaya geldim, demiş.

Yanındakiler:

—Aman! Dev yatıyor, demişler.

Kız:

—Yatsın; devi uyandırmam, ateşi alırım. Merak etmeyin, demiş.” (Demir, s. 853)

sorumluluk: “Bu arada Dürdane, kızları uyandırmış. Dürdane:

—Kalkın, ne yatıyorsunuz? Dev bizi yiyecek, kaçalım, demiş. (Demir, s. 854)

özgürlük: “Dev, mağaraya geldiğinde kızları bulamamış. Çok ama çok sinirlenmiş. Kızlar köylerine ailelerine kavuşmuşlar.” (Demir, s. 854)

Yedi Keçi Yavrusu (T38) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

sorumluluk: “Bir keçi ve yedi yavrusu bir kulübede yaşarlarmış. Bir gün anneleri yiyecek bulmak için dışarı çıkacakmış. Yavrularına:

—Ben yiyecek bulmaya gidiyorum, sakın kimseye kapıyı açmayın. Ben gelirsem kuyruğumu gösteririm kapının arasından, öyle açarsınız, demiş. Keçinin çıktığını gören kurt, kulübeye yaklaşmış. Kapıyı çalmış. Keçi yavruları korkuyla:

—Kim o, demişler.

—Açın yavrularım, ben geldim, demiş kurt.

—Kuyruğunu uzat, demiş keçiler.

Kurt kuyruğunu uzatmış, keçiler bakmış ki kuyruk siyah:

—Sen bizim anamız değilsin, kurtsun demişler. (Demir, s. 888)

mahremiyet: Yavrularına:

—Ben yiyecek bulmaya gidiyorum, sakın kimseye kapıyı açmayın. (Demir, s. 888)

Yumru ile Dumru (T39) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

özgürlük: “Yumru üzümle ekmeği alıp kurda götürmüş.Yiyeceği alan kurt, tavşan kardeşleri serbest bırakmış.Yumru kardeşini de alıp evlerine dönmüş.” (Demir, s. 905)

Zalim Padişah (T40) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

adalet: “Arkadaşlardan biri diğerine:

—Talih kuşu senin başına konsa bu halkı nasıl yönetirsin, diye sormuş. Diğeri cevap vermiş:

—Ben bu halkı adalet üzerine yönetirim, demiş.” (Demir, s. 910)

adalet: “Halk bu zulümden bıkmış. Padişah yapma, etme! Diyenin başını vurduruyormuş. Halk çaresiz:

—Bunun bir arkadaşı vardı, ona söyletelim. Belki bu zulmü keser demişler.” (Demir, s. 910)

Türk Masallarında Tespit Edilen Diğer Değerler

Aç Kurt (T1) masalı: “Kurt av aramaya devam etmiş. Bir koyuna rastlamış:

—Koyun açlıktan ölüyorum, seni yiyeceğim, demiş.

—Yok beni şimdi yeme. Gel, seninle şu tarafa doğru gidelim de orada bir oynayalım, demiş.

O da kurdu kandırıp kaçmış.” (aklını kullanma, s. 25)

“Böylece at da kaçmış. Kurt bütün avlarını kaçırmış. Bu sefer düşünmeye ve kendi kendine söylenmeye başlamış:

—Be hey kurt! Eline geçti bir inek, ye de boynuzlarını dinelt. Sen ne yapacaksın inmeyi, binmeyi? Katip mi olduydun, demiş.” Katırı düşünmüş:

—Eline geçti bir katır, yesene hatır hatır. Sen ne yapacaksın baltayı, satırı? Kasap mı olacaktın, demiş.

(…)

Bütün avlarını kaçıran kurt açlıktan ölmüş.” (aklını kullanma, s. 25-26)

Apalak ile Topalak (T3) masalı: “Prens yola koyulmuş. Ağacın yanına varmış. Bir de ne görsün? Kocaman bir ağaç, üzerinde iki tane elma, dibinde yatan kocaman bir dev varmış. Prens beklemeye başlamış.” (tedbiri elden bırakmama, s. 62)

“Ey insanoğlu, sen benim canımı kurtardın. Dile benden ne dilersen, demiş.” (minnettarlık, s. 62)

Değirmenci ile Kurnaz Tilki (T6) masalı: “Sen hiç mi elbise saray görmedin? Ne şaşkın şaşkın etrafa bakıyorsun? Bak padişahın dikkatini çekmişsin. Bundan sonra daha dikkatli davran.” (özdenetim, s. 129)

Dev ve Padişahın Küçük Kızı (T7) masalı: “Evlendikten sonra kız, başından geçen tüm olayları anlatmış. Güvende olmak için kendisine bir aslan ile bir kaplan tutmasını istemiş.” (tedbiri elden bırakmama, s. 142)

Kabak Kızı (T10) masalı:

“ —Anne bana düğün edip o kabağı alacaksın.

—Olur mu yavrum? Sen padişahın oğlusun. Babandan sonra tahta geçeceksin, neslimiz devam edecek. Biz padişahın oğluna varacağız, senin o kadar taliplerin varken sen kabağı mı alacaksın, olur mu yavrum?

—Anne, beni seviyorsan o kabağı bana alacaksın.” (kararlı olma, s. 214)

“Allah tarafından kabak yarılmış, içinden bir kız çıkmış.” (inanç, s. 213)

Kara Vezir (T11) masalı: “Bu kara vezir çok kötü kalpliymiş. Derviş ile padişahın dostluklarını kıskanmış.” (aşırı kıskançlıktan kaçınma, s. 219)

Kibirli Kız (T12) masalı: “Karısına kibirli olmanın kimseye bir faydası olmadığını, böyle davranırsa hiçbir şey öğrenemeyeceğini söylemiş.” (kibirli olmama, s. 248)

Korkusuz Oğlan (T13) masalı: “Büyük oğlanlar korkakmış, küçük oğlan cesaretliymiş.” (cesaret, s. 254)

Kuyruk Acısı (T14) masalı: “Oğlan, aklından yılanın deliğinde çok altın olduğunu ve yılanı öldürüp hepsini almayı geçiriyormuş.Yılan kafası ile altını oğlanın önüne koyup yuvasına dönerken oğlan arkasına sakladığı sopayı çıkarıp yılana atmış. Sopa yılanın kuyruğuna isabet edince kuyruk kopmuş. Yılan kuruk acısıyla oğlanı zehirleyip öldürmüş.” (kanaatkâr olma, s. 265)

Ölümsüzlük Çiçeği (T16) masalı: “…fakat kötü kalpli kraliçe çiçeği almasına rağmen evlenmelerine izin vermemiş. Tekrar kötü cevap alan prens, üzgün bir şekilde saraydan ayrılmış. Kraliçe ise hiçbir şeye aldırmadan çiçeği ele geçirmenin sevinciyle odasına çekilmiş. Ölümsüzlük hayalleri ile çiçeğin yapraklarını yemeye başlamış. Fakat beklediğinin tam tersi olmuş ve kraliçe aniden ölmüş.” (tamahkâr olmama, s. 294)

Padişahın Oğulları (T17) masalı: “Büyük ağabey, utancından ülkeyi terk edip gitmiş.” (onurlu olma, s. 303)

Padişah ile Keloğlan (T18) masalı: “Kimini kılıçtan geçirmiş, kimini önüne katıp sürüklemiş. Padişah bu yaman askeri imrenerek izlemiş.” (cesaret, s. 305)

“Oğlum! Sen sen ol; gördüğünü ört, görmediğini söyleme.” (ölçülü olma, s. 143)

Âlim ile Tilki (T24)masalı: “Yılan öldükten sonra âlim adam:

—Tilki, sen bundan sonra insanoğlu arasında artık zekânla anılacaksın, kurnazlığınla bilineceksin, demiş.” (aklını kullanma, s. 473)

Bir Baba Üç Oğul (T27) masalı: “Büyük oğlan, kardeşlerine:

—Kuyuya inip devi ben takip edeceğim ve o canavarı ben öldüreceğim, demiş.” (cesaret, s. 535)

“Delikanlı ağabeylerine haber vermek için eve koşmuş. Üçü birlikte yola çıkıp devi kan izlerinden takip etmeye başlamışlar.” (işbirliği, s. 535)

İbrahim Çavuş (T29) masalı: “Bu dede çok cesur ve korkusuzmuş.” (cesaret, s. 644)

Yedi Keçi Yavrusu (T38) masalı: “Kurt hemen yavrulara saldırmış. Altısını yemiş. Yavrulardan en küçük olan saatin arkasına saklanmış. Anne keçi gelmiş ki yavruları yok. Küçük keçi annesinin geldiğini anlayınca saatin arkasından çıkmış.” (aklını kullanma, s. 888)

Yumru ile Dumru (T39) masalı: “Anneleri eve geldiklerinde kızarak nerede olduklarını sormuş. Bunlar başlarına gelenleri anlatmışlar. Anneleri de:

—Bu kulağınıza küpe olsun,bir daha evden uzaklaşmayın, demiş.” (itaat, s. 905)

İlgili 20 değer dışında Türk masallarında tespit edilen diğer değerler şunlardır: “aklını kullanma, tedbiri elden bırakmak, minnettarlık, özdenetim, kararlı olma, kibirli olmama, aşırı kıskançlıktan kaçınma, kanaatkârlık, tamahkâr olmama, cesaret, ölçülü olma, işbirliği, itaat, inaç, onurlu olma”dır. Bu değerler, Türk masallarının bireyi hem ahlaki hem de toplumsal açıdan eğitmeyi amaçladığını göstermektedir. Özellikle aklını kullanma, özdenetim, ölçülü olma ve kararlı olma gibi değerler bireysel olgunluğa vurgu yaparken; işbirliği, itaat ve onurlu olma gibi değerler toplumsal düzenin korunmasına yönelik bir anlayışı yansıtmaktadır.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemi ile İlgili Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Hint masallarında hangi değerler geçmektedir; bunların sıklıkları nasıldır ve tespit edilen diğer değerler nelerdir?”

İlgili problem kapsamında Prof. Dr. Korhan Kaya’nın çevirdiği ve derlediği “Hint Masalları” adlı kitaptan 20 masal ile Joseps Jacobs’un derlediği, Ayşe Çevik’in Türkçeye çevirdiği “Hint Masalları” adlı kitapta geçen 20 masal olmak üzere toplamda 40 masaldan elde edilen

veriler, tablo 16 ‘da ve tablo 17 ‘de gösterilmiştir. 40 masaldan elde edilen değerlerin sıklık ve yüzdelik oranları belirtilmiştir.Elde edilen bulgular, kitaptan doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Masallarda inceleme esnasında tespit edilen “diğer değerler” ise ayrı bir başlık altında gösterilmiştir.

Tablo 16

Hint Masallarında Tespit Edilen Değerlerin Sıklık ve Yüzdelik Dağılımı (H1-H20)

Değerler	İncelenen Masallar																				
	H1(HM)	H2(GM)	H3(GM)	H4(GM)	H5(GM)	H6(GM)	H7(GM)	H8(HM)	H9(HM)	H10(HM)	H11(HM)	H12(HM)	H13(HM)	H14(HM)	H15(HM)	H16(HM)	H17(HM)	H18(GM)	H19(OM)	H20(GM)	Dağılım (f)
adalet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	4
aile bütünlüğü	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
çalışkanlık	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
dostluk	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	5	0	0	0	3	11
duyarlılık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
dürüstlük	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	4
estetik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
mahremiyet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
merhamet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	3
mütevazılık	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
özgürlük	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
sabır	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
sağlıklı yaşam	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
saygı	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
sevgi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
sorumluluk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
tasarruf	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
temizlik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
vatanseverlik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
yardımseverlik	2	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	8
Toplam	4	1	2	2	0	0	1	1	1	3	1	1	1	1	3	8	1	1	1	5	38

Tablo 17

Hint Masallarında Tespit Edilen Değerlerin Sıklık Sayısı ve Yüzdelik Dağılımı (H21-H40)

Değerler	İncelenen Masallar																				
	H21(HM)	H22(OM)	H23(OM)	H24(GM)	H25(OM)	H26(HM)	H27(OM)	H28(OM)	H29(OM)	H30(GM)	H31(GM)	H32(GM)	H33(GM)	H34(OM)	H35(OM)	H36(OM)	H37(OM)	H38(OM)	H39(OM)	H40(HM)	Dağılım(f)
adalet	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	5
aile bütünlüğü	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	3
çalışkanlık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
dostluk	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3
duyarlılık	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
dürüstlük	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	3
estetik	0	4	0	0	1	0	3	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	1	0	15
mahremiyet	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
merhamet	0	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	4	0	1	0	0	1	0	1	0	12
mütevazılık	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
özgürlük	0	0	2	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	8
sabır	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
sağlıklı yaşam	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
saygı	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0	6
sevgi	0	1	2	0	2	0	5	4	4	0	0	1	0	0	3	1	0	0	5	0	28
sorumluluk	0	3	2	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	3	1	1	0	0	0	13
tasarruf	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
temizlik	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2
vatanseverlik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
yardımseverlik	1	7	1	0	0	0	3	3	3	0	1	2	0	1	2	0	1	1	2	0	28
Toplam	1	21	9	0	3	0	14	13	12	3	2	9	0	2	18	3	5	3	14	1	133

Tablo 18
Hint Masallarındaki Toplam Değer Sıklık Sayısı ve Yüzdelik Oranları

Değerler	Sıklık (f)	Yüzde
adalet	9	% 5,26
aile bütünlüğü	3	% 1,75
çalışkanlık	2	%1,17
dostluk	14	%8,19
duyarlılık	2	%1,17
dürüstlük	7	%4,09
estetik	15	%8,77
mahremiyet	2	%1,17
merhamet	15	%8,77
mütevazılık	3	% 1,75
özgürlük	9	%5,26
sabır	1	%0,58
sağlıklı yaşam	0	%0
saygı	8	% 4,68
sevgi	29	% 16,96
sorumluluk	14	% 8,19
tasarruf	0	%0
temizlik	2	% 1,17
vatanseverlik	0	% 0
yardımseverlik	36	% 21,05
Toplam	171	%100

İncelenen 40 Hint masalında toplam değer sıklığı "171" olarak tespit edilmiştir. Bazı masallarda ilgili değerlerin yer almadığı (H5, H6, H24, H26, H33) görülmüştür. Değer sıklıklarına bakıldığında en fazla "yardımseverlik" (f: 36; % 21,05) değerinin yer aldığı görülmektedir. Bu değeri sırasıyla sevgi (f: 29; % 16,96), estetik (f: 15; % 8,77) = merhamet (f: 15; % 8,77), sorumluluk (f: 14; % 8,19) = dostluk (f: 14; % 8,19), özgürlük (f: 9; % 5,26) = adalet (f: 9; % 5,26), saygı (f: 8; % 4,68), dürüstlük (f: 7; % 4,09), aile bütünlüğü (f: 3; % 1,75) = mütevazılık (f: 3; % 1,75), çalışkanlık (f: 2; % 1,17) = duyarlılık (f: 2; % 1,17) = mahremiyet (f: 2; % 1,17) = temizlik (f: 2; % 1,17), sabır (f: 1; % 0,58) değerleri takip etmektedir.

İncelenen Hint masallarında en az geçen değerler: "aile bütünlüğü (f: 3; % 1,75) = mütevazılık (f: 3; % 1,75), çalışkanlık (f: 2; % 1,17) = duyarlılık (f: 2; % 1,17) = mahremiyet (f: 2; % 1,17) = temizlik (f: 2; % 1,17), sabır (f: 1; % 0,58)'dır. İncelenen masallarda "sağlıklı yaşam, tasarruf ve vatanseverlik" değerleriyle ilgili bulgulara rastlanmamıştır.

Hint masallarında Türk masallarındaki 3. sırada yer alan "sorumluluk" değerinin yerini "estetik ve merhamet" değerlerinin yer aldığı görülmüştür. Hint masallarındaki ilk dört

değerinin sıralamada küçük bir farklılık olsa da Türk masallarıyla aynı olması dikkat çekicidir. Türk masallarında olduğu gibi bazı değerlerin Hint masallarında da eşit sayıda yer aldığı tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgulara ilişkin ilgili değerlerin yer aldığı ifadeler, doğrudan alıntılarla gösterilmiştir.

Baykuş, Mongoz, Kedi, Fare (H1) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: "Bu düşünceyle fare yavaş yavaş kediye yaklaşıp ona şöyle der:

—Tuzağa düşmene üzüldüm. İstersen iplerini kemirip seni kurtarırım. Ne de olsa komşu komşuya yardım etmeli." (Kaya, s. 32)

yardımseverlik: "Böylece gece sona erer, gün doğunca avcı gelir. Kedi korku içinde yalvarırken fare son ipleri de keserek onu kurtarır." (Kaya, s. 32)

dostluk: "Kedi bunu duyunca dedi ki:

—Değerli farecik, rahat ol! Canımı kurtarırsan,bugünden sonra ben senin dostun olurum." (Kaya, s. 32)

özgürlük: "Kedi avcıya yakalanmamak için vınnn diye kaçar. Fare de böylece hepsinden birden kurtulmuş olmanın sevinciyle deliğine kaçar." (Kaya, s. 33)

Cahil Tapodatta (H2) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

çalışkanlık: "Çalışmadan bilgi elde etmeyi ummak, tavşana boynuz takmak, göğü boya ile boyamak ya da harfleri kullanmadan yazı yazmak gibidir. Madem ki çile çekmekle bilgi kazanılabiliyor, öyleyse bu dünyada kimsenin çalışmasına artık gerek yoktur. Bunu duyan Tapodatta başını önüne eğip düşünür. Gerçeği anlayarak çileye son verip evine döner." (Kaya, s. 35)

Sinirli Adam (H3) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

dürüstlük: "Bir gün bir evde bir adamdan söz edilirken, adam da dışardan anlatılanları dinlemektedir. Adamın hep iyi huyları söylendiği sırada içlerinden biri der ki:

"Dediğiniz doğru arkadaşlar, bu adamın birçok iyi huyu var. Ama o biraz sert ve sinirlidir." (Kaya, s. 39)

dürüstlük: "Öfke ateşiyle parlayan adam böyle ağzını bozarak kaba bir sesle bağırınca, orada bulunanlar gülerek şöyle söylerler:

—Şu anda sen kendi soruna kendin en açık biçimde yanıt vermiş bulunuyorsun. Başka bir yanıta gerek var mı?" (Kaya, s. 39)

Gözü Yükseklerde Çandala Kızı (H4) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

saygı: "Kral fiilin üzerinden inerek yerlere kadar eğilip çileciyi selamlamış." (Kaya, s. 42)

mütevazılık: "Kendisi gibi sade bir insan olan bu genci koca olarak seçip onunla evlenip mutlu olmuş." (Kaya, s. 43)

Zayıflayan Dilenciler (H5)masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

İlgili 20 değerden hiçbirine rastlanılmamıştır.

İnatçı Cimri (H6) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

İlgili 20 değerden hiçbirine rastlanılmamıştır.

Köyün Yolunu Soran Budala (H7) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: "O sırada sırtında binicisiyle bir fil o taraf yaklaşır. Ağaçta asılı olan budala bağırıp ağlayarak fil sürücüsüne yalvarır: Aziz efendim, ne olur beni buradan aşağı indirin. Fil sürücüsü, bunun üzerine filin kancasını elinden bırakıp, her iki eliyle birden adamın ayaklarını tutar. Çekerek onu aşağı indirmeye çalışır." (Kaya, s. 65)

Balıkçıl ile Yengeç (H8) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: "…uzaktan kayadaki balık kılçıklarını gören uyanık yengeç, hain balıkçılın ne yaptığını anlamış. Kayaya iyice yaklaştıklarında daha balıkçıl korunmaya bile fırsat bulamadan, kıskaçlarıyla kafasını kesmiş. Sonra da balıkların kurtarıcısı olarak göle dönüp gördüklerini anlatmış. (Kaya, s. 74)

Aslanla Tavşan (H9) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

saygı: "…aslan ona öfkeyle:

—Hey! Sen benim yemek vaktimi bilmiyor musun? Yoksa anlaşmayı mı bozacaksın? Çabuk hemen bana neden geç kaldığını anlat, der. Tavşan onun önünde saygıyla yerlere kadar eğilerek,

—Lütfen bana kızmayınız aziz efendim. Ben anlaşmayı bozmuş değilim." (Kaya, s. 76)

Kaplumbağa ile İki Kuğu (H10) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

dostluk: “Bir gölde, Kambugriva isminde bir kaplumbağa ile onun,Vikata ve Samkata adlı dostu iki kuğu kuğu yaşarmış.” (Kaya, s. 77)

merhamet: “…iki kuğu başka bir göle gitmek istediklerini söyleyince kaplumbağa onlara :

—Ne olur, gideceğiniz yere beni de götürün, demiş. Kuğular dostları olan kaplumbağa acıyarak şöyle söylemişler:

—Gideceğimiz göl çok uzakta. Sen de bizimle oraya gelmeyi istiyorsan, sana söylediklerimizi yapmalısın.” (Kaya, s. 77)

yardımseverlik: “…iki kuğu bir sopa bulmuşlar. Sopayı getirip kaplumbağaya:

—Bizim iki ucundan tutacağımız bu sopaya sen de dişlerinle sıkıca tutunacaksın. Havada yapacağımız yolculuk boyunca ağzını hiç açmayacaksın. Aman dikkatli ol, ne olursa olsun konuşmamalısın. Yoksa aşağı düşersin, diyerek tembihlemişler. (Kaya, s. 77)

Üç Balık (H11) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

dostluk: “Bir ırmağın ortasındaki gölcükte üç balık yaşar. Birinin adı Anagatavidhata (Geleceği Tasarlayan), ikincisininki (Bugünü Düşünen), üçüncüsününki ise Yadbhavishya’dır. Bu üç balık çok iyi dostturlar.” (Kaya, s. 79)

Aslan, Boğa ve İki Çakal (H12) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

dürüstlük: “Karataka, Damanaka’ya döner ve yaptığı işin çok kötü bir şey olduğunu, bu davranışıyla gerçek devlet ve siyaset ilmi hakkında hiçbir şey bilmediğini ortaya koyduğunu, sahte ve yeteneksiz danışmanlara sahip olan aciz kralların çok suç işleyeceklerini söyler.” (Kaya, s. 90-91)

Mavi Çakal (H13) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

adalet: “Sözde krallarının gerçek sesini duyan aslanla kaplan, onun aslında bir çakal olduğunu anlayıp, hemen oracıkta işini bitirivermişler.” (Kaya, s. 96)

Deve, Çakal, Kaplan ve Karga ve Aslan (H14) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

merhamet: “Deve başından geçenleri anlatınca, onu dinleyen yüce gönüllü aslan, acıyıp ormanda kaldığı sürece, bir dost olarak, ona kötülük etmeyeceğine söz vermiş.” (Kaya, s. 97)

Fil ile Serçe (H15) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

merhamet: “Zavallı serçeler, tabii ki koskoca file bir şey yapamamışlar. Anne serçe çok ağlamış. Sesini duyup gelen ağaçkakana olanları anlatmış. Filden öç almak için ondan yardım istemiş. Ona acıyan ağaçkakan da arkadaşı sivrisinekten yardım istemiş.” (Kaya, s. 102)

yardımseverlik: “Ona acıyan ağaçkakan da arkadaşı sivrisinekten yardım istemiş. Hep birlikte sivrisineğin arkadaşı kurbağaya gidip olanları da ona da anlamışlar. Kurbağa olayı dinledikten sonra düşünüp bir plan yapmış.” (Kaya, s. 102)

adalet: “Sivrisinek, ağaçkakan ve kurbağa kurdukları düzeni uygulayıp koca fili kuyuya düşürmüşler. Fil orada can vermiş. Böylece de serçenin öcü alınmış.” (Kaya, s.103)

Karga, Fare, Kaplumbağa ve Geyik (H16) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

sorumluluk: “Kral, emrindeki kumrulara, eğer birlikte hareket ederlerse tuzaktan kurtulacaklarını, yoksa öleceklerini söyler. Sonra kumrular, krallarıyla birlikte aynı anda uçuşa geçerler ve ağ ile birlikte havalanırlar.” (Kaya, s. 104)

dostluk: “Kaplumbağa onları bu şekilde görünce çok şaşırır. Bir karganın, gerçekte yiyeceği olan bir fareyi sırtında taşıması, gerçek arkadaşlığın olağanüstü özelliklerinden biridir. Sonra kaplumbağa, karga ve fare çok yakın dost olarak yaşamaya başlarlar.” (Kaya, s.105)

dostluk: “Günün birinde geyik, arkadaşlarının yanına gitmekte gecikir. Hepsi de onu merak edip, başına bir şey gelmesinden korkarlar.” (Kaya, s.106)

dostluk: “Tehlikeyi bu şekilde atlatan dört arkadaş, daha sonra buluşurlar ve dostluklarından ve ortak anılarından söz ederek mutlu yaşarlar.” (Kaya, s. 106)

dostluk: “Kumrular kralı, dostu olan bir fareyi anımsar ve yanına gidip yardım ister. Fare çok akıllı bir hayvandır, hemen durumu anlar ve ağı kralın bulunduğu taraftan kemirip koparmaya koyulur. Kral buna karşı çıkar ve önce diğerlerini kurtarmasını söyler.” (Kaya, s.105)

dostluk: “Fare hemen tuzağın iplerini kemirip keser, karga uçar, geyik ve fare ise kaçarlar. Avcı bu kez kaplumbağayı yakalar ve onu ayaklarından bağlayıp evin yolunu tutar.Onları gören üç arkadaş, kaplumbağayı kurtarmak için plan yaparlar. Birbirlerine bağlı ve zeki oldukları için planlarını başarıyla uygularlar.” (Kaya, s. 106)

yardımseverlik: “Karga gidip geyiği arar ve ormanın bir yerinde tuzağa yakalanmış olduğunu görür. Yanına uçar ve onu yatıştırmaya çalışır. Sonra gidip öbürlerine haber verir.” (Kaya, s. 106)

dürüstlük: “Geyik bu üç arkadaşla dost olmak ister, fakat kaplumbağa, kendilerinin küçük hayvanlar olduklarını ve büyük hayvanlarla arkadaşlık edemeyeceklerini, çünkü ondan bir iyilik gördüklerinde kendilerinin bu iyiliğe karşılık veremeyeceklerini söyler.” (Kaya, s. 106)

Kuşların Kral Seçimi (H17) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

adalet: “Bir gün kuşlar toplanırlar ve kralları Tanrıkuş Garuda’nın, Vishnu’nun emrinde olduğu için kendi sorunlarıyla yakından ilgilenemediğini ileri sürerek, başka bir kral seçmeye karar verirler.” (Kaya, s. 110)

Altın Veren Yılan (H18) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

adalet: “Brahman geri dönünce olanları öğrenir ve oğlunun acımasız davranışının cezasını çektiğini söyler.” (Kaya, s. 112)

Somaprabha ile Üç İsteklisi (H19) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: “O sırada güzel Somaprabha birden ortadan yok olmuş. Aramışlar, bulamamışlar. Kimse nereye gittiğini bilmiyormuş. Görülmeyeni gören delikanlı hemen bakıp kızı bir Rakshasa’nın ormana kaçırdığını saptamış. Sihirli araç yapan delikanlı hemen bir uçan araç yapıp hep birlikte ormana uçmalarını sağlamış. Dövüş sanatını bilense kötü kalpli Rakshasa’yı alt ederek kızı kurtarmış.” (Kaya, s. 122-123)

Prens ve Hayatını Kurtaran Arkadaş (H20) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

dostluk: “Bir gün prens bahçede gezinirken, güzellik ve zenginlikle kendisine denk, Brahmadatta adında bir tüccarın oğluna rastlar. Onu kendisine arkadaş olarak seçer ve bu ikisi yani küstah prens ve tüccarın oğlu hemen canciğer dost olurlar. Derken birbirlerini görmeden yaşayamaz hale gelirler; çünkü bir önceki yaşamlarındaki dostlukları bu yaşamlarında da çabucak arkadaş olmalarına yol açmıştır.” (Kaya, s. 137)

dostluk: “Eğer prens ölürse benim yaşamımın ne önemi kalır? Onun için bir şeyler yaparak arkadaşımın yaşamını kurtarmalıyım ve olan biteni ona söylemeliyim ki, bana da zarar gelmesin.” (Kaya, s. 138)

dostluk: “Sabah olunca prens ve arkadaşı ve beraberindeki düğün alayı ile yeniden yola koyulur. Giderken yerde bir kolye görür ve onu almak ister. Tüccarın oğlu; sakın o kolyeyi alma dostum, bu bir sihirdir yoksa şu askerler onu görmez miydi, der.” (Kaya, s. 138)

mahremiyet: “Bu düzenbaz kötü adam karımla yalnız olmak istediğim özel odama girdi. Onu tutuklayın ve sabahleyin idam edin…” (Kaya, s. 139)

sevgi: “…fakat tüccarın oğlu, prense olan sevgisinden dolayı uyanık kalır.” (Kaya, s. 137-138)

Aslan ve Telli Turna (H21) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: “Seni o kemikten kurtarabilirim ama beni yiyeceğinden korktuğum için ağzının içine girmeye cesaret edemem, demiş telli turna. Korkma dostum! Seni yemeyeceğim; lütfen kurtar hayatımı! demiş aslan. Yardım etmeyi kabul eden turna, aslana sol yanına yatmasını söylemiş. (…) Sonra başını aslanın ağzının içine sokup hayvanın boğazına sıkışmış kemiği ucuna gagasıyla vurunca, kemik takıldığı yerden kurtulmuş.” (Jacobs, s. 5)

Raca’nın Oğlu Prenses Labam’ı Nasıl Kazandı? (H22) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

aile bütünlüğü: “Prensesin nerede olduğunu bilmiyoruz, diye cevaplamış annesi ve babası. Öyleyse gidip onu aramalıyım, demiş prens. Hayır, olmaz! demişler. Bizi terk etme! Sen bizim tek oğlumuzsun. Bizimle kal! Zaten Prenses Labam’ı asla bulamayacaksın.” (Jacobs, s. 8)

saygı: “Raca ve kraliçe biricik oğullarından ayrılacakları için çok ağlasalar da prensin gitmesine izin vermişler.” (Jacobs, s. 8)

saygı: “Kaplan ve karısı saygıyla selam verip racanın oğluna güzel bir akşam yemeği sunmuşlar.” (Jacobs, s. 10)

sorumluluk: “Babası giymesi için güzel kıyafetler, sürmesi için iyi bir at vermiş. (…) Ayrıca raca bolca da para koymuş oğlunun cebine. Artık yola çıkmaya hazır olan prens, anne ve babasıyla vedalaşıp atlamış atının sırtına. Annesi içine şekerlemeler koyduğu mendilini oğlunu uzatıp çocuğum acıktığında bu şekerlemeleri ye, demiş.” (Jacobs, s. 9)

sorumluluk: “Racanın oğlu, yaşlı kadın kendisini evine kabul ettiği için çok sevinmiş. Kadın akşam yemeğini hazırlamaya başlayınca prens onu durdurup,

—Teyzeciğim, bu akşam yemeği ben hazırlayacağım, demiş." (Jacobs, s. 12)

sorumluluk: "Kral davulun sesini duymuş. Ama prens aşağıya indiğinde kızını vermeye yanaşmamış.

—Senden yapmanı istediğim üç şeyi yaptın ama benim için son bir şey daha yapmalısın, demiş prense.

—Elimden geleni yaparım, racanın oğlu." (Jacobs, s. 18)

duyarlılık: "İçinde ağaçların gölgesinde kalmış küçük bir göl bulunan bir ormana gelene kadar sürmüş atını. Önce kendisini, sonra da atını gölde yıkayıp bir ağacın altına oturmuş. Şimdi annemin verdiği şekerlemelerden yiyip biraz da su içeyim de yoluma devam edeyim, diye düşünmüş. Mendili açıp bir tane şekerleme almış eline. Şekerlemenin içinde bir karınca olduğunu görmüş. Bir şekerleme daha almış mendilden bunun içinde de bir karınca varmış. (…) Mendildeki bütün şekerlemeler bitmiş ama hepsinin içinde birer karınca varmış. Neyse , demiş kendi kendine. Şekerlemeleri ben yemeyeyim, karıncalar yesin." (Jacobs, s. 9)

yardımseverlik: Raca'nın oğlu karıncaların kralına teşekkür edip atına binmiş ve yoluna devam etmiş. (…) Burada bir kaplana rastlamış. Ayağına batan diken yüzünden canı çok yanan kaplan, acı içinde kükrüyormuş. (…) Tam on iki yıldır ayağımda bu dikenle geziyorum, demiş kaplan. Canım çok acıyor o yüzden böyle kükrüyorum. Pekâlâ demiş racanın oğlu. Dikeni ayağından çıkaracağım." (Jacobs, s. 9)

yardımseverlik: "Prens sonraki üç gün boyunca kaplan ve karısının yanında kalıp kaplanın ayağını tedavi etmeye devam etmiş." (Jacobs, s. 9)

yardımseverlik: "Sen benim teyzem sayılırsın, demiş prens. İzin ver, sadece bu gece senin yanında kalayım. Görüyorusun, çoktan akşam oldu. Eğer ormana gidersem vahşi yaratıklar beni yer. Pekâlâ demiş yaşlı kadın. Bu gece burada kalabilirsin…" (Jacobs, s. 12)

yardımseverlik: "Sabah olduğunda yaşlı kadın racanın oğlunun yanına gelmiş.

Artık sabah oldu, demiş. Şimdi gitmelisin. Çünkü kral senin için neler yaptığımı öğrenirse beni tutuklatıp zindana atar.

—Ama teyze, ben bugün çok hastayım, demiş prens. İzin ver bir gece daha kalayım.

Öyle olsun, demiş yaşlı kadın. Böylece prens kadının evinde kalmaya devam etmiş. (Jacobs, s. 14)

yardımseverlik: “Üzülme demiş Raca, karınca. Gidip uyu biraz; hardalları senin için biz ezeceğiz ve sen de yarın sabah yağı krala götüreceksin. Racanın oğlu yatmış uyumuş. Bu arada karıncalar bütün gece çalışıp hardalın yağını çıkarmışlar.” (Jacobs, s. 16)

yardımseverlik : “Racanın oğlu,

—Kral iki ifritle dövüşmemi ve onları öldürmemi istedi. Ben bunu nasıl yapabilirm ki? diye cevap vermiş.

—Üzülme, demiş erkek kaplan. Ben ve karım senin yerine o ifritlerle dövüşürüz.” (Jacobs, s. 14)

yardımseverlik: “Gece olunca döşeğine binip prensesi görmeye gitmiş. Yarın baban beni öldürecek, demiş ona. Korkma, demiş prenses. Sana söylediğimi yaparsan, ağacı kolayca kesebilirsin.” (Jacobs, s. 18)

estetik: “Pelerinler tamamen altından ve gümüşten yapılmaymış ve üzerleri incilerle ve elmaslarla kaplıymış. Kaplanları güzelleştirmek için bu pelerinleri onların üzerine örttükten sonra hep birlikte saraya gitmişler.” (Jacobs, s. 17)

estetik: “Prenses, en güzel elbiselerini giymiş, mücevherlerini takmış. Saçlarını toplamış aralarına sıra sıra elmaslar ve inciler koymuş. Bir ay gibi parıldamış ve güzelliği geceyi gündüze çevirmiş.” (Jacobs, s. 13)

estetik: “Racanın oğlu sessizce prensesi izlemiş, sonunda prensesi gördüğü için çok mutluymuş. Ne kadar da güzel! demiş.” (Jacobs, s. 13)

estetik: “Sabah olunca uyanan prenses şalı gördüğünde çok mutlu olmuş. Anne bak! Bu şalı bana Khuda vermiş olmalı, gerçekten çok güzel, demiş. Kızına gelen hediye annesini de çok sevindirmiş.

—Evet, çocuğum demiş. Bu olağanüstü şal mutlaka Khuda’nın hediyesi olmalı.” (Jacobs, s. 14)

mahremiyet:

“—Kimsin sen, demiş yaşlı kadın. Nerelerden geldin?

—Çok uzaklardaki bir ülkeden geldim, demiş prens. Lütfen bu gece evinde kalmama izin ver.

—Hayır, demiş yaşlı kadın. Burada kalamazsın. Kralımız başka diyarlardan gelen erkeklerin ülkesinde kalmasını yasakladı. Evimde kalmana izin veremem.” (Jacobs, s. 11)

merhamet: “Teyzeciğim, kendimi hâlâ iyi hissetmiyorum, demiş prens. Birkaç gün daha kalmama izin ver. Burada saklanacağım, söz veriyorum kimse beni görmeyecek. Bunları duyan yaşlı kadın hâline acıyıp prensin kalmasına izin vermiş.” (Jacobs, s. 14)

sevgi:

“—Sen de kimsin diye sormuş prense. Nereden çıktın? Neden benim odama girdin?

—Korkma prenses! demiş racanın oğlu. Hırsız değilim ben. Büyük bir racanın oğluyum. Avlanmaya gittiğim ormanda yaşayan Hiraman papağanı bana senin adını söyledi. Ben de annemi ve babamı bırakıp seni görmeye geldim.

—Pekâlâ demiş prenses. Mademki büyük bir racanın oğlusun, ben senin canını bağışlayacağım. Hatta anneme ve babama seninle evlenmek istediğimi söyleyeceğim.

Prensesin sözünü alan racanın oğlu, içi kıpır kıpır dönmüş yaşlı kadının evine.” (Jacobs, s. 15)

Punchkin (H23) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

merhamet: “Kızların en büyüğü,

—Balna, bırak zavallı kadın alsın odununu, ateşini; bize bir zararı yok ki!” demiş. (Jacobs, s. 26)

sevgi: “Yemeğin tadı her gün bozuk olsa da iyi kalpli raca bu yüzden kızlarını azarlamak istememiş.” (Jacobs, s. 26)

sevgi: “Büyücü, Balna’nın şimdiye kadar gördüğü her şeyden daha güzel olduğunu düşünmüş. Balna’yı öyle çok beğenmiş ki ondan kendisiyle evlenmesini ve evine gelmesini istemiş. Ama Balna, şöyle cevap vermiş:

—Korkarım ki kocam öldü ama minik oğlum hâlâ çok küçük. Burada kalacağım ve onu zeki bir adam olarak yetiştireceğim. Büyüdüğünde dünyayı gezecek ve babasına neler olduğunu öğrenmeye çalışacak. Tanrı göstermesin, ne oğlumu bırakırım ne de seninle evlenirim.” (Jacobs, s. 32)

aile bütünlüğü: “…Balna’nın oğlu on dört yaşına basmış. Bir gün, teyzeleri ona ailelerinin başına gelenleri anlatmış. Çocuk bunları duyar duymaz babasının, annesinin ve amcalarının peşine düşmek için büyük bir arzu duymuş. Eğer onları canlı bulabilirse hepsini tekrar evlerine getirmek istiyormuş. Yeğenlerinin ne kadar kararlı olduğunu öğrenen teyzeleri çok telaşlanmışlar ve onu bu fikrinden vazgeçirmeye çalışmışlar.

—Kocalarımız, kız kardeşimizi ve onun kocasını kaybettik. Sen bizim tek umudumuzsun. Eğer sen de gidersen biz ne yaparız? demişler. Ama delikanlı,

—Korkmayın, yakında döneceğim. Mümkünse babamı, annemi ve amcalarımı da yanımda getireceğim, demiş." (Jacobs, s. 33)

sorumluluk: "Balna, Punchkin'in söylediklerini oğluna anlatmış ve oğlunu papağanı bulma fikrinden vazgeçirmeye çalışmış. Ama prens,

—Anneciğim, ben bu papağanı ele geçirmediğim sürece ne sen, ne babam ne de amcalarım özgür olacak. Korkma, kısa süre içinde döneceğim." (Jacobs, s. 37)

sorumluluk:

" —Sevgili çocuğum, böyle tehlikeli bir yere gelmeye cüret eden sen de kimsin?

—Ben bir racanın oğluyum, babamı, amcalarımı ve kötü kalpli bir büyücünün efsunladığı annemi aramaya geldim, demiş genç prenses." (Jacobs, s. 34)

yardımseverlik: "Yuvada iki kartal yavrusu varmış. Yavru kuşların içinde bulunduğu tehlikeyi gören prens kılıcını çekmiş ve yılanı öldürmüş." (Jacobs,s. 37)

özgürlük: "Kartallar prensi tekrar gökyüzüne doğru uçururken aşağıdaki bütün cinler uyanmış. Korumakta oldukları hazinenin gittiğini görüp vahşi ve melankolik bir sesle hep bir ağızdan,

—Punchkin'in köleleri artık özgür! Punchkin'in köleleri artık özgür! diye haykırmışlar." (Jacobs, s. 38)

özgürlük: "Ardından Balna'yı kuleden kurtarmışlar. Bir zamanlar Punchkin'in büyüsü altındaki herkes kendi yoluna gitmiş. Balna, oğlu ve yedi prens ülkelerine geri dönmüş." (Jacobs, s. 39)

Kırık Çömlek (H24) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

İlgili 20 değerden hiçbirine rastlanılmamıştır.

Büyülü Keman (H25) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

estetik: "Keşişin yaptığı keman öyle olağanüstü bir sese sahipmiş ki, bir duyan bir daha dinlemek istiyormuş." (Jacobs, s. 45)

sevgi: "Bütün ev halkı tarlaya çalışmaya gittiğinde, Bonga kız da bambu kemandan çıkıp ev halkına yemek hazırlıyormuş. Kendi payına düşeni yedikten sonra, delikanlının yemeğini

yatağının altına koyup, toz gelmesin diye üzerini örtüyor sonra da kemanın içine geri dönüyormuş." (Jacobs, s. 45)

sevgi: "Yine kemanının içine girecekken, genç adam saklandığı yerden fırlayıp kızı yakalamış.

—Utan! Utan! Aynı kasttan bile değiliz seninle.

—Evlenmeyeceğiz madem, sarılma bana böyle, diye bağırmış Bonga kız.

— Bunun bir önemi yok demiş, genç adam. Bugünden itibaren sen ve ben artık biriz." (Jacobs, s. 46)

Aslan Postuna Bürünen Eşek (H26) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

İlgili 20 değerden hiçbirine rastlanılmamıştır.

Âşık Leyla (H27) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

estetik: "Kral Dantal'ın Mecnun adında bir oğlu varmış. İnci gibi dişleri, kiraz dudakları, masmavi gözleri, elma yanakları, kızıl saçları ve bembeyaz teni ile Mecnun çok yakışıklı bir çocukmuş." (Jacobs, s. 51)

estetik: Mecnun gözlerini açıp oturunca Leyla,

—Neden bayıldın? Benim Leyla olduğumu görmedin mi ? diye sormuş.

—Ah! demiş Mecnun. Senin Leyla olduğunu ve bana geri döndüğünü gördüm elbette. Ama gözlerin öyle büyüleyici ki, onlara bakar bakmaz ruhum bedenimden çekildi." (Jacobs, s. 60-61)

estetik: "Phalana ülkesinin racasının adı Munsuk'muş ve Leyla adında kahverengi gözlü ve siyah saçlı, güzeller güzeli bir kızı varmış." (Jacobs, s. 51)

sevgi: "Atın üzerindeki gencin yüzünü gören Leyla, Mecnun'a ilk bakışta âşık olmuş ve kendi kendine eminim bu adam Khuda'nın evleneceğimi söylediği Mecnun, demiş." (Jacobs, s. 52)

sevgi: "Leyla, anne ve babasının kör olduğunu görünce, Khuda'ya onların gözlerini iyileştirmesi için dua etmiş. Anne ve babası çok özledikleri kızlarını tekrar görünce içleri sevinçle dolmuş." (Jacobs, s. 55)

sevgi: "Leyla'yı o kadar çok seviyormuş ki, sanki onun için ne yapsa gözüne az geliyormuş." (Jacobs, s. 63)

sevgi: “Leyla,

—Ben Phalana ülkesinin kralının kızıyım ve Prens Mecnun’u bulmak istiyorum; söyle bana, nerede onun krallığı?

—Ama oraya varman mümkün değil, demiş fakir. Prens Mecnun’un krallığı çok ama çok uzaklarda ve oraya ulaşabilmek için birçok nehri aşmak gerekiyor. Leyla hiçbir zorluğun umurunda olmadığını, mutlaka gidip Prens Mecnun’u görmesi gerektiğini söylemiş.” (Jacobs, s. 53)

sevgi: “Kral Dantal oğlunun yeniden evlenmesini istiyormuş. Leyla’dan başka eş istemem, başkasıyla evlenmeyeceğim, diyormuş Mecnun.

—Leyla öldü. Asla sana geri dönmeyecek, demiş babası.

—Öyleyse ben asla evlenmeyeceğm,demiş Mecnun.” (Jacobs, s. 56)

merhamet:

“—Bu da kim? diye sormuş Mecnun.

—Bu, beni yakalamak için seni öldüren kötü kalpli raca. Sana böyle yapacağını söylemiştim, demiş Leyla.

—Onu kim öldürdü? diye sormuş Mecnun.

—Ben öldürdüm, diye cevaplamış Leyla. Ve seni hayata döndüren de benim.

—Madem nasıl yapacağını biliyorsun, o zaman bu zavallı adama da hayatını geri ver n’olur, demiş Mecnun.

—Olmaz, demişm Leyla. O kötü kalpli bir adam, sana yine zarar vermek ister.

Ama Mecnun kötü kalpli racayı yaşama döndürmesi için inatla öyle çok ısrar etmiş ki, sonunda Leyla,

—O zaman atına bin ve seyisle birlikte buradan gidebildiğin kadar uzağa git.” (Jacobs, s. 63)

sorumluluk: “Kral Dantal saraydaki bütün davulların çalınmasını, Mecnun ve Leyla’nın düğününün ziyafetlerle kutlanmasını, hizmetkârlara hediyeler, fakirlere yemek ve para dağıtılmasını emretmiş.” (Jacobs, s. 61)

sorumluluk: “…sonunda Leyla,

—O zaman atına bin ve seyisle birlikte buradan gidebildiğin kadar uzağa git, demiş.

— Ama sen ne olacaksın? Seni burada tek başına bırakamam! demiş Mecnun.

—Ben başımın çaresine bakarım, demiş Leyla. Ama bu sefil adam, seni tekrar görürse yine öldürmeye kalkar." (Jacobs, s. 63)

yardımseverlik: "Mecnun, Leyla'nın elbiselerine dokunduğunda, elbiseler yanmaya başlamış, Khuda Leyla ve Mecnun'a gençliklerini bahşetmiş. Böylece Leyla tekrar güzel bir genç kız, Mecnun da yakışıklı bir prens olmuş." (Jacobs, s. 55)

yardımseverlik: "Yılan,

—Aç ağzını kocaman, gidip bakacağım neymiş o demiş.Yılan, balığın midesinden aşağıya gitmiş ve döndüğünde,

—Midende bir Rakshasa var ama karnını yarmama izin verirsen onu içinden çıkarabilirim, demiş.

—Ama karnımı yararsan ölürüm, diye cevaplamış Rohu.

—Ah, hayır demiş, yılan. Ölemezsin sana bir ilaç vereceğim, böylece hemen iyileşeceksin." (Jacobs, s. 54)

yardımseverlik: "Leyla hiçbir zorluğun umurunda olmadığını, mutlaka gidip Prens Mecnun'u görmesi gerektiğini söylemiş. Pekâlâ demiş fakir. Bhagirathi Irmağı'na geldiğinde bir Rohu balığı göreceksin, Prens Mecnun'un ülkesine varmak istiyorsan o balığa binmelisin ki seni taşısın, yoksa oraya asla ulaşamayacaksın." (Jacobs, s. 53)

Kahin'in Oğlu (H28) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: Gangazara, "Çıkarsam mı şu kaplanı acaba kuyudan? Ama onu kurtarırsam ilk lokması ben olabilirim. Babam asla yanılmaz. Ben bir deniz kenarında öleceğim, bir kaplanın ağzında değil diye düşünüp kuyudaki hayvana yardım etmeye karar vermiş. (Jacobs, s. 70)

yardımseverlik: "Gangazara hayvanların kuyumcuyu serbest bırakmaması hakkında verdikleri öğüdü düşünmüş bir süre. Ona yardım etmenin ne sakıncası olabilir ki? Neden onu da serbest bırakmayayım? demiş içinden ve tekrar salmış matarasını kuyuya. Kuyumcu hemen matarayı yakalamış. Susuzluktan boğazı iyice kuruyan kâhin'in oğlu daha fazla düşünmeden çekmiş adamı yukarı." (Jacobs, s. 72)

yardımseverlik: “Sıçanların kralı emri verince tüm ordusu harekete geçmiş, yüzlerce sıçan dişleriyle Gangazara’nın hapishanesine giden uzun tüneli kazmaya başlamış. Ancak zindanın duvarları o kadar sağlammış ki daha fazla ilerleyememişler.Yardıma çağırdıkları Bandikut fareleri, güçlü dişleriyle duvarda bir sıçanın geçebileceği kadar büyük bir delik açmayı başarmışlar. Böylece Ganzgazara’ya ulaşabilmişler.” (Jacobs, s. 76)

adalet: “Prens hiç sorgulamadan sizi hemen hapse attı. Böyle budala bir kraldan nasıl olur da adalet bekleyebiliriz? Kral adil olmayı öğrenmediği sürece bu yıkım da sürecek. Bu sözleri duyan kral kuyumcunun sözlerine inandığı güne lanetler yağdırmış, kafasını taşlara vurup saçını başını yolmuş, bu kutsal adama karşı işlediği suç nedeniyle ağlayıp dövünmüş, ondan binlerce kez özür dilemiş ve o günden itibaren ülkeyi adil bir şekilde yöneteceğine yeminler etmiş.” (Jacobs, s. 79)

merhamet: “Neler olduğunu duyan kuyumcu canını kurtarmak için ülkeden kaçarken kralın askerleri tarafından yakalanmış. Ama yüce gönüllü Gangazara onu affetmiş.” (Jacobs, s. 79)

sevgi: “İki kardeş yolda karşılaştıklarında,aradan yıllar geçmesine rağmen birbirlerini tanıyıp sevinç içinde birbirlerinin kollarına koşmuşlar.” (Jacobs, s. 80)

sevgi: “Tek kızını kaybeden kral, yılan ısırığını tedavi edebilecek şifacıları bulmaları için adamlarını göndermiş. Prensesi hayata döndürebilecek olan kişiye krallığının yarısını vereceğini söylemiş.” (Jacobs, s. 79)

sevgi: “Bu iyiliğinin karşısında sana yemin ederim ki her felakette senin yanında olacağım.” (Jacobs, s. 70)

sevgi: “Gangazara vahşi hayvanların kendisine gösterdiği sadakatten memnun, güneye doğru yol almaya devam etmiş.” (Jacobs, s. 74)

sorumluluk: “Gangazara kardeşinin kollarında son nefesini vermiş. Ağabeyi Ganeşa’ya yürekten bağlı bir adammış. Ağabeyi, Gangazara’ının cesedini en yakın Genaşa tapınağına taşımış ve ilahına seslenmiş. Ganeşa gelip, ona ne istediğini sormuş:

— Zavallı kardeşim ölüp gitti, bu da onun bedeni. Ben ibadetimi bitirene kadar lütfen ona sahip çık. Eğer ben onu başka yerde bırakırsam, ben meşgulken şeytan onu alıp kaçar.” (Jacobs, s. 80)

dostluk: “Böylece üç candan dostunu düşünmüş Gangazara. Kaplanların kralı, yılanların kralı ve sıçanların kralı o anda ordularıyla birlikte zindanın yakınlarındaki bir bahçede toplanmışlar…” (Jacobs, s. 75)

temizlik: “Temizliğe çok önem veren Gangazara, yıkanmak için hemen ırmağa gitmiş.” (Jacobs, s. 74)

mütevazılık: “Tacı hayatını kurataran adamın ayaklarının dibine koyup, tüm gururunu da bir kenara bırakarak, koruyucusunun okşamalarını evcil bir hayvan gibi alçakgönüllükle karşılamış…” (Jacobs, s. 73)

Sihirli Yüzük (H29) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

merhamet: “Tüccarın bir oğluna yüz rupi vermiş ve ona başka bir ülkeye gidip ticarette şansını denemesini söylemiş. Oğlan parayı alıp evden ayrılmış. Çok uzaklaşamadan bir köpek yüzünden kavga eden çobanlarla karşılaşmış. İçlerinden bazıları köpeği öldürmek istiyormuş.

—Ne olur, öldürmeyin köpeği, diye yalvarmış genç ve yufka yürekli adam. (Jacobs, s. 85)

sevgi: “Böylece genç adam gidip ahırda yaşamaya başlamış. Yatağı sığırlar için serpilen saman, arkadaşları da bütün parasını harcayıp da satın aldığı köpek, kedi ve yılanmış. Bu yaratıklar genç adama çok düşkünmüş. Gün boyunca onu takip eder, gece olunca da yanı başında uyurlarmış.” (Jacobs, s. 86)

sevgi: “Saç tellerinin sahibine delicesine âşık olmuş prens, genç kadın bulunana kadar yemek yemeyi, su içmeyi, uyumayı hatta kımıldamayı reddetmiş.” (Jacobs, s. 88)

sevgi: “Aşkından eriyip biten prens neredeyse ölmek üzereymiş.” (Jacobs, s. 89)

sevgi: “Güzel prensese aşkını ilan edip karısı olması için ona yalvarmış.” (Jacobs, s. 89)

yardımseverlik: “Bir gün sohbet eden yılan,

— Ben Raca Indrasha’nın oğluyum. Bir gün hava almak için topraktan çıktığımda birkaç adam beni yakaladı ve sen tam zamanında gelip beni kurtarmasaydın beni katledeceklerdi.” (Jacobs, s. 86)

yardımseverlik: “Saç tellerinin sahibine delicesine âşık olmuş prens, genç kadın bulunana kadar yemek yemeyi, su içmeyi, uyumayı hatta kımıldamayı reddetmiş. Bu duruma çok üzülen kral ne yapacağını şaşırmış. (…) Sonunda bir cadı olan teyzesine danışmaya karar vermiş. Yaşlı cadı yeğenine yardım etmeyi kabul etmiş. Krala endişelenmemesini, ne olursa olsun bu genç kadını bulup prensle evlendireceğini söylemiş…” (Jacobs, s. 88)

yardımseverlik: “Cadı öksürmeye başlayınca yüzük midesinden fırlayıp yere düşmüş. Sihirli yüzüğü yerden kapan fareler soluğu krallarının yanında almışlar. Farelerin kralı da tılsımı kediye teslim edip oğlunu kurtarmış.” (Jacobs, s. 90)

saygı: “Burada beklemeliyiz, diye cevaplamış kedi. Efendimiz böyle emretti.” (Jacobs, s. 87)

duyarlılık: “Evin ve içindekilerin kaybolduğunu görünce korkup saklanan kedi ve köpek hemen efendilerinin yanına koşmuşlar. Ah, efendim! demişler. Kendine mukayyet ol. Biliyoruz acın büyük ama mutlaka var bir çaresi. Bize bir ay mühlet ver, karını ve evini geri getirmenin bir yolunu bulalım.” (Jacobs, s. 89)

özgürlük: “Genç adam yüzüğe dileğini söyleyince güzel karısı ve evi geri gelmiş.” (Jacobs, s. 92)

dostluk: “Genç adam, üç arkadaşın eşliğinde yılanın söylediği kuyuya varıp, içine atlamaya hazırlanmış. Ama efendim! diye haykırmış gencin ne yapmak üzere olduğunu gören kedi ve köpek. Biz sensiz ne yaparız? Nereye gideriz?” (Jacobs, s. 86)

Krallar İçin Bir Ders (H30) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

adalet: “Babasının ölümünün ardından tahta çıkmış ve krallığı yönetirken her zaman adil ve dürüst olmuş.Verdiği kararlarda ayrımcılığın, nefretin, cehaletin ve korkunun asla yeri olmamış. Kral Brahmadatta ülkesini adil bir şekilde yönetince, devlet adamları da yasaları adil bir şekilde uygulamışlar.” (Jacobs, s. 115)

adalet: “O zamanlar adı Malika olan Kosala kralı da Brahmadatta gibi ülkesini adaletle yönetiyormuş.” (Jacobs, s. 116)

mütevazılık: “Gidip bir hatam olup olmadığını öğrenmeli; bir kusurum varsa onu telafi edip sadece erdemli bir hayat yaşamalıyım, diye düşünmüş.” (Jacobs, s. 115)

Kibrin Sonu Zarardır (H31) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

özgürlük: “Şarkısı biten tüccar da bir top kumaştan altı arşın uzunluğunda parçalar koparark hırsızların ellerini ve ayaklarını sıkıca bağlamış. Zalim hırsızlar birer pirinç çuvalı gibi yığılıp kalmışlar. Tüccarlar kıyafetlerini giyip, mallarını geri almışlar.” (Jacobs, s. 121)

yardımseverlik: “Her üç tüccar bir hırsızı tutup yakalarsa, bir adam da onların ellerini ayaklarını bağlayabilir, böylece hem mallarını hem de canlarını kurtarabilirlermiş.” (Jacobs, s. 120)

Raca Rasulu (H32) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

merhamet: “Yufka yürekli, güçlü Raca Rasulu, aklında kralla oynayacağı oyun, atını sürerken, yanan bir ormana denk gelmiş.” (Jacobs, s. 128)

merhamet: “İçlerinden yalnızca en genç olanları, atı Bhaurnr’un üzerinde kendi felaketine giden cesur genç prensi görünce içi merhametle dolmuş ve ona şöyle seslenmiş…” (Jacobs ,s. 129)

merhamet: “İyi kalpli raca, kediye onu böyle rahatsız eden şeyin ne olduğunu sorunca kedi,

—Yavrularım şu fırının içindeki pişmemiş çömleğin içinde kaldı. Az önce fırını yaktılar, yavrularım cayır cayır yanacak!

Anne kedinin söyledikleri Raca Rasulu’nun içine dert olmuş. Çömlekçiye gidip fırının içindeki pişmemiş çömleği olduğu gibi satın almak istemiş.” (Jacobs, s. 132)

merhamet: “Genç prens keder ve öfkeyle atına atlayıp oradan ayrılmış ama sarayın pencerelerinin altından geçerken annesinin ağladığını duymuş. Kadının sesi kalbini yumuşatmış.” (Jacobs, s. 125)

sevgi: “Rasulu böyle cesurca cevap verince, genç kız atın üzerindeki prensin yüzüne dikmiş gözlerini. Genç racanın ne kadar yakışıklı ve güçlü olduğunu görünce ona âşık olmuş.” (Jacobs, s. 129)

yardımseverlik: “Sonunda sıkı bir pazarlığın ardından fırının içindeki tüm çömlekleri racaya satmaya razı olmuş. Hepsinin içine tek tek bakan Rasulu, yavruları bulup annelerine geri vermiş.” (Jacobs, s. 132)

yardımseverlik: “Prens alevlerin içine dikkatle baktığında ,bu yardım çağrısının minicik bir çekirgeden geldiğini görmüş. Rasulu çekirgeyi alevlerin içinden kapmış ve özgürlüğüne kavuşturmuş.” (Jacobs, s. 128)

özgürlük: “Mahkumlar genç prensi görünce başlamışlar yakarmaya,

Sen soylu bir şahinsin, kralım!

Diğerleri sadece ürkek bir tavuk.

Kır zincirlerimizi, edelim sana dua,

Ömrünün geri kalanını neşe içinde yaşa!

Mahkumların sözlerine kulak veren Raca Rasulu, Kral Sarkap ‘tan onları özgür bırakmasını istemiş.” (Jacobs, s. 136)

temizlik: “Suya girip hem kendini hem de eşyalarını bir güzel yıkamış.” (Jacobs, s. 124)

Aslan Postuna Bürünen Eşek (H33) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

İlgili 20 değerden hiçbirine rastlanılmamıştır.

Çiftçi ve Tefeci (H34) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: “İyi kalpli çiftçi son ekmeğini de bu zavallı adama verdikten sonra dinlenmek için yanına oturmuş.” (Jacobs, s. 139)

merhamet: “Çiftçi neden yollara düşüp de kendisini aradığını anlatınca, Ram ona acıyıp bir deniz kabuğu varmış.” (Jacobs, s. 140)

Alnında Ay Çenesinde Yıldız Olan Çocuk (H35) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

sorumluluk: “Sonra hizmekârlarına şafak söktüğünde köpeği vurmalarını söylemiş. Köpek bunu duymuş ve içinden,

—Şimdi ne yapacağım? Kral beni öldürmek istiyor. Beni öldürmesinden korkmuyorum ama beni öldürürse çocuğa ne olacak? O zaman da ölür. Onu kurtarmanın bir yolunu bulmalıyım, diye düşünmüş.” (Jacobs, s. 147)

sorumluluk: “Kral hizmetkârlarına verdiği emri duyan Suri,

—Bir yolunu bulup bu çocuğu mutlaka kurtarmalıyım, demiş.” (Jacobs, s. 148)

sorumluluk: “Böylece gece olduğunda köpek, kralın ineği Suri’nin yanına gitmiş ve ona,

—Suri, sana bir şey vermek istiyorum. Çünkü kral yarın sabah beni vurmalarını emretti. Sana ne verirsem vereyim ona iyi bakacak mısın? diye sormuş. Göster bakalım neymiş, demiş Suri. Elimden geldiği kadar iyi bakacağım ona. Sonra ikisi birden ormana gitmişler. Köpek çocuğu midesinden çıkarmış. (…) Hiç merak etme, ona gözüm gibi bakacağım…” (Jacobs, s. 147)

saygı: “Prens her zaman atının sözünü dinlermiş. Böylece karısına gidip,

—Kendi ülkeme gidip annemi ve babamı görmeyi çok istiyorum, demiş.

—Pekâlâ demiş karısı. Anneme ve babama söyleyip onlardan izin isteyeyim.” (Jacobs, s. 158)

saygı: “Ertesi gün prenses krala gidip

— Babacığım ben evlenmek istiyorum ama izninle kendi kocamı kendim seçeceğim. demiş. Kral kızının isteğini kabul etmiş ve civardaki tüm krallara ve racalara davetiyeler göndermiş.” (Jacobs, s. 152)

aile bütünlüğü: “Bunca sene sonra seni bulmuşken nasıl bırakırım! diye ısrar etmiş kral.” (Jacobs, s. 162)

sevgi: “Shankar çocuğu sevip okşamış ve güzelliğini gördükçe içi sevinçle dolmuş.” (Jacobs, s. 146)

sevgi: “Kollarını prensin boynuna dolayıp oğlunu defalarca öpmüş ve sevinçten ağlamaya başlamış. Senin yerin benim yanım, bundan sonra hep benim sarayımda yaşa! demiş kral.” (Jacobs, s. 161)

sevgi: “Bir yıl sonra, çocuk beş yaşına geldiğinde, ne durumda olduğunu görmek isteyen Katar onu tekrar karnından çıkarmış. Çocuğu sevmiş, okşamış.” (Jacobs, s. 149)

estetik: “Prensin alnındaki ay ve çenesindeki yıldızdan gözünü alamıyor, genç adamın hangi ülkenin prensi olduğunu merak ediyormuş.” (Jacobs, s. 160)

estetik: “Evlendiğide bir oğlum olacak öyle güzel bir oğlan olacak ki dünyada bir benzeri daha bulunmayacak.” (Jacobs, s. 143)

estetik: “Kralın köpeğinin içinde bir çocuk var. Şimdiye kadar gördüğüm en güzel çocuk.” (Jacobs, s. 146)

estetik: “Herkes bu prensin kim olduğunu merak ediyor, onun şimdiye kadar gördükleri en yakışıklı adam olduğunu düşünüyormuş.” (Jacobs, s. 156)

estetik: “Sonra prens, hizmetkarlarına en güzel tahtıveranı alıp bahçıvanın kızını ziyafete getirmelerini emretmiş. Kadını yıkayacak, güzel elbiseler giydirecek ve harika mücevherlerle süsleyecekler, sonra da tahtıveranla taşıyıp getireceklermiş.” (Jacobs, s. 160)

estetik: “Alnında bir ay, çenesinde bir yıldız olan bu yakışıklı prens de kim? Hayatımda hiç onun kadar yakışıklı birini görmedim. Acaba hangi ülkeden geliyor? diye düşünmüş.” (Jacobs, s. 160)

yardımseverlik: “Ormanda ayrılıp şehrin yolunu tutmuş.Karşılaştığı bir tahıl tüccarı ona kim olduğunu sormuş:

—Ben fakir adamım, diye cevaplamış çocuk. Buralara iş aramaya geldim.

—Pekâlâ, öyleyse gel benim hizmetkârım ol demiş tüccar.” (Jacobs, s. 151)

yardımseverlik: “Kral kızına ve genç prense birçok at, fil, her türden hediyeler ve onları korumaları için bir tabur asker vermiş.” (Jacobs, s. 159)

özgürlük: “Krallar, racalar ve prensler gördükleri karşısında hayrete düşmüşler. Bu da ne demek oluyor! Prenses içimizden biriyle evlenmek istemiyor da şu sefil adamı seçiyor? demişler. Prensesin babası ayağa kalkmış ve hepsine birden,

—Kızıma kiminle isterse evlenebileceğine dair söz verdim. O da iki kez aynı adamı seçti. Onunla evlenecek, demiş.” (Jacobs, s. 153)

Prens ve Fakir (H36) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

sorumluluk: “Sonrasında kralın oğlu “Ben şimdi gidip şu şehri gezeceğim. Anka kuşlarımı, kaplanlarımı, tazılarımı ve atlarımı burada bırakacağım. Sen burada kalıp hayvanlarıma ve eşyalarıma göz kulak olacaksın, demiş.” (Jacobs, s. 166)

özgürlük: “Odaların birinde bir sürü insan kilit altındaymış. Fakirin evinin yanında iki at bağlıymış, yanlarında da zincire vurulmuş iki tazı varmış. Başka kapıların ardından iki ZümrüdüAnka kuşu ve iki de kaplan çıkmış. Bütün esirleri serbest bırakmış kralın oğlu.” (Jacobs, s. 165)

sevgi: “Ey prens, buraya gelip de damadım olduğun için sana teşekkür ederim. Beni çok mutlu ettin, krallığımı sana bırakacağım.” (Jacobs, s. 168)

Balık Neden Güldü (H37) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: “Merhum babalarının ruhuna gelip geçenlere ekmek ve çörek dağıtıyorlarmış. İki yolcuyu yanlarına çağırıp onlara da bol bol vermişler.” (Jacobs, s. 171)

merhamet: “Her şeyi ayarladıktan sonra oğlunun saraydan uzaklaşmasını istermiş. Kralın oğluna bir zarar vermesinden korkuyormuş. Bu yüzden bir gün oğlunu çağırıp kralın öfkesi dinene kadar buralardan uzaklara gitmesini öğütlemiş ona.” (Jacobs, s. 170)

sorumluluk: “Demek balığın kahkahası bu anlama geliyor! diye haykırmış vezirin oğlu. Öyleyse geri dönüp babamı o rezil ve adaletsiz ölümden ve kralı da tehlikeden kurtarmak için hâlâ zamanım var.” (Jacobs, s. 175)

çalışkanlık: “Beş ay boyunca balığın neden güldüğünü anlamak için durmaksızın çalışmış.” (Jacobs, s. 170)

saygı: “Çiftçi ve ailesi, genç adamın bir vezirin oğlu olduğunu bilmiyorlarmış ama yine de bir soyluyu ağırlar gibi misafir etmişler onu, zengin sofralar kurmuşlar önünde.” (Jacobs,s. 175)

Keçe Saçlı İfrit (H38) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: “Hayatı boyunca sadakalar verip iyilikler yapmış…” (Jacobs, s. 180)

adalet: “Ormanın girişine ulaştığında, ifritle yaşadığı macerayı civardaki halka anlatmış ve beş silahını kuşanıp Benares’e dönmüş. Kralın ölümünden sonra da tahta geçip ülkesini adilce yönetmiş.” (Jacobs, s. 180)

adalet: “Başkalarının kanından beslenen zalim bir varlık olarak doğduğuna göre önceki hayatlarında çok günah işlemiş olmalısın. Kötülük yaptığın sürece bir karanlıktan ötekine olacak yolculuğun.” (Jacobs, s. 180)

Fildişi Şehir ve Peri Prenses (H39) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

dürüstlük: “Prens, vezirin oğlunun kendisinden istediklerini yapacağına söz vermiş ve sözünde de durmuş.” (Jacobs, s. 195)

dürüstlük: “Prenses ağlayıp özür dilemiş ve bundan sonra vezirin oğluna gerçekten dostluk edeceğine söz vermiş.” (Jacobs, s. 193)

merhamet: “Sonunda kendi ülkelerine ulaşmışlar. Kral, oğlunun güzel karısını ve ona eşlik eden muhteşem kafileyi görünce prensi affetmiş.” (Jacobs, s. 198)

yardımseverlik: “Vezirin oğlu onlara yardım etmeyi kabul etmiş ve kralın onları affetmesini sağlamış.” (Jacobs, s. 198)

yardımseverlik: “Şimdi sakin ve sabırlı ol. Çünkü prensesi bulacağız ve ben de onunla evlenmene yardım edeceğim.” (Jacobs, s. 187)

dostluk: “…prens, Gülizar’a korkması için bir neden olmadığını, hiç değilse geceleri, kendisi için evini yurdunu terk edip hayatını tehlikeye atan dostunun yanına dönmesi gerektiğini söylemiş. Ayrıca vezirin oğlunun iki sevgili kavuşabilsin diye neler yaptığını anlatmış.” (Jacobs, s. 193)

sevgi: “Nihayet! demiş Gülizar. Sonunda sevdiğim adam yine karşımda!” (Jacobs, s. 193)

sevgi: “Peri kızın güzelliği karşısında nefesi kesilen prens olduğu yere yığılıp kalmış.” (Jacobs, s. 186)

sevgi: “Ne yaptığının farkında mısın? demiş prens. Önümde neler olduğunu bilmiyorum. Neden evini ve ülkeni benim yanımda olmak için terk ediyorsun?

—Çünkü seni kardeşim kadar seviyorum. Senin olmadığın yerde zaten mutlu olamam, demiş vezirin oğlu.” (Jacobs, s. 185)

sevgi: “Eyvahlar olsun! Eyvahlar olsun! diye haykırmış. Prensi yattığı yerden kaldırıp yüzünü gözünü yıkamış. Eyvahlar olsun! Kardeşim ne oldu sana? Ah! Sakın ölüp beni böyle bir başıma bırakma. Konuş benimle! Sana bir şey olursa ben dayanamam! diye ağlamış.” (Jacobs, s. 186)

sevgi: “Ya hırsızlar seni öldürürse, ya hastalanırsan ya uzaklara gitmek zorunda kalırsan ben sensiz ne yaparım o zaman! demiş.” (Jacobs, s. 193)

özgürlük: “Prens kadının şartını çaresiz kabul edince hizmetçi de onları gizli ama çok dar bir kapıdan geçirerek özgür bırakmış.” (Jacobs, s. 189)

sabır: “Şimdi sakin ve sabırlı ol.” (Jacobs, s. 187)

estetik: “Avuçlarının içindeki suya bakınca şaşkınlıktan ağzı açık kalmış, çünkü suda çok güzel bir perinin yansıması vardır.” (Jacobs, s. 186)

Güvercin ve Karga (H40) masalında ilgili değerlerin geçtiği ifadeler

dürüstlük: “Saçma sapan konuşma! Kargalar asla hazımsızlık çekmez, demiş güvercin. Yediğin şey bir lamba fitili olsa bile en fazla üç gün dayanır senin güçlü midende. Şimdi numara yapmayı bırak da gidelim. İki üç balık gördün diye aklın hinliğe çalışmasın.” (Jacobs, s. 202)

Hint Masallarında Tespit Edilen Diğer Değerler

Baykuş, Mongoz Kedi, Fare (H1) masalı: “Her yanım düşmanla çevrili. Ne yapsam, nereye gitsem? Hah, buldum! Kedinin şimdi başı belada. İplerini kemirirsem, tuzaktan kurtulmak için bana dokunmaz.” (aklını kullanma, s. 32)

“Hayır ben sana güvenmem. Kimi zaman olaylar düşmanla birlik olmayı, ona dostluk göstermeyi gerektirebilir. Ama gerçekte, bu tür dostluklar kısa sürer. Koşullar değişince dostluk biter.” (temkinli olma, s. 32)

Zayıflayan Dilenciler (H5) masalı: “…akıllı insan kendini kanaatkârlığa alıştırmalıdır. Ele geçeni beğenip mutlu olmamak, hem bu dünyada hem de öteki dünyada dinmeyen acıların kaynağıdır.” (kanaatkârlık, s. 51)

İnatçı Cimri (H6) masalı: “Sonra akrabaları kötü yürekli arkadaşıyla birlikte, onu dışarı taşıyıp, odun yığınının üstüne koymuşlar. Adam yakılırken bile sesini çıkarmamış. Böylece inadı yüzünden ölmüş ama tatlısını da kendi gibi bir cimriye kaptırmamış.” (cimri olmamak, s. 60)

Köyün Yolunu Soran Budala (H7) masalı: “Budalanın aklına uyan fil sürücüsü bağırarak tatlı tatlı türküler söylemeye başlar. Budala da türküleri verdiği keyifle zevlenerek, el çırpmak için tuttuğu dalı bırakıverir. İkisi birlikte nehre düşüp boğulurlar.” (aklını kullanma, s. 66)

Balıkçı ve Yengeç (H8) masalı: “Balıkçıl, yengecin etinin çekiciliğine kapılmış. Onu da gagasına alıp ölüm kayasına doğru uçurmaya başlamış. Ama uzaktan kayadaki balık kılçıklarını gören uyanık yengeç, hain balıkçılın ne yaptığını anlamış.” (aklını kullanma, s. 74)

“Balıklar da kendilerini ölümden kurtaran bu kahraman yengece teşekkür edip, şükranlarını sunmuşlar.” (minnettarlık, s. 74)

Aslanla Tavşan (H9) masalı: “Aslan öfkeyle kuyuya eğilince suda kendi yansımasını görür. Kükreyince de kuyudan kükremesinin daha da şiddetli yankısını işitir. Artık, tıpkı kendininkine benzer gözlerle bakan bu vahşi aslanı öldürmek için kuyuya atlar ve aptallığı yüzünden suda boğulur.” (aklını kullanma, s. 76)

Kaplumbağa ile İki Kuğu (H10) masalı: “Aşağıdaki insanların uğultu halinde yukarı yükselen seslerini duyan kaplumbağa, dostlarının uyarısını unutarak,

—Şu insanların sesleri de ne kadar hafif, ne söylediklerini işitemiyorsun, demek için ağzını açınca çubuktan kurtulan bedeni insanların arasına düşmüş ve yere çakılıp ölmüş.” (tedbiri elden bırakmamak, s. 78)

Üç Balık (H11) masalı: “Sonra balıkçılar gelip göle ağ atarlar. Kurnaz Pratyutpannamati olan biten kavrayıp, o anki durumuna uygun olanı yapar. Ağın içinde kımıldamadan durup kendini ölmüş gibi gösterir. Balıkçılar onu ölü sanıp suya geri atarlar. O da hemen akıntıya dalıp oradan hızla uzaklaşır.” (aklını kullanma, s. 80)

Karga, Fare, Kaplumbağa ve Geyik (H16) masalı: “Fare çok akıllı bir hayvandır, hemen durumu anlar ve ağı kralın bulunduğu taraftan kemirmeye başlar.” (aklını kullanma, s. 105)

Altın Veren Yılan (H18) masalı: “Günün birinde Brahman kente gider ve oğluna, kendisi yokken yılana düzenli olarak sütünü götürmesini tembih eder. Oğlan babasının söylediğini

yapar. Sonra süt kabında parıldayan altını görünce yılanın yuvasında daha pek çok altın bulunduğunu düşünüp, yılanı öldürmeye ve altınların tamamını ele geçirmeye karar verir." (tamahkâr olmama, s. 111)

Prens ve Hayatını Kurtaran Arkadaş (H20) masalı: "Böylece Prens bu tehlikeden de kurtulmuş olur. Arkadaşının ileri görüşlülüğüne güven duymaya başlar. (ilerigörüşlülük, s. 139)

Aslan ve Telli Turna (H21) masalı: "Yardım etmeyi kabul eden turna, aslana sol yanına yatmasını söylemiş. Ama içinden buna güven olmaz, diye düşünüp aslan ağzını kapatmasın diye hayvanın iki çene kemiği arasına bir parça sopa sıkıştırmış." (temkinli olma, s. 5)

Punchkin (H23) masalı : "Kardeşlerim, bakın o kız yine geliyor. Sarnıcın kenarında oturalım da içinde olduğunu görmesin. Eğer ona pastamızda verecek olursak gidip hemen annesine anlatır, sonra yine yiyeceğimizden oluruz, demiş." (temkinli olma, s. 29)

Kırık Çömlek (H24) masalı: "Gelecek için olmayacak planlar yapanlar, bembeyaz hayretten olurmuş." (akılcı düşünme, s. 42)

Zalim Turna Oyuna Gelir (H26) masalı: "Yengeç içinden, bu turna bir kez gagasının arasına aldı mı avını hayatta bırakmaz! O büyük göle götürse beni keşke! Ama güvenemem ona. Eğer bir numara yapmaya kalkarsa da keser boğazını, öldürürüm onu diye düşünmüş." (tedbiri elden bırakmamak, s. 49)

Âşık Leyla (H27) masalı: " Kral Dantal, neler olduğunu duyduğunda hem dehşete kapılmış hem de çok öfkelenmiş. Leyla gibi bir karın olduğu için çok şanslısın demiş Mecnun'a. Neden karını dinlemedin? O olmasaydı, şimdi ölmüştün." (minnettarlık, s. 63)

"Bizi tekrar gençleştirmesi için Khuda'ya dua et! Sonra seninle evleneceğiz, demiş Leyla. Böylece Mecnun Khuda'ya dua etmiş." (inanç/teslimiyet, s. 55)

Kahin'in Oğlu (H28) masalı: "Gangazara babasının kehanetini hatırlamış yine, nasıl olsa deniz kenarında öleceğim diye düşünüp çekmiş yılanı yukarı." (kadercilik, s. 71)

"Ülkene geri dönerken mutlaka yanıma uğra, bu iyiliğinin karşılığını ödemek isterim sana." (minnettarlık, s. 73)

"Hepimiz kaderin çocuklarıyız. Onun emirlerine uymamız lazım." (kadercilik, s. 75)

"Gangazara vahşi hayvanların kendisine gösterdiği sadakatten memnun, güneye doğru yol almaya devam etmiş." (sadakat, s. 74)

Raca Rasulu (H32) masalı: “Vaat edilen evladın doğacı gün yaklaşırken, kapısına dilenmeye gelen üç keşişe çocuğunun kaderinin nasıl olacağını sormuş.” (kadercilik, s. 123)

Aslan Postuna Bürünen Eşek (H33) masalı: “Gelip de eşeğinin düştüğü durumu gören seyyar satıcı şunları söylemiş:

Faydalanıyordu eşeğim aslan postundan,

Doyuruyordu karnını yeşil tarlalardan,

Duramadığı için anırmadan,

Kurtulamadı bu vahim sondan! ” (aklını kullanma, s. 138)

Alnında Ay, Çenesinde Yıldız Olan Çocuk (H35) masalı: “Sonra Tanrı’ya dua etmiş ve kendisine böyle bir eş verdiği için şükretmiş.” (minnettarlık, s. 157)

“Kral kendisine böyle güzel bir evlat verdiği ve onu kötü kalpli dört karısından kurtardığı için Tanrı’ya şükretmiş.” (minnettarlık, s. 162)

“Sonra Tanrı’ya dua etmiş ve kendisine böyle bir eş verdiği için şükretmiş.” (minnettarlık, s. 157)

Prens ve Fakir (H36) masalı: “Kralın oğlu,

—Çocukken biraz dövüşürdüm. Kavga etmekten pek anlamam ama bana meydan okuyan birinden kaçacak kadar da korkak değilim. Gel bakalım, dövüşelim.” (cesaret, s. 166)

Keçe Saçlı İfrit (H38) masalı: “Böylece Bodhşsatta beş kere hırpalanmış, beş ayrı yerinden yakalanmış ve bir saç yumağının içinde havada asılı kalmış; ama hiç korkmuyormuş, hatta endişeli bile değilmiş.”

“Genç efendi, sen bir aslan gibi cesursun.” (cesaret, s. 180)

“Adamların tüm uyarılarına rağmen kendine güvenen Bodhisatta, yeleleri kabarmış bir aslan gibi korkusuzca dalmış ormanın içine.” (cesaret, s. 178)

Fildişi Şehir ve Peri Prenses (H39) masalı: “Dostunun sözleriyle rahatlayan prens, Tanrı’ya şükürler etmiş.” (inanç, s. 192)

Güvercin ve Karga (H40) masalı:

“Karga da şöyle cevap vermiş:
Telli turna değilim ben, hayır, hayır!
Açgözlü bir kargayım ancak

Yapmadım bana söyleneni
Gördüğün gibi yoldurdum tüylerimi.” (açgözlü olmamak, s. 185)

İlgili 20 değer dışında Hint masallarında tespit edilen diğer değerler şunlardır: “aklını kullanma, temkinli olma, kanaatkârlık, cimri olmamak, minnettarlık, tedbiri elden bırakmamak, aşırı hırslı olmamak, ilerigörüşlülük, akılcı düşünme, inanç, kadercilik, cesaret, açgözlü olmamak, tamahkâr olmamadır.

Hint masallarında tespit edilen bu değerler, anlatıların öğretici niteliğini ortaya koymaktadır. Masallarda aklını kullanma, temkinli olma, tedbiri elden bırakmamak ve akılcı düşünme gibi değerlere sıkça yer verilmesi, bireyin davranışlarında bilinçli ve ölçülü olması gerektiğine işaret etmektedir. Bunun yanı sıra kanaatkârlık, cimri olmamak, açgözlü ve tamahkâr olmamak gibi değerler, maddi hırsların sınırlandırılmasının önemini vurgulamaktadır. İnanç, kadercilik ve minnettarlık gibi değerler ise Hint masallarının manevi yönünü yansıtmaktadır. Bu bağlamda söz konusu değerlerin, bireyin ahlaki gelişimini desteklemeyi amaçlayan bir anlayışı ortaya koyduğu söylenebilir.

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemi ile İlgili Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Çin masallarında hangi değerler geçmektedir; bunların sıklıkları nasıldır ve tespit edilen diğer değerler nelerdir?”

İlgili problem kapsamında Kâmuran Şipal’in çevirdiği ve derlediği “Çin Masalları” adlı kitaptan 14 masal; Richard Wilhelm’in derlediği ve Ferda Kütükçüoğlu’nun çevirdiği “Çin Masalları Cilt I” adlı kitaptan 14 masal; Richard Wilhelm ve Frederick H. Martens’in birlikte Mevlide Betül Sarıtaş’ın çevirdiği “Çin Masalları” adlı kitaptan 12 masal olmak üzere toplamda 40 masaldan elde edilen veriler, tablo 19’da ve tablo 20’de gösterilmiştir. 40 masaldan elde edilen değerlerin sıklık ve yüzdelik oranları belirtilmiştir. Elde edilen bulgular, kitaptan doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Masallarda inceleme esnasında tespit edilen “diğer değerler” ise ayrı bir başlık altında gösterilmiştir.

Tablo 19

Çin Masallarında Tespit Edilen Değerlerin Sıklık ve Yüzdelik Dağılımı (Ç1-Ç20)

Değerler	İncelenen Masallar																				
	Ç1(GM)	Ç2 (GM)	Ç3(OM)	Ç4(GM)	Ç5(OM)	Ç6(HM)	Ç7(GM)	Ç8(GM)	Ç9(OM)	Ç10(GM)	Ç11(GM)	Ç12(GM)	Ç13(GM)	Ç14 (GM)	Ç 15 (OM)	Ç16((GM)	Ç17(GM)	Ç18(GM)	Ç19(OM)	Ç20(HM)	Dağılım(f)
adalet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
aile bütünlüğü	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
çalışkanlık	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0	7
dostluk	2	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
duyarlılık	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
dürüstlük	2	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	6
estetik	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
mahremiyet	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	3
merhamet	4	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	8
mütevazılık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
özgürlük	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
sabır	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	5
sağlıklı yaşam	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
saygı	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	5
sevgi	4	2	0	0	1	0	0	0	0	2	4	0	0	0	0	1	0	0	0	0	14
sorumluluk	1	1	0	0	0	0	0	0	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	8
tasarruf	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2
temizlik	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
vatanseverlik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
yardımseverlik	4	2	3	0	4	0	3	1	3	1	1	3	0	1	0	2	0	0	3	0	31
Toplam	18	10	10	0	7	1	5	3	7	11	9	3	2	3	3	4	1	2	4	0	103

Tablo 20

Çin Masallarında Tespit Edilen Değerlerin Sıklık ve Yüzdelik Dağılımı (Ç21-Ç40)

Değerler	İncelenen Masallar																				
	Ç21(HM)	Ç22(OM)	Ç23(OM)	Ç24(OM)	Ç25(GM)	Ç26(OM)	Ç27(GM)	Ç28(GM)	Ç29(OM)	Ç30(OM)	Ç31(OM)	Ç32(OM)	Ç33(OM)	Ç34(OM)	Ç35(OM)	Ç36(OM)	Ç37(OM)	Ç38(OM)	Ç39(OM)	Ç40(GM)	Dağılım(f)
adalet	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3
aile bütünlüğü	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	4
çalışkanlık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
dostluk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
duyarlılık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
dürüstlük	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	4
estetik	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	4
mahremiyet	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	5
merhamet	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3
mütevazılık	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
özgürlük	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	5
sabır	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
sağlıklı yaşam	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
saygı	0	0	3	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	10
sevgi	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	4
sorumluluk	0	2	0	0	0	0	2	1	1	0	2	0	0	0	1	0	0	1	0	2	12
tasarruf	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
temizlik	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
vatanseverlik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
yardımseverlik	0	0	1	1	0	0	2	1	1	3	0	0	1	0	2	0	0	0	1	1	14
Toplam	0	5	5	3	0	2	12	8	3	5	2	1	2	2	8	1	1	2	4	7	73

Tablo 21
Çin Masallarındaki Toplam Değer Sıklık Sayısı ve Yüzdelik Oranları

Değerler	Sıklık (f)	Yüzde
adalet	4	%2,27
aile bütünlüğü	5	% 2,84
çalışkanlık	7	% 3,98
dostluk	5	%2,84
duyarlılık	3	%1,70
dürüstlük	10	% 5,68
estetik	5	% 2,84
mahremiyet	8	% 4,55
merhamet	11	% 6,25
mütevazılık	2	% 1,14
özgürlük	6	% 3,41
sabır	5	% 2,84
sağlıklı yaşam	3	% 1,70
saygı	15	% 8,52
sevgi	18	% 10,23
sorumluluk	20	% 11,36
tasarruf	2	% 1,14
temizlik	2	% 1,14
vatanseverlik	0	% 0
yardımseverlik	45	% 25,57
Toplam	176	%100

İncelenen 40 Çin masalında toplam değer sıklığı "176" olarak tespit edilmiştir. Bazı masallarda ilgili değerlerin yer almadığı (Ç4, Ç20, Ç21, Ç25) görülmüştür. Toplam değer sıklıklarına ve yüzdeliklerine bakıldığında en fazla "yardımseverlik" (f: 45; % 25,57) değerinin yer aldığı görülmektedir. Bu değeri sırasıyla sorumluluk (f: 20; % 11,36), sevgi (f: 18; % 10,23), saygı (f: 15; % 8,52), merhamet (f: 11; % 6,25), dürüstlük (f: 10; % 5,68), mahremiyet (f: 8; % 4,55), çalışkanlık (f: 7; % 3,98), özgürlük (f: 6; % 3,41), aile bütünlüğü (f: 5; % 2,84) = estetik (f: 5; % 2,84) = dostluk (f: 5; % 2,84) = sabır (f: 5; % 2,84), adalet (f: 4; % 2,27), duyarlılık (f: 3; % 1,70) = sağlıklı yaşam (f: 3; % 1,70), mütevazılık (f: 2; % 1,14) = tasarruf (f: 2; % 1,14) = temizlik (f: 2; % 1,14) değerleri takip etmektedir.

İncelenen Çin masallarında en az geçen değerler duyarlılık (f: 3; % 1,70) = sağlıklı yaşam (f: 3; % 1,70), mütevazılık (f: 2; % 1,14) = tasarruf (f: 2; % 1,14) = temizlik (f: 2; % 1,14)'tir. İncelenen masallarda " vatanseverlik" değerleriyle ilgili bulgulara rastlanmamıştır.

Çin masallarında da en çok yer alan değerin "yardımseverlik" olduğu görülmüştür. "Saygı" değerinin diğer iki kültürün masallarına göre ön sıralarda yer alması dikkat çekicidir.Yine Çin masallarında da eşit sayıda yer alan değerlerin yer aldığı tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgulara ilişkin ilgili değerlerin yer aldığı ifadeler, doğrudan alıntılarla gösterilmiştir:

Küçük Seyis Qi Wu ve Ginseng (Ç1) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

dürüstlük: " Qi Wu, dürüst, açık yürekli, ne yaptığını bilen biriymiş." (Şipal, s. 14)

dürüstlük: "Gördüm ki sen başkalarına can ve gönülden dürüst davranan birisin. Hiç karşılık beklemeden kendini başkaları için feda ediyorsun…" (Şipal, s. 24)

merhamet: "İkinizin de bundan sonra beyler arasındadır yeriniz. Ailelerinizin yoksul düşmesi sizi benim yanımda çalışmaya zorladı. İyi ama, size hep köle gibi davranmaya doğrusu gönlüm elvermez." (Şipal, s. 15)

merhamet: "Ben yufka yürekli biriyimdir. Sen yaralanmasaydın da onu topraktan çıkarıp satmanız ve elimize geçecek birkaç kuruşu bacağının tedavisine harcamamız gerekmeseydi, ipi yine çözer, onu serbest bırakırdım. Onun bu halini görünce içim cız etti." (Şipal, s. 16)

merhamet: " He Xiang öldü ölecek durumdaki hasta tayı Qi Wu'nun kollarına bırakmış. Qi Wu tayı kollarından kaldırıp tam yere atacakken, bakmış hayvancağızın gözlerinden tıp tıp yaşlar damlamıyor mu? Hayvancağızın bu hali duygulandırmış kendisini, yumuşamış…" (Şipal, s. 20)

merhamet: "Qi Wu, onların tay için geldiklerini anlayınca, bir ara hayvamcağızı kaldırıp önlerine atacak olmuş. Ama başını eğip bakınca, küçük tayın korkudan tir tir titrediğini, var gücüyle başını kollarına gömdüğünü görmüş, bu manzara karşısında cız etmiş yüreciği. Kurda, ayıya, leopara dönerek şöyle demiş:

—Bir şey yemek mi istiyorsunuz, gelin beni yiyin, bu küçük taycağıza ilişmeyin ne olur! (Şipal, s. 21)

sevgi: "Orhoda da demiş ki:

—Ben burada tek başına yaşıyorum. Benden hoşlandınsa, senin eşin olmayı çok isterim doğrusu." (Şipal, s. 22)

sevgi: "Çocukları görünce sevincinden dünyalar Qi Wu'nun olmuş, çocuklardan birini kucaklayarak bağrına basmış, bir diğerini öpmüş…" (Şipal, s. 24)

sevgi: "Kızın nasıl ayağına tez, eteği belinde biri olduğunu gören Qi Wu, gönlünü hemen ona kaptırmış." (Şipal, s. 18)

dostluk: “Qi Wu da dostu Huang Gang’ın bacağının yaralandığını açıklayınca Xe Xiang’ın suratı asılıp kaşları çatılmış. Onu sırtında indir yere, hiç durma sen geldiğin yere dön! diye bağırmış Qi Wu’ya. Küçük seyis Qi Wu’da,

—Dönemem! Burada kalıp dostum Huang Gang’la ilgileneceğim! diye karşılık vermiş. (Şipal, s. 17)

dostluk: “Çünkü Huang Gang seyis dostunu kurtardıktan sonra ormanda kalmış, ot toplayıp yiyor, karnını doyuruyormuş. He Xiang ailesinin çiftliğine bir daha hiç dönmemiş. Qi Wu’yla Orhoda ise çocuklarıyla Çangbai Dağlarına gelip konmuş, sık ormanda yaşamaya başlamışlar. (…) Ama dostu Huang Gang’ı da asla unutmamış Qi Wu. Bütün gün çocuklarını yanına alarak ormanda dolaşmış, sağa sola bakıp dostunu aramış, sesini yükseltip bağırmış ikide bir :

— Huang Gang Ge, Huang Gang! Benim ben, ben Qi Wu.” (Şipal, s. 28)

sorumluluk: “…Qi Wu bütün gününü dağlarda atlara bakarak geçirmiş. Ancak akşamları çiftliğe dönüp dostu Huang Gang için çorba pişiriyor, şifalı otlar kaynatıp ona içiriyor, sabahları da horozlar ötmeden kalkıp atlara yemini, suyunu veriyormuş.” (Şipal, s. 18)

çalışkanlık: “Qi Wu da bütün gece işten gözünü kırpmıyormuş.” (Şipal, s. 18)

yardımseverlik: “Küçük seyis Qi Wu da şöyle karşılık vermiş:

—Ağabey Huang Gang! Sen hiç merak etme,ölü ya da diri, ben seni sırtımda taşıyıp çiftliğe götüreceğim.” (Şipal, s. 16)

yardımseverlik: “Huang Gang da cevap vermiş:

—Bilmez olur muyuz hiç. Biz dağa çıkıp Ginseng arayan genç beylere yardım edeceğiz. Ertesi gün seyis Qi Wu’yla ırgatbaşı Huang Gang, genç beylerle yolu tutup dağa çıkmışlar.” (Şipal, s. 15)

yardımseverlik: “Kaya parçası Huang Gang’ın bacağını yaralamış, yaralanan yerden de ok gibi kan fışkırmaya başlamış. Qi Wu, hemen belindeki kuşaktan bir parça koparıp sıkıca bağlamış dostunun bacağını, akan kanı iyi kötü dindirmeyi başarmış.” (Şipal, s. 15)

yardımseverlik: “Ben de işte bu iyiliğin altında kalmak istemedim senin yerine ahırdaki atlara yemini, suyunu verdim.” (Şipal, s. 24)

Gûlmahûn Mücevheri (Ç2) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

estetik: “Nen Jiag’ın eskiden ismi Naowen Jiang idi. Burada bir mücevher vardır ki, görünüşü akike benzer, parıldar durur, kırmızı yanar içi. Güneşe tutuldu mu, ışık saçar çevresine. Giysi ve başlık üzerine, at eyerlerinde, dizginlerde, bıçak kınlarında ve koku keselerinde süs olarak bir duruşu vardır ki güzelliği dile gelecek gibi değildir.” (Şipal, s. 30)

dürüstlük: “Toogelo arkasına dönüp giderken,

—İnsanın kalbi doğruluk, dürüstlük nedir bilmezse, evlenip karı koca olmanın ne anlamı kalır?” (Şipal, s. 36)

çalışkan: “Çalışkan, elinden iş gelen biriymiş.” (Şipal, s. 33)

sevgi: “Toogelo ise türlü türlü nefis yemekler pişirip kocasının önüne koyuyor, ona karşı kalbinde büyük bir muhabbet besliyormuş.” (Şipal, s. 33)

sevgi: “Bir kıyıdan öbür kıyıya seslenip sevgili Toogelo’sunu çağırmış. Bir yandan da ağlamış hep, sonunda her iki göz çukurundan kanlı yaşlar dökülmeye başlamış…” (Şipal, s. 34)

sevgi: “Toogelo’yu sarayına götürüp kendisiyle evlenmeye zorlamış. Ama Toogeleo, çalışkan ve temiz kalpli kocasını özlemiş hep; ölümle yüz yüze gelmiş, yine de cinin isteğine evet deyip boyun eğmemiş.” (Şipal, s. 35)

yardımseverlik: “Toogelo hiç durmayıp yaşlı adama doğru koşmuş, kolundan tutup demiş ki,

—Zavallı ihtiyar baba, merak etme, ben sana yardım eder, sopanı şimdi bulurum.” (Şipal, s. 34)

yardımseverlik: “Aradan ne kadar zaman geçmişse geçmiş, Toogelo, üzerinde hâlâ bir sersemlik, uyanıp açmış gözlerini. Bir sağına bakmış, bir soluna bakmış, hayretinden donup kalmış. Bulunduğu yer bir mağaraymış; çünkü yanı başında da sırtında beyaz bir ceket, ayağında beyaz bir pantolonla bir adam oturuyor, ırmaktan alıp geldiği suyla Toogelo’nun ayaklarını ve başını yıkıyormuş. Adam işini bitirince, kemiklerinde ve kaslarındaki ağrı sızıların kaybolduğunu hissetmiş Toogelo, yara berelerinin tümü iyileşmiş, uzun saçları yıkanınca siyah siyah ışıldamaya başlamış.” (Şipal, s. 32)

aile bütünlüğü: “Toogelo’nun ne kendisine yardım elini uzatacak kimsesi ne de bir ailesi varmış. Yanı başındaki açık sözlü ve sıcak kalpli adama kanı kaynamış. Hoyrat bir kaderin

birbirine bağladığı Toogelo ile yabancı adam sonunda çok iyi anlaşmışlar, evlenip bir yastığa baş koymuşlar.” (Şipal, s. 32)

sorumluluk: “Toogelo’nun kocası, Naowen Jiang Irmağı’nın kıyısında yaşayan beyaz bir tavşanmış aslında, peşini bırakmayan avcılardan çekmediği kalmamış. Ama Toogelo’nun bundan hiç haberi yokmuş. Beyaz tavşan, Toogelo’yu bulmak için canını dişine takıp düşmüş yola.” (Şipal, s. 34)

sağlıklı yaşam: “Toogelo otu alıp yoğurarak hamur yapmış, yerden devşirdiği renkli tüyleri içine katarak ayaklarına sarmış. Ayaklarının ağrısı şıp diye geçmiş hemen, vücuduna bir zindelik gelmiş, taze bir güç hissetmiş kendinde, doğrulup ayağa kalkmış.” (Şipal, s. 32)

Çin Lahanası Perisi (Ç3) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

dürüstlük: “Alışveriş sırasında yaşlı insanları hiç aldatayım demez, çocukları korkutup gözünü yıldırmazmış. Her tarafta iyi kalpli, doğruluktan şaşmayan biri olarak öve öve göklere çıkarılırmış.” (Şipal, s. 69)

çalışkanlık: “Dünya evine girdikten sonra, Çerçi Zhang eskisinden de çalışkan biri olup çıkmış.” (Şipal, s. 70)

çalışkanlık: “Çerçi Zhang’ın vücudu tepeden tırnağa yanık kabarcıklarla örtülmüş. Ama Zhang olanca gücünü toplayıp yeniden kalmış ayağa, bir kez daha alev denizinin içine atılmış. Üç defa tekrarlamış bunu, üç defa da dev dalga içine atılmış.” (Şipal, s. 73)

duyarlılık: “Zhang Re daha ağzını açmaya kalmadan, iki gözünden de şıpır şıpır yaşlar damlamaya başlamış. Sızlanan bir dille karısına dönüp şöyle konuşmuş:

—Bu son günler nereye gittimse, kıtlıkla karşılaştım. Nereye vardımsa, insanların yetecek buğdayları kalmadığını gördüm. Açlık ve hastalıktan kırılan kırılana. Sen ne de olsa bir perisin. Bir çare bulup da onları bu durumdan kurtaramaz mısın?” (Şipal, s. 71)

yardımseverlik: “Benim gibi sıradan, ölümlü birinin bu konuda hiç yardımı dokunamasın, olacak şey mi?” Karısı Baigu da cevap vermiş:

—Yardımın nasıl dokunmaz? Sen yanımda bulundun mu, bir kat daha artar gücümüz. Ancak korkarım, senin için de iyi olmaz sonu. Çerçi Zhang Re de şöyle karşılık vermiş bunun üzerine:

—Yeter ki çevremizdeki insanların yardımına koşalım…” (Şipal, s. 72)

yardımseverlik: “Derken Kuzey Denizi’nin ejderha kralı dikilmiş karşısına. Saygıyla ellerini havaya kaldırıp selam vererek demiş ki,

—Lahana Perisi’ni bize getiren neden, kralın yabancısı değil. Planınızın gerçekleşmesi için elimizden geldiği kadar yardımcı olacağız. (…)

Baigu, derin bir saygı gösterisiyle Kuzey Denizi’nin ejderha kralını selamladıktan sonra şöyle cevap vermiş:

—Ne kadar iyisiniz! Bizim oradaki insanların kıtlıktan kırılıp gitmemesi için yardımınızı esirgemiyorsunuz.” (Şipal, s. 74)

yardımseverlik: “Ne zaman çevresindekilerdem birinin başı dara düşse ya da birinin başına bir felaket gelip kendisinden yardım istese, Çerçi Zhang bir mutfak tanrısı kesilir, başı sıkışan ailenin kapısında bitiriverirmiş.” (Şipal, s. 69)

sabır: “Karşısına çıkacak zorlu bir düşmanla baş edemeyeceğinin farkındaymış. Çaresiz dişlerini sıkıp direnmeye çalışmış, kocası Zhang Re’nin ateş tanrısından ödünç alacağı ateşten koruyan inciyle dönüp gelmesini beklemeye koyulmuş.” (Şipal, s. 76)

saygı: “Baigu, derin bir saygı gösterisiyle Kuzey Denizi’nin ejderha kralını selamladıktan sonra…” (Şipal, s. 74)

tasarruf: “Zhang’ın işleri tıkır tıkır yürür, ama birkaç kuruş artırıp bir kenara koymanın da bir türlü üstesinden gelemezmiş.” (Şipal, s. 69)

Büyülü Fıçı (Ç4) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

İlgili 20 değerden hiçbirine rastlanılmamıştır.

Dokuz Başlı Kuş (Ç5) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

dostluk: “Kendisini kurtardığı için oğlana teşekkür etmiş; birbirleriyle kardeş olmuş, ömür boyu da kardeş kalacaklarına ant içmişler.” (Şipal, s. 86)

yardımseverlik: “Günlerden bir gün arkadaşı şöyle demiş oğlana,

—Babam seni, beni kurtardığun için ödüllendirecektir mutlaka. Para vermeye kalkarsa sakın alma! Vereceği mücevherlere de hiç elini süreyim deme. Kabaktan yapılmış küçük bir şişe göreceksin orada, onu iste. O şişe elinde olunca, ne dilersen dile artık, büyülü şişe onu sağlayacaktır sana!” (Şipal, s. 87)

yardımseverlik: “Canavara,

—Bu mağaradan nasıl çıkabilirim? diye sormuş, canavar da başını kuyruğuna doğru eğmiş, demek diye sormuş, canavar da başını kuyruğuna doğru eğmiş, demek istiyormuş ki, gel otur kuyruğuma, ben seni çıkarayım.” (Şipal, s. 86)

yardımseverlik: “Sonra gidip ne kadar dostu, arkadaşı varsa alıp gelmiş. Elbirliğiyle oğlanı bir sepetin içine koyup yukarıdan sarkıtmışlar.” (Şipal, s. 84)

yardımseverlik: “…yukarıdakilere seslenip sepeti çekmelerini söyleyecekmiş ki, prenses,

—İlkin sen çıksan da ben sonra çıksam daha iyi olur, demiş. Ama oğlan,

—Olmaz! demiş. Sen buradan kurtul hele, o zamana kadar ben aşağıda bekleyeceğim. Daha sonra beni de çekip çıkarırlar yukarı, demiş.” (Şipal, s. 85)

sevgi: “Canavar oğlana dönüp demiş ki,

—Madem sen benim oğlumu kurtardın, ömür boyu arkadaş kalacağınıza ant içtin oğlumla, o zaman ben senin baban sayılırım.” (Şipal, s. 87)

mahremiyet: “Canavar sormuş,

—Kimdir bakayım ülkeme girmiş, beni rahatsız eden?” (Şipal, s. 86)

Kedi ve Köpek Neden Düşmandır Birbirine? (Ç6) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

duyarlılık: “Derken kediyle köpek baş başa vermişler, efendileriyle hanımlarını eski mutlu yaşantılarına nasıl kavuşturabiliriz diye düşünüp bir hayli taşınmışlar.” (Şipal, s. 89)

Büyük Su (Ç7) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

merhamet: “Oğlan annesine dönüp,

—Anne! Onu kurtaralım! demişse de, annesi pek yanaşmamış,

—Ninen bize siyah saçlı adamları kurtarmamamızı söylemedi mi? demiş. Oğlan,

—Olsun, diye cevaplamış. Biz yine kurtaralım adamcağızı. Acıdım adama, öyle sularda sürüklenip gitmesine gönlüm elvermiyor.” (Şipal, s. 93)

yardımseverlik: “Bir Tanrı tarafından yollanan mektupta şöyle yazıyormuş. Ben bir dilenci kılığına girip insanların yaşadığı dünyada şöyle bir dolaşayım dedim. Oğlanla annesinin kapılarına vardım, beni kovup uzaklaştırmayarak evlerine aldılar. Oğlan ninesi yaptı beni, pislik içinde yüzmeme hiç aldırmadılar, hiç tiksinti duymayarak bitlerimi ayıkladılar, yudular, temizlediler beni. Ben de onların yaşadıkları kentteki günahkâr insanları cezalandırıp yok etmek için yolladığım tufandan kurtardım.” (Şipal, s. 94)

yardımseverlik: “Bakmışlar sular bir köpeği sürüklemiş götürüyor. Köpeği kurtarıp gemiye almışlar. Çok geçmeden yavrularıyla sularla sürüklenen bir fare çifti ilişmiş gözlerine. Korkudan cik cik ötüp duruyorlarmış. Onları kurtarıp gemiye almışlar. (…) Bakmışlar bir ağacın tepesinde bir karga, hızlı hızlı kanatlarını çırpıyor, gak gak edip duruyor. Onu da kurtarıp gemiye almaktan geri kalmamışlar.” (Şipal, s. 94)

yardımseverlik: “…oğlanla annesini tutup hapse attılar. Derken fareler yetişip oradan, kemire kemire hapishanenin duvarında bir delik açmışlar. Oradan köpek koşup gelmiş, açılan delikten girip oğlanla annesine yiyecek et getirmiş, kedi de ekmekle çıkıp gelmiş onun arkasından.” (Şipal, s. 94)

temizlik: “….eli yüzü pislik içindeymiş dilencinin, üzeri bit kaynıyormuş. Oğlan annesine dönüp,

—Gel anne, demiş. Ninemi yıkayalım seninle, temizlensin.” (Şipal, s. 91)

Fırtına İncileri (Ç8) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

dürüstlük: “Denizdeki gemiler birer birer alabora oluyor, ama yaşlı Song’un bindiği gemi sanki ortada hiçbir şey yokmuş gibi sakin sakin yoluna devam ediyordu. Gemideki yolcuların tuhafına gitti bu. Kaptan teker teker yolculara sormaya başladı.Yanında çok değerli bir eşyası olan var mı? Yolcular birbirine bakıştılar, ama kimse sesini çıkarmadı. Bir süre sustuktan sonra Song ayağa kalktı,

—Daha başkalarına sormanıza gerek yok, benim yanımda var böyle bir eşya.

Sonra küçük bir çıkın çıkararak iplerini çözüp açtı, birden avucunda ışıl ışıl, yusyuvarlak ve kırmızı inciler belirdi.” (Şipal, s. 100)

duyarlılık: “Sonunda yaşlı avcı kuyumcuya dönerek şöyle dedi:

—Bu inciler ne kadar değerli olursa olsun, insan hayatından daha değerli değildir.” (Şipal, s. 100)

yardımseverlik: “Yaşlı avcı Song o paha biçilmez incileri gözden çıkarmış, böylece pek çok insanın canını kurtarmıştı, gemideki bütün yolcular kendisine yürekten teşekkürlerini sunuyordu.” (Şipal, s. 101)

Güdük Kuyruklu Yaşlı Li (Ç9) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: “Çok, çok zaman önce Heilen Jiang henüz Heilong Jiang, yani siyah canavar diye anılıyordu. Ancak güdük kuyruklu yaşlı Li ‘nin ırmağı ele geçirmesinden ve hep insanların iyiliği için çalışmasından sonra ona verildi bu isim.” (Şipal, s. 113)

yardımseverlik: “O gün bugün güdük kuyruklu Li bu ırmakta yaşıyor ve pek çok iyiliği dokunuyor insanlara, gerektikçe onların yardımına koşuyor.” (Şipal, ss. 116-117)

yardımseverlik: “Güçlü kuvvetli, yağız bir delikanlı kılığına giren güdük kuyruklu Li, oturduğu kulübeye gelerek adam rica etti, geceyi evinde geçirmek istediğini söyledi. Adam da peki deyip gece onu misafir etti.” (Şipal, s. 114)

sorumluluk: “İlk günler ihtiyar adam tarla açmak için sabahları çıkıp gitti, güdük kuyruklu Li evde kalıp ufak tefek işlere baktı, yemek pişirdi.” (Şipal, s. 114)

sorumluluk: “Güdük Kuyruklu Li,

—Yarın bırak senin yerine ben yapayım bu işi! dedi. Ben senden daha güçlüyüm. Yarın evde sen kalır, yemeği pişirirsin. İhtiyar adam çalış çalış gerçekten yorgun düşmüştü, biraz dinleneyim de kendimi toparlayayım diyerek Li’nin önerisini kabul etti.” (Şipal, s. 114)

dostluk: Sabah oldu derken, adamın yeri güdük kuyruklu Li’nin pek hoşuna gitmişti, buradan kalkıp da başka bir yere gitmeyi canı istemedi, adama dönüp dedi ki,

—Evim barkım yok. Sana can yoldaşı olmak, seninle bir çatı altında yaşamak istersem, kabul eder misin? İhtiyar bu söz üzerine, yanımda bir arkadaş bulunsa, doğrusu hiç fena olmaz diye geçirdi içinden. Niye etmeyeyim yanımda kalabilirsin! diye cevap verdi.” (Şipal, s. 114)

çalışkanlık: “İhtiyar adam çalış çalış gerçekten yorgun düşmüştü…” (Şipal, s. 115)

Şifalı Su Vadisi (Ç10) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

merhamet: “Konu komşu başına gelen beladan ötürü Paek ailesine acımaktan kendini alamıyormuş.” (Şipal, s. 115)

sevgi: “Gözlerinden yaşlar gelen oğlu da cevap vermiş,

—Babacığım, böyle konuşmamalısın! Ben oğlun olurum da nasıl sen hasta babamın iyileşmesi için hiçbir şey yapmam, elim böğrümde oturmaya nasıl gönlüm elverir!” (Şipal, s. 120)

sevgi: “Babamın hayatı söz konusuyken, benim hayatımın ne önemi var!” (Şipal, s. 119)

saygı: “Sopasını göğsüne dayayıp oğlana demiş ki,

— Babana içten bağlılığın, kendisine gösterdiğin saygı beni çok duygulandırdı.” (Şipal, s. 119)

saygı: “Yüksek bir dağ seçerek eteğinde küçük bir sunak kurup çatmış. Getirdiği buhuru yakarak Dağ Tanrısına sunmuş, saygı gösterisi olarak üç defa yere yatıp kalkmış, ellerini kavuşturup gözlerini yummuş, mırıldanarak yakarmaya başlamış:

—Yüce Dağ Tanrısı Sansin! Yalvarırım kutsa ailemi, ona dirlik ve esenlik bağışla, babamı o ağır hastalıktan kurtar!” (Şipal, s. 119)

saygı: “Pek de yoksul bir aileymiş, ama oğulları anne ve babasının sözünden hiç çıkmaz, onlar ne derlerse yaparmış.” (Şipal, s. 118)

yardımseverlik: “Günlerden bir gün komşulardan Ch’oe adında yaşlı bir adam talihsiz ailenin kapısını çalmış; niyeti hem hasta babayı ziyaret etmek, hem hastalığa bir çare bulunmasına yardımcı olmakmış.” (Şipal, s. 119)

sağlıklı yaşam: “Mançular hastalığa yakalandı mı, Değirmantaşı Vadisi’ne giderler hep, hastalıklarına deva olacak ilacı oradan alıp getirirler. Herkes oradan getirilen ilacın hastalıkları şifaya kavuşturacağına inanır.” (Şipal, s. 119)

sorumluluk: “Oğlan yanında getirdiği sudan bir tas doldurup almış, üçe ayırmış bunu, bir parçasını sabah, bir parçasını öğle, bir parçasını da akşam olmak üzere babasına içirmiş. (…) Yedi testi su getirip de babasına kırk dokuz gün getirdiği sudan içirdikten sonra hastalıktan eser kalmamış.” (Şipal, s. 123)

sorumluluk: “Oğlan sonunda inmiş vadiye, küçük ırmağı izleyerek vadinin içerilerine yönelmiş. (…) Beline kadar yükselen çalıları iki yana ayırarak güçlükle ilerlemiş.Tabanları yırtılmış, bacaklarının orası burası çizilip kanamaya başlamış. Çizilen yerler ateş gibi yanıyormuş, acısı katlanılacak gibi değilmiş. Ama oğlan hiçbir şeyden korkup gerilememiş; tek arzusu babasının derdine derman olacak ilacı bir an önce ele geçirebilmektir.” (Şipal, s. 122)

sorumluluk: “Oğlu babasının hastalığına pek üzülmüş. Doktorun birini bırakıp birine başvurup yardım rica etmiş, babasının hastalığı için ilaç istemiş. Yakında uzakta kapısını çalmadığı ünlü hiçbir doktor kalmamış. Ne kadar etkili ilaç varsa içirmiş babasına…” (Şipal, s. 118)

özgürlük: “ Oğlan,

—Babamın hayatını düşünerek kaplanları umursamadım ben, bu yılandan mı korkacağım?” (Şipal, s. 122)

Yüzgün Kırmızı (Ç11) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

sevgi: “Köyün hemen girişinde çalışan, cesur ve genç bir gemici barınır, gücü kuvvetiyle başkalarını gölgede bırakırdı. Köyün öbür ucunda da güzel bir güzel, şirin bir kız oturur, soya fasulyesi salçası hazırlamasını çok iyi bilirdi. (…) Bir arada çalışıp bir arada yaşarlardı, aralarında bir gönül yakınlığı vardı, hatta insanla gölgesi gibi birbirinden ayrılmazlardı hiç.” (Şipal, s. 128)

sevgi: “Çıktığı yolculuktan sağ salim dönecek mi, yoksa bu yolculuk sonu mu olacak, bunun kestirilemeyeceğinin bilincindeydi delikanlı. Ama gözyaşlarına boğulmuş sevgiliyi avutmaya çalışarak şöyle dedi:

—O kadar üzülmene gerek yok, sevgilim, kesinlikle dönüp geleceğim.” (Şipal, s. 130)

sevgi: “Delikanlı çiçeğin üzerine eğilip hüngür hüngür ağlamaya başladı. Ağladıkça ağladı, ağladıkça ağladı, derken nişanlısının gülümseyen yüzü hayal meyal gözlerinin önünde belirdi.” (Şipal, s. 133)

sevgi: “Günlerden bir gün oğlanın balıkçı teknesinin önünde durdular, yüzlerini denizden tarafa döndürerek birbirlerinin olacağına ant içtiler.” (Şipal, s. 128)

çalışkanlık: “Delikanlı her zamankinden daha çalışkan biri olup çıkmıştı.” (Şipal, s. 129)

sabır : “Kız sonunda yüreğindeki sıkıntının önüne geçemeyerek sahile koştu; aynayı bağrına bastırmış tutuyor, dalgalı denize bakıp bakıp hıçkırıyordu. Bekledi, boyuna bekledi, ama sevgilisi bir türlü dönüp gelmedi.” (Şipal, s. 132)

yardımseverlik: “… köy girişinde oturan delikanlı gözünü karartıp ileri atıldı, denizdeki o ejderhayla savaşmak istediğini söyledi, insanları bu beladan kurtarmayı kafasına koymuştu.” (Şipal, s. 134)

mahremiyet: “…cebinden bir ayna çıkarıp sevgilisine uzattı,

—Al bu aynayı, dedi. Ben buradan ayrıldıktan sonra bakarsın, içinde beyaz bir direk gördün mü bil ki canavarın hakkından gelmişimdir. Ama kırmızı bir direk gördün de direk yavaş yavaş siyaha boyandı, ayna da sonunda bulanıp parlaklığını kaybederse anla ki o zaman…” (Şipal, s. 131)

sorumluluk: “İyi ama yapılacak ne vardı ki? İşte tam bu sırada, köy girişinde oturan delikanlı gözünü karartıp ileri atıldı, denizdeki o ejderhayla savaşmak istediğini söyledi, insanları bu beladan kurtarmayı kafasına koymuştur.” (Şipal, s. 130)

Tuhaf Şalgamlar (Ç12) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: “Köydeki herkes en büyük kardeşle ortanca kardeş için pintinin tekidir der, en küçük kardeşin ise iyi kalpli biri olduğunu, yoksul ailelerin seve seve yardımına koştuğunu söylerlermiş.” (Şipal, s. 179)

yardımseverlik: “Küçük kardeş eşini alıp evine götürmüş, mal ve mülkünün bir bölümünü yoksul arkadaşlarına dağıtmış, sonra da karısıyla el emeği alın teriyle karınlarını doyurup günlerini sevgi ve mutluluk içinde geçirmeye başlamışlar.” (Şipal, s. 184)

yardımseverlik: “Sen iyi kalpli birisin. Sıkıntıya düşmüş, yoksul kimselere el uzatabilmek için bütün aile servetini harcayıp tükettin. Evet, ben de karşılığında şimdi sana bir hazine bağışlayacağım, giderken alıp götürürsün!” (Şipal, s. 180)

Yakacak Odun Arayan Adam ve Piton Yılanı (Ç13) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

adalet: “Burası yılanlar krallığıdır. Demin kış uykusundan uyandık. Bizi kızdırmadıkça sana hiç dokunacağımız yoktu, ama madem kaya üzerindeki suyumuzdan içtin, seninle görülecek bir hesabımız var şimdi.” (Şipal, s. 217-218)

mahremiyet: “Artık dost olabiliriz seninle, ama bir koşulumuz var. Hangi hayvanın konuşmasını işitirsen işit, fark etmez, senden istediğimiz bunu bir başkasına söylememendir. Eğer söylersen bunu asla yanına koymayız, elimizden sağ kurtulamazsın. Ama dediğimiz yaparsan mutlu bir gelecek seni bekliyor. Şimdi yemin et bakalım söylemeyeceğine!” (Şipal, s. 218)

Pamuk Otu Çayırlıklarının Söylencesi (Ç14) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

merhamet: “Kız kardeşler çocuğu böyle yapayalnız beşikte yatıyor görünce dayanamadılar, onu yanlarına alıp çadıra getirdiler…” (Şipal, s. 226)

sabır: “Balık kartalı da hiç istifini bozmadan cevap verdi:

Siz zavallı kızlar, telaş etmeyin
Sabırlı olun lütfen, biraz bekleyin.
Küçük bir balık yakalayacağım daha
Akşam yesin benim yavrucak.” (Şipal, s. 229)

yardımseverlik: “İki kız kardeş devle aralarında fazla bir uzaklık kalmadığını gördüler. Bir dağ sırtını da aştı mı, kendilerine yetişecekti dev. Üzüntülerinden ağlamaya başladılar. Bunun üzerine balık kartalı uzun bacağını uzattı, ırmak üzerinde sağlam bir köprü oluşturdu bacağı, iki kız kardeş de acele köprüden karşıya geçti...” (Şipal, s. 229)

İki Kardeş (Ç15) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

çalışkanlık: “Yaradılış gereği çok çalışkan ve gayretli olan küçük kardeş, bu bir tanecik filizi her gün sulayıp çapalamaya devam etmiş.” (Wilhelm, s. 7)

çalışkanlık: “Küçük kardeş eve vardığında hiç vakit kaybetmeden kendine verimli bir arazi satın alıp gece gündüz çalışmaya başlamış.” (Wilhelm, s. 8)

tasarruf: “Peki, öyleyse, diye cevap vermiş kuş. Azı karar, çoğu zarar.” (Wilhelm, s. 8)

Açgözlülüğün Sonu (Ç16) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

sevgi: “Sen çok iyi bir evlatsın, belli ki anneni çok seviyorsun.” (Wilhelm, s. 13)

yardımseverlik: “Bunun ismi Faydalı Yavru, demiş büyücü. Sen ona kardeşim de diyebilirsin. Fakirsin ve annene bakacak kadar gelirin yok. Neye ihtiyacın olursa Faydalı Yavru’dan iste. O sana ihtiyacın olan şeyi getirir, demiş ve gitmiş.” (Wilhelm, s. 14)

yardımseverlik: “O sırada büyücü yine belirmiş. Anneni hayata döndürebilirim, bu kemiklere yeniden kan ve can verebilirim, demiş. Büyücü daha önce yaptıklarının aynısını yapmış ve anne yeniden hayata dönmüş.” (Wilhelm, s. 14)

saygı: “Kardeşi,

—Faydalı Yavru kutsal bir varlık, insanoğlu ile yaşamayı sevmedi. Geldiği yere dönmek istiyor ve ben de onu götürüyorum.” (Wilhelm, s. 15)

Günahkâr Kimdi (Ç17) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

dürüstlük: “Şapkası uçup gittiğinde tapınaktan çıkan o çiftçi, meğer aralarında en dürüst ve erdemli olan kişiymiş.” (Wilhelm, s. 16)

Şanslı Çocuk ve Talihsiz Kız (Ç18) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

merhamet: “Bu sırada prenses yoksulluk ve ıztırap içinde yaşamış. Babası da ona karşı hâlâ çok sert ve acımasızmış. Eğer annesi ona gizlice yemek ve para göndermese çoktan açlıktan ölür gidermiş.” (Wilhelm, s. 18)

sabır: “Gittiğinden beri kocamın dönmesini bekliyorum.” demiş prenses. (Wilhelm, s. 19)

Panter (Ç19) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: “Yavaş yavaş gün doğunca kızlar da ağaçtan inip kapı eşiğine oturmuş ve anneleri için yas tutmaya başlamışlar. O sırada bir iğne satıcısı çıkagelmiş ve kızlara neden ağladıklarını sormuş.

—Panterin biri annemizi yedi. Şimdi kaçıp gitti ama geri dönüp bizi de yiyeceğine eminiz, diye cevap vermiş kızlar.

İğne satıcısı kızlara bir çift iğne vermiş. Bu iğneleri koltuğun kırlentlerine batırın. Uçları dışarıya dönük olsun, demiş.” (Wilhelm, s. 29)

yardımseverlik: “Çok geçmeden bir akrep avcısı gelmiş ve kızlara neden ağladıklarını sormuşlar:

— Panterin biri annemizi yedi. Kaçıp gitti ama ger dönüp bizi de yiyeceğine eminiz, demişler.

Adam onlara bir akrep vermiş. Bunu mutfaktaki şöminenin arkasına saklayın, demiş.” (Wilhelm, s. 29)

yardımseverlik: “Daha sonra bir yumurta satıcısı gelmiş ve o da kızlara neden ağladıklarını sormuş. Kızlar,

—Panterin biri annemizi yedi. Şimdi kaçıp gitti ama geri dönüp bizi de yiyeceğine eminiz, diye yinelemişler.

Yumurta satıcısı da kızlara bir yumurta vermiş:

—Bunu şöminedeki küllerin arasına gizleyin, demiş.” (Wilhelm, s. 29)

sorumluluk: “Bir gün anne, kızlarına,

—Eve göz kulak olun, ben büyükannenizi ziyarete gidiyorum…” (Wilhelm, s. 27)

Tufan (Ç20) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

İlgili 20 değerden hiçbirine rastlanılmamıştır.

Tilki ile Kaplan (Ç21) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

İlgili 20 değerden hiçbirine rastlanılmamıştır.

Yang Oerlang (Ç22) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

sorumluluk: “Bir gün Wu –I tepelerine gidip annesini oradan kurtarmış ve sırtına alıp taşımaya başlamış.” (Wilhelm, s. 47)

sorumluluk: “Anneni kurtarıp iyi bir evlat olduğunu gösterdiğin için sen de tanrı olup burada benim korumam olarak görev yapacaksın. Yeryüzündeki iyi ve kötü insanları yönetecek, şeytanları dize getireceksin, demiş.” (Wilhelm, s. 48)

merhamet: “Oerlang annesinin hazin sonunu düşündükçe içi sızlamış.” (Wilhelm, s. 48)

mahremiyet: “Oerlang, bu sonuncu güneşi durmaksızın takip ederken bir yandan da ipek çiçeğinin arkasına saklanıyormuş. Ama yanındaki bir solucan yerini açığa çıkarmak için durmadan, işte burada, burada saklanıyor! diyormuş.” (Wilhelm, s. 48)

adalet: “…Yang Oerlang mükemmel bir avcıymış. Avcı şahin kuşu, şahinlerin tanrısı, av köpeği ise diğer av köpeklerinin tanrısıymış. Vahşi yaratıklar, birtakım sihirli güçler elde ettiğinde ya da şeytanlar insanlara zorbalık ettiği zaman, onları avcı şahin ve av köpeğiyle hizaya getirirmiş.” (Wilhelm, s. 48)

Cennetin Kraliçesi (Ç23) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

saygı: “Kutsal Ana olarak da bilinen Cennetin Kraliçesi, fâni hayatında Lin isminde, Fukienli, tertemiz, saygı dolu dindar bir kızmış…” (Wilhelm, s. 62)

saygı: “Denizler üzerindeki gücünü gösterdiği için denizciler ona taparmış.” (Wilhelm, s. 62)

saygı: “Denizciler, fırtına ve karanlık bulutların ardındaki dev dalgalarda rotalarını kaybedince Cennetin Kraliçe’sine yürekten dua ederlermiş.” (Wilhelm, s. 62)

yardımseverlik: “Bir anda anda fırtınanın ya da dalgaların bozgununa uğrarlarsa hemen ondan yardım isterler ve o da her zaman yardım edermiş.” (Wilhelm, s. 62)

özgürlük: “Denizciler çok sevinmiş ve kamaralarına koşup dua etmişler. Kurtulduk! diye bağırmışlar.” (Wilhelm, s. 64)

Ateş Tanrısı (Ç24) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

dürüstlük: “Sonra kız ayaklanmış ve tam veda etmek üzereyken, sen çok iyi ve dürüst bir adamsın, bu yüzden sana doğruyu söyleyeceğim.” (Wilhelm, s. 65)

yardımseverlik: “Tam yatmak üzereyken şöminede bir yangın çıkmış. Ev tamamen yanıp küle dönmüş. Ama adam ev yıkılmadan önce Ateş Tanrısı sayesinde tüm kıymetli eşyalarını kurtarmayı başardı.” (Wilhelm, s. 65)

mahremiyet: “Adam kızın arabasına binmesine müsaade etmiş, neredeyse yarım gün boyunca birlikte seyahat etmişler ancak adam bir kez bile kafasını kaldırıp kızın olduğu tarafa bakmamış.” (Wilhelm, s. 65)

Ateş Tanrısı (Ç25) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

İlgili 20 değerden hiçbirine rastlanılmamıştır.

Ejderha Prenses (Ç26) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

dürüstlük: “İnsanlar bu olayları gördüklerinde bilgenin sözlerinin doğruluğunu anlamışlar. Büyük küçük incilerin parlaklığı hakkında söyledikleri de doğruymuş.” (Wilhelm, s. 140)

mahremiyet: “Kaleyi etrafa su püskürtüp sis yayan bir ejderha koruyormuş. Kapının içindeyse küçük, boynuzsuz bir ejderha uzanıyormuş. Kafasını kaldırmış, pençelerini göstermiş ve içeri girilmesine izin vermemiş.” (Wilhelm, s. 137)

Yardıma Muhtaç (Ç27) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

estetik: “Birden içeri sade elbisesi ve göz kamaştırıcı güzelliğiyle bir kadın girmiş.” (Wilhelm, s. 143)

temizlik: “Hepsi temiz ve düzgün giyimlilermiş.” (Wilhelm, s. 143)

yardımseverlik: “Dschou Bau,

—Lütfen neler olduğunu anlatın, elimden bir şey gelirse memnuniyetle yaparım.” (Wilhelm, s. 143)

yardımseverlik: “Dschou Bau, bunun üzerine ona yardım etmeye söz vermiş ve prenses teşekkür edip oradan ayrılmış.” (Wilhelm, s. 145)

saygı: “Babam oradaki insanlara zamanında çok iyilik yaptı. Bu yüzden de saygın bir adam.” (Wilhelm, s. 144)

saygı: “Babam yeniden evlenmemi istedi ama ben kocamın hatırasına saygısızlık etmek istemedim.” (Wilhelm, s. 144)

saygı: “Prenses beni misafiri olarak kabul etmek istemiş. Ama ben bunun çok büyük bir onur olduğunu düşünüp, merdivenlerde eğilerek selamladım onu.” (Wilhelm, s. 147)

saygı: “Ejderha prenses için bir tapınak inşa etmiş. Kuraklık olduğu zaman herkes oraya gidip dua edermiş.” (Wilhelm, s. 142)

özgürlük: “Gözyaşları bir nehir gibi akıyordu. Ben de onun önünde eğilip selam verdim ve beni azat etmesini, ailemin yanına gitmek istediğimi söyledim. Bana bir aylık izin verdi ve ertesi gün arkamda büyük bir orduyla eve gönderdi.” (Wilhelm, s. 148)

sorumluluk: “Dschou Bau,bu olanlardan kendini sorumlu tutmuş ve halkı için dua etmiş.” (Wilhelm, s. 142)

sorumluluk: “Düşman, kalabalık bir şekilde yaklaşıyordu. Önceki zaferlerine güvenerek kendinden emindi. Onları kandırmak için önden en güvenilmez askerlerimi gönderip yenilmelerini sağladım. Sonra hafif silahlı adamlarım gidip onunla savaştı ve geri çekildiler. Böylece pusuya düşürdüm onları. Davullar ve kösler aynı anda çalındı, etraflarındaki halka kapandı ve hırsız ordusu büyük bir hezeyana uğradı.” (Wilhelm, s. 147)

mütevazılık: “Bundan sonra da dünyevi meseleleri umursamadı, evini düzenleyip karısıyla oğluna bıraktı.” (Wilhelm, s. 148)

Terk Edilmiş Prenses (Ç28) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

yardımseverlik: “Hikâyen beni derinden etkiledi. Keşke kanatlarım olsaydı da seni buradan alıp götürebilseydim. Mektubunu iletmekten memnun olurum.” (Wilhelm, s. 149)

sorumluluk: “Bu sel, beş yüce dağın doruklarına ulaştı. Sonra da cennetin kralı ona kızdı ve göz kulak olmam için benim yanıma gönderdi. Ben onu sarayımdaki duvarlardan birine zincirlemek zorunda kaldım.” (Wilhelm, s. 153)

adalet: “Sonra kral, kardeşine dönüp,

—O adamın yaptığı şey, kabul edilir cinsten değildi, haklısın. Ama yine de senin yaptıkların çok sertti. Gelecekte bir daha böyle bir şey yapmamalısın.” (Wilhelm, s. 154)

dürüstlük: “Bir kocayı öldürüp onun karısını almak dürüst bir adam yakışmaz. Ben sıradan bir insanım, dediğinizi yapacağıma ölmeyi yeğlerim, dedi.” (Wilhelm, s. 155)

mahremiyet: “Amcamın teklifini reddedip kendi yokuna gittiğinde hasretinden yataklara düştüm, neredeyse ölüyordum. Ailem seni getirtmek istedi ama itiraz edersin diye çekindiler. Ben de bir insan kılığına girip seninle evlendim.” (Wilhelm, s. 156)

sevgi : “İşte o zaman I. Liu sanki derin bir uykudan uyanırcasına ayılmış ve o günden sonra birbirlerine büyük bir aşkla bağlanmışlar.” (Wilhelm, s. 156)

estetik: “Müziğin tınısı hüzünlü bir şarkıya benziyormuş. Dinleyen herkes gözyaşlarına boğulmuş.” (Wilhelm, s. 154)

özgürlük: “Tsian Tang, mesajı getirdiği için teşekkür etmiş. Sonra da kardeşine dönüp,

—O ejderhalarla savaşıp alt ettim onları.” (Wilhelm, s. 153)

Çoban ile Dokumacı Kız (Ç29) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

sevgi: “O zamanlardan beri bu iki âşık yılda bir kez, Yedinci Gün’ün arifesinde buluşurlar.” (Wilhelm & Martens, s. 18)

sorumluluk: “Tanrıların hükümdarı dokumamla ilgilenmemi emretti. Çok gecikirsem korkarım cezalandırılacağım. Şimdilik ayrılmamız gerekse bile, her şeye rağmen yeniden buluşacağız dedi kız.” (Wilhelm & Martens, s. 19)

yardımseverlik: “Bir gün ineği dağda otlatırken inek dile gelip bir insan sesiyle genç Çoban’a şunları söyledi,

—Bugün yedinci gün. Yeşim Taşı İmparatoru’nın dokuz kızı tam bugün Gökteki denizde yıkanırlar. Yedinci kız anlatılamayacak kadar güzel ve bilgedir. Gök Tanrısı ve Tanrıçası için bulutlardan ipek eğirir, yeryüzündeki kızların yaptığı dokumaların öncülüğü kendisindedir. Bu sebeple ona Dokumacı Kız denir. Kız yıkanırken gidip onun kıyafetlerini alırsan onun kocası olup ölümsüzlüğe ulaşabilirsin.” (Wilhelm & Martens, s. 17)

Naja (Ç30) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

merhamet: “Li Jing çocuğu gördüğünde ona acıyıp hayatını bağışladı.” (Wilhelm & Martens, s. 25)

aile bütünlüğü: “Dört denizin ejderha krallarının hepsi toplanarak Najayı cezalandırmak için savaş nidalarıyla Najanın ailesini bağladılar. Naja koşarak gelip şöyle haykırdı,

— Yaptığım şeyleri cezasını çekeceğim! Ailem suçsuzdur! Bana uygulamak istediğiniz ceza nedir cana karşılık can! dedi ejderha. Peki öyleyse kendimi yok edeceğim.” (Wilhelm & Martens, s. 28)

yardımseverlik: “Naja, Li Jing’i cezalandırmaya kararlıydı. (…) Li Jing, ona direnemeyip kaçtı. İlahi Puhain’in öğrencisi olan ikinci oğlu Muja, Ak Turna Mağarası’ndan yardımına geldiğinde tükenmek üzereydi.” (Wilhelm & Martens, s. 29)

yardımseverlik: “Naja, Muja’nın üstesinden gelip Li Jing’in peşine bir kez daha düştü. Gazabı had safhadaydı; fakat Li Jing’in en büyük oğlu Jinja’nın ustası olan Beş Ejderha Tepesi’nden kutsal Wençu öne çıkıp Li Jing’i mağarasına gizledi. Naja öfkeyle babasının

kendisine teslim edilmesini talep etti, ancak Wençu şöyle dedi: Yabani tabiatını gönlünün istediğince başka yerlerde şımartabilirsin, ama burada değil." (Wilhelm & Martens, s. 28)

yardımseverlik: "Li Jing ve üç oğlu Jinja, Muja, ve Naja daha sonra Zhou Hanedanı'ndan Kral Wu'nun zalim hükümdar Zhou Şin'i devirmesine yardım ettiler." (Wilhelm & Martens, s. 30)

At Başlı Kız veya İpekböceği Tanrıçası (Ç31) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

sorumluluk: "Kız her gün atı besliyordu…" (Wilhelm & Martens, s. 37)

sorumluluk: "…topluluğuyla birlikte kız, bulutların üzerinde atıyla göründü ve Gökte ipekböceklerinin gelişimine göz kulak olmakla görevlendirildim. Artık beni özlememelisiniz!" (Wilhelm & Martens, s. 38)

İki Bilgin (Ç32) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

estetik: "İki kız da kelimelerle ifade edilemeyecek kadar güzeldi." (Wilhelm & Martens, s. 68)

Şafak Gökyüzü (Ç33) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

sağlıklı yaşam: "Şafak Gökyüzü cevap verdi,

—Yaşlanmayı önleyecek tek çözüm biliyorum. İmparator hangi bitkilerin yenmesi gerektiğini sordu. Şafak Gökyüzü yanıtladı,

—Kuzeydoğuda hayat mantarları büyür. Güneşte sürekli inip o mantarları yemek isteyen üç bacaklı bir karga yaşar. Ancak Güneş Tanrısı onun gözlerini kapalı tutar ve gitmesine izin vermez. İnsanlar o mantarı yerse ölümsüz olurlar, hayvanlar yerse aptallaşırlar." (Wilhelm & Martens, s. 75)

yardımseverlik: "Bu at güneşin gölgesinin hızını yakalayabilir. Bulduğumda oldukça zayıflamış ve yaşlı bir eşek kadar üzgün görünümlüydü. Şans bulutlarının diyarındaki Dokuz Pınar Dağı'nda iki bin yılda bir büyüyen otları biçip yedirince gücü yerine geldi." (Wilhelm & Martens, s. 76)

Tehlikeli Ödül (Ç34) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

merhamet: "Baba gelince tanrı onlara şunu söyledi:

—Suçunuz affedip tarla tanrısı olarak sizi evinize geri gönderdim." (Wilhelm & Martens, s. 112)

saygı: “Adam evine döndü. Gelgelelim yaklaşık bir yıl içinde tüm çocukları öldü. Acı içinde Yüce Dağ’ın Tanrısı’na döndü. Ağaca vurdu ve kırmızı giysili gelip onu saraya götürdü. Orada başına gelen felaketi anlatıp tanrıya onu kurtarması için dua etti.” (Wilhelm & Martens, s. 112)

Devlerin Krallığı (Ç35) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

saygı: “Kralın iki tarafına oturup ona baktılar, saygılarımı göstermek için kollarını, göğüslerinin üzerinde çaprazlama kavuşturdular.” (Wilhelm & Martens, s. 126)

sorumluluk: “Cesaretine hayret eden Annam Generali, onu albay olarak atadı. Bir isyanı bastırmada verdiği hizmet o kadar takdire şayandı ki henüz on sekiz yaşındayken ikinci seviyeden bir general oldu.” (Wilhelm & Martens, s. 127)

yardımseverlik: “Tüccar, Annam’a vardığında General Panter’in sarayına gidip ona olanları anlattı. Panter kardeşi hakkındaki sözleri duyunca acı acı ağlamaya başladı. Ardından izin alıp iki askerle birlikte denize açıldı. Aniden dalgaları kamçılayarak gökyüzüne fırlatan bir tayfun ortaya çıktı. Gemi alabora oldu, Panter denize düştü. Bir yaratık tarafında yakalanıp evlerin görülebildiği bir sahile taşındı. (Wilhelm & Martens, s. 127-128)

yardımseverlik: “Kızın kardeşi pagodaya tırmanmanın imkânsız olduğu anlayıp geri dönerek birkaç komşusunun yardımına başvurdu.” (Wilhelm & Martens, s. 131)

özgürlük: “Bu şekilde birkaç hafta geçti, zamanla tüccara öylesine güvenmeye başladılar ki etrafta özgürce dolaşmasına izin verdiler.” (Wilhelm & Marten, s. 125)

sevgi: “Panter kardeşini tanıdı. Karaya çıktığında kardeşler el ele tutuşup ağladılar.” (Wilhelm & Martens, s. 128)

aile bütünlüğü: “Annesinin ve kız kardeşinin halini hatırını sorduğunda ikisinin de iyi ve mutlu olduğunu öğrendi, böylece kardeşiyle birlikte onların yanına gitmek istedi.” (Wilhelm & Martens, s. 128)

Kaçırılan Kız (Ç36) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

aile bütünlüğü: “Dev yalnızca en tepedekileri tahrip ettiği için basamakların çoğu sağlam durumdaydı. Merdivenle yukarı çıkmayı başardılar ve sonrasında erkek kardeş, kız kardeşini alıp güvenli bir şekilde eve geri getirdi.” (Wilhelm & Martens, s. 131)

Uçan Dev (Ç37) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

dürüstlük: “Kırmızı giysili kızı gördünüz mü? diye sordu yabancı. Keşiş hiçbir şey görmediğini söylediğinde, diğeri konuşmayı sürdürdü,

—Rahip yalan söylememelisiniz! Bu kız insan değil, uçan bir dev. Uçan devlerin insanların yaşamına yıkım getiren binlerce türü vardır. Çoktan birçoğunu öldürdüm ve onlarla hemen işim bitti. Ama bu, onların en kötüsü. Dün gece Gök Tanrısı’ndan üç kez emir aldım ve bu yüzden gökten aceleyle indim. Bu canavarı yakalamak için sekiz binimiz her yöne dağılmış durumdayız. Gerçeği söylemiyorsanız göklere karşı günah işliyorsunuz demektir. (Wilhelm & Martens, s. 132)

Üç Kahramanın İki Şeftali Yüzünden Ölümü (Ç38) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

saygı: “Saltanatın başlangıcında Qi Devleti’nin Beyi (Dükü) Jing, kahramanları kendisine çekmeye bayılırdı. Ona bağlı olanlar arasından üçü oldukça sıra dışı cesarete sahipti. (…) Üçüne de prens tarafından saygı gösterilirdi…” (Wilhelm & Martens, s. 147)

sorumluluk: “Ardından bir elimle ejderhanın başını, diğer elimle kurtarılan atın dizginini tutarak yüzeye çıkıp Prens’i boğulmaktan kurtardım. Ne zaman ülkemiz sınırımızdaki devletlerle savaşa girse hiçbir görevi reddetmedim.” (Wilhelm & Martens, s. 148)

Molo’nun Kızılgül’ü Kaçırması (Ç39) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

adalet: “Bu kılıç ustaları, yüce zihinli insanlardı ve dünyanın kargaşasına biraz olsun karışmazlardı. (…) Haksız olanı öldürmek, mazlumun yardımına koşmak gelenekleriydi.” (Wilhelm & Martens, s. 164)

yardımseverlik: “Genç adam detaylarıyla Molo’nun ona nasıl yardım ettiğini anlattı.” (Wilhelm & Martens, s. 167)

özgürlük: “Kız Molo’yu içeri çağırdı ve yeşim taşından kadehte içmesi şarap verip,

—Ben iyi bir ailedenim, buraya çok uzaklardan geldi. Bu sarauda köle olamamın tek sebebi beni buna zorlamaları. Gitmek istiyorum. Yemek yemek için yeşimden çubuklarım, şarap içmek için altından sürahilerim olsa da ipek ve atlas kumaşlar etrafımı çevreleyip her türden mücevherler elimin altında olsa da beni burada tutan şeyler zincirler ve prangalardır.” (Wilhelm & Martens, s. 167)

mahremiyet: “Genç adam Kızılgül’ü evde ücra bir odaya gizledi.” (Wilhelm & Martens, s. 167)

Altın Kutu (Ç40) masalında değerlerin geçtiği ifadeler

estetik: “Tang Hanedanı’nın hüküm sürdüğü günlerde Kuzhou kampında bir kont yaşıyordu. Kendine hayran bıraktıracak güzellikte ut çalan bir kölesi vardı.” (Wilhelm & Martens, s. 169)

dostluk: “O günden sonra Sarı Irmak’ın kuzeyi ve güneyindeki iki akraba arasında görülebilecek en içten dostluk bağı oluştu.” (Wilhelm & Martens, s. 172)

yardımseverlik: “Önceki hayatımda bir erkektim, dedi köle kız. Bir hekimdim,hastalara yardım ederdim.” (Wilhelm & Martens, s. 172)

sevgi: “Kont duygularını daha fazla gizleyemedi, köle kız da Kont’un önünde eğilip gözyaşı döktü.” (Wilhelm & Martens, s. 173)

sorumluluk: “Köle kız,

—Kolayca halledilir! Bunu düşünmenize gerek yok, efendim! Weibo’ya gidip ne durumda olduklarına bakacağım. Henüz gecenin ilk saatleri, şimdi gidersem güneş doğmadan dönmüş olurum, dedi.

—Başarılı olamazsan başıma bundan daha hızlı bir şekilde bela açmış olursun, dedi Kont.

—Başarısızlık söz konusu olamaz,diye cevapladı köle kız.” (Wilhelm & Martens, s. 170)

sorumluluk: “Sorunu çözmede başarılı olduğum için akrabalarınızla barış içinde yaşıyorsunuz ve bu sayede binlerce insanın hayatı kurtuldu.” (Wilhelm & Martens, s. 172)

mütevazılık: “Şimdi saf bir yürekle kutsallık adına çalışmak için dünyadan ayrılıp sessiz tepelerin arasında muma dönmeyi de başarabilirim. Bu yüzden ayrılmama izin vermeniz için yalvarıyorum.” (Wilhelm & Martens, s. 173)

Çin Masallarında Tespit Edilen Diğer Değerler:

Küçük Seyis Qi Wu ve Ginseng (Ç1) masalı: “Ama benden istenilen şeyi de çaresiz yapmak zorundayım, emre karşı gelemem!” (itaat/boyun eğme, s. 14)

Çin Lahanası Perisi (Ç3) masalı: “Zhang Re ile karısı Baigu'ya yürekten teşekkürlerini sunmak için dört bir yandan evlerine akın etmiş...” (minnettarlık, s. 77)

Dokuz Başlı Kuş (Ç5) masalı: “Oğlumu kurtardığın için bir ödül vermek istiyorum sana.” (minnettarlık, s. 87)

Fırtına İncileri (Ç8) masalı: “Gün ağarıp kulübeye yaklaşan yaşlı avcı, kulübenin bir örümcek ağıyla sarılmış olduğunu gördü, ağ için kullanılan iplik de parmak kalınlığındaydı.

Bıçakla keseyim diyor kesilmiyor, baltayla parçalayayım diyor parçalanmıyordu.Yaşlı avcı Song,

—İyi ki zamanında kulübeden ayrılmışım! dedi kendi kendine. İyi ki kaya kovuğuna girip saklanmışım! Az kalsın bu yabancı varlığa yem olacaktım.” (tedbirli olma, s. 99)

Şifalı Su Vadisi (Ç10) masalı: “Son yıllarda rahatsızlığım yüzünden az üzülmedin, az koşturup az para harcamadın. Bu bakımdan sana şükran borçluyum.” (minnettarlık, s. 119)

“Oğlan da Tanrılara yakardığını, düşünde ölümsüz bir ihtiyarın kendisine göründüğünü, sonra gidip vadiden su getirdiğini komşulara bir bir anlatmış.” (inanç, s. 124)

Tuhaf Şalgamlar (Ç12) masalı: “Bu hastalığa yakalanmanız, beni yoksul biri olduğum için horlamanızın cezasıdır.” (kibirli olmamak, s. 184)

Yakacak Odun Arayan Adam ve Piton Yılanı (Ç13) masalı: “Adam,

—Bak sen! Tedbirli davranmak buna derler işte! diye geçirmiş içinden.” (tedbirli davranmak, s. 219)

İki Kardeş (Ç15) masalı: “Nihayet vardıklarında büyük kardeş adada yığınla altın ve gümüş olduğunu görmüş. Bu parçaların en büyüğü bir tepe kadar yüksek, küçükleri de kiremit kadarmış. (…) Büyük kardeşin gözleri kamaşmış. Bu dağları yerinden söküp götüremeyeceği için üzüntüsünden perişan olmuş! O yüzden yere eğilip mümkün olduğu kadar çok altın ve gümüş toplamaya koyulmuş. Anka Kuşu büyük kardeşi,

—Bu kadar yeter. Gücünün yettiğinden fazlasını yükleniyorsun, diyerek uyarmış.” (ölçülülük, s. 9)

Açgözlülüğün Sonu (Ç16) masalı : “Büyük oğlan ayaklarını öfkeyle yere vurarak kendi kendine kızmış. Eyvah! Faydalı Yavru’yu alacağım diye açgözlülük edip Görev Adamı’nı da elimden kaçırdım!” (açgözlü olmamak, s. 9)

Günahkâr Kimdi (Ç17) masalı: “Çiftçiler çok korkmuş ve sonunda bu fırtınanın aralarındaki bir günahkâr yüzünden çıktığını düşünmeye başlamış.” (kadercilik, s. 9)

Şanslı Çocuk ve Talihsiz Kız (Ç18) masalı: “Prenses, dilencinin kulaklarından girip burun deliklerinden çıkan ejderhalar görüyormuş ve bu, onun şanslı bir adam olduğunun alametiymiş.” (kadercilik, s. 18)

Tilki ile Kaplan (Ç20) masalı: “Kaplan dişlerini çıkarıp pençelerini göstererek tilkiye saldırmak için hazırlanmış. Fakat tilki konuşmaya başlamış.

— Kıymetli efendim, bütün hayvanların kralı olduğunuzu sanmayın. Zira cesaretiniz benimkiyle boy ölçüşemez. Birlikte bir yürüyüşe çıkalım. Ben sizin arkanızdan geleyim. Eğer insanlar bizi gördüklerinde benden korkmazlarsa işte o zaman beni öldürebilirsiniz, demiş." (aklını kullanma, s. 34)

Tilki ile Kuzgun (Ç21) masalı: "Eti henüz havadayken kapan tilki gülerek şöyle demiş kuzguna:

—Şunu sakın unutmayın efendim, eğer sizi durup dururken övüyorsa kesinlikle bir çıkarı var demektir." (tedbirli olma, s. 35)

Yang Oerlang (Ç22) masalı: "Sonra güneş, ipek çiçeğinin ardından çıkmış ve çiçeğe onu kurtardığı için minnettar olduğunu, dilediği gibi çiçek açabilmesi için onu kutsadığını ve hiçbir zaman güneşsiz kalmayacağını söylemiş." (minnettarlık, s. 48)

Cennetin Kraliçesi (Ç23) masalı: "Denizciler, fırtına ve karanlık ardındaki dev dalgalarda rotalarını kaybedince Cennetin Kraliçesi'ne yürekten dua ederlermiş." (inanç, s. 62)

Yardıma Muhtaç (Ç27) masalı: "Bölge halkı orada Ejderha Prenses için bir tapınak inşa etmiş. Kuraklık olduğu zaman herkes oraya gidip dua edermiş." (inanç, s. 142)

"Eğer bana yardım ederseniz ömrümün sonuna kadar size minnettar olurum." (minnettarlık, s. 144)

Terk Edilmiş Prenses (Ç28) masalı: "Kader bana hiç gülmedi. Çok zor durumdayım ve yardıma muhtacım." (kadercilik, s. 149)

"Sen bir yabancı olarak onun bu haline acıyıp yardım ettin, sana minnettarım." (minnettarlık, s. 149)

"Babası, ömrünün son yıllarında bir Taocu olmuş, gökyüzüne yükselmiş ve bir daha da geri dönmemiş." (inanç, s. 157)

"Sen kutsanmış bir tanrısın. Bense ölümlü bir insanım. Kaderimiz böyle hüküm verdi." (kadercilik, s. 157)

"I. Liu, amcasına ne kadar kızdıysa da önünde bütün güzelliğiyle duran prensesi görünce kendini kötü hissetmiş fakat yine de duygularını kontrol etmeyi başarıp kendi yoluna gitmiş." (özdenetim, s. 155)

Çoban ile Dokumacı Kız (Ç29) masalı: "…Ancak, bu Dokumacı Kız'ın hoşuna gitmedi.

—Ben Tanrıların Hükümdarı'nın kızlarından biriyim ve onun emri olmadan evlenmem mümkün değil.” (itaat, s. 18)

Naja (Ç30) masalı: “Taocu bir rahip ortaya çıkıp şunları söylemeden hemen önce şölen ziyafetine geçiyorlardı.

—Ben Yüce Kişiyim. Bu çocuk, sana oğul olarak bahşedilmiş. Her Şeyin Başlangıcı'nın parlak incisi. Bu yüzden onu yabani huylarını yumuşatmak için öğrencim olarak yanıma alacağım.” (bilgelik, s. 25)

“Naja tapınağında büyük mucizeler gerçekleştirdi. Tapınakta edilen tüm dualar kabul oldu. Çok uzaklardan insanlar tütsüler yakmak için akın akın geldiler.” (inanç, s. 28)

“Babasından af dileneceğine ve ileride daima ona itaat edeceğine söz verdi.” (itaat, s. 30)

İki Bilgin (Ç32) masalı: “Ben efendi Liu’nun kaderiyim, kız kardeşi de efendi Yuan’ın! dedi.” (kadercilik, s. 68)

Tehlikeli Ödül (Ç34) masalı: “Irmak Tanrısı adamı görkemli bir şekilde ağırlayıp bildiği en iyi şekilde teşekkür etti. Ayrılırken şöyle dedi,

—Beni görmek için bu uzun yolculuğu yapmanıza minnettarım.” (minnettarlık, s. 68)

Devlerin Krallığı (Ç35) masalı: “Tehlikeli bir düşman yaklaştığında bir zırh giyip eline de bıçak alıp oğlununun yerine onların karşısına çıktı. Düşmanlar arasında onunla karşılaşıp korkuyla kaçmayan olmadı. Cesareti nedeniyle imparator ona “Süper Kadın” unvanını bahşetti.” (cesaret, s. 129)

Kaçırılan Kız (Ç36) masalı: “Kızın etrafındaki herkesten daha güçlü ve daha cesur bir erkek kardeşi vardı.” (cesaret, s. 131)

Üç Kahramanın İki Şeftali Yüzünden Ölümü (Ç38) masalı: “Saltanatın başlangıcında Qi Devleti’nin Beyi (Dükü) Jing, kahramanları kendisine çekmeye bayılırdı. Ona bağlı olnalar arasından üçü oldukça sıra dışı cesarete sahipti.” (cesaret, s. 147)

Altın Kutu (Ç40) masalı: “Hayatım sizin elinizdeydi. Canımı bağışladığınız için teşekkür ediyorum.” (minnettarlık, s. 172)

İlgili 20 değer dışında Çin masallarında tespit edilen diğer değerler şunlardır: “itaat, minnettarlık, kibirli olmamak, açgözlü olmamak, tedbirli olmak/davranmak, ölçülülük, aklını kullanma, özdenetim, cesaret, bilgelik, kadercilik, inançtır.”

Çin masallarında bireyin davranışlarını denetlemesi ve toplumsal uyumu koruması gerektiğine vurgu yapıldığını göstermektedir. Özellikle itaat, ölçülülük ve özdenetim gibi değerler, bireyin toplum içindeki yerini bilmesini ve kurallara uygun hareket etmesini ön plana çıkarmaktadır. Bunun yanında aklını kullanma, bilgelik ve tedbirli davranma değerleriyle doğru kararlar alma becerisi desteklenirken; kibirli ve açgözlü olmamak gibi değerlerle ahlaki denge vurgulanmaktadır.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemi ile İlgili Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi "Masal türlerine göre Türk, Hint ve Çin masallarının değer sıklığı nasıldır? Türk, Hint ve Çin masallarından incelenen 120 masal; gerçekçi ,olağanüstü masal ve hayvan masalı olarak sınıflandırılmış ve elde edilen bulgular, değer sıklığına göre tablolar halinde gösterilmiştir. Masal türlerinin her ülkenin masal kitabında farklı sayıda olmasından dolayı eşit sayıda seçilememiştir.

Tablo 22
Türk masallarının Türlerine Göre Değer Sıklığı ve Yüzdesi

Masal Türleri	İlgili Masallar	Değer	
		Sıklığı	Yüzdelik
Gerçekçi masal	T3,T5,T6,T8,T9,T11,T12,T13,T14,T17,T18,T19,T20, T23,T24,T26,T28,T29,T30,T31,T33,T34,T37,T40	119	%58,9
Olağanüstü masallar	T2,T4,T7,T10,T16,T21,T22,T27,T32,T36	77	%38,1
Hayvan masalları	T1,T15,T25,T35,T38,T39	6	%3
Toplam Değer Sayısı		202	%100

Tablo 22 incelendiğinde 40 masalın 24 tanesinin gerçekçi masal; 10 tanesinin olağanüstü masal ve 6 tanesinin hayvan masalı olduğu görülür. Masal türlerine göre değer sıklığını ve yüzdesi gösterilmiştir:

Tablo 22'de görüldüğü üzere toplamda en fazla değer sayısı gerçekçi masallarda görülmektedir.Türk masallarında geçen değerlerin yarısından fazlasını gerçekçi masalların içerdiği görülmektedir. Ancak kırk masal içerisinde en fazla değer sıklığına sahip masal ise "Bir Baba Üç Oğul" (T27) adlı olağanüstü bir masala aittir. Bu masalın diğer masallara göre daha fazla değer içerdiği görülmektedir. (f:18). Hayvan masallarının ise diğer masal

türlerine göre daha az değer içerdiği tespit edilmiştir. Hayvan masallarında görülen en fazla değer sayısı 2'dir. "T1"(Aç Kurt) masalında ilgili değerlerden hiçbirine rastlanılmamıştır.

Tablo 23
Hint Masallarının Türlerine Göre Değer Sıklığı ve Yüzdesi

Masal Türleri	İlgili Masallar	Değer	
		Sıklığı	Yüzdelik
Gerçekçi masal	H2,H3,H4,H5,H6,H7,H18, H20,H24,H30,H31,H32,H33	22	%12,9
Olağanüstü masallar	H19,H22,H23,H25,H27,H28,H29, H34,H35,H36,H37,H38,H39	118	%69
Hayvan masalları	H1,H8,H9,H10,H11,H12,H13, H14,H15,H16,H17,H21,H26,H40	31	%18,1
Toplam Değer		171	%100

Tablo 23 incelendiğinde 40 masalın 14 tanesinin hayvan masalı; 13 tanesinin olağanüstü masal ve 13 tanesinin gerçekçi masal olduğu görülür. Masal türlerine göre değer sıklığı ve yüzdesi gösterilmiştir:

Tablo 23'de görüldüğü üzere toplamda en fazla değer sayısı ve yüzdelik oranı olağanüstü masallarda görülmektedir. Hint masallarında geçen değerlerin büyük bir oranı olağanüstü masallarda yer almaktadır. Kırk masal içerisinde en fazla değer sıklığına sahip masal ise "Raca'nın Oğlu Prenses Labam'ı Nasıl Kazandı?" (H22) adlı olağanüstü bir masala ait olduğu tespit edilmiştir. Bu masalın diğer masallara göre daha fazla değer içerdiği görülmektedir. (f:21) Gerçekçi masallarının ise diğer masal türlerine göre daha az değer içerdiği tespit edilmiştir. Hem hayvan masallarında hem de gerçekçi masallarda ilgili 20 değerden hiçbirinin yer almadığı masallar (H5, H6, H24, H26, H33) tespit edilmiştir.

Tablo 24
Çin Masallarının Türlerine Göre Değer Sıklığı ve Yüzdesi

Masal Türleri	İlgili Masallar	Değer	
		Sıklığı	Yüzdelik
Gerçekçi masal	Ç1,Ç2,Ç4,Ç7,Ç8,Ç10,Ç11,Ç12, Ç13, Ç14,Ç16,Ç17,Ç18,Ç25,Ç27,Ç28,Ç40	98	%55,7
Olağanüstü masallar	Ç3, Ç5,Ç9,Ç15,Ç19,Ç22,Ç23,Ç24,Ç26,Ç29, Ç30,Ç31,Ç32,Ç33,Ç34,Ç35,Ç36,Ç37,Ç38,Ç39	77	%43,8
Hayvan masalları	Ç6,Ç20,Ç21	1	%0,57
Toplam Değer		176	%100

Tablo 24 incelendiğinde 40 masalın 17 tanesinin gerçekçi masal; 20 tanesinin olağanüstü masal ve 3 tanesinin hayvan masalı olduğu görülür. Masal türlerine göre değer sıklığı ve yüzdesi gösterilmiştir:

Tablo 24 'te görüldüğü üzere toplamda en fazla değer sıklığı ve yüzdelik oranı gerçekçi masallarda görülmektedir. Çin masallarında geçen değerlerin yarısından fazlasını gerçekçi masalların içerdiği tespit edilmiştir. Kırk masal içerisinde en fazla değer sıklığına sahip masal ise "Küçük Seyis Qi Wu ve Ginseng" (Ç1) adlı gerçekçi bir masala aittir. Bu masalın diğer masallara göre daha fazla değer içerdiği görülmektedir. (f:18)

Hayvan masallarının ise diğer masal türlerine göre daha az değer içerdiği tespit edilmiştir. Hayvan masallarında görülen en fazla değer sayısı 1'dir. Hem hayvan masallarında hem de gerçekçi masallarda ilgili 20 değerden hiçbirinin yer almadığı masallar (Ç4, Ç20, Ç21, Ç25) tespit edilmiştir.

4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemi ile İlgili Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi "Değerlerin Türk, Hint ve Çin masallarına göre dağılımı nasıldır?"

Tablo 25
Türk,Hint ve Çin Masallarının İlgili Değerlere Göre Karşılaştırmalı Olarak Analizi

Değerler	Türk masalları		Hint masalları		Çin masalları		Ortalama
	Değer sıklığı (f)	Yüzde %	Değer sıklığı (f)	Yüzde %	Değer sıklığı (f)	Yüzde %	Yüzde %
adalet	13	% 6,44	9	% 5,26	4	%2,27	%4,66
aile bütünlüğü	4	%1,98	3	% 1,75	5	% 2,84	%2,19
çalışkanlık	5	% 2,48	2	%1,17	7	% 3,98	%2,54
dostluk	3	%1,49	14	% 8,19	5	%2,84	%4,17
duyarlılık	4	%1,98	2	%1,17	3	%1,70	%1,62
dürüstlük	14	%6,93	7	%4,09	10	% 5,68	%5,57
estetik	17	% 8,42	15	%8,77	5	% 2,84	%6,68
mahremiyet	8	% 3,96	2	%1,17	8	% 4,55	%3,23
merhamet	8	% 3,96	15	%8,77	11	% 6,25	%6,33
mütevazılık	2	%0,99	3	% 1,75	2	% 1,14	%1,29
özgürlük	11	%5,45	9	%5,26	6	% 3,41	%4,71
sabır	8	%3,96	1	%0,58	5	% 2,84	%2,46
sağlıklı yaşam	3	% 1,49	0	%0	3	% 1,70	%1,06
saygı	12	%5,94	8	% 4,68	15	% 8,52	%6,38
sevgi	29	% 14,36	29	% 16,96	18	% 10,23	%13,85
sorumluluk	20	% 9,90	14	% 8,19	20	% 11,36	%9,82
tasarruf	1	%0,50	0	%0	2	% 1,14	%0,55
temizlik	3	%1,49	2	% 1,17	2	% 1,14	%1,27
vatanseverlik	1	%0,50	0	% 0	0	% 0	%0,17
yardımseverlik	36	%17,82	36	% 21,05	45	% 25,57	%21,48

Tablo 25 'te ilgili yirmi değer kapsamında üç farklı millete ait toplamda 120 masalın ortalama değerler yüzdesine baktığımızda en çok kullanılan değerlerin "yardımseverlik (%21,48), sevgi (%13,55) ve sorumluluk (%9,82)" olduğu görülmüştür. "Yardımseverlik, sevgi ve sorumluluk" değerleri üç milletin masalında da en çok kullanılan değerler arasında yer almaktadır. Ortalama değerler yüzdesine baktığımızda en az kullanılan üç değerin ise "vatanseverlik (%0,17), tasarruf (%0,55) ve sağlıklı yaşam (% 1,06)" olduğu tespit edilmiştir. "Temizlik (%1,27), mütevazılık (%1,29) ve duyarlılık (%1,62)" değerleri de masallarda az geçen değerler arasındadır.

"Vatanseverlik" değerinin Türk masalları dışında Hint ve Çin masallarında yer almadığı görülmüştür. "Tasarruf ve sağlıklı yaşam" değerlerine Türk ve Çin masallarında yer verilirken Hint masallarında bu değerlerin yer almadığı tespit edilmiştir.

Tablo 25'e göre Türk, Hint ve Çin masallarını değer sıklıklarına göre karşılaştırdığımızda şu bulgular elde edilmektedir:

Türk masallarında Hint ve Çin masallarına göre değer sıklığı çok olan değerler: adalet, duyarlılık, dürüstlük, estetik, özgürlük, sabır, temizlik, vatanseverlik.

Hint masallarında Türk ve Çin masallarına göre değer sıklığı çok olan değerler: dostluk, merhamet, mütevazılık.

Çin masallarında Türk ve Hint masallarına göre değer sıklığı çok olan değerler: çalışkanlık, saygı ve yardımseverlik.

Türk ve Çin masallarında aynı değer sıklığına sahip olan değerler: aile bütünlüğü, mahremiyet, mütevazılık, sağlıklı yaşam, sorumluluk.

Türk ve Hint masallarında aynı değer sıklığına sahip olan değerler: sevgi , yardımseverlik.

Hint ve Çin masallarında aynı değer sıklığına sahip olan değerler: temizlik, vatanseverlik.

4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemi ile İlgili Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi "Türk, Hint ve Çin masallarının tespit edilen diğer değerler açısından benzerlikleri ve farklılıkları nasıldır?"

Tablo 26

Diğer Değerler" Açısından Türk, Hint, Çin Masallarının Karşılaştırılması

	Türk Masalları	Hint Masalları	Çin Masalları
Diğer değerler	aklını kullanma	aklını kullanma	itaat
	tedbiri elden bırakmamak	temkinli olma	minnettarlık
	minnettarlık	kanaatkârlık	inanç
	özdenetim	cimri olmamak	kibirli olmamak
	kararlı olma	minnettarlık	açgözlü olmamak
	kibirli olmama	tedbiri elden bırakmamak	tedbirli olmak/davranmak
	aşırı kıskançlıktan kaçınma	aşırı hırslı olmama	ölçülülük
	kanaatkârlık	ilerigörüşlülük	aklını kullanma
	tamahkâr olmama	akılcı düşünme	özdenetim
	cesaret	inanç	cesaret
	ölçülü olma	kadercilik	bilgelik
	işbirliği	cesaret	kadercilik
	itaat	açgözlü olmamak	
	inanç	tamahkâr olmama	
	onurlu olma		

Tablo 26'da görüldüğü üzere Türk, Hint ve Çin masallarının "diğer değerler" açısından benzerlikleri ve farklılıkları tespit edilmiştir.

Türk, Hint ve Çin masallarında "diğer değerler" açısından önemli benzerlikler tespit edilmiştir. Bu benzerlikler: aklını kullanma, tedbirli olma (alt değer göstergesi olarak temkinli olma), minnettarlık, cesaret, inanç, kanaatkârlık (alt değer göstergeleri olarak açgözlü olmama, tamahkâr olmama, cimri olmama) ve aşırıya kaçmama (alt değer göstergeleri olarak aşırı kıskançlıktan kaçınma, aşırı hırslı olmama, ölçülülük, kibirli olmama) değerleridir.

Türk, Hint ve Çin masallarında "diğer değerler" açısından farklılıklara bakıldığında, genel olarak belirgin bir farklılığın olmadığı; çoğunlukla ortak değerlerin yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte bazı değerler, kültürlere özgü biçimde masallarda öne çıkmaktadır. Bu bağlamda "kadercilik" değeri Hint ve Çin masallarında yer alırken, Türk masallarında bu değere rastlanmamıştır. "Bilgelik" değeri yalnızca Çin masallarında ele alınmış; Türk ve Hint masallarında görülmemiştir.

"İtaat ve özdenetim" değerlerinin Türk ve Çin masallarında yer aldığı, buna karşılık Hint masallarında bu değerlere rastlanmadığı tespit edilmiştir. "Kararlı olma, işbirliği ve onurlu olma" değerleri yalnızca Türk masallarında görülürken; "ilerigörüşlülük ve akılcı düşünme" değerlerinin ise Hint masallarında görüldüğü belirlenmiştir.

BÖLÜM 5

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde elde edilen bulguların özeti ve yorumu yapılmış, önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada Türk, Hint ve Çin masallarına ait 40 'ar ve toplamda 120 derleme masal 20 değere göre incelenmiştir. Bu değerler dışında tespit edilen diğer değerler de "diğer değerler" başlığı altında ayrıca gösterilmiştir. İncelenen masalların belirlenmesinde iki ölçüt kullanılmıştır. 1. Farklı masal türlerine (gerçekçi masal, olağanüstü masal, hayvan masalı) yer vermek. 2. İncelenecek masallar değerler eğitimi açısından değerlendirileceği için müstehcen unsurlar taşıyan, yoğun şiddet unsurların yer aldığı masallara yer vermemek. Elde edilen bulgular önce her millet için ayrı tablolar halinde değer sıklık ve yüzdesine göre gösterilmiştir. Bu tablolar içinde masal türlerine göre değer sıklıkları da belirtilmiştir. Sonrasında karşılaştırmalı değer analizi tablosu yapılmıştır. Tespit edilen "diğer değerler" de hem her millet için ayrı hem de karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir. Masallarda değerlerin yer aldığı ifadeler doğrudan alıntılarla gösterilmiştir.

Türk, Hint ve Çin masallarına ait toplam 120 masalla ilgili 20 değer ve tespit edilen "diğer değerler" bağlamında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. 40 Türk masalını ilgili 20 değere göre incelediğimizde toplam "202" değer sayısına ulaşılmıştır. İlgili yirmi değerin tümüne yer verildiği görülmüştür. Türk masallarında en çok kullanılan değerin "yardımseverlik" (f: 36; %17,82) olduğu görülmektedir. İkinci sırada "sevgi" (f: 29; %14,36) ve üçüncü sırada "sorumluluk" (f: 20; %9,90) değerleri yer almaktadır. Bu değerleri sırasıyla; estetik (f: 17; %8,42), dürüstlük (f: 14; %6,93), adalet (f: 13; %6,44), saygı (f: 12; %5,94), özgürlük (f: 12; %5,45), mahremiyet (f: 8; %3,96) = merhamet (f: 8; %3,96) = sabır (f: 8; %3,96), çalışkanlık (f: 5; %2,48), aile bütünlüğü (f: 4;

%1,98) = duyarlılık (f: 4; %1,98), dostluk (f: 3; %1,46) = sağlıklı yaşam (f: 3; %1,46) = temizlik (f: 3; %1,49), mütevazılık (f: 2; %0,99), tasarruf (f: 1; %0,50) = vatanseverlik (f: 1; %0,50) değerleri takip etmektedir.

Türk masallarında en az geçen değerler ise; dostluk (f: 3; %1,49) = sağlıklı yaşam (f: 3; %1,49) = temizlik (f: 3; %1,49), mütevazılık (f: 2; %0,99), tasarruf (f: 1; %0,50) = vatanseverlik (f: 1; %0,50)'tir.

"T1" (Aç Kurt) masalında ilgili 20 değerden hiçbirine yer verilmediği görülmüştür.

Türk masallarının tümünde ilgili yirmi değerden en az birine rastlandığı görülmüştür. Bu durum Türk masallarındaki değer çeşitliliğini bize göstermektedir. Türk masallarında tespit edilen "diğer değerler": aklını kullanma, tedbiri elden bırakmamak, minnettarlık, özdenetim, kararlı olma, kibirli olmama, aşırı kıskançlıktan kaçınma, kanaatkârlık, tamahkâr olmama, cesaret, ölçülü olma, işbirliği, itaat, inanç, onurlu olma'dır.

Alan yazında Türk masallarında değerler eğitimi üzerine yapılan çalışmalar bütüncül olarak değerlendirildiğinde, bu çalışmaların büyük bölümünde benzer değer örüntülerinin ortaya çıktığı görülmektedir. İncelenen araştırmalar, Türk masallarının değer aktarımı açısından zengin bir yapıya sahip olduğunu ve özellikle yardımseverlik, sevgi, sorumluluk ve estetik değerlerinin sıklıkla işlendiğini ortaya koymaktadır. Çalışmamızda elde edilen bulgular da bu genel eğilimi doğrular niteliktedir.

Alan yazındaki çalışmalarda, farklı bölgelere ait masalların ya da farklı öğretim programları temel alınarak yapılan incelemelerin ortak sonucu olarak "yardımseverlik" değerinin Türk masallarında en baskın değerlerden biri olduğu görülmektedir. Yılmaz (2019), Aslan (2023), Eroğlu (2024), S. Kaya (2021), Öner (2019), Kiriş (2023), Göcen (2025) ve Özer (2019) tarafından yapılan çalışmalarda "yardımseverlik" değerinin en yüksek ya da en yüksek değerler arasında yer aldığı belirtilmiştir. Bu durum, çalışmamızda Türk masallarında yardımseverliğin öne çıkan temel değerlerden biri olmasıyla örtüşmektedir.

Benzer biçimde sevgi ve sorumluluk değerlerinin de Türk masallarında sıklıkla yer aldığı alan yazındaki çalışmalarla ortaya konmuştur. Aslan (2023), Yılmaz (2019), Eroğlu (2024), N. Kaya (2022) ve Özer (2019) çalışmalarında bu değerlerin masallarda önemli bir yer tuttuğu ifade edilmiştir.

Alan yazındaki bazı çalışmalarda dikkat çeken bir diğer bulgu, estetik değerinin Türk masallarında belirgin biçimde yer almasıdır. Kardaş (2020) ve Kiriş (2023) tarafından

yapılan araştırmalarda estetik değeri sık işlenen değerler arasında gösterilmiş; bu bulgu çalışmamızda Türk masallarında estetik değerinin en çok kullanılan ilk dört değer arasında yer almasıyla paralellik göstermiştir. Bu durum, Türk masallarının yalnızca ahlaki değerleri değil, aynı zamanda güzeli fark ettirme ve estetik duyarlılık kazandırma işlevini de üstlendiğini ortaya koymaktadır.

Buna karşılık alan yazındaki çalışmaların büyük bölümünde "vatanseverlik" değerinin Türk masallarında görece daha az işlendiği dikkat çekmektedir. Yılmaz (2019), Özer (2019), Z. Aslan (2023), Eroğlu (2024), S. Kaya (2021), Kiriş (2023), Göcen (2025) ve N. Kaya (2022) tarafından yapılan çalışmalarda "vatanseverlik" değeri en az rastlanan değerler arasında yer almıştır. Bu bulgu, çalışmamızda Türk masallarında vatanseverlik değerinin düşük sıklıkta tespit edilmesiyle örtüşmektedir.

Yılmaz (2019) ve Bal (2025), çalışmalarında da bizim çalışmamızda olduğu gibi Türk masallarının değer sayısının diğer kültürlerin masallarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Bunun yanında, Z. Aslan (2023) çalışmasında Afrika masallarının, Ercan (2022) çalışmasında ise Japon masallarının değer sayısı bakımından Türk masallarından daha fazla olduğu görülmüştür. Ercan'ın (2022) çalışmasında incelenen masal sayısının eşit olmaması, Japon masallarının sayıca fazla olmasının sonucu etkilediği düşünülmektedir. Öte yandan, Z. Aslan (2023), Afrika masallarının Türk masallarına göre daha fazla değere sahip olmasını, kültürel çeşitlilik ve sözlü kültür aktarımının değer çeşitliliği üzerindeki etkisini ortaya koyduğunu vurgulamaktadır.

Alan yazındaki çalışmalar ışığında incelendiğinde Türk masallarının öncelikli olarak yardımseverlik, sevgi, sorumluluk ve estetik değerlerini öne çıkardığı; bireyler arası ilişkileri ve toplumsal dayanışmayı merkezine alan bir değer anlayışı sunduğu ortaya çıkmaktadır. Türk masallarında sevgi, yardımseverlik ve sorumluluk değerlerinin ön planda olması, Türk toplumunun geleneksel yapısı, aile düzeni ve hayat felsefesiyle doğrudan ilişkilidir. Türk toplumsal yapısında aile, yalnızca bireylerin bir arada yaşadığı bir yapı değil; sevgi, bağlılık ve karşılıklı sorumlulukların nesilden nesile aktarıldığı temel bir kurumdur. Masallarda anne-baba, eş, evlat, kardeş ve akraba ilişkilerinin sevgi temelli kurulması, bireyin topluma aidiyet duygusunu güçlendirmektedir. Yardımseverlik ise Türk kültüründe dayanışma, paylaşma anlayışının bir yansıması olarak masallarda sıkça işlenmektedir. Kahramanların zor durumda olanlara yardım etmesi, karşılık beklemeden iyilik yapması değerin kültürel köklülüğünü göstermektedir. Sorumluluk değeri ise bireyin ailesine, toplumuna ve üstlendiği görevlere karşı sorumluluk bilinciyle hareket etmesi şeklinde masallara yansımaktadır. Bu

üç değerin sıklıkla yer alması bize açıkça gösteriyor ki Türk masalları, bireyi sadece kendi kişisel çıkarları doğrultusunda değil, aynı zamanda ailesi ve toplumla olan ilişkileri bağlamında ele almaktadır.

"Vatanseverlik" değerinin Türk masallarında az yer alıyor olması mekân ve zamanın belirsiz olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. En az geçen değerler sıralamasında yer alan "mütevazılık" değerinin doğrudan masallarda yer almadığı diğer değerlerle (kibirli olmama, kanaatkârlık, minnettarlık) örtük biçimde yer aldığı için az sıklıkta geçtiği belirlenmiştir. Ayrıca masal kahramanlarının cesur ve aktif yapısı masal kahramanlarının mütevazılık yönünü geri plana itmektedir. "Tasarruf" değeri ise çoğu zaman kanaatkârlık, ölçülülük veya aşırıya kaçmama gibi değerler üzerinden dolaylı olarak işlendiği için masallarda daha az vurgulanmaktadır.

2. 40 Hint masalını ilgili 20 değere göre incelediğimizde toplam "171" değer sayısına ulaşılmıştır. Hint masallarında en çok kullanılan değerin "yardımseverlik" (f: 36; %21,05) olduğu görülmektedir. İkinci sırada "sevgi" (f: 29; %16,96) ve üçüncü sırada estetik (f: 15; %8,77) = merhamet (f: 15; %8,77) değerleri yer almaktadır. Bu değerleri sırasıyla; "sorumluluk" (f: 14; %8,19) = dostluk (f: 14; %8,19), özgürlük (f: 9; %5,26) = adalet (f: 9; %5,26), saygı (f: 8; %4,68), dürüstlük (f: 7; %4,09), aile bütünlüğü (f: 3; %1,75) = mütevazılık (f: 3; %1,75), çalışkanlık (f: 2; %1,17) = duyarlılık (f: 2; %1,17) = mahremiyet (f: 2; %1,17) = temizlik (f: 2; %1,17), sabır (f: 1; %0,58) değerleri takip etmektedir.

Hint masallarında en az geçen değerler; aile bütünlüğü (f: 3; %1,75) = mütevazılık (f: 3; %1,75), çalışkanlık (f: 2; %1,17) = duyarlılık (f: 2; %1,17) = mahremiyet (f: 2; %1,17) = temizlik (f: 2; %1,17), sabır (f: 1; %0,58)'dir.

İncelenen masallarda "sağlıklı yaşam, tasarruf ve vatanseverlik" değerleriyle ilgili bulgulara ise rastlanmamıştır. (H5, H6, H24, H26, H33)

Hint masallarında tespit edilen "diğer değerler": aklını kullanma, temkinli olma, kanaatkârlık, cimri olmamak, minnettarlık, tedbiri elden bırakmak, aşırı hırslı olmama, ileri görüşlülük, akılcı düşünme, inanç, kadercilik, cesaret, açgözlü olmamak, tamahkâr olmama 'dır.

Hint masallarında değerler eğitimi bağlamında doğrudan yapılan çalışmalar sınırlı olmasına rağmen, Hint kültürüne ait Kelile ve Dimne masalları üzerinden yapılan incelemeler önemli bulgular sunmaktadır. Yaman (2023), "Kelile ve Dimne, Mantıku't-Tayr ve Mesnevi'deki Hayvan Hikâyelerindeki Değerler Eğitimi" adlı doktora tezinde, bu eserlerdeki değerleri

analiz etmiş ve "dostluk" değerinin kullanım sıklığı bakımından ön plana çıktığını tespit etmiştir; bu bulgu, çalışmamızda Hint masallarında dostluk değerinin Türk ve Çin masallarına göre daha yoğun olduğunu göstermesiyle örtüşmektedir. Ayrıca Yaman'ın çalışmasında kullanım sıklığı yüksek değerler olarak "yardımlaşma" ve "sevgi", kullanım sıklığı düşük değerler olarak ise "sabır, temizlik, çalışkanlık" tespit edilmiştir; bunlar da bizim çalışmamızdaki gözlemlerle paralellik göstermektedir. Yaman'ın belirlediği "kanaatkârlık, akıl, cesaret" değerleri de çalışmamızda tespit ettiğimiz "diğer değerler" arasında yer almaktadır. Karadem (2023) ise "Kelile ve Dimne'nin Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerler Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde eseri, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan 18 değer açısından incelemiş ve en çok ilişkilendirilen değerleri "adalet, aile birliğine önem verme, dürüstlük, sevgi ve sorumluluk" olarak belirlemiştir; ayrıca "estetik" değerinin sık işlenmesi, çalışmamızda Hint masallarında estetiğin üçüncü sırada yer almasıyla paralellik göstermektedir. Bakan (2006) ise "Kelile ve Dimne'de Yer Alan Masalların Dini ve Ahlaki Eğitime Katkıları" adlı tezinde, masalların dinî ve ahlâkî eğitime katkılarını incelemiş ve ön plana çıkan değeri "dostluk" olarak vurgulamıştır; aynı zamanda eserde sık işlenen "aklını kullanma" değeri de çalışmamızda tespit ettiğimiz "diğer değerler" arasında yer almaktadır. Bu bulgular, Hint masallarında bazı değerlerin kullanım yoğunluğu ve içerik yapısının çalışmamızdaki tespitlerle önemli ölçüde örtüştüğünü göstermektedir. Hint masallarında öne çıkan değerlerin, sınırlı sayıdaki önceki çalışmanın bulgularıyla genel olarak benzerlik gösterdiği ve bu masalların değerler eğitimi açısından önemli bir potansiyel taşıdığı söylenebilir.

Hint masallarında en sık rastlanan ilk iki değer olan "yardımseverlik ve sevgi", Türk masallarında da öne çıkan aynı değerlerle paralellik göstermektedir. Bu durum, her iki kültürde masalların temel amacının çocuğa erdemli davranışlar kazandırmak olduğunu ortaya koyar. Dolayısıyla yardımseverlik ve sevgi, masallarda hem ahlaki hem de sosyal bir değer olarak ön plana çıkar.

Hem Hint masallarında hem de Türk masallarında en çok kullanılan değerler içerisinde "estetik" değerinin yer alıyor olması, Türk ve Hint masallarının eğitici yönünün yanı sıra okuyucuya/dinleyiciye "güzeli fark ettirme, güzele yöneltme, " işlevleri üstlendiğini de göstermektedir.

Hint masallarında hayvan masallarının önemli bir yer tutması, masalların kurgusunu ve yardımseverlik, sevgi, merhamet ve sorumluluk gibi toplumsal ilişkiler ve erdemleri ön plana çıkarırken, temizlik, sabır, çalışkanlık ve mahremiyet gibi bireysel ve günlük yaşam

değerlerinin geri planda kalmasına yol açmıştır. Duyarlılık değeri, masallarda çoğunlukla merhamet davranışları aracılığıyla örtük olarak aktarıldığı için en az sıklıkta geçen değerler arasında yer almaktadır.

3. 40 Çin masalında ilgili 20 değere göre incelediğimizde toplam "176" değer sayısına ulaşılmıştır. Çin masallarında en çok kullanılan değerin "yardımseverlik" (f: 45; %25,57) olduğu görülmektedir. İkinci sırada "sorumluluk" (f: 20; %11,36) ve üçüncü sırada sevgi (f: 18; %10,23) değerleri yer almaktadır. Bu değerleri sırasıyla; saygı (f: 15; %8,52), merhamet (f: 11; %6,25), dürüstlük (f: 10; %5,68), mahremiyet (f: 8; %4,55), çalışkanlık (f: 7; %3,98), özgürlük (f: 6; %3,41), aile bütünlüğü (f: 5; %2,84) = estetik (f: 5; %2,84) = dostluk (f: 5; %2,84) = sabır (f: 5; %2,84), adalet (f: 4; %2,27), duyarlılık (f: 3; %1,70) = sağlıklı yaşam (f: 3; %1,70), mütevazılık (f: 2; %1,14) = tasarruf (f: 2; %1,14) = temizlik (f: 2; %1,14) değerleri takip etmektedir.

Çin masallarında en az geçen değerler; duyarlılık (f: 3; %1,70) = sağlıklı yaşam (f: 3; %1,70), mütevazılık (f: 2; %1,14) = tasarruf (f: 2; %1,14) = temizlik (f: 2; %1,14)'tir.

İncelenen masallarda " vatanseverlik" değerleriyle ilgili bulgulara rastlanmamıştır. Bazı Çin masallarında ilgili 20 değerden hiçbirine yer verilmediği görülmüştür. (Ç4, Ç20, Ç21, Ç25)

Çin masallarında tespit edilen "diğer değerler": itaat, minnettarlık, inanç, kibirli olmamak, açgözlü olmamak, tedbirli olmak/davranmak, ölçülülük, aklını kullanma, özdenetim, cesaret, bilgelik, kadercilik 'tir.

Alan yazında Çin masallarının değerler eğitimi kapsamında incelendiği çalışmalar sınırlı olmakla birlikte, coğrafi yakınlık, kültürel ortaklıklar ve karşılıklı etkileşim göz önünde bulundurularak çalışmamız, Japon ve Kore masallarında değerleri konu alan araştırmalarla ilişkilendirilmiştir. Ercan (2022) Türk ve Japon masallarını incelemiş ve en çok öne çıkan değerleri başarı, duygu ve duygulanım olarak belirlemiştir. Çin masallarında sık rastlanan yardımseverlik ve sorumluluk değerleri, başarıyı mümkün kılması ve paylaşılır hâle getirmesiyle Ercan'ın belirttiği başarı değeriyle örtüşmektedir. Ayrıca, çalışmamızda sıkça rastlanan sevgi, saygı, dürüstlük ve merhamet değerleri de duyu ve duygulanım temelli değerler olarak değerlendirilebilir. Japon masallarında az görülen sağlık değeri, Çin masallarında da en az rastlanan değerler arasında sağlıklı yaşam değeriyle örtüşmektedir; Çin masallarındaki estetik değeri ile Japon masallarındaki güzellik değeri ise birbirine yakındır. Japon masallarında tespit edilen itaat, dindarlık ve bilgi değerleri, Çin masallarında diğer değerler olarak belirlediğimiz değerlerle örtüşmektedir.

Z. Aslan (2023) ise 12 farklı kültüre ait masalları incelemiş ve Kore masallarında öne çıkan değerlerin yardımseverlik, sevgi, özdenetim, adalet ve sorumluluk; Japon masallarında ise yardımseverlik, sevgi ve sorumluluk olduğunu belirtmiştir. Bu bulgular Çin, Japon ve Kore masallarının değerler açısından ortak bir kültürel çizgi izlediğini ortaya koymaktadır.

Çin masallarında da Türk ve Hint masallarında olduğu gibi yardımseverlik, sevgi, sorumluluk" değerleri en çok kullanılan değerler arasında olduğu görülmüştür. Bu durum, farklı kültürlerdeki masalların çocuklara temel değerleri aktarmada benzer işlevler üstlendiğini göstermektedir. "Mütevazılık, tasarruf, temizlik" değerlerinin az yer alması, Çin masallarının toplumsal ve duygusal değerleri öncelikli olarak öne çıkarmasıyla açıklanabilir.

4. Türk masallarında incelenen 40 masalın 24 tanesinin gerçekçi masal; 10 tanesinin olağanüstü masal ve 6 tanesinin hayvan masalı olduğu görülmüştür. Türk masallarında tespit edilen toplam 202 değer sayısının 117'si gerçekçi masallarda, 77' si olağanüstü masallarda, 5' i hayvan masallarda geçmektedir. Türk masallarında toplam değer sayısının en fazla olduğu masalların gerçekçi masallar olduğu görülmektedir. Ancak en fazla değer sıklığına sahip masal ise "Bir Baba Üç Oğul" (T27) adlı olağanüstü bir masala ait olduğu görülmüştür. Bu masalın diğer masallara göre daha fazla değer içerdiği görülmektedir (f:18). En az değer içeren masal türünün ise hayvan masalları olduğu görülmüştür. Hayvan masallarında görülen en fazla değer sayısının 2 olduğu tespit edilmiştir. İncelediğimiz masallar bize Türk masallarında gerçekçi masallara daha çok yer verildiğini kanıtlamaktadır. Bu sonuç, Pertev Naili Boratav'ın Türk masalları hakkındaki düşüncelerini kanıtlar niteliktedir. Bortav'ın da belirttiği gibi "Türk masallarında en olağanüstü unsurlar bile sanıldığı kadar akıl dışı değildir. Türk geleneği en "masalımsı" anlatıları bile gerçeğe yaklaştırma eğilimindedir" (1995, s. 81-82). Türk masallarında gerçekçi masalların diğer masal türlerden fazla olması toplam değer sayısının gerçekçi masallarda daha çok görülmesine sebep olmuştur. Ancak masallar içerisinde en fazla değer içeren masalın bir olağanüstü masala ait olması da ilgi çekicidir.

5. Hint masallarında incelenen 40 masalın 14 tanesinin hayvan masalı; 13 tanesinin olağanüstü masal ve 13 tanesinin gerçekçi masal olduğu görülmüştür. Hint masallarında tespit edilen toplam 171 değer sayısının 22'si gerçekçi masallarda, 118'i olağanüstü masallarda, 31'i hayvan masallarında geçmektedir. Hint masallarında tespit edilen toplam değer sayısının en fazla olduğu masalların olağanüstü masallar olduğu görülmüştür. En fazla değer sıklığına sahip masal ise "Raca'nın Oğlu Prenses Labam'ı Nasıl Kazandı?" (H22)

adlı olağanüstü bir masala ait olduğu tespit edilmiştir. Bu masalın diğer masallara göre daha fazla değer içerdiği görülmektedir (f:22). Gerçekçi masallarının ise diğer masal türlerine göre daha az değer içerdiği tespit edilmiştir. Hem hayvan masallarında hem de gerçekçi masallarda ilgili 20 değerden hiçbirinin yer almadığı masallar (H5, H6, H24, H26, H33) tespit edilmiştir. Hint masallarında masal sayılarının birbirine yakın olmasına rağmen olağanüstü masallarda değer sayısının diğere iki türe göre açık ara fazla olduğu görülmüştür. Hint masallarında "olağanüstülük" Hint kültürünün doğal parçası gibidir. Çünkü olağanüstü masallarda, Hint mitolojisinin ve Hinduizm inancının yansımaları görümektedir. Hint mitolojisinin en eski tanrılarından olan İndra, yıkım ve yeniden yaratılış tanrısı Ganeşa, Bonga, Rakshasa gibi Hint mitolojisinde kötülük yapan, zarar veren ruh ve ifritler, Tanrı Şiva'nın hizmetinde olan Gana isimli ruhani varlıklar, büyücüler, yeniden bedenlenme inancı gibi mitolojik ve dinsel unsurlar, (bkz. H2, H2, H28, H36, H38 masalları) Hint masallarındaki olağanüstülüğünün kültürün doğal bir sonucu olduğunu kanıtlamaktadır. Ayrıca olağanüstü masallarda değer sayısının diğer türlere göre fazla olması; bu tür masalların çok uzun, birden fazla olay örgüsüne sahip, kişi kadrosunun kalabalık, iyilik ve kötülük mücadelesinin daha belirgin işleniyor olmasının bir sonucu olarak görülmektedir.

6. Çin masallarında incelenen 40 masalın 17 tanesinin gerçekçi masal; 20 tanesinin olağanüstü masal ve 3 tanesinin hayvan masalı olduğu görülmüştür. Çin masallarında tespit edilen toplam 176 değer sayısının 98 'i gerçekçi masallarda, 77'si olağanüstü masallarda, 1'i hayvan masallarında geçmektedir. Toplamda en fazla değer sıklığı gerçekçi masallarda görülmektedir. Kırk masal içerisinde en fazla değer sıklığına sahip masal ise "Küçük Seyis Qi Wu ve Ginseng" (Ç1) gerçekçi bir masala aittir. Bu masalın diğer masallara göre daha fazla değer içerdiği görülmektedir (f:18). Hayvan masallarının ise diğer masal türlerine göre daha az değer içerdiği tespit edilmiştir. Hayvan masallarında görülen en fazla değer sayısı 1'dir. Hayvan masallarının ise diğer masal türlerine göre daha az değer içerdiği tespit edilmiştir. Ç20 ve Ç21 kodlu hayvan masallarında görülen en fazla değer sayısı 1'dir. İlgili 20 değerden hiçbirinin yer almadığı masallar (Ç4, Ç20, Ç21, Ç25) tespit edilmiştir.

Çin masallarında Türk masallarında olduğu gibi gerçekçi masallarda görülen değer sayısı diğer türlere göre daha fazladır. Fakat Türk masallarından farklı olarak gerçekçi masalların daha fazla yer alıyor olmasından değildir. Bu durum Okay'ın (2022) "Asya'nın Doğusundaki Bilgeler Ülkesinden: Çin Masalları" adlı yazısındaki görüşünü destekler niteliktedir. Okay, bu yazısında Çin 'de bizdeki gibi bir masal türünün olmadığını ve daha çok efsane, kısa soluklu öykü ve roman olduğunu iddia etmektedir (s. 182). "Çin de masal yoktur," sözü her

ne kadar tartışmaya açık olsa da Çin'de masalın kesin çizgilerle belirleyebileceğimiz bir tür olmaktan ziyade efsane, mit, hikâye ve masal karışımı farklı bir tür olarak karşımıza çıktığını söylemek çok da yanlış olmaz. Nitekim masallarda bu türlere ait izleri bir arada görmek mümkündür. Bir masal içerisinde bir tarafta peri, dev, sihir, şekil değiştiren yaratıklar; diğer tarafta ödüllendiren ya da cezalandıran Tanrı veya Tanrıçalar, ölümsüzlüğe ulaşanlar, tanrıların ortaya çıkışı, farklı bedende dünyaya gelenler; diğer taraftan daha çok hikayelerde görmeye alışık olduğumuz rütbesi yüksek askerler, memurlar, tüccarlar…gibi daha gerçekçi tipler (bkz. Wilhelm & Martens, 2021, s. 125).

Masal türlerine göre değer sayısı değişkenlik göstermektedir. Alan yazında masal türlerine göre değerlerinin incelendiği çalışmalar yok denecek kadar azdır. Çoğunlukla hayvan masalları ile ilgili çalışmalar yer almaktadır. Hayvan masallarının değerler eğitimi açısından incelendiği tek çalışma Abdullah Mutlu'nun (2020) "Türk dünyası hayvan masallarının değerler aktarımı bakımından incelenmesi" adlı yüksek lisans tezidir. Mutlu (2020), bu tezinde 42 Türk dünyası hayvan masalında 180 değer tespit etmiş ve en çok kullanılan değerin "iyilikseverlik" olduğunu belirtmiştir. Olağanüstü ve gerçekçi masal türleriyle ilgili çalışmaya rastlanılmamıştır.

Sonuç olarak, hayvan masallarının kısa ve basit yapısından dolayı üç milletin masalında da diğer türlere göre değer sayısının az olduğu görülmektedir. En fazla Hint masalarında karşımıza çıkmaktadır. Bu durum Hint edebiyatında hayvan masallarının eski ve köklü bir geçmişe dayanmasından kaynaklanmaktadır. Her ne kadar seçilen masal türleri sayıca birbirine eşit olmasa da genellikle olağanüstü masallarda değer sayısının diğer türlere göre fazla olduğu göze çarpmaktadır. Bu da daha önce de belirtildiği gibi bu tarz masallarda iyilik –kötülük çatışmasının daha belirgin olması, masalların uzunluğu, olay örgüsünün ve kişi kadrosunun kalabalıklığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

7. İlgili yirmi değer kapsamında üç farklı millete ait toplamda 120 masalın ortalama değerler yüzdesine baktığımızda en çok kullanılan değerlerin "yardımseverlik (%21,48), sevgi (%13,55) ve sorumluluk (%9,82)" olduğu görülmüştür. "Yardımseverlik, sevgi ve sorumluluk" değerleri üç milletin masalında da en çok kullanılan değerler arasında yer almaktadır. Bu üç değer, değer sıklığı ve yüzdesi olarak incelendiğinde "yardımseverlik" değerinin en fazla değer sıklık ve yüzdesinin Çin masallarında "sevgi" değerinin (f: 45; %25,57), Hint masallarında (f: 29; %16,96) ve Türk masallarında (f: 29; %14,36) aynı sıklıkta ve birbirine yakın yüzdeliklerde yer aldığı; "sorumluluk" değerinin ise Türk masallarında (f: 20; %9,90) ve Çin masallarında (f: 20; %11,36) aynı sıklıkta ve birbirine

yakın yüzdeliklerde olduğu tespit edilmiştir. Ortalama değerler yüzdesine baktığımızda en az kullanılan üç değerin ise "vatanseverlik (%0,17), tasarruf (%0,55) ve sağlıklı yaşam (% 1,06)" olduğu tespit edilmiştir. "Temizlik (%1,27), mütevazılık (%1,29) ve duyarlılık (%1,62) değerleri de masallarda az geçen değerler arasındadır.

"Vatanseverlik" değerinin Türk masalları dışında Hint ve Çin masallarında yer almadığı görülmüştür. "Tasarruf ve sağlıklı yaşam" değerlerine Türk ve Çin masallarında yer verilirken Hint masallarında bu değerlerin yer almadığı tespit edilmiştir.

"Vatanseverlik" değerinin masallarda en az yer alan değer olması ya da hiç yer verilmemesinin sebebi olarak Z. Aslan'ın (2023, s. 82) de belirttiği üzere, yer ve mekânın belirsizliği gösterilebilir; çünkü bu durum, "vatanseverlik" gibi coğrafi ve tarihî kimlik gerektiren bir değer açısından somut örneklerle aktarılmasını güçleştirmektedir. Halbuki masallarda da vatanseverlik değeri işlenmelidir çünkü vatanseverlik değeri çocuklara ait oldukları toplum ve kültüre duyulan sorumluluk ve bağlılık bilincini kazandırır. Masallar aracılığıyla çocuklar, kendi çevresine, ülkesine ve toplumsal değerlerine karşı duyarlılık, sorumluluk ve aidiyet duygusu geliştirirler. Ayrıca, masallarda vatanseverlik değerine yer verilmesi, çocuklara tarih, kültür ve gelenekleri tanıtmaktadır. Bu nedenle masallar, yalnızca bir eğlence aracı olmanın ötesinde, gelecek kuşaklara milli değerleri aktaran önemli bir eğitim aracıdır.

Türk masalları ile Hint masallarının ilk dört sırada yer alan değerlerin aynı olduğu görülmüştür (yardımseverlik, sevgi, sorumluluk, estetik). "Estetik" değeri Türk masallarında (f: 17; %8,42) ve Hint masallarında (f: 15; %8,77) sık kullanılan değerler sıralamasında yer alırken, Çin masallarında (f: 5; %2,84) bu değere daha az yer verildiği görülmüştür.

Türk ve Çin masallarında "mahremiyet" değeri aynı sıklıkta ve birbirine yakın yüzdelikte iken (Türk masalları = f: 8; %3,96, Çin masalları = f: 8; %4,45), Hint masallarında (f: 2; %1,17) bu değerin daha az sıklıkta geçtiği görülmektedir.

Türk masallarında, Hint ve Çin masallarına göre değer sıklığı daha yüksek olan değerlerin adalet, duyarlılık, dürüstlük, estetik, özgürlük, sabır, temizlik ve vatanseverlik olduğu tespit edilmiştir.

Hint masallarında, Türk ve Çin masallarına kıyasla değer sıklığı daha yüksek olan değerlerin dostluk, merhamet ve mütevazılık olduğu belirlenmiştir.

Çin masallarında ise Türk ve Hint masallarına göre değer sıklığı daha yüksek olan değerlerin çalışkanlık, saygı ve yardımseverlik olduğu tespit edilmiştir.

Türk ve Çin masallarında aynı değer sıklığına sahip olan değerlerin aile bütünlüğü, mahremiyet, mütevazılık, sağlıklı yaşam ve sorumluluk olduğu görülmüştür.

Hint ve Çin masallarında aynı değer sıklığına sahip olan değerlerin temizlik ve vatanseverlik olduğu belirlenmiştir.

Türk ve Hint masallarında ise aynı değer sıklığına sahip olan değerlerin sevgi ve yardımseverlik olduğu tespit edilmiştir.

Karşılaştırmalı değer sonuçlarına baktığımızda "yardımseverlik, sevgi ve sorumluluk" değerlerinin üç milletin masalında da en çok kullanılan değerler arasında olması şaşırtıcı değildir. Çünkü bu değerler tüm kültürlerde görülen evrensel değerlerdir.

Türk ve Hint masallarında en çok kullanılan değerler listesinde yer alan "estetik" değeri, her iki kültürün masalında da dış güzellik olarak ele alınmıştır. Bu masallarda iyilik kavramının güzellikle ilişkilendirilmesinin değerlerin bu şekilde somutlaştırılmasının bir sonucu olarak görülmektedir. Güzel kalpli prenses, yakışıklı cesur prens…gibi.

Türk masallarında "adalet" değerinin diğer iki milletin masallarına göre ön plana çıktığını görülmektedir. "Adalet" değeri kimi zaman padişahın ülkeyi adil yönetmesiyle toplumsal düzenin korunması şeklinde kimi zaman da yapılan kötülüklerin bedelinin ödenmesi, hakkı olanın hakkını alması şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Türk ve Çin masallarında "sorumluluk" değerinin Hint masallarına göre sıklık oranının fazla olduğu görülmüştür.Türk masallarında görev bilincinin yüksek olmasının yanı sıra aile bağlarının güçlü ve aile bireylerinin birbirlerine düşkün olmasının bir yansıması olarak değerlendirilmektedir. Nitekim incelediğimiz masallarda bu değer, evladın aile bireylerine karşı sorumluluğu, eşlerin birbirine olan sorumluluğu, prensin padişaha verdiği sözü tutması, kişinin emaneti sahibine zamanında ulaştırması gibi örneklerle karşımıza çıkmaktadır. Çin masallarında ise Konfüçyüs'ün temel ilkelerinden olan "Xiao" yani "örnek evlat olmak, hayırlı evlat olmak" ilkesinin yansımalarını görürüz. Bu ilkeye göre küçükler büyüklere, büyükler de küçüklere karşı sorumluluklarını yerine getirmelidirler (Okay, 2017, s. 33).

Hint masallarında Hint mitolojisi ve Hint kökenli dinlerin (Hinduızm, Budizm, Caynizm) ve toplumsal yapının (kast sistemi) yansımaları açıkça görülmektedir. Hint edebiyatında önemli

bir kaynak olan hayvan masallarının Epik devirde (M.Ö. 500-M. 500) ortaya çıktığı, hatta Hint kültürünün en eski kutsal metinleri olan Rigveda'da o dönemde yaşayan insanların alışkanlıklarının hayvanlara yakıştırıldığı gösteren dualar olduğu söylenilmektedir. Yine Buddaha'nın vaazlarında anlattığı hayvan masallarında geçen hayvanların Buda'nın farklı bedenlerde yeniden doğduğu farklı bedenler olduğu söylenir (Çağdaş, 1962, s. 8). Bu yüzden hayvan masalları Hint masal anlatma geleneğinde farklı bir yere sahiptir. "Dostluk" değeri hayvan masallarında sıkça geçen bir değer olduğu için Hint masallarında bu değerin ön plana çıktığı görülmüştür. Hint masallarında öne çıkan değerlerden olan "sevgi ve estetik" değerleri Hinduzim'deki dört temel hedeften biri olan "kama" yani zevk, arzu, haz, aşk (Raju, 2002, s. 36) felsefesiyle ilişkilendirilebilir. Hint masallarında öne çıkan değerlerden olan "merhamet" değeri Hint kökenli dinlerden olan "Caynizim" de en küçük canlılara bile zarar vermemek ve Buda'nın "ahimsa" yani şiddetsizlik felsefesi ile ilişkilendirebiliriz. "Adalet" değerinin Hint masallarında en çok geçen ilk beş değerde yer alıyor olması ise Hinduizm'de "karma" felsefesinin yani, yaptığı iyi ya da kötü eylemin mutlaka sonucunu görme düşüncesinin etkisi olarak değerlendirilmektedir.

Hindu inancına göre kişinin içinde bulunduğu sınıf ya da kast, dünyada işlediği amellerin bir sonucudur. İnsan, işlediği günahların karşılığını bu dünyada görebileceği gibi, bir sonraki hayatında daha düşük bir kastta yer almak ya da bitki veya hayvan şeklinde dünyaya gelmekle de ödeyebilir. Bu nedenle, bu dünyada günahtan uzak durup iyi ameller işlemekle gelecekteki kastın yükseleceğine inanılır (Harman, 2016'dan aktaran Kıyak ve Güven, 2021, s. 604). Hint masallarında "çalışkanlık" değerinin az görülüyor olması, "çilecilik" yani dünyevi zevklerden uzak durma, herhangi maddi bir çaba içerisinde bulunmama olarak yorumlanabilir.

Çin masallarında öne çıkan değerlerden olan "yardımseverlik, çalışkanlık ve saygı" değerleri ise Konfuçyüs 'ün "ideal insan olma" yolunda uyulması gereken temel ilkeler içerisinde "Ren (insanları sevmek,insan sevgisi), Yi (dürüst olmak, adil olmak), Xiao (küçüklerin büyüklere, büyüklerin küçüklere görevini yerine getirmesi, çocukların yaşça kendilerinden büyüklere karşı çok saygılı olmaları) ilkeleriyle ilişkilidir (bkz. Okay, 2017).

Taozim'e göre dünya geçicidir, insanların sonsuz mutluluğa ulaşması başkalarını mutlu etmesine bağlıdır düşüncesi de "yardımseverlik ve sorumluluk" değerlerinin sıkça kullanılmasıyla bağlantılıdır. Budizm'in sekiz dilimli yol aşamalarından olan doğru niyet (kişinin bencil güdülerden uzaklaşıp iyi eylemlere yönelmesi), doğru çaba (kişinin güzel alışkanlıklar edinmesi ve zararlı olanlardan vazgeçmesi için sürekli çaba içinde olması) ve

doğru davranış (hiçbir canlıya zarar vermemek, yalan konuşmamak…) Çin masallarında en sık kullanılan değerler olarak tespit ettiğimiz "yardımseverlik, sorumluluk, saygı" değerleri ile bağlantılıdır.

8. Türk masallarında tespit edilen "diğer değerler": aklını kullanma, tedbiri elden bırakmamak, minnettarlık, özdenetim, kararlı olma, kibirli olmama, aşırı kıskançlıktan kaçınma, kanaatkârlık, tamahkâr olmama, cesaret, ölçülü olma, işbirliği, itaat, inanç, onurlu olma. Hint masallarında tespit edilen "diğer değerler": aklını kullanma, temkinli olma, kanaatkârlık, cimri olmamak, minnettarlık, tedbiri elden bırakmamak, aşırı hırslı olmama ,ilerigörüşlülük, akılcı düşünme, inanç, kadercilik, inanç, cesaret, açgözlü olmamak, tamahkâr olmama. Çin masallarında tespit edilen "diğer değerler": itaat, minnettarlık, inanç, kibirli olmamak, açgözlü olmamak, tedbirli olmak/davranmak, ölçülülük, aklını kullanma, özdenetim, cesaret, bilgelik, kadercilik.

9. Türk, Hint ve Çin masallarının tespit edilen "diğer değerler" açısından benzer değerler olduğu görülmüştür. Bunlar değerler şunlardır: aklını kullanma, tedbirli olma (alt değer göstergesi olarak temkinli olma), minnettarlık, cesaret, inanç, kanaatkârlık (alt değer göstergeleri olarak açgözlü olmama, tamahkâr olmama, cimri olmama) ve aşırıya kaçmama (alt değer göstergeleri olarak aşırı kıskançlıktan kaçınma, aşırı hırslı olmama, ölçülülük. kibirli olmama). Masallarda akıl ve tedbirli olma gibi bireysel karar alma becerileri, minnettarlık ve kanaatkârlık gibi sosyal erdemler ile cesaret ve inanç gibi kişisel güç kaynakları ön plana çıkarılarak, çocuklara hem bireysel hem toplumsal sorumluluk bilinci kazandırıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, aşırıya kaçmama gibi değerler aracılığıyla denge, ölçülülük ve alçakgönüllülük gibi erdemlerin önemi de somut örneklerle aktarılmaktadır.

10. Türk, Hint ve Çin masallarında "diğer değerler" açısından farklılıklara bakıldığında, genel olarak belirgin bir farklılığın olmadığı; çoğunlukla ortak değerlerin yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte bazı değerler, kültürlere özgü biçimde masallarda öne çıkmaktadır. Türk, Hint ve Çin masallarında yer alan bazı değer farklılıkları, her bir kültürün toplumsal yapısı, felsefi yaklaşımı ve tarihsel birikimiyle açıklanabilir. Örneğin, Hint ve Çin masallarında kadercilik değerinin görülüyor olması, bu toplumlarda bireyin yaşamını belirleyen inanç ve kader anlayışının güçlü olmasından kaynaklanmaktadır; Türk masallarında ise bireyin kendi çabası vurgulandığı için kadercilik değeri daha az işlenmiştir. Benzer şekilde, bilgelik değerinin yalnızca Çin masallarında görülüyor olması, Çin kültüründe özellikle Konfüçyüsçülük ve Taoizm gibi felsefi anlayışların bireyin değer ve davranışları üzerindeki etkisini yansıtmaktadır. Türk masallarında kararlı olma, işbirliği ve

onurlu olma gibi değerlerin yer alması, toplumsal uyum, dayanışma ve bireyin saygınlık kazanma anlayışını yansıtır. Hint masallarında ileri görüşlülük ve akılcı düşünme değerlerinin yer alıyor olması stratejik düşünme, zekâ ve pratik akılcılığın öneminin vurgulanmasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda masallarda ortaya çıkan değer farklılıkları; her kültürün öncelik verdiği erdemlerle, toplumsal yaşam anlayışı, dinî inanış ve hayat felsefeleri ile doğrudan ilişkilidir.

Her milletin gelenekleri, inançları, hayat görüşü, geçmişi, kendi masallarının değer dokusunu oluştursa da masalların evrensel bir yönünün olması hasebiyle her kültürde ortak değerlerin olması ve aynı sıklıkta kullanılması tabiidir. Bu açıdan baktığımızda Türk Hint ve Çin masallarında değer sıklığı ve sıralaması bakımından çok büyük farklılıklar olmadığı hatta benzerlikler olduğu söylenebilmektedir. Bu durum hem masalların evrensel yapısından hem de zengin kültürel mirasa (inançlar, mitoloji, efsaneler, felsefe…) sahip olan bu üç milletin kültürel etkileşimden kaynaklandığı düşünülmektedir. Özetleyecek olursak hem değer sayısının hem de değer çeşitliliğinin fazla olmasından dolayı Türk masallarının değer aktarımı ve değerler eğitiminde kullanılabilecek önemli kaynaklar olduğu, Türk masallarının yanı sıra Hint ve Çin masallarının da eğitici ve ahlaki yönünün yüksek olduğu, "erdemli birey olma, ideal insan olma" yolunda karakter gelişimine katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

İncelediğimiz 120 masalda öne çıkan değerlerin "yardımseverlik, sevgi ve sorumluluk" olması, yalnızca bir kültürün sözlü ürünlerinin ahlaki ve eğitici işlevini ortaya koymakla kalmamakta; aynı zamanda günümüz dünyasında bireylerden beklenen temel becerilere ilişkin önemli ipuçları da sunmaktadır. Bu değerlerin kültürler arası masallarda ortak biçimde ön plana çıkması, bize evrensel insani değerler olduğunu göstermektedir. Nitekim bu değerler, günümüzde uluslararası eğitim çerçevelerinde tanımlanan 21. yüzyıl becerileriyle büyük ölçüde örtüşmektedir.

Örneğin yardımseverlik değeri, bireyin yalnızca başkasına yardım etme isteğini değil; aynı zamanda iş birliği yapabilme, ortak hedefler doğrultusunda hareket edebilme ve toplumsal sorumluluk bilinci geliştirebilme kapasitesini de yansıtmaktadır. Bu yönüyle yardımseverlik, OECD , P21 ve ATC21S ve Wagner'in beceri çerçevesinde ele alınan "iş birliği" becerileriyle doğrudan ilişkilidir. Yardımseverlik, bireyin başkasının ihtiyacını fark ederek gönüllü ve çoğu zaman anlık biçimde destek olmasını ifade eden bir değerdir. Sosyal sorumluluk ise bireyin, toplumun bir üyesi olarak sürekli ve bilinçli biçimde ortak sorunlara karşı sorumluluk üstlenmesini kapsar. Bu yönüyle de ATC21S kapsamında yer alan "sosyal

sorumluluk" değeriyle ilişkilidir. Masallarda zor durumda kalan bir karaktere karşılıksız yardım eden kahraman figürleri, bireyin toplum içinde yalnızca kendisi için değil, başkaları için de sorumluluk üstlenmesi gerektiği mesajını vermektedir. Bu durum, günümüz eğitim anlayışında öne çıkan "küresel vatandaşlık ve toplumsal duyarlılık" kavramlarıyla örtüşmektedir. Bu değerin yüzyıllarca sözlü ve yazılı kültürde vurgulanması bize insanın yalnızca bireysel çıkarlarıyla var olan bir canlı olmadığını; başkalarıyla birlikte yaşama, dayanışma kurma ve ortak sorunlara çözüm üretme ihtiyacının insan doğasının temel bir parçası olduğunu ortaya koymaktadır.

Sevgi değeri ise empati, hoşgörü ve etkili iletişim becerilerinin temelini oluşturmaktadır. Masallarda sevgi, çoğu zaman aile bağları, dostluk ilişkileri veya insan-doğa ilişkisi üzerinden aktarılmaktadır. Bu bağlamda sevgi, OECD'nin "empati" becerileriyle; P21'in "iletişim" alanıyla örtüşmektedir. Masallar aracılığıyla aktarılan bu değer, bireyin sadece akademik açıdan değil, duygusal ve sosyal açıdan da donanımlı olmasının önemine işaret etmektedir. Sevgi değerinin masallarda geçmişten günümüze sürekli olarak vurgulanması, insanın doğası gereği yalnızca akılcı ve çıkar odaklı bir varlık olmadığını; duygusal bağ kurmaya, sevilmeye ve sevmeye ihtiyaç duyan bir varlık olduğunu bize gösterir.

Sorumluluk değeri ise öz denetim, karar verme ve problem çözme becerileriyle yakından ilişkilidir. Masallarda kahramanların verdikleri sözleri tutmaları, üstlendikleri görevleri yerine getirmeleri ve eylemlerinin sonuçlarına katlanmaları, bireyin davranışlarının farkında olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu durum, OECD'nin "öz yönetim", P21'in "inisiyatif alma ve öz yönelim" ve ATC21S'in "kişisel ve sosyal sorumluluk" becerileriyle paralellik göstermektedir. Böylece masallar, bireyin yaşam boyu öğrenme sürecinde ihtiyaç duyacağı sorumluluk bilincinin erken yaşlarda kazandırılmasına katkı sağlamaktadır. Sorumluluk değerinin masallarda geçmişten günümüze sürekli olarak vurgulanması, insanın yalnızca anlık dürtüleriyle hareket eden bir varlık olmadığını; davranışlarının sonuçlarını üstlenebilen, kendisi ve çevresi karşısında görev bilinci taşıyan ve bilinçli tercihler yapabilen bir varlık olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak masallarda öne çıkan yardımseverlik, sevgi ve sorumluluk değerleri; yalnızca geçmiş toplumların ahlaki beklentilerini yansıtmakla sınırlı kalmayıp, günümüz ve geleceğin bireylerinde bulunması gereken 21. yüzyıl becerilerinin temellerini de oluşturmaktadır. Şirin'in (2000) belirttiği gibi, masallar kadar insanı hayata hazırlayan ve geleceğin insanını biçimlendiren başka bir tür bulunmamaktadır (s. 116). Bu yönüyle masallar, kültürel mirasın

aktarılmasının ötesinde, çağdaş eğitim hedefleriyle de örtüşen güçlü birer değerler ve beceri eğitimi aracı olarak değerlendirilmelidir.

5.2. Öneriler

Bu bölümde çalışmadan elde edilen sonuçlara göre önerilerde bulunulmuştur:

1. Hem değerler eğitimi kapsamında hem de farklı kültürlere karşı farkındalık oluşturma, önyargıları kırma ve hoşgörü geliştirme bağlamında Türkçe ders kitaplarında, ortaokul müfredatında okutulan "Seçmeli Masal ve Destanlarımız" ve "Halk Kültürü" gibi seçmeli derslerinin yanında "Dünya Masallarıyla Değerler Eğitimi" adı altında bir seçmeli ders de öğretim programına eklenmelidir.
2. Uzmanlar tarafından çocuğa görelik ilkesi kapsamında çocuklar için düzenlenmiş halk masallarının sayısı artırılmalıdır.
3. Ülkemizde yapılmış olan "TÜMAK (Türk Masal Külliyatı)" projesi benzeri çalışmalarının sayısı artırılarak ve bu tarz projeler evrensel boyutta yürütülmelidir.
4. Türk, Hint ve Çin masallarından faydalanılarak "Dünya masallarıyla Değerlerimiz" temalı atölye çalışmaları yapılmalıdır.
5. Türk, Hint ve Çin masallarından oluşan dijital masal arşivi oluşturulmalıdır.
6. Kültürler arası köprü kurma, evrensel değerleri aktarma, masal okuma ve anlatma geleneğini yaşatmak amacıyla ülkemizde ve dünyada benzerleri yapılmış olan "Dünya halk masalları festivali" kapsamında Türk, Hint ve Çin masallarını konu alan proje ve etkinlikler yapılmalıdır.
7. Çeşitli uluslararası dizi ve film platformlarında çocuk ve gençlerin karakter gelişimini olumsuz etkileyen ve değerler eğitimine zarar veren dizi ve filmlerin yerine alternatif olarak Türk, Hint ve Çin masalarında faydalanılarak film, dizi, animasyonlar yapılmalıdır.
8. Farklı ülkelere ait masallarının değer aktarımı açısından karşılaştırıldığı çalışmaların sayısı artırılmalıdır. Özellikle Türk, Hint ve Çin masallarının değerler eğitimi açısından bir arada değerlendirildiği çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.
9. Türk, Hint ve Çin masallarından yararlanılarak öğrencilerin değerleri sözlü anlatım yoluyla fark etmelerini, kültürlerarası bakış geliştirmelerini ve iletişim becerilerini güçlendirmelerini amaçlayan masal anlatıcılığı etkinlikleri düzenlenmelidir.

10. Masalların beslendiği kaynaklar olan mitoloji ve dinsel unsurları araştıran çalışmaların sayısı artırılmalıdır.
11. Çocuk edebiyatı ve değerler eğitimi alanına katkı sağlaması açısından hangi masal türünün değerleri daha baskın ele aldığını ortaya çıkaran (masal türlerinin değerler bakımından incelenmesi) çalışmalara yer verilmelidir.
12. Okullarda, "26 Şubat Dünya Masal Anlatma Günü" kapsamında Türk, Hint ve Çin masallarına yönelik etkinlikler yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

Abudukelimu, B. (2011). *Çin kaynaklarına göre Taoizm.* Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin duyuşsal amaçlarının (değerlerinin) ilköğretim II. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akbulut, Y. (2018). Veri çözümleme teknikleri. A. Şimşek (Ed.), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* içinde (s. 186). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Akkaya, N. (2017). Oğuz Tansel'in masal dünyasında değerler. S. Sever & S. Karagül (Haz.), *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (s. 100). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.

Alabay Yolcu, T. (2019). *Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Anadolu masallarının eğitsel değerler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.

Alanka, D. (2024). Nitel bir araştırma yöntemi olarak içerik analizi: Teorik bir çerçeve. *Kronotop İletişim Dergisi, 1*(1), 62-82.

Arıcı, A. F. (2018). *Çocuk edebiyatı ve kültürü*. Ankara: Pegem Akademi.

Arslan, H. (2010). Kitap tanıtımı ve tenkitler. *Milel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi, 7*(3), 219.

Aslan, E. (2001). Masal araştırmaları ve *Korkak Ali* masalı üzerinde bir inceleme. *Milli Folklor, 13*(52), 33-45.

Aslan, Z. (2023). *Farklı kültürlere ait yayımlanmış masalların kök değerler açısından incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,Van.

Atış Akyol, N., & Aşkar, N. (2022). Erken çocukluk döneminde 21. yüzyıl becerileri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 42*(3), 2597-2629.

Avadana. (2025, 24 Mayıs). *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/Avadana

Aydın, F. (2013). Hint Dinleri I, Hinduzim-Cayinizm.A.Erbaş(Ed.) *Yaşayan dünya dinler*i içinde (s. 21). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Aydın, M. (2010). *Anahatlarıyla dinler tarihi: Tarih, inanç, ibadet.* İstanbul: Ensar Neşriyat.

Bakan, S. (2006). *Kelile ve Dimne'de yer alan masalların dinî ve ahlâkî eğitime katkıları.* Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Bal, A. R. (2025). T*ürk ve Alman masallarının değerler ve karakter eğitimi açısından karşılaştırılması.* Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

Bascom, W. (1954). Four functions of folklore. *Journal of American Folklore, 67*, 346.

Batur, S. (1998). *Açıklamalı-örnekli Türk halk edebiyatı.* İstanbul: Altın Kitaplar.

Bilkan, A. F. (2001). *Masal estetiği*. İstanbul: Timaş Akademi.

Boratav, P. N. (1983). *Folklor ve Edebiyat II* (1982). İstanbul: Adam Yayıncılık.

Boratav, P. N. (1995). *Türk halk bilimi I:100 Soruda Türk halk edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.

Büyükbahçeci, E. (2016). Hint'te kast sisteminin ilk izleri ve Hint edebiyatındaki yeri. *DTCF Dergisi, 56*(2), 238-255.

Büyükbahçeci, E. (2019). Hindu (*Pañçatantra, Hitopadeşa, Kathāsaritsāgara*) ve Buddhist (*Cātaka*) metinlerinde yer alan "Kaplan postu giyen eşek" anlatısının incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 7*(16), 887-894.

Çağdaş, K. (1962). *Pançatantra masalları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.

Çakan, V. (2017). Geçmişten günümüze Çin. *Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 1*(1), 111-130.

Çelikkaya, H. (1993). Kültür ve eğitim. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi,* 5, 23-30.

Değirmenci, B. (2023). *Fatma Hilal Başal tarafından yazılan Keloğlan masalları serisindeki değerlerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, 29 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Demir, N. (2017). *Anadolu Türk masallarından derlemeler*. İstanbul: Ötüken.

Demirel, Ş. (2022). Masal içinde masal dünya içinde dünya: Hint masalları. F. A. Turan, H. Y. Ersoy & Ş. Demirel (Ed.), *Doğu'dan Batı'ya masalın serüveni: dünya masalları cilt I* içinde (s. 224-245). Ankara: Nobel Kültür.

Dillidüzgün, S. (2017). Oğuz Tansel'in masallarında dil anlayışı.S. Sever & S. Karagül (Haz.)*,Uluslararası Türk masal dünyası ve doğumunun 100. yılında Oğuz Tansel sempozyumu bildiriler kitab*ı içinde (s. 225). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.

Dilmaç, B. (2012). *İnsanca değerler eğitimi.* Ankara: Pegem Anı Yayıncılık.

Eberhard, W. (1947). *Çin tarihi.* Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Elçin, Ş. (2001). *Türk halk edebiyatına giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Emirhan, T. (2023). *Türkçe eğitimi açısından çocuk dergilerindeki kök değerler ve 21. yüzyıl becerileri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Emmez, B. C. (2008). *Gelenekten modern masala: çocuk edebiyatında masal üzerine halkbilimsel bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ercan, P. (2022). *Türk ve Japon masallarının değerler eğitimi açısından karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.

Erkılıç, T. A. (2019). Değişim ve değerler eğitiminin gerekçeleri. A. F. Ersoy & P. Ünüvar (Ed.), *Karakter ve değerler eğitimi* içinde (s. 3-4). Ankara: Anı Yayıncılık.

Eroğlu, İ. (2024). *Değerler eğitimi bağlamında Anadolu masalları: Anadolu masalları eğitim seti üzerine bir inceleme.* Yüksek Lisans Tezi, Iğdır Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Iğdır.

Ertürk, P. (2023). *Ziya Gökalp masallarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

Ewig, U. (1989). Masal, masal araştırması ve masal derlemesi üzerine (Çev. Zeki C. Arda). *Millî Folklor Dergisi*, 6, 1-9.

Ferguson, J. C. (2020). *Çin mitolojisi*. İstanbul: Maya Kitap.

Göcen, N. (2025). *Masalların Türkçe öğretim programındaki kök değerler bakımından incelenmesi: Bilecik ili Söğüt ilçesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.

Göçer, A. (2012). Dil-kültür ilişkisi ve etkileşimi üzerine. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 50*, 50-57.

Gökalp, Z. (1973). *Terbiyenin sosyal ve kültürel temelleri I.* Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Göksu, G. (2023). *Çin mitolojisindeki hayvan figürlerinin sanatsal dönüşümü.* Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Grimm, W. (2018). Masalların özü üzerine (H. Aydoğan, Çev.). *Hece çocuk edebiyatı özel sayısı 104-105* içinde (s. 184). Ankara: Hece.

Gültekin, Z. G. D. (2022). Kaf Dağı'nın ardından Anka kuşu'nun kanadından süzülüp gelen Türk masalları. F. A. Turan, H. Y. Ersoy & Ş. Demirel (Ed.), *Doğu'dan Batı'ya masalın serüveni: dünya masalları* içinde (cilt 1, s. 24-39). Ankara: Nobel Kültür.

Günay, U. T. (2011). *Elazığ Masalları ve Propp Metodu.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Helimoğlu Yavuz, M. (2013). *Masallar ve eğitimsel işlevleri.* Ankara: Eğiten Kitap.

Huang, S. F. (1990). *The animal helper in German and Chinese fairy tales* (Master's thesis, University of Tennessee).

İpkırmaz, Y. İ. (2002). *Hint masallarındaki motifler.* Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İşcan, C. D. (2019). Değerler eğitiminde temel kavramlar. A. F. Ersoy & P. Ünüvar (Ed.), *Karakter ve değerler eğitimi* içinde (s. 47). Ankara: Anı Yayıncılık.

İşçan, C. D. (2019). Değerler eğitiminde temel kavramlar. A. F. Ersoy & P. Ünüvar (Ed.), *Karakter ve değerler eğitimi* içinde (s. 36). Ankara: Anı Yayıncılık.

Jacobs, J. (2022). *Hint masalları* (A. Çevik, Çev.). İstanbul: Kapra.

Kaçmaz, G. (2018). *Cahit Zarifoğlu'nun masallarının değerler eğitimi ve söz varlığı açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Kağan, M. (2020). Değerlerin tanımı ve sınıflandırılması. Kağan, M. ve Yılmaz, N. (Ed.), *Karakter ve değerler eğitimi* içinde (s. 29-42). Ankara: Pegem.

Kan, Ç. (2009). Sosyal bilgiler eğitiminde küresel vatandaşlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26*, 25-30.

Karadem, R. (2023). *Kelile ve Dimne'nin sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Karataş, İ. E. (1999). *Hint dinlerinde Tanrı anlayışı.* Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Bursa.

Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretim sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 5*(3), 463-475.

Kardaş, S. (2020). *Bitlis halk masallarının çocuğa uygunluğu ve değerler eğitimine katkısı üzerine bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.

Kaya, D. (2014). *Türk dünyası ansiklopedik Türk halk edebiyatı kavramları ve terimleri sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Kaya, K. (2001). *Hint-Türk-Avrupa masalları*. Ankara: İmge Kitabevi.

Kaya, K. (2016). *Hint masalları*. Ankara: İmge Kitabevi.

Kaya, K. (2022). *Hint felsefesinin temelleri.* Ankara: Doğubatı.

Kaya, K. (2023). Hint ve Avrupa masallarında denizkızı motifi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Doğu Dilleri Dergisi, VII*(I), 2-11.

Kaya, N. (2022). *Sivas masallarının Türkçe dersi öğretim programında yer alan kök değerler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tokat.

Kaya, S. (2021). *"Gümüşhane ve Bayburt Masalları" adlı eserdeki masalların Türkçe dersi 1-8. sınıflar öğretim programı değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

Kılcan, B., & Üçarkuş, E. (2018). Eğitim bilişim ağı (EBA) dergilerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi, 2*(1), 42-54.

Kıyak, A., & Güven, H. (2021). Hint dinlerinde günah algısı. *Erciyes Akademi, Özel Sayı*, 597-611.

Kiriş, M. (2023). *Sivas halk masallarının Sosyal Bilgiler Dersi öğretim programında yer alan değerler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Kirschenbaum, H. (2000). From values clarification to character education: Personal journey. *Journal of Humanistic Counseling, Education and Development, 39*, 1-20.

Kökdemir, E., & Şahbaz, D. (2020). Buddhist metin Cātakaların İntizar Hüseyin'in öykücülüğüne yansımaları: Kaplumbağa öyküsü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22(*4), 1447-1464.

Kuşdil, M. E., & Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerinin değer yönelimleri ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi, 15*(45), 59-76.

Li, B. (2018). *Understanding culture through traditional Chinese fairy tales: A study on the effects of Chinese fairy tale characters on audience perception of culture* (Master of Fine Arts Thesis, Rochester Institute of Technology, School of Design, College of Art and Design). Rochester, NY.

Mackenzie, D. A. (1996). *Çin ve Japon mitolojisi* (K. Akten, Çev.). Ankara: İmge Kitabevi.

Meydan, H. (2014). Okulda değerler eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine bir değerlendirme. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1*(1), 93-108.

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). California: Sage Publications.

Millî Eğitim Bakanlığı. (1981). Temel eğitim okulları Türkçe eğitim programı genel amaçlar. *Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, 44*(2098), 327-356.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (6, 7, 8. sınıflar).* Ankara: MEB.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2015). *Türkçe dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı.* Ankara: MEB.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: MEB.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar).* Ankara: MEB.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). *Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı* (5, 6, 7 ve 8. sınıflar). Ankara: MEB.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2025). *Türkiye yüzyılı maarif modeli: öğretim programları ortak metni.* Ankara: MEB.

Millî Eğitim Temel Kanunu, 1739 Sayılı Kanun. (1973). *T.C. Resmî Gazete*, Sayı 14574, s. 2342. Erişim adresi: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf (Erişim Tarihi: 20 Ağustos 2025)

Millî Eğitim Temel Kanunu. (1973). *1739 Sayılı Kanun.* T.C. Resmî Gazete, (14574), 5101–5113.

Mutlu, A. (2020). *Türk dünyası hayvan masallarının değerler aktarımı bakımından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

Nalbantoğlu, C. B. (2021). 2020 Küresel beceriler endeksinde 21. yüzyıl beccerileri değerlendirmesi. *Ulakbilge, 56*, 20-29.

Nārāyaṇa. (2006). *Hitopadeşa* (K. Kaya, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Odaman, E. (2020). *Anadolu Türk masalları ile Hint masallarında karşılaştırmalı kadın tipleri*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Antalya.*

OECD. (2021). *OECD Sosyal ve duygusal beceriler araştırması: Türkiye ön raporu.* Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara.

Oğuz, M. Ö., & Özünel, E. Ö. (2019). Masal nedir. Nasıl tanımlanır. H. Güneş (Ed.), *Halk masalları* içinde (s. 10). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Oğuzkan, F. (2013). *Çocuk edebiyatı: Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Oğuzkan, F. (2021). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı

Okay, B. (2017). *Konfüçyüs ve Çin felsefesinin temelleri.* İstanbul: Bilge Kültür Sanat.

Okay, B. (2022). Asya'nın Doğusundaki Bilgeler Ülkesinden: Çin Masalları. F. A. Turan, H. Y. Ersoy & Ş. Demirel (Ed.), *Doğu'dan batı'ya masalın serüveni: dünya masalları cilt I* içinde (s. 182-183). Ankara: Nobel Kültür.

Öner, B. (2019). *Elâzığ masallarından seçilmiş 15 masalın yeniden yazımı ve değerler eğitimi açısından incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özer, D. (2019). *Keloğlan masallarının değer aktarımı açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.

Özkan, M. S. (2023). Antik Hint ve Çin'de panenteist varlık anlayışı ve mitolojik kökenleri. *Dört Öge, 23*, 47-74.

Özkan, U. B. (2021). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi.* Ankara: Pegem.

Parlak, K. (2021). Kathāsaritsāgara'da bahçe motifi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 6(*2), 69-76.

Raju, P. T., Chan, W.-t., Kitagawa, J. M., & Farukî, İ. R. (2002). *Asya dinleri* (A. Davudoğlu, Çev.). İstanbul: İnkılab Yayınları.

Ruben, W. (1942). Türk-Hint masal münasebetleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Dergisi, 1(*1), 51.

Ruben, W. (2000). *Eski metinlere göre Budizm (Budacılığın diyalektik yorumu)* (Hazırlayan: L. Bozkurt). İstanbul: Okyanus Yayıncılık.

Sakaoğlu, S. (2016). *Masal araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Saraçoğlu, M. (2019). *Çin'de Budist ekoller ve faaliyetleri.* Yüksek Lisans Tezi, Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Sarhuş, B. N. (2020). *Anadolu ve Hint masallarında dört element: Toprak, hava, ateş ve su.* Doktora Tezi, Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Savaşkan, V. (2017). Azerbaycan ve Türkiye'de okutulan edebiyat ders kitaplarındaki masalların aktardığı değerler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 6*(1), 439-454.

Seyidoğlu, B. (1975). *Erzurum Halk Araştırmaları Üzerine Araştırmalar*. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Smith, R. J., Smith, J. J., & Miller Coffel, C. (2023). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış* (C. Pamay, Çev.). İstanbul: Erdem Yayınları.

Şimşek, A. (2018). Evren ve Örneklem. A. Şimşek (Ed.), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* içinde (s. 121). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Şimşek, E. (1990). *Yukarıçukurova masallarında motif ve tip araştırması (I. Cilt, İnceleme)*. Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Şipal, K. (2021). *Çin masalları.* İzmir: Cem yayınevi.

Şirin, M. R. (2000). *99 soruda çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2017). *Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine.* Ankara.

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2023). *21. yüzyıl becerileri ve değerlere yönelik araştırma raporu.* Ankara.

Taşpınar, İ.(2013). Taoizm. A. Erbaş (Ed.) *Yaşayan dünya dinleri* içinde (s. 85). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Tezcan, M. (2018). *Değerler eğitimi: Sosyolojik yaklaşım.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Tezel, N. (1968, Aralık). Türk halk edebiyatı özel sayısı. *Türk Dili, 19*(207). Ankara: Türk Dil Kurumu.

Tezel, N. (2009). *Türk masalları*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.

Tümen, T. (2018). *Nakî Tezel'in masalları ve değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Türk Dil Kurumu. (2023). *değer.* Güncel Türkçe Sözlük. Erişim tarihi: 9 Ağustos 2025, https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (2023). *kast*. Güncel Türkçe Sözlük. Erişim tarihi: 20 Temmuz 2025, https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (2023). *masal*. Güncel Türkçe Sözlük. Erişim tarihi: 24 Nisan 2025, https://sozluk.gov.tr/

Ulaş, M. (2024). Hinduizm'de Tanrı-insan ilişkisi ve temayüz eden kavramlar. *Usûl İslam Araştırmaları Dergisi, 41*, 147-183.

Ulusoy, K. (2021). *Karakter, değerler ve ahlak eğitimi.* Ankara: Pegem Akademi.

Ulusoy, K., & Dilmaç, B. (2020). *Değerler eğitimi.* Ankara: Pegem Akademi.

Ülken, H. Z. (2016). *Bilgi ve değer*. Ankara: Doğu Batı.

Veugelers, W., & Vedder, P. H. (2003). Values in teaching. *Teachers and Teaching, 9*(4), 377-389.

Werner, E. T. C. (2008). *Çin mitleri ve efsaneleri.* İzmir: İlya Yayınevi.

Wilhelm, R. & Martens, F. H. (2021). *Çin masalları* (M. B. Sarıtaş, Çev.). İstanbul: Mayakitap.

Wilhelm, R. (2021).*Çin masalları cilt I* (F. Kütükçüoğlu,Çev.). İstanbul: Kapra.

Yalçın, A., & Aytaş, G. (2017). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yaman, B. (2023). *Kelile ve Dimne, Mantıku't-Tayr ve Mesnevî'deki hayvan hikâyelerinde değerler eğitimi.* Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimi'ne genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları, 19*, 499-522.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* Ankara: Seçkin.

Yılmaz, M. (2019). *Türk, Alman, Balkan ve Rus masallarının değerler eğitimi açısından mukayesesi*. Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.

Yurtseven, B. N. (2009). *Anadolu, Çin, Kızılderili ve Avustralya halk masallarında değişme motifinin benzerlikleri ve farklılıkları açısından karşılaştırılması.*Yüksek Lisans Tezi, Eskisehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.Eskişehir.

Yüksel, C. (2023). *Erzurum masalları'nın değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Zhang, X. (2023). *Innovating Chinese folklore: The modernization of the Eight Immortals through illustration and licensing* (Master's thesis, Syracuse University).

EKLER

Ek 1. Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 09.09.2024-E.1028101

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Komisyonu

Sayı : E-77082166-302.08.01-1028101 09.09.2024
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı **Yüksek Lisans Öğrencisi Ayşegül KÖMEZ'in, Prof.Dr.Necati DEMİR'in** danışmanlığında yürüttüğü *"Türk, Hint ve Çin Masallarının Değerler Eğitimi Açısından Karşılaştırılması"* adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun **30.07.2024** tarih ve **13** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Araştırma Kod No: 2024 - 1320

Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Komisyon Başkanı

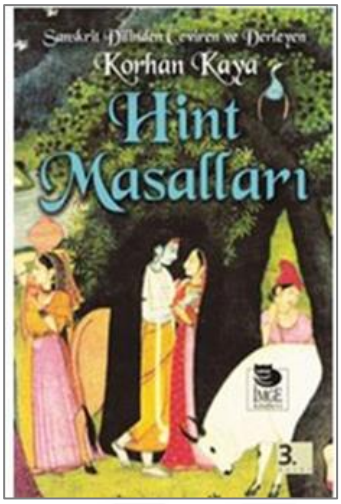
Ek:1 Liste
DAĞITIM
Gereği:
Sayın Prof. Dr. Necati DEMİR

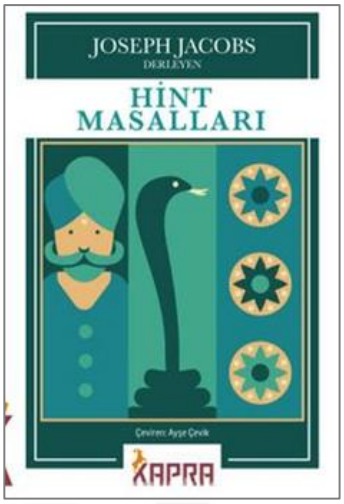
Bilgi:
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

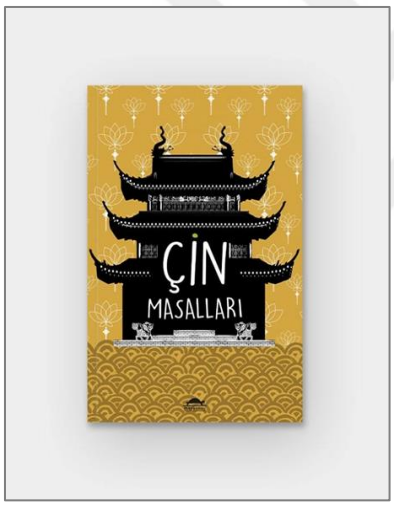
Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

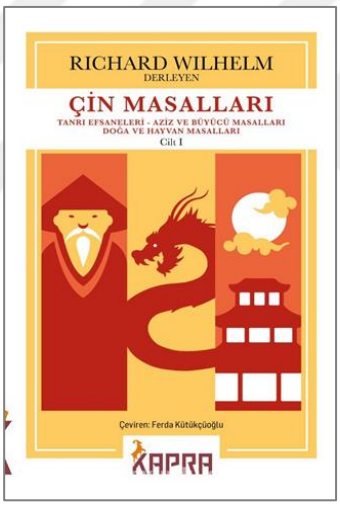
Ek 2. Çalışmada İncelenen Kitaplar

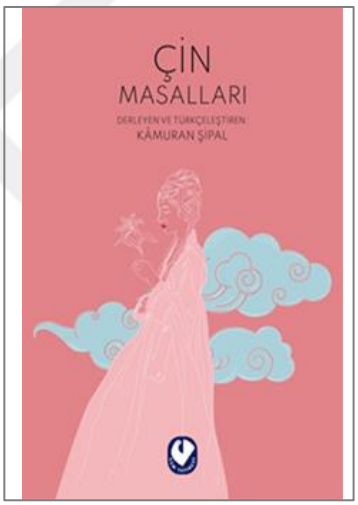

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı	KÖMEZ, Ayşegül
Uyruğu	
Doğum tarihi ve yeri	
Medeni hali	
Telefon	
Faks	-
E-posta	

Eğitim Derecesi	**Okul/Program**	**Mezuniyet Yılı**
Yüksek Lisans	Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi Beşeri Bilimler Fakültesi Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi-Tezsiz Yüksek Lisans	2018
Lisans	19 Mayıs Üniversitesi Amasya Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği	2004
	Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı	2016
Lise	Rize Lisesi	2000

İş Deneyimi, Yıl	**Çalıştığı Yer**	**Görev**
21	MEB	Öğretmen

Yabancı Dil İngilizce

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...